

วารสารวรมถองแหรทพุทธศาสตรปทรศน
บัณฑิตศีกษา มหาวิททยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิททยาลั
วิทยาเขตสุรินทร

ISSN ๒๔๖๕-๓๖๘๓

ว้ตุประสงค้

๑. เพื่อส่งเสริมการผลิิตผลงานทางวิชาการและงานวิจัยด้าน
พระพุทศาสนาและปรัชญา
๒. เพื่อให้บริการวิชาการด้านพระพุทศาสนาและปรัชญาแก่สังคม
๓. เพื่อเป็นเวทีแลกเปลี่ยนแนวคิดทางพระพุทศาสนาและปรัชญา
๔. เพื่อประชาสัมพันธ์กิจกรรมของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิททยาลัยมหา
จุฬาลงกรณราชวิททยาลั

กรรมการที่ปรึกษา

๑. พระพรหมบัณฑิต (ประยูร ธมฺมจิตฺโต),ศ.ดร. ราชบัณฑิตกิตติมศักดิ์
๒. พระธรรมโมลี (ทองอยู่ ญาณวิสุทฺโธ), ดร.
๓. พระราชปริยัติกวี (สมจินต์ สมมาปญฺโญ), รศ.ดร.
๔. พระสุธีธรรมานูวัตร (เทียบ สิริญาโณ), ผศ.ดร.
๕. พระมหาหรรษา ธมฺมหาโส, รศ.ดร.
๖. พระมหาสมบุญ ฐุฑฺฒิกโร, ดร.
๗. ศ.ดร. จ่านง อติวัฒนสิทธิ
๘. รศ.อุดม บัวศรี
๙. ผศ.ดร.สรเชตวรคามวิชัย
๑๐. ผศ.ดร.สุนันท์ เสนารัตน์

คณะบรรณาธิการฝ่ายวิชาการ

บรรณาธิการ

ผศ.บรรจง โสดาดี มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาเขตสุรินทร์

กองบรรณาธิการ

๑. พระครูปริยัติวิสุทธิคุณ, ผศ.ดร. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยวิทยาเขตสุรินทร์
๒. พระอธิการเวียง กิตติวัฒนโณ, ดร. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยวิทยาเขตสุรินทร์
๓. พระมหาสมพาน ชาคโร, ดร. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยวิทยาเขตสุรินทร์
๔. ผศ.กฤษณ์นัทธ์ แสงมาศ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยวิทยาเขตสุรินทร์
๕. ผศ.ดร.ทวีศักดิ์ ทองทิพย์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยวิทยาเขตสุรินทร์
๖. ผศ.ดร.ธนู ศรีทอง มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยวิทยาเขตสุรินทร์
๗. พระมหามหวินทร์ ปุริสุตโตโม, ผศ.ดร. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยส่วนกลาง
๘. พระมหาพรชัย สิริวิโร, ดร. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยส่วนกลาง
๙. พระมหาดาวสยาม วชิรปัญญา, ดร. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยวิทยาเขตขอนแก่น
๑๐. พระปลัดสมชาย ปโยโค, ดร. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
สงฆ์พุทธปัญญาศรีทวารวดี
๑๑. รศ.สมหมาย ชินนาค มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี
๑๒. ผศ.ดร.ชาญณรงค์ บุญหนุน มหาวิทยาลัยศิลปากร
๑๓. ผศ.ดร.มนตรี สืบดวง มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
๑๔. ดร.พิสิษฐ์ โคตรสุโพธิ์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
๑๕. ดร.สมหวัง แก้วสุฟอง มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
๑๖. ดร.อำนาจ ยอดทอง มหาวิทยาลัยมหิดล
๑๗. ดร.สุชาติ บุษย์ชยานนท์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

คณะบรรณาธิการฝ่ายบริหาร

บรรณาธิการบริหาร

พระธรรมโมลี, ดร.มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตสุรินทร์

ผู้ช่วยบรรณาธิการฝ่ายบริหาร

๑. ผศ.ดร.ทวีศักดิ์ ทองทิพย์	๒. พระศรีวิสุทธิคุณ, ดร.
๓. พระมหาวิจิตต์ ธีรวิโส, ผศ.	๔. พระครูศรีสุนทรสรกิจ, ผศ.ดร.
๕. ผศ.กฤษณันท์ แสงมาศ	๖. พระมหาพุทธพิชาญโยธาสโน
๗. พระอธิการเวียง กิตติวิมล, ดร.	๘. ผศ.ดร.ธนู ศรีทอง
๙. พระมหาสมพาน ชาคโร, ดร.	๑๐. พระมหาธนรัฐ ภูมิเมธ, ดร.
๑๑. พระปลัดวัชรระ วชิรญาณ	๑๒. นางสาวจิรารัตน์ พิมพ์ประเสริฐ
๑๓. นายเอกภพ แยมบัติ	

ออกแบบปก : พระมหาธนรัฐ ภูมิเมธ, ดร.

จัดรูปเล่ม : พระมหาธนรัฐ ภูมิเมธ, ดร.

ผู้ช่วยบรรณาธิการและประสานงาน: นางสาวจิรารัตน์ พิมพ์ประเสริฐ

โรงพิมพ์ : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

กรุงเทพมหานคร

จำนวนที่ตีพิมพ์ ๕๐๐ เล่ม

กำหนดระยะเวลาตีพิมพ์: ปีละ ๒ ฉบับ คือ

ฉบับที่ ๑ มกราคม – มิถุนายน

ฉบับที่ ๒ กรกฎาคม – ธันวาคม

สาขาวิชาที่รับพิจารณาตีพิมพ์:

สาขาวิชาพระพุทธศาสนา หรือสาขาวิชาที่เกี่ยวข้อง หรือ
บทความที่มีเนื้อหาสอดคล้องกับพระพุทธศาสนา

วิธีพิจารณาบทความ:

๑. บทความทุกบทความ จะใช้ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจและประเมินอย่างน้อย ๒ ท่าน

๒. บทความจากผู้นิพนธ์ภายในจะได้รับการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิภายนอก ส่วนบทความจากภายนอกจะได้รับการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิภายใน และผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านไม่มีส่วนได้เสียกับผู้เขียนบทความ

๓. บทความที่ได้รับการตีพิมพ์ในวารสารฉบับนี้ ได้ผ่านการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิแล้ว

สารจากรองอธิการบดี

บัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขต สุรินทร์ ได้ผลิตวารสารเกี่ยวกับพระพุทธศาสนา คือ วารสารวรมัญจกแหวก พุทธศาสตร์ปริทรรศน์อันเป็นวารสาร ที่มีคุณภาพด้านวิชาการทางพระพุทธศาสนา โดยได้เปิดโอกาสให้นักวิชาการทั่วไปได้นำเสนอผลงานทางวิชาการ เพื่อเข้ารับการพิจารณาถ้อยแถลงจากคณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ ทำให้บทความวิจัย และบทความทางวิชาการ ที่ได้รับการพิจารณาตีพิมพ์ในวารสารนี้เป็นข้อมูลทางวิชาการ ของมหาวิทยาลัยที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษา การบริการวิชาการด้านพระพุทธศาสนา และการประยุกต์หลักธรรมทางพระพุทธศาสนากับศาสตร์สมัยใหม่ อันเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาประเทศชาติต่อไป

สิ่งหนึ่งที่นักวิชาการพึงตระหนักและพัฒนาควบคู่กับวิชาการ คือ ความมีศีลธรรมและจรรยาบรรณของความเป็นนักวิชาการเชิงพุทธ กล่าวคือ ต้องมีการศึกษาข้อมูลอย่างละเอียดและลึกซึ้ง เข้าถึงแหล่งปฐมภูมิ คือ พระไตรปิฎก และคัมภีร์ที่สำคัญทางพระพุทธศาสนา มีความเคารพในกฎ กติกาและเคารพสิทธิของบุคคลที่เกี่ยวข้อง พร้อมทั้งรายงานผลของการวิจัย และข้อที่ค้นพบตามความเป็นจริง ในเชิงสร้างสรรค์ วิพากษ์วิจารณ์ฐานข้อมูล และหลักแห่งเหตุผล และที่สำคัญ นักวิชาการทางพระพุทธศาสนา พึงปลูก ศรัทธาให้มั่นคงในพระพุทธศาสนา สร้างสรรค์งานเพื่อให้สามารถนำไปใช้ พัฒนาประเทศชาติและเทิดทูนไว้ซึ่งสถาบันพระมหากษัตริย์

ขออนุโมทนาและชื่นชมต่อคณะทำงานวารสารวรมัญจกแหวกพุทธ ศาสตร์ปริทรรศน์ ที่ได้มีวิริยะอุตสาหะอย่างยิ่ง พยายามทาล้างสติปัญญาช่วยกัน สร้างสรรค์ผลงานนี้ขึ้นมา เพื่อบริการวิชาการแก่สังคม สร้างองค์ความรู้ทาง

พระพุทธศาสนา เพื่อบูรณาการกับศาสตร์สมัยใหม่ให้ปรากฏในบรรณพิภพ
ทั้งนี้ เพื่อเป็นประโยชน์ต่อการศึกษาพระพุทธศาสนาในเชิงวิชาการและ
ประชาชนผู้สนใจทั่วไป

Dr. อรรถสิทธิ์

(พระธรรมโมลี,ดร.)

รองอธิการบดี

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตสุรินทร์

[ข]

บทบรรณาธิการ

วารสารวณิฏโองแหรพพุทศาสนาตรปริทรรศน์ ของบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตสุรินทร์ ฉบับนี้เป็นฉบับปีที่ ๓ ฉบับที่ ๒ ประจำเดือน กรกาคม-ธันวาคม พ.ศ.๒๕๕๙ ทางคณะผู้จัดทำ ได้จัดพิมพ์บทความวิจัย บทความวิชาการ ของนักวิชาการทางพระพุทธศาสนา และสาขาที่เกี่ยวข้องที่มีเนื้อหาสอดคล้องกับพระพุทธศาสนา รวมทั้งหมด๖ เรื่อง ซึ่งทางคณะผู้จัดทำได้เปิดโอกาสให้นักวิชาการแต่ละท่านได้เสนอ แนวความคิด และมุมมองที่เป็นอิสระ ประกอบกับต้องมีหลักฐานการอ้างอิง ข้อมูลทางวิชาการที่น่าเชื่อถือได้ ดังนั้น จึงถือได้ว่า วารสารฯ ฉบับดังกล่าวนี้มีเนื้อหาและสาระที่มีคุณภาพทางวิชาการ อันจะนำไปสู่การสร้างองค์ความรู้ ทางพระพุทธศาสนาและจะอำนวยความสะดวกเชิงวิชาการแก่ผู้สนใจศึกษา ตามสมควรแก่ฐานะ ซึ่งวารสารฯ ฉบับดังกล่าวนี้มีเนื้อหาที่หลากหลายจาก นักวิชาการหลายสถาบัน ดังต่อไปนี้

ภาคที่ ๑ บทความวิจัย มี ๒ เรื่อง คือ

❖ **พระสุเชษฐ์ จันทมโม** อาจารย์ประจำ สาขาวิชาพระพุทธศาสนา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์บุรีรัมย์ ได้นำเสนอ บทความวิจัย เรื่อง “ภาวะผู้นำและกลยุทธ์ในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ เขตอำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์” และผู้เขียนได้นำเสนอผลสรุปจากการวิจัยโดยสรุปพบว่า ภาวะผู้นำและกลยุทธ์ในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ เขตอำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์ ซึ่งพระสังฆาธิการแต่ละรูปนั้นมีการใช้ ภาวะผู้นำแตกต่างกัน ซึ่งขึ้นอยู่กับแต่ละสถานการณ์นั้นคือสถานการณ์ที่ ต่างกันย่อมต้องการผู้นำที่คุณสมบัติที่แตกต่างกันและการเป็นผู้นำที่มี

ประสิทธิผลนั้นจะต้องปรับแบบภาวะผู้นำของตนให้สอดคล้องกับสถานการณ์ต่าง ๆ นอกจากนั้นผู้นำยังสามารถสร้างแรงจูงใจด้วยการทำให้วิธีทางที่จะไปสู่เป้าหมายชัดเจนและง่ายพอที่ผู้ปฏิบัติจะสามารถทำสำเร็จซึ่งผู้นำแสดงพฤติกรรมด้วยการช่วยเหลือแนะนำสอนงานและนำทางหรือเป็นพี่เลี้ยงคอยดูแลในส่วนของกลยุทธ์ในการบริหารภาวะผู้นำและกลยุทธ์ในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ เขตอำเภอโคกชัย จังหวัดบุรีรัมย์สืบต่อไป

❀ พระอธิการอดิศักดิ์ อคควโส, พระศักดิ์สยาม ธิรปญโญ, และ นายธวัชชัย อินตา นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา รุ่นที่ ๖ บัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตสุรินทร์ ได้เสนอบทความวิจัยเรื่อง “ศึกษาพุทธจริยศาสตร์กับปัญหาบ่อนการพนันคาสีโน” และคณะผู้วิจัยได้สรุปผลการวิจัยว่าเรื่อง พุทธจริยศาสตร์กับปัญหาบ่อนการพนันคาสีโน วิธีการประยุกต์ใช้หลักพุทธจริยศาสตร์ในการแก้ไขปัญหานั้นมี ๓ ประเด็นหลักคือ ประเด็นที่ ๑ ในการหาทางออกจากปัญหาการเล่นพนันเพื่อแก้ปัญหาสุขภาพส่วนบุคคล นั้นการใช้หลักพุทธธรรม ๓ ประการคือ(๑) อภัยมุข๖ (๒) เบญจศีลและ(๓) สติสัมปชัญญะ ประเด็นที่ ๒ หลักพุทธธรรมที่ใช้เพื่อแก้ปัญหาด้านสุขภาพจิต และชีวิตในครอบครัวมี ๒ ประการคือ(๑) หลักฆราวาสธรรม และ (๒) หลักสังคาลสูตรหลักพุทธธรรม ซึ่งทั้ง๒ประการนี้สามารถประสานครอบครัวให้เกิดความอบอุ่น ประเด็นที่ ๓ หลักพุทธธรรมที่เกี่ยวกับการแก้ปัญหาลักษณะอบอ้าวสังคมโดยรวมมี ๓กลุ่มคือ(๑) ชันติ-โสรัจจะ (๒) เบญจธรรมและ (๓) ทิฏฐธรรมมิกัตถธรรม

ภาคที่ ๒ บทความทางวิชาการ มี ๔ เรื่อง คือ

❖ **ดร.พิสุทธิพงศ์ เอ็นดู** อาจารย์ประจำสาขาวิชาภาษาศาสตร์ คณะเทคโนโลยีการจัดการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี ได้เสนอบทความเรื่อง “**ไล่เดือนตาบอดในเขวงกต: การใช้โวหารภาษานำเสนอแนวคิดทางพระพุทธศาสนา**” บทความนี้ผู้เขียนได้วิเคราะห์การเขียนนวนิยายเรื่องไล่เดือนตาบอดในเขวงกตของวีรพร นิติประภา โดยผู้เขียนได้กำหนดขั้นตอนในการเขียนเอาไว้ ๔ ขั้นตอน คือ ๑) สำรวจและศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดพุทธศาสนาและการใช้โวหารภาษาในวรรณกรรม ๒) ศึกษานวนิยายเรื่องไล่เดือนตาบอดในเขวงกตของวีรพร นิติประภา ๓) วิเคราะห์การใช้โวหารภาษานำเสนอแนวคิดพุทธศาสนาในนวนิยายเรื่องไล่เดือนตาบอดในเขวงกตของวีรพร นิติประภา ตามแนวคิดและทฤษฎีการใช้โวหารของปาริฉัตร พยุงศรี ตามประเด็นเกี่ยวกับบรรยายโวหาร พรรณนาโวหาร เทศนาโวหาร อุปมาโวหาร และสาธกโวหารและ ๔) เสนอผลการศึกษาแบบพรรณนาวิเคราะห์ โดยผู้เขียนได้วิเคราะห์ผลจากการศึกษาว่า วีรพร นิติประภา นั้นได้ใช้อุปมาโวหารมากที่สุด รองลงมาได้แก่บรรยายโวหาร พรรณนาโวหาร และเทศนาโวหารตามลำดับ อย่างไรก็ตามไม่พบว่ามีลักษณะการใช้สาธกโวหารภาษา

❖ **พระมหามหวินทร์ ปุริสุตโตโม ผศ.ดร.อาจารย์ประจำ** คณะศาสนาและปรัชญา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ศาลายา นครปฐม ได้นำเสนอบทความเรื่อง “**วิเคราะห์แนวคิดทางปรัชญาของพลาโตกับอริสโตเติล**” บทความนี้ผู้เขียนได้กำหนดวัตถุประสงค์ไว้ ๓ ข้อหลักๆ คือ ๑) เพื่อศึกษาแนวคิดทางปรัชญาของพลาโต ๒) เพื่อศึกษาแนวคิดทางปรัชญาของอริสโตเติล และ ๓) เพื่อวิเคราะห์แนวคิดทางปรัชญาของพลาโตกับอริสโตเติล และจากการศึกษาผู้เขียนได้พบว่า แนวคิดทางปรัชญาของพลาโตและอริสโตเติลนั้นมีปรากฏอยู่ในศาสตร์ต่างๆ เมื่อวิเคราะห์ตามแนวญาณวิทยา คุณวิทยา สุนทรียศาสตร์จริยศาสตร์ และ

อภิปรายแล้ว กล่าวได้ว่าพลาโตเน้นมองสรรพสิ่งด้วยระบบเหตุผลหรือความคิด ส่วนอริสโตเติลเน้นมองสรรพสิ่งด้วยระบบประสาทสัมผัส

❖ **พระมหาภิกษุวัชร เขมทลสี ป.ธ.๙, ดร.** อาจารย์ประจำบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์บุรีรัมย์ ได้นำเสนอบทความเรื่อง “**วัตถุ ๑๐ ประการ: กำหนดมหายาน**” บทความนี้ผู้เขียนได้อธิบายถึงต้นกำเนิดของพุทธศาสนา มหายาน ซึ่งมีบางคัมภีร์ ได้กล่าวว่ามีสาเหตุมาจากการทำสังคายนาครั้งที่ ๑ และครั้งที่ ๒ โดยผู้เขียนได้ให้ทัศนะว่า สาเหตุของการแตกแยกเป็นนิกายต่าง ๆ นั้นไม่ใช่เรื่องของวัตถุ ๑๐ ประการเป็นสาเหตุหลักแต่เป็นเรื่องของความไม่ยอมลดทิฐิฐานะของแต่ละฝ่าย เพราะต่างฝ่ายต่างก็ไม่ยอมรับนับถือกันและกันในความเห็นที่ขัดแย้ง ซึ่งเป็นเหตุผลหลักของการเกิดขึ้นของพุทธศาสนา มหายาน

❖ และบทความวิชาการชิ้นสุดท้ายเป็นผลงานของ **Dr.Suresh Kumar** จาก Indian Council of Historical Research (ICHR) New Delhi-India ได้นำเสนอบทความเรื่อง “**Buddhism and Social Concern**” บทความนี้ผู้เขียนได้วิเคราะห์ถึงหลักพุทธธรรมที่เกี่ยวข้องกับสังคม อาทิเช่น ทักษะของพระพุทธศาสนาที่มีต่อเรื่องวรรณะ ๔ ในสังคมอินเดีย, หลักเบญจศีล-เบญจธรรม, และการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุขโดยปฏิบัติตามหลักธรรมในโอวาทปาฏิโมกข์ หลักสังคหวัตถุ ๔ เป็นต้น

บรรณาธิการ

สารบัญ

สารจากรองอธิการบดี [ก]

บทบรรณาธิการ [ข]

สารบัญ [ค]

ภาค ๑ บทความวิจัย

๑ภาวะผู้นำและกลยุทธ์ในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ เขตอำเภอโคกสูง จังหวัดบุรีรัมย์
พระสุเชษฐาธรรมโม ๒

๑ศึกษาพุทธจริยศาสตร์กับปัญหาบ่อนการพนันคาสิโน
พระอธิการอดิศักดิ์ อคฺควโส ๒๔
พระศักดิ์สยาม อธิปญโญ
นายธวัชชัย อินตา

ภาค ๒ บทความทางวิชาการ

๑ไล่เดือนดาบอดในเขววงกต : การใช้โวหารภาษานำเสนอแนวคิดทางพระพุทธศาสนา
พิสุทธิพงศ์ เอ็นดู ๔๕

๑วิเคราะห์แนวคิดทางปรัชญาของพลาโตกับอริสโตเติล
พระมัทมขวินทร์ ปุริสุตฺตโม ผศ.ดร. ๗๔

๑วัตถุ ๑๐ ประการ : กำเนิดมหายาน
พระมหาภักขวัชร เขมทสฺสี ป.ธ.๙,ดร. ๙๙

๑ BUDDHISM AND SOCIAL CONCERN
Dr. Suresh Kumar ๑๒๕

ภาคผนวก

ภาค ๑

บทความวิจัย

ภาวะผู้นำและกลยุทธ์ในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ เขตอำเภอ ประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์

LEADERSHIP AND STRATEGIES AT MINISTRATION OF SANGHA IN
PRAKHONCHAI DISTRICT BURIRAM PROVINCE FACULTY OF BUDDHISM
PROGRAM IN BUDDHISM BURIRAM BUDDHIST COLLEGE

พระสุเชษฐจุฑามโ *

บทคัดย่อ

เนื่องจากปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงทางด้านสังคมเศรษฐกิจการเมือง หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับสถาบันคณะสงฆ์ ได้มีการเปลี่ยนแปลงบทบาทของ หน่วยงานให้สอดคล้องกับสถานการณ์และปรับหน่วยงานให้สามารถ ตอบสนองความต้องการได้อย่างมีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผลนอกจาก ผู้บริหารคณะสงฆ์ จะมีความรู้ความเข้าใจมีวิสัยทัศน์ที่กว้างไกลรู้เท่าทัน เหตุการณ์แล้วผู้บริหารคณะสงฆ์ ต้องมีภาวะผู้นำโดยให้ความสำคัญกับการ บริหารงานให้บรรลุวัตถุประสงค์ อาศัยความร่วมมือความสามัคคีและความ ศรัทธาของผู้ร่วมงานภายใต้สถานการณ์เปลี่ยนแปลงทำให้ผู้บริหารคณะสงฆ์ หลายแห่งต้องตรวจสอบบทบาททั้งของตนเองและประชาชน ว่าเข้าไป เกี่ยวข้องกับสังคมมากน้อยเพียงใด โดยการตรวจสอบความต้องการการ เปลี่ยนแปลงของสิ่งแวดล้อมภายนอกองค์กรในปัจจุบันและปรับองค์กรให้ สามารถตอบสนองความต้องการดังกล่าวได้อย่างมีประสิทธิภาพและ ประสิทธิภาพการตอบสนองเช่นว่านั้นจึงเป็นภาระจำเป็นอันยิ่งใหญ่ของ ผู้บริหารคณะสงฆ์จะต้องดำเนินการวางแผนพัฒนาแผนปฏิบัติการและ แผนการใช้ทรัพยากรขององค์กรให้เกิดประโยชน์สูงสุด จึงเห็นได้ว่าผู้บริหาร คณะสงฆ์ ที่มีความพร้อมทางด้านวุฒิภาวะความรู้ความสามารถทางด้าน ศาสตร์และศิลป์ในการบริหารรวมทั้งมีภาวะผู้นำจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งผู้

* อาจารย์ประจำ สาขาวิชาพระพุทธศาสนา วิทยาลัยสงฆ์บุรีรัมย์

ศึกษาได้ทำการศึกษาเชิงคุณภาพเพื่อศึกษาภาวะผู้นำและกลยุทธ์ในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ เขตอำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์ตามแนวคิดทฤษฎีผู้นำแบบวิถีทางเป้าหมาย (Path-goal Theory) คือ คำนึงถึงสถานการณ์ของผู้นำในการปูทางไปสู่เป้าหมายที่ต้องการและรูปแบบพฤติกรรมผู้นำตามตัวแบบของเฮาส์และมิทเชล (House & Mitchell) ซึ่งมี๔แบบคือผู้นำแบบสนับสนุน (Supportive leadership) ผู้นำแบบสั่งการ/ ชี้แนะ (Directive leadership) ผู้นำแบบมุ่งความสำเร็จ (Achievement oriented leadership) และผู้นำแบบมีส่วนร่วม (Participative leadership) ทำการเก็บข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์ในการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้นำให้ข้อมูลคนสำคัญจำนวน๔คนและใช้การสัมภาษณ์เป็นกลุ่มทางคณะสงฆ์๓๔คนแล้วนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์เนื้อหาหาแนวโน้มเสนอเชิงบรรยาย ผลการศึกษาพบว่า ภาวะผู้นำและกลยุทธ์ในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ เขตอำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์แต่ละท่านนั้นมีการใช้ภาวะผู้นำแตกต่างกันแล้วแต่สถานการณ์นั้นคือสถานการณ์ที่ต่างกันย่อมต้องการผู้นำที่แตกต่างกันและการเป็นผู้นำที่มีประสิทธิผลนั้นจะต้องปรับแบบภาวะผู้นำของตนให้สอดคล้องกับสถานการณ์ต่างๆนอกจากนั้นผู้นำยังสามารถสร้างแรงจูงใจด้วยการทำให้วิธีทางที่จะไปสู่เป้าหมายชัดเจนและง่ายพอที่ผู้ปฏิบัติจะสามารถทำสำเร็จซึ่งผู้นำแสดงพฤติกรรมด้วยการช่วยเหลือแนะนำสอนงานและนำทางหรือเป็นพี่เลี้ยงคอยดูแลในส่วนของกลยุทธ์ในการบริหารภาวะผู้นำและกลยุทธ์ในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ เขตอำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์แต่ละท่านมีกลยุทธ์ที่ใช้ในการบริหารนั้นต่างก็มุ่งเน้นการพัฒนาบุคลากรและพัฒนาคุณภาพทางการพัฒนาและเผยแผ่ เพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเผยแผ่พระพุทธศาสนาให้มั่นคงโดยมีการสนับสนุนให้เจ้าคณะตำบลหรือบุคลากรทางคณะสงฆ์ได้รับการพัฒนาทางด้านวิชาการการเพิ่มประสิทธิภาพและประสิทธิผลทางการศึกษาควบคู่กับการพัฒนาด้านการเผยแผ่ทางพระพุทธศาสนา

คำสำคัญ: ภาวะผู้นำ กลยุทธ์คณะสงฆ์ในการบริหาร

Abstract

Nowadays there is changing of social economic politic organization dealing with the order has developing role of organization to related situation n and adapt the organization can be feedback demand as efficiency and affect otherwise the executive of the order ship must be focusing administration in order to success the objectives are corporation unity faith of co-worker under state of changing to make the executive of the order many places must check role both oneself and people into related less or more by checking the need the checking of environment external organized in present and adapt the organization can be respond the need according as thus has duty of the executive must be planning developing and the best for using the environment thus the executive of the order to have ready maturity knowledge and ability of arts and sciences in managed including the leadership is necessary the learner has studied quality in order to study the leader and strategies in administration of Sangha in Prakhonchai District in Buriram Province. According to Path-goal Theory is recognized the situation of the leader in opening the road into the goal and form of behavior leader of house & Mitchell which have 4 forms are Supportive leadership, Directive leadership, Achievement oriented

leadership and Participative leadership collecting data by interviewing in deep interview key informant ๔ persons and group interviewing ๓๙ people and the take the data for analyzing content present explanation the result found that the leader and strategies in administration of the order Prakhonchai District, Buriram Province each of one has using leader different of situation that is different of situation must want the different leader and being the leader as effect leader must be change the state of leader of oneself to melodious with situation but the leader can be inspiration by making the way to the goal clearly and easy for practitioner can be achieved which the leader show the behavior by helping guidance teach work and lead the way or brother for take care in the part of strategies in administrating of the leader and strategies on administration of the order Prakonchia District in Buriram Province. Each of person has strategy in using administration which is emphasized developing staffs and develop the quality of developing and spreading to up level the effect in spreading of Buddhism in permanent By supporting Sub- dean or staffs of the order has developing academic to increase and effect of education coupled with developing side spreading in Buddhism

Keywords: Leadership, Strategies, Administration, Sangha

๑.บทนำ

เนื่องจากในปัจจุบันได้มีการเปลี่ยนแปลงทางด้านสังคม เศรษฐกิจ การเมือง หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับสถาบันการคณะสงฆ์ ได้เปลี่ยนแปลง บทบาทของหน่วยงานให้สอดคล้องกับสถานการณ์และปรับหน่วยงานให้ สามารถตอบสนองความต้องการได้อย่างมีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผล นอกจาก ผู้บริหารทางคณะสงฆ์ เขตอำเภอโคกชัย จังหวัดบุรีรัมย์ จะมีความรู้ ความเข้าใจ มีวิสัยทัศน์ที่กว้างไกล รู้เท่าทันเหตุการณ์แล้ว ผู้บริหาร ทางคณะสงฆ์ เขตอำเภอโคกชัย จังหวัดบุรีรัมย์ จะต้องมีความรู้ผู้นำโดยให้ ความสำคัญกับการบริหารงานให้บรรลุวัตถุประสงค์ อาศัยความร่วมมือ ความสามัคคี และความศรัทธาของผู้ร่วมงาน ดังที่ พะยอม วงศ์สารศรีได้ให้ ความหมายไว้ว่า การบริหาร หมายถึง กระบวนการที่ ผู้จัดการใช้ศิลปะและ กลยุทธ์ต่าง ๆ ดำเนินกิจการตามขั้นตอนต่าง ๆ โดยอาศัยความร่วมมือร่วม ใจของสมาชิกในองค์กร การตระหนักถึง ความสามารถ ความถนัด ความ ต้องการและความมุ่งหวังด้านความเจริญก้าวหน้าในการปฏิบัติงานของ สมาชิกในองค์กรควบคู่ไปด้วย องค์กรจึงจะมีประสิทธิผลตามเป้าหมายที่ กำหนดไว้

ภายใต้สถานการณ์การเปลี่ยนแปลงทำให้ผู้บริหารทางคณะสงฆ์ เขตอำเภอโคกชัย จังหวัดบุรีรัมย์ จะมีความรู้ และศึกษาหลายแห่งต้อง ตรวจสอบบทบาททั้งของตนเองและวัดต่างๆ ว่าเข้าไปเกี่ยวข้องกับสังคม ชาวบ้านมากน้อยเพียงใด โดยการตรวจสอบความต้องการการเปลี่ยนแปลง ของสิ่งแวดล้อมภายนอกองค์กรในปัจจุบัน และปรับองค์กรให้สามารถ ตอบสนองความต้องการดังกล่าวได้อย่างมีประสิทธิภาพ และประสิทธิผล การตอบสนองเช่นนั้นจึงเป็นภาระจำเป็นอันยิ่งใหญ่ของผู้บริหารทางคณะ

สงฆ์ เขตอำเภอโคกชัย จังหวัดบุรีรัมย์ จะมีความรู้ ต้องดำเนินการวางแผนพัฒนา แผนปฏิบัติการ และแผนการใช้ทรัพยากรขององค์กรให้เกิดประโยชน์สูงสุด พระเมธีธรรมาภรณ์ (ประยูร ธมมจิตโต) ได้ให้ความหมายไว้ว่า การศาสนศึกษา หมายถึง การศึกษาพระปริยัติธรรมและการศึกษาอื่นๆ อันสมควรแก่สมณะการศึกษาของสงฆ์ แต่เดิมนั้นเริ่มต้นมาแต่สมัยพุทธกาลและบุคคลที่เข้ามาสู่สังฆมณฑลในครั้งพุทธกาลตามประวัติ ความเป็นมาส่วนมาก มักจะได้รับการศึกษาทั้งทางโลกและทางธรรมมาเป็นอย่างดีตามลัทธิ ศาสนาในสมัยนั้น เป็นต้นว่าเรียนจบไตรเพทมาก่อนการศึกษาของสงฆ์ในสมัยพุทธองค์ยังทรง พระชนมายุมี ๒ ประการ คือ ๑. คันถะธูระ คือ ธูระฝ่ายคัมภีร์กิจด้านการเรียน ๒. วิปัสสนาธูระ คือ ธูระฝ่ายเจริญวิปัสสนา กิจด้านการบำเพ็ญภาวนาหรือเจริญพระกรรมฐาน ซึ่งรวมทั้งสมณะด้วยเรียกรวมเข้าในวิปัสสนาโดยฐานเป็นส่วนคลุมนยอด (สุธรรม สุปรรณจ, ๒๕๔๖, หน้า ๑) กล่าวว่า มนุษย์ทุกคนมีลักษณะการเป็นผู้นำด้วยกันทั้งนั้น แต่มีส่วนแตกต่างกัน คือ แบบผู้นำแต่ละคนไม่เหมือนกัน บางคนยึดแบบผู้นำแบบหนึ่งแบบใดโดยตลอด ส่วนบางคนเปลี่ยนแบบผู้นำไปตามเวลา สถานการณ์ สิ่งแวดล้อม และตำแหน่งหน้าที่การงานที่รับผิดชอบ ผลของการเปลี่ยนแปลงแบบผู้นำนี้ ทำให้ประสิทธิผลในการทำงานของบุคคลแตกต่างกันไปด้วย กล่าวได้ว่าแบบผู้นำของผู้บริหารมีอิทธิพลสำคัญต่อประสิทธิผลของหน่วยงาน เนื่องจากการบริหารและการจัดการขั้นพื้นฐานมีการเปลี่ยนแปลงไปตามโครงสร้างใหม่ คือ มีอำนาจหน้าที่ในการบริหารและการจัดการคณะสงฆ์ทั้งด้านวิชาการ งบประมาณ บุคลากร และคณะสงฆ์ทั่วไปมากขึ้น ทำให้ผู้บริหารวัดวาอารามตามที่แตกต่างกัน ต้องมีความรู้ความสามารถเป็นอย่างดีในเรื่องทิศทางการบริหารจัดการพระสงฆ์ไทย ซึ่งต้องสัมพันธ์กับการเปลี่ยนแปลงต่างๆ ของยุคสังคมสารสนเทศ และการปฏิบัติการบริหาร

จัดการให้สอดคล้องกับความเป็นไทย ดำรงเอกลักษณ์วัฒนธรรมไว้ส่วนหนึ่ง การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวเป็นไปตามเป้าหมายหรือไม่นั้น ผู้บริหารเจ้าคณะตำบล เจ้าอาวาส เจ้าคณะอำเภอ ต้องมีความรู้ความเข้าใจในการจัดการบริหาร เป็นอย่างตึกบสังคมยุคโลกาภวตน์ ใช้เทคนิควิธีแสวงหาความรู้ มีทักษะกระบวนการในการบริหารและการจัดการบริหารหรือด้านการปกครอง สามารถปรับปรุง พัฒนาโรงเรียนให้มีคุณภาพและทันสมัยอยู่เสมอ เพราะการบริหารที่มีประสิทธิภาพ ให้เป็นที่ยอมรับของบุคลากรภายในและภายนอกคือบุคคลที่เป็นอุปาสกอุปาสิกา ฆารวาส จึงเห็นได้ว่าการจัดการบริหารกิจการคณะสงฆ์ ขึ้นอยู่กับภาวะผู้นำของผู้บริหารคณะสงฆ์และกลยุทธ์ที่ผู้บริหารทางคณะสงฆ์ได้นำมาใช้เช่นกัน

จากที่กล่าวมาแล้ว เห็นได้ว่าผู้บริหารทางคณะสงฆ์ จะต้องศึกษา มีความสำคัญอย่างมากในการจัดการบริหารปกครอง ซึ่งมีผลต่อการปฏิบัติงานของคณะสงฆ์โดยรวม และประสิทธิผลของคณะสงฆ์ ที่ผ่านมาภาวะผู้นำและกลยุทธ์ในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ เขตอำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์ ภายใต้การบริหารกิจการคณะสงฆ์ เขตอำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์ ของการแต่ละท่าน ได้มีผลงานเป็นที่ประจักษ์ ซึ่งผลงานดังกล่าวเป็นผลจากภาวะผู้นำและกลยุทธ์ของผู้บริหาร

ดังนั้นผู้ศึกษาเห็นความสำคัญของภาวะผู้นำของผู้บริหารและสนใจที่จะศึกษา ภาวะผู้นำและกลยุทธ์ในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ เขตอำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์ ซึ่งมีแบบผู้นำแต่ละคนที่มีความหลากหลาย ตามแนวคิดทฤษฎีผู้นำแบบวิถีทางเป้าหมาย (Path-goal Theory) ของเฮาส์และมิทเชล (House & Mitchell) เพื่อนำผลของการศึกษาไปใช้ในการพัฒนาในเขตอำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์ และผลการวิจัยจะเป็นประโยชน์ต่อ

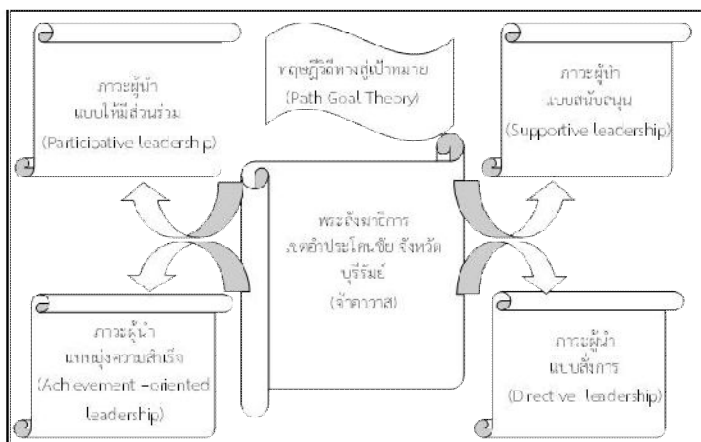
ผู้บริหารของคณะสงฆ์ และระดับพระสังฆาธิการ สำหรับใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาปรับปรุงการบริหารงานและเป็นข้อมูลในการส่งเสริมพัฒนาบทบาทของสภาพภาวะผู้นำของผู้บริหารทางคณะสงฆ์ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานในองค์กรและเป็นแนวทางในการใช้ภาวะผู้นำในรูปแบบต่างๆ เพื่อนำไปใช้ในสถานการณ์ต่างๆ ได้อย่างเหมาะสม

๒.วัตถุประสงค์การศึกษา

เพื่อศึกษาภาวะผู้นำในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ และกลยุทธ์ในการบริหาร เขตอำประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์

๓.แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

หลังจากที่ผู้ศึกษาได้ทบทวนเอกสาร หลักการ แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องแล้ว จึงได้กำหนดกรอบแนวคิดในการศึกษารั้ครั้งนี้เพื่อศึกษาภาวะผู้นำและกลยุทธ์ในการบริหารของพระสังฆาธิการ เขตอำประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์ผู้ศึกษาได้ใช้ทฤษฎีผู้นำแบบวิถีทางเป้าหมาย (Path-goal Theory) ของเฮ้าส์และมิทเชล (House & Mitchell, ๑๙๗๔, p. ๒๕) ที่คำนึงถึงสถานการณ์ของผู้นำในการปูทางไปสู่เป้าหมายที่ต้องการ และรูปแบบพฤติกรรมผู้นำตามตัวแบบของเฮ้าส์และมิทเชล มี ๔แบบ คือ ผู้นำแบบสนับสนุน (Supportive leadership) ผู้นำแบบสั่งการ/ชี้แนะ (Directive leadership) ผู้นำแบบมุ่งความสำเร็จ (Achievement oriented leadership) และผู้นำแบบมีส่วนร่วม (Participative leadership) เป็นกรอบแนวคิดในการศึกษา ปรากฏดังภาพที่ ๑

ภาพที่ ๑กรอบแนวคิดการศึกษาเรื่อง ภาวะผู้นำและกลยุทธ์ในการบริหาร
กิจการคณะสงฆ์ เขตอำเภอสองชัย จังหวัดบุรีรัมย์

วิธีการวิจัย

เนื่องจาก การวิจัยเชิงคุณภาพ คือวิธีศึกษาปรากฏการณ์ที่เป็นจริง เพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจปรากฏการณ์นั้นๆ วิธีการรวบรวมข้อมูลการวิจัยเชิงคุณภาพ ได้จากการสังเกต การสัมภาษณ์ การสนทนากลุ่ม และการวิเคราะห์เนื้อหาของเอกสาร เป็นต้น การศึกษาครั้งนี้ ผู้ศึกษาใช้วิธีการศึกษาเชิงคุณภาพ โดยใช้การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth interview/ Depth interview) จากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ/ผู้ให้ข้อมูลหลัก/ผู้รู้ (Key Informant) ใช้การสัมภาษณ์กลุ่ม (Focusgroupsinterviews) ใช้การสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Participation/Participatory/Participant observation) ผู้ศึกษาร่วมทำกิจกรรมสังเกตซักถามข้อมูลที่ยังสงสัยจดบันทึกพร้อมๆกับเปิดเผยตนเองว่าเป็นผู้ศึกษา และการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม (Non-participation/Non-participatory/Non-Participant observation) ผู้ศึกษาสังเกตกิจกรรมในชุมชนอยู่วงนอกไม่เข้าร่วมกิจกรรมกับชุมชนแล้วนำข้อมูลที่ได้มาตีความจำแนกชนิดข้อมูล จัดหมวดหมู่ เปรียบเทียบหาความเชื่อมโยง และ

วิเคราะห์เนื้อหา ต่อมาผู้ศึกษาได้สร้างข้อสรุปแบบอุปนัยโดยเขียนเป็นประโยคตามกรอบแนวคิดทฤษฎีเพื่อตอบปัญหาของการศึกษา และนำข้อมูลที่ได้เขียนเสนอเชิงบรรยายเพื่อให้ชัดเจนเป็นรูปธรรมมากยิ่งขึ้น ผู้ศึกษาดำเนินการ ดังนี้

๑. ศึกษาจากเอกสารที่เกี่ยวข้องเป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร ตำราบทความวิชาการ แนวคิด ทฤษฎี รายงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง อีกทั้งการค้นคว้าจากวิทยานิพนธ์ที่เกี่ยวข้องกับทฤษฎีผู้นำแบบวิถีทางเป้าหมาย (Path-goal Theory) คือ คำนิยามถึงสถานการณ์ของผู้นำในการปูทางไปสู่เป้าหมายที่ต้องการ และรูปแบบพฤติกรรมผู้นำตามตัวแบบของเฮาส์และมิทเชล (House & Mitchell, ๑๙๗๔, p. ๒๕) มี ๔ แบบ คือ ผู้นำแบบสนับสนุน (Supportive leadership) ผู้นำแบบสั่งการ/ชี้แนะ (Directive leadership) ผู้นำแบบมุ่งความสำเร็จ (Achievement oriented leadership) และผู้นำแบบมีส่วนร่วม (Participative leadership) แล้วสร้างกรอบแนวคิดในการศึกษา

๒. ศึกษาและเก็บข้อมูลภาคสนาม ใช้แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้างเป็นลักษณะคำถามปลายเปิดที่มีการกำหนดหัวข้อศึกษาไว้อย่างกว้างๆ โดยผู้ศึกษาใช้วิธีการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth interview) และการสัมภาษณ์กลุ่ม (Focus groups interviews) ในการเก็บข้อมูลกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญในพื้นที่ในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ เขตอำเภอโคกชัย จังหวัดบุรีรัมย์

การอภิปรายผล

การศึกษาเรื่องภาวะผู้นำและกลยุทธ์ในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ เขตอำเภอโคกชัย จังหวัดบุรีรัมย์ มีประเด็นที่น่าสนใจนำมาอภิปรายได้ ดังนี้

๑. ภาวะผู้นำและกลยุทธ์ในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ เขตอำเภอโคกชัย จังหวัดบุรีรัมย์

เมื่อพิจารณาผลการสัมภาษณ์ พบว่าผู้นำแต่ละท่านใช้ภาวะผู้นำแตกต่างกัน แล้วแต่สถานการณ์ บางสถานการณ์ การใช้ภาวะผู้นำแบบสนับสนุนจะมีความเหมาะสมกับสภาพงานมากกว่า เช่น ให้การสนับสนุนให้ลูกน้องได้มีส่วนร่วมในการกำหนดเป้าหมาย มีการสนับสนุนให้มีโอกาสในการทำงาน ให้ผู้ใต้บังคับบัญชามีความพึงพอใจสอดคล้องกับนักวิจัยของมหาวิทยาลัยมิชิแกน(Dubrinอ้างใน สุเทพ พงศ์ศรีวัฒน์, ๒๕๔๔, หน้า๑๖๗) ที่กล่าวถึงผู้นำแบบทำงานเป็นทีม หรือแบบ ๙,๙(Team management) มุ่งเน้นความสำคัญทั้งด้านงานและด้านคน โดยส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้ปฏิบัติงานเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการทำงาน และสร้างวิธีการทำงานแบบทีมในองค์กร พยายามให้ความใส่ใจดูแลทุกข์สุขตอบสนองความต้องการของผู้ปฏิบัติงาน เพื่อให้เกิดความรักผูกพันต่องาน วลีที่บ่งชี้ลักษณะผู้นำแบบ ๙,๙ ได้แก่ กระตุ้นการมีส่วนร่วมปฏิบัติกรอย่างมุ่งมั่น จัดลำดับความสำคัญชัดเจน เปิดใจกว้าง มีความเปิดเผย มองทะลุปรุโปร่ง และสนุกกับงาน ผู้นำแบบ ๙,๙ถือว่าเป็นผู้นำที่มีประสิทธิภาพสูงสุด บางที่เรียกผู้นำแบบนี้ว่า “High-high leader” ดังเช่น เฮาส์และมิทเชลล์ (House & Mitchell, ๑๙๗๔) ได้กล่าวว่าภาวะผู้นำแบบสนับสนุน (Supportive leadership) เป็นภาวะผู้นำที่คล้ายกับพฤติกรรมมุ่งมิตรสัมพันธ์ (Consideration behavior) ของผู้นำจากการศึกษาของมหาวิทยาลัยโอไฮโอสเตท กล่าวคือผู้นำให้การสนับสนุนและมีพฤติกรรมที่เป็นมิตรที่ผู้ใต้บังคับบัญชาสามารถเข้าถึงได้ง่าย เป็นผู้นำที่ใส่ใจในสวัสดิการความเป็นอยู่และความต้องการในฐานะความเป็นมนุษย์ของผู้ใต้บังคับบัญชา ผู้นำจะแสดงพฤติกรรมให้การสนับสนุนในการสร้างบรรยากาศที่ดีของการทำงานของผู้ใต้บังคับบัญชา รวมทั้งให้การปฏิบัติอย่างเสมอภาคและให้การนับถือต่อศักดิ์ศรีของผู้ใต้บังคับบัญชา

เมื่อพิจารณาผลการสัมภาษณ์ พบว่าผู้นำไม่ใช่วิธีสั่งการแต่ใช้การให้ความสนใจและใส่ใจมากกว่า แต่ในบางสถานการณ์ พบว่า การใช้ภาวะผู้นำแบบสั่งการก็อาจทำให้งานบรรลุเป้าหมายได้ดีกว่า เช่น มีการกำหนดเป้าหมายหรือความคาดหวังให้ทราบ เมื่อ มีการออกคำสั่งและมีการ

ควบคุมดูแลวิธีการทำงานด้วยดั่งเช่นเฮาส์และมิทเชลล์ (House & Mitchell, ๑๙๗๔) ได้กล่าวว่า ภาวะผู้นำแบบสั่งการ (Directive leadership) เป็นภาวะผู้นำที่คล้ายกับพฤติกรรมผู้นำแบบมุ่งกิจสัมพันธ์ (Initiating leadership) ของการศึกษาที่มหาวิทยาลัยโอไฮโอสเตทเป็นพฤติกรรมของผู้นำที่ปฏิบัติต่อผู้ใต้บังคับบัญชา ด้วยการใช้อำนาจสั่งเกี่ยวกับการทำงาน รวมทั้งแจ้งความคาดหวังให้ทราบ บอกถึงวิธีการตลอดจนกำหนดเวลาทำงานสำเร็จให้ผู้ใต้บังคับบัญชาทราบ ผู้นำแบบสั่งการจะกำหนดมาตรฐานของการทำงานพร้อมกับกฎระเบียบต่างๆ ที่ชัดเจนแก่ผู้ใต้บังคับบัญชา

ผลการสัมภาษณ์ พบเพิ่มเติมว่า การใช้ภาวะผู้นำแบบมุ่งผลสำเร็จก็นำมาใช้ ซึ่งคือการกำหนดเป้าหมายไว้และครูผู้สอนต้องทำให้ได้สูงกว่ามาตรฐาน เพื่อให้ พระสังฆาธิการระดับเจ้าอาวาส มีการปรับปรุงวิธีการทำงานให้ดีที่สุด ได้มีการพัฒนาให้มีความเป็นมืออาชีพ มีพร้อมทั้งความรู้และทักษะที่พร้อมจะนำมาถ่ายทอดให้กับประชาชนชาวพุทธ อันเป็นการพัฒนาคุณภาพให้ได้ตามมาตรฐาน ดั่งเช่นเฮาส์และมิทเชลล์ (House & Mitchell, ๑๙๗๔) ได้กล่าวว่า ภาวะผู้นำแบบมุ่งความสำเร็จของงาน (Achievement-oriented Leadership) เป็นพฤติกรรมที่ผู้นำกำหนดเป้าหมายที่ท้าทาย สร้างความมีมาตรฐานด้านความเป็นเลิศสูง (High standard of excellence) แก่ผู้ใต้บังคับบัญชา และแสวงหาวิธีการปรับปรุงการปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งการตั้งความคาดหวังต่อผู้ใต้บังคับบัญชาด้วยการแสดงความมั่นใจว่าผู้ใต้บังคับบัญชาจะสามารถปฏิบัติงานที่มีมาตรฐานสูงได้สำเร็จ

นอกจากนี้ การใช้ภาวะผู้นำแบบมีส่วนร่วม คือ เข้าไปมีส่วนร่วมกับพระสังฆาธิการระดับเจ้าอาวาส คอยกระตุ้นให้พระสังฆาธิการระดับเจ้าอาวาส ได้แสดงความคิดเห็นต่างๆ จากนั้นก็นำข้อคิดเห็นเหล่านั้นมาใช้ในการปฏิบัติงาน หรือกำหนดแผนงาน และนำไปให้ครูและบุคลากรได้ปฏิบัติ ดั่งเช่น เฮาส์และมิทเชลล์ (House & Mitchell, ๑๙๗๔) ได้กล่าวว่า ภาวะผู้นำแบบให้มีส่วนร่วม (Participative leadership) เป็นผู้นำที่แสดง

พฤติกรรมต่อผู้ใต้บังคับบัญชาด้วยการขอคำปรึกษาก่อนที่จะตัดสินใจ รวมถึงพฤติกรรมที่เกี่ยวกับการขอความคิดเห็นกระตุ้นให้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจและมีการประชุมกับผู้ใต้บังคับบัญชาในที่ทำงานบ่อยๆ ผู้นำแบบมีส่วนร่วมจะกระตุ้นให้เกิดการอภิปรายของกลุ่มและเขียนข้อเสนอแนะต่างๆ ขึ้นในที่ทำงาน

ทั้งนี้ ในการจะใช้ภาวะผู้นำแบบใด ก็ต้องแล้วแต่สถานการณ์ บางเหตุการณ์จำเป็นต้องใช้ผู้นำแบบสั่งการ แต่ในบางเหตุการณ์ก็อาจจะต้องใช้ภาวะผู้นำแบบสนับสนุนผู้นำแต่ละท่านใช้ภาวะผู้นำแตกต่างกัน ซึ่งแล้วแต่สถานการณ์สอดคล้องตาม ทฤษฎีวิถีทาง-เป้าหมาย(Path-Goal Theory) ซึ่งเป็นทฤษฎีเชิงสถานการณ์ที่พัฒนาโดยเฮาส์และมิทเชลล์ (House & Mitchell, ๑๙๗๔) กล่าวว่า ผู้นำอาจใช้แบบผู้นำแบบใดแบบหนึ่งหรือหลายแบบกับผู้ใต้บังคับบัญชา และในสถานการณ์ต่าง ๆ ก็ได้ ทฤษฎีวิถีทาง-เป้าหมาย จึงมีใช้ทฤษฎีแนวคิดแบบคุณลักษณะ (Trait approach) ที่เชื่อว่าผู้นำมีแบบภาวะผู้นำที่แน่นอนตายตัวเพียงแบบเดียวเท่านั้น แต่ผู้นำจะต้องปรับแบบภาวะผู้นำของตนให้เข้ากับสถานการณ์และความต้องการด้านแรงจูงใจของผู้ใต้บังคับบัญชา กล่าวคือ ถ้าผู้ใต้บังคับบัญชาต้องการภาวะผู้นำแบบมีส่วนร่วมในช่วงหนึ่งของการทำงาน แต่อีกช่วงหนึ่งอาจต้องการภาวะผู้นำแบบสั่งการแทน ผู้นำต้องสามารถเปลี่ยนแบบภาวะผู้นำของตนได้ตามต้องการ โดยสรุป สถานการณ์ที่ต่างกันย่อมต้องการพฤติกรรมแบบผู้นำที่ต่างกัน นอกจากนี้ในบางเหตุการณ์ผู้นำอาจต้องใช้การผสมของแบบภาวะผู้นำต่างๆ เข้าด้วยกันอย่างเหมาะสมมากกว่าการเลือกใช้แต่แบบภาวะผู้นำเดิมอยู่ตลอดเวลา เช่นเดียวกับ ทฤษฎีผู้นำตามสถานการณ์ของเฮอร์เชย์และแบลนชาร์ด(Hersey and Blanchard's Situational Leadership Theory) เป็นทฤษฎีที่พัฒนาขึ้นโดย เฮอร์เชย์และแบลนชาร์ดจากแนวคิดของทฤษฎีสามมติของเรดดิน และได้รับการปรับปรุงต่อมาอีกหลายครั้ง ทฤษฎีนี้มีแนวคิดพื้นฐานที่สำคัญคือสถานการณ์ที่ต่างกันย่อมต้องการแบบของผู้นำที่ต่างกัน โดยมูมมอนด์กล่าวจึงสรุปได้ว่า การเป็นผู้นำที่มี

ประสิทธิผลได้นั้น จำเป็นต้องปรับแบบภาวะผู้นำของตนให้สอดคล้องกับสถานการณ์ต่างๆ นอกจากนี้ เฮาส์และมิทเชลล์ ยังมีความเชื่อว่า ผู้นำสามารถสร้างแรงจูงใจในการทำงานแก่ผู้ตามได้ โดยเพิ่มจำนวนและชนิดของรางวัลผลตอบแทนที่ได้รับจากการทำงานนั้น ผู้นำยังสามารถสร้างแรงจูงใจด้วยการทำให้วิถีทาง (Path) ที่จะไปสู่เป้าหมายชัดเจนขึ้นและง่ายพอที่ผู้ปฏิบัติจะสามารถทำสำเร็จ ผู้นำช่วยเหลือแนะนำ สอนงานและนำทางหรือเป็นพี่เลี้ยงคอยดูแล นอกจากนี้ผู้นำยังช่วยสร้างแรงจูงใจได้ด้วยการช่วยแก้ไขอุปสรรคขวางกั้นหนทางไปสู่เป้าหมาย รวมทั้งสามารถช่วยในการทำให้งานเองมีความน่าสนใจและทำให้ผู้ตามเกิดความพึงพอใจต่องานที่ทำ

จากการสัมภาษณ์กลุ่มสำหรับพระสังฆาธิการระดับเจ้าอาวาสภาวะผู้นำและกลยุทธ์ในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ เขตอำเภอโคกสูง จังหวัดบุรีรัมย์พบว่า มีความพึงพอใจผู้นำที่จะนำพาองค์กรสู่ความสำเร็จในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ ดังนี้ (๑) วิธีการแก้ปัญหาที่ ภาวะผู้นำในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ ใช้ หากมีปัญหาในกลุ่มงาน เจ้าคณะอำเภอเรียกเข้าไปพูดคุยและให้ชี้แจง โดยไม่โทษว่าใครผิดใครถูก แต่จะให้โอกาสได้พูดอธิบายก่อน ค่อยหาแนวทางแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น และหากเป็นเรื่องที่ไม่สามารถหาข้อสรุปกันเองได้ เจ้าคณะอำเภอและกองานเลขาจะจัดประชุมคณะสงฆ์ เพื่อหาข้อสรุปของปัญหานั้น ร่วมกัน ไม่มีการใช้การตักเตือนหรือต่อว่าต่อหน้าคนอื่น แต่จะเรียกเข้าไปคุยสอบถามหาสาเหตุและให้บอกวิธีแก้ไข (๒) เทคนิคของเจ้าคณะอำเภอ ในการแก้ไขปัญหาหากเกิดข้อขัดแย้งของ พระสังฆาธิการระดับเจ้าอาวาส เมื่อมีการวิเคราะห้ความขัดแย้งที่เกิดขึ้น จะเรียกผู้ที่มีความขัดแย้งกัน เข้ามาพูดคุยก่อน ถึงสาเหตุก่อนที่ละคน จากนั้นค่อยเรียกคุยพร้อมกันและสรุปข้อขัดแย้ง เป็นคนช่วยคลี่คลายการเรียกเข้าไปคุยและสร้างบรรยากาศให้รู้สึกเป็นกันเอง คุยไปคุยมา ความรุนแรงลดลง และหาทางประนีประนอมกันในที่สุด(๓) การแลกเปลี่ยนหรือการสื่อสารระหว่างเจ้าคณะตำบลและ เจ้าคณะอำเภอกับพระสังฆาธิการระดับเจ้า

จัดประชุมชี้แจงเรื่องราวต่างๆ ให้ครูรับทราบเสมอ เช่น เมื่อมีคำสั่งมาจากเขต จะเรียกประชุมเพื่อให้รับทราบโดยทั่วกัน มีการพูดประชาสัมพันธ์หน้าแถว ถ้าหากมีกิจกรรมหรือมีงานเร่งด่วนก็จะจัดประชุมร่วมกับพระสังฆาธิการระดับเจ้า ทั้งนี้ หากมีข้อสงสัยหรือติดขัด มีปัญหาในการทำงาน ก็เข้าไปพูดคุยกับเจ้าคณะตำบล เจ้าคณะอำเภอได้ ทั้งนี้ได้เจ้าคณะตำบล เจ้าคณะอำเภอ เดินทางเยี่ยมตามกลุ่มงานบ่อยๆ ถามสารทุกข์สุกดิบเป็นประจำ (๔) การแสดงภาวะผู้นำของเจ้าคณะตำบลและ เจ้าคณะอำเภอ เป็นคนสุ่มรอบคอบ ประสานงานดี มีมนุษยสัมพันธ์ดี เป็นที่รักของพระสังฆาธิการระดับเจ้าอาวาส มีมนุษยสัมพันธ์ดีกับชุมชน เน้นการพัฒนาและการจัดการพื้นที่วัดวาอาราม ให้สวยงาม มีการสร้างขวัญกำลังใจให้ พระสังฆาธิการระดับเจ้าอาวาส เป็นอย่างดีมีหลักการบริหารที่ดี มีวิสัยทัศน์กว้างไกล พร้อมรับการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง มีการเน้นวิชาการ เน้นความเป็นเลิศด้านวิชาการ (๕) แนวทางในการปฏิบัติงานเพื่อมุ่งสู่ความสำเร็จของภาวะผู้นำและกลยุทธ์ในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ เน้นเรื่องงานวิชาการ ส่งเสริมกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับวิชาการกำหนดเป้าหมายเพื่อให้ทำงานได้ง่าย มีการสร้างความมั่นใจให้ พระสังฆาธิการระดับเจ้าอาวาส ให้ความมั่นใจว่าพระสังฆาธิการระดับเจ้าอาวาส จะปฏิบัติงานได้ดี ให้พระสังฆาธิการระดับเจ้าอาวาส ได้ปรับปรุงวิธีการทำงานของตนเอง เจ้าคณะอำเภอ ให้ความเป็นกันเองกับกับสังฆาธิการระดับเจ้าอาวาส สร้างบรรยากาศการทำงานที่ดี ทำให้สังฆาธิการระดับเจ้าอาวาส ต่างก็ปฏิบัติงานด้วยความตั้งใจ ไม่เคร่งเครียด (๖) แนวทางในการพัฒนาของเจ้าคณะตำบลและ เจ้าคณะอำเภอในอดีตและปัจจุบัน แม้มีแนวทางการบริหารแตกต่างกัน แต่ก็เป็นแนวทางที่มุ่งสู่เป้าหมายของการพัฒนาชุมชนวัดวาอาราม เหมือนกันแต่มักเน้นผลการสร้างความศรัทธาให้ควบคู่กับการพัฒนาให้เกิดศรัทธาในพระพุทธศาสนาเป็นสำคัญ กำหนดเป้าหมายให้แต่ละกลุ่มวัดแต่ละวัด ให้ความสำคัญกับการเผยแผ่และพัฒนาวัดให้มาก เพื่อให้ชาวบ้านได้พึ่งพาอาศัยในด้านจิตใจ มีผล ออกมาดีที่สุด (๗) ในการสร้างขวัญและกำลังใจของเจ้าคณะอำเภอ และ

เจ้าคณะตำบลในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ มีการบำรุงขวัญกำลังใจครูดี มีการติดตามประเมินผลการปฏิบัติงานของ พระสังฆาธิการระดับเจ้าอาวาส และนำผลการประเมินไปพิจารณาเลื่อนขั้นสมณศักดิ์ในแต่ละปี ยุติธรรม ไม่ได้โอนเอียงไปที่พระสังฆาธิการระดับเจ้าอาวาส คนใดคนหนึ่ง ทำให้พระสังฆาธิการระดับเจ้าอาวาส มีกำลังใจ ถือเป็นขวัญกำลังใจอย่างดี คัดเลือกพระเก่ง พระดี ทำให้พระที่เก่งๆ มีกำลังใจในการเผยแผ่และทำงานทั้งนี้ ลักษณะเจ้าคณะอำเภอ และเจ้าคณะตำบลในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ ที่จะนำพาชุมชนสู่ความสำเร็จ คือ ผู้นำเป็นคนมองการณ์ไกล รู้ว่ายุคสมัยเปลี่ยนไป ต้องนำพาผู้ใต้บังคับบัญชาสู่เป้าหมายให้ได้ ผู้นำที่เป็นมิตรเอาใจใส่ พระสังฆาธิการระดับเจ้าอาวาสและพระสงฆ์ทั่วไป และมีการสร้างขวัญกำลังใจ ผู้นำดูแลการปฏิบัติงาน ไม่ใช่แค่สั่งการอย่างเดียว ผู้นำที่กำหนดเป้าหมาย สร้างมาตรฐานให้แต่ละกลุ่มงาน และเข้าใจงานทุกๆ ผู้นำที่ให้การสนับสนุนการทำงานของคณะพระสังฆาธิการระดับเจ้าอาวาสและพระสงฆ์ทั่วไป สร้างโอกาสและไม่กดดัน

๒. กลยุทธ์ในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ เขตอำเภอโคกชัย จังหวัดบุรีรัมย์

เมื่อพิจารณาผลการสัมภาษณ์ พบว่ากลยุทธ์ที่แต่ละท่านใช้ในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ เขตอำเภอโคกชัย จังหวัดบุรีรัมย์ นั้นต่างก็มุ่งเน้นการพัฒนาบุคลากร และพัฒนาคุณภาพทางทางพระศาสนา เพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการปฏิบัติ โดยสนับสนุนให้พระหรือบุคลากรพระสังฆาธิการระดับเจ้าอาวาสและพระสงฆ์ทั่วไปได้รับการพัฒนาทางด้านวิชาการ การเพิ่มประสิทธิภาพผลและประสิทธิผลทางกิจที่พระสงฆ์พึงกระทำสอดคล้องกับยุทธศาสตร์การพัฒนาสถาบันพระสังฆาธิการ

วิสัยทัศน์ใหม่ของการพัฒนาสถาบันพระสังฆาธิการ เพื่อการสนองงานคณะสงฆ์ด้านการปกครอง

สถาบันพระสังฆาธิการ เป็นองค์กรในสังกัดของสำนักเลขาธิการมหาเถรสมาคม สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ที่มีความสำคัญอย่าง

สูงต่อการสนองงานคณะสงฆ์ด้านการปกครองในมิติของการส่งเสริมและพัฒนาพระสังฆาธิการให้มีความรู้ความสามารถอยู่ในพระธรรมวินัย อันมีจุดหมายปลายทาง เพื่อประชาชนที่มีคุณธรรมจริยธรรมและประเทศชาติที่ร่มเย็นเป็นสุข

ประเด็นยุทธศาสตร์มีการพัฒนาสถาบันพระสังฆาธิการ ในช่วงระยะ ๕ ปี (พ.ศ.๒๕๕๘ - พ.ศ.๒๕๖๓) สามารถแยกออกได้เป็น ๔ ประการ ดังนี้

๑. ยกระดับการถวายความรู้พระสังฆาธิการให้ครอบคลุมกลุ่มเป้าหมาย เพื่อสนองงาน

คณะ สงฆ์ด้านการปกครอง ด้วยวิธีการหลากหลายรูปแบบและปรับเปลี่ยนไปอย่าง

รวดเร็ว

๒. ปรับปรุงแบบการถวายความรู้ให้มีลักษณะเชิงบูรณาการ เกิดการแสวงหาความร่วมมือ

และสร้างเครือข่ายกับฝ่ายต่าง ๆ รวมทั้งเปิดให้องค์กรส่วนท้องถิ่นมีส่วนร่วม

๓. มุ่งสู่การเป็นองค์กรส่วนท้องถิ่นมีส่วนร่วมมีการขยายเป็นวิทยาเขต หรือศูนย์วิทยา

บริการให้ครบทุกภาค บุคลากรมีความพร้อมและความสามารถในการเรียนรู้ คิตรีเริ่ม

เปลี่ยนแปลงและปรับตัวได้อย่างเหมาะสมต่อสถานการณ์ต่าง ๆ

๔. สร้างระบบการกำกับดูแลองค์กรที่ดี เกิดความโปร่งใส มั่นใจ และสามารถตรวจสอบ

ได้ รวมทั้งทำให้บุคลากรปฏิบัติงานอย่างมีจิตสำนึกความรับผิดชอบ ต่อตนเอง

ต่อองค์กรและต่อคณะสงฆ์

จากการสัมภาษณ์กลุ่มสำหรับบุคลากรพระสังฆาธิการระดับเจ้าอาวาสและพระสงฆ์ทั่วไปพบว่าบุคลากรพระสังฆาธิการระดับเจ้าอาวาสและพระสงฆ์ทั่วไป มีความเห็นต่อกลยุทธ์ที่เจ้าคณะอำเภอ และเจ้าคณะตำบลในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ ในช่วงที่แต่ละท่านดำรงตำแหน่งในทางที่ดีส่วนมากให้ความเห็นว่า กลยุทธ์ที่เจ้าคณะอำเภอ และเจ้าคณะตำบลในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ ใช้้นั้นต่างก็มุ่งเน้นให้คณะสงฆ์ประสบความสำเร็จตามเป้าหมายที่ได้ตั้งไว้ ไม่ว่าจะเป็น ผลสัมฤทธิ์ทางการพัฒนาและเผยแผ่พระพุทธศาสนา ความมีประสิทธิภาพและความมีประสิทธิผลทางพระพุทธศาสนา

ด้านการพัฒนาบุคลากร พบว่า มีการสนับสนุนของเจ้าคณะอำเภอ และเจ้าคณะตำบลในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ และพระสังฆาธิการระดับเจ้าอาวาสและพระสงฆ์ทั่วไป ได้มีการพัฒนาตนเอง มีการสนับสนุนให้พระสังฆาธิการระดับเจ้าอาวาสและพระสงฆ์ทั่วไป ได้รับการอบรมให้ด้านต่างๆ เพื่อเพิ่มความรู้ หรือ เสริมทักษะ เช่น ด้านการใช้งานคอมพิวเตอร์ การจัดทำแผนการสอน เป็นต้น มีการส่งเสริมให้พระสังฆาธิการระดับเจ้าอาวาสและพระสงฆ์ทั่วไป ได้เรียนเพิ่มในระดับที่สูงขึ้น เพื่อนำความรู้ที่ได้มาพัฒนา มีการสนับสนุน พระสังฆาธิการระดับเจ้าอาวาสและพระสงฆ์ทั่วไป ได้ทำผลงาน เพื่อเพิ่มวิทยฐานะ

ด้านการพัฒนาคุณภาพ พบว่าเจ้าคณะอำเภอ และเจ้าคณะตำบลในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ มีส่วนผลักดันให้ พระสังฆาธิการระดับเจ้าอาวาสและพระสงฆ์ทั่วไป ประสบความสำเร็จในด้านต่างๆ มีการเน้นการพัฒนาด้านวิชาการมาก ทำให้พระสังฆาธิการระดับเจ้าอาวาสและพระสงฆ์ทั่วไป ทุกคนมีความกระตือรือร้นด้านงานวิชาการการเผยแผ่พุทธศาสนาตามไปด้วย เจ้าคณะอำเภอ และเจ้าคณะตำบลไม่เห็นด้วยกับกิจกรรมใดๆ ย่อมดำเนินการเป็นไปได้อย่าง

นอกจากเจ้าคณะอำเภอ และเจ้าคณะตำบล จะเป็นปัจจัยสนับสนุนที่ทำให้พระสังฆาธิการระดับเจ้าอาวาสและพระสงฆ์ทั่วไป ประสบความสำเร็จ

ได้รับรางวัล หรือ ผ่านการประเมินในแต่ละครั้งแล้ว ความร่วมมือของคณะพระสังฆาธิการระดับเจ้าอาวาสและพระสงฆ์ทั่วไป ยังเป็นปัจจัยสำคัญเช่นกัน ที่ทำให้ชุมชนหมู่บ้านประสบความสำเร็จ ดังนั้น กลยุทธ์ต่างๆของเจ้าคณะอำเภอ และเจ้าคณะตำบล ที่นำมาใช้ในการทำงาน ในการที่จะให้คณะพระสังฆาธิการระดับเจ้าอาวาสและพระสงฆ์ทั่วไป ทำงานให้ประสบความสำเร็จ ถือว่าเป็นส่วนสำคัญในการผลักดันทุกๆด้าน

ข้อเสนอแนะจากการศึกษา

การศึกษาเรื่องราวของผู้นำและกลยุทธ์ใน ในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาภาวะผู้นำและกลยุทธ์ในในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ ผู้ศึกษามีข้อเสนอแนะ ดังนี้

ข้อเสนอแนะจากการศึกษา เป็นข้อเสนอแนะต่อองค์การ แบ่งออกเป็น ๒ส่วน ประกอบด้วย

๑. ข้อเสนอแนะต่อผู้นำในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ ซึ่งเป็นข้อเสนอแนะเชิงนโยบายในด้านต่างๆ ดังนี้

๑) นโยบายพัฒนาผู้บริหาร การบริหารที่เน้น การร่วมประสานสัมพันธ์ในลักษณะการประชุมอบรมสัมมนา เพื่อเป็นการพัฒนาผู้บริหารให้บริหารงานได้สอดคล้องกับความต้องการของพระสังฆาธิการระดับเจ้าอาวาสและพระสงฆ์ทั่วไป ในพฤติกรรมที่พระสังฆาธิการระดับเจ้าอาวาสและพระสงฆ์ทั่วไป ต้องการ ทำให้การประสานความคิดและพฤติกรรมการปฏิบัติของพระสังฆาธิการระดับเจ้าอาวาสและพระสงฆ์ทั่วไป เป็นไปในทิศทางเดียวกัน

๒) นโยบายสนับสนุนส่งเสริมสร้างขวัญและกำลังใจแก่พระสังฆาธิการระดับเจ้าอาวาสและพระสงฆ์ทั่วไป ที่ประสบความสำเร็จในการทำงานรวมทั้งให้การสนับสนุนส่งเสริมความก้าวหน้าในตำแหน่งหน้าที่การงานของพระสังฆาธิการระดับเจ้าอาวาสและพระสงฆ์ทั่วไป ในวัดวาอาราม และชุมชนอย่างจริงจัง

๒. ข้อเสนอแนะต่อคณะสงฆ์ เขตอำเภอโคกชัย จังหวัดบุรีรัมย์

เนื่องจากคณะสงฆ์ เขตอำเภอโคกชัย จังหวัดบุรีรัมย์
มีผลงาน ดังนี้ ได้รับรางวัลดีเด่นการพัฒนาศาสนูปการ เจ้าคณะอำเภอ
ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

๑. ควรศึกษาเปรียบเทียบความต้องการของพระสังฆาธิการระดับ
เจ้าอาวาสและพระสงฆ์ทั่วไป เกี่ยวกับพฤติกรรมผู้นำในตำบลและสังกัดอื่นๆ
เพื่อนำไปปรับปรุงและพัฒนาการบริหารคณะสงฆ์ เขตอำเภอโคกชัย
จังหวัดบุรีรัมย์

๒. ควรศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อภาวะผู้นำในการบริหารกิจการ
คณะสงฆ์ เขตอำเภอโคกชัย จังหวัดบุรีรัมย์ ในการบริหารจัดการ

๓. ควรศึกษาพฤติกรรมผู้นำของในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ กับ
ประสิทธิผลของวัดในแต่ละชุมชน

บรรณานุกรม

- กรมการศาสนากระทรวงศึกษาธิการ. (๒๕๔๑). **คู่มือพระสังฆาธิการว่าด้วย
เรื่องการคณะสงฆ์และการศาสนา**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์การศาสนา.
งชัย สันติวงษ์. (๒๕๔๖). **การบริหารทุนมนุษย์**. กรุงเทพฯ: ประชุมช่าง.
พระเทพเวที (ประยุทธ์ ปยุตโต). (๒๕๓๔). **พุทธศาสนาในฐานะเป็น
รากฐานของวิทยาศาสตร์**. กรุงเทพฯ : พิมพ์อไฟ.
พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมมจิตโต). (๒๕๔๙). **พุทธวิธีบริหาร**.
กรุงเทพฯ: ธรรมสภา.
พระธรรมกิตติวงศ์ (ทองดี สุรเตโช). (๒๕๔๔). **พ.ร.บ. การศึกษาแห่งชาติกับ
อนาคตของพระพุทธศาสนา**. กรุงเทพฯ: บริษัท พิมพ์ดีจำกัด.
พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต). (๒๕๔๓). **ความสำคัญของพระพุทธศาสนา
ในฐานะเป็นศาสนาประจำชาติ**. พิมพ์ครั้งที่ ๑๑. กรุงเทพฯ:
สหธรรมิก.

พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต). (๒๕๔๖).ภาวะผู้นำความสำคัญต่อการ
พัฒนาคนพัฒนาประเทศ.กรุงเทพฯ :สำนักพิมพ์ธรรมสภา.

พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต). (๒๕๔๕). ภาวะผู้นำ : ความสำคัญต่อการ
พัฒนาคนพัฒนาประเทศ. กรุงเทพฯ : ธรรมสภา.

พระพุทธทาสภิกขุ อินทปญโญ. (๒๕๔๕). เรเรียนพุทธศาสนาใน๑๕ นาที.
หนังสือชุมนุมเรื่องสั้นพุทธทาสภิกขุ.

พระภวานาวีรยคุณ (เผด็จ ทตตชีโว). (๒๕๔๔). รัฐศาสตร์เชิงพุทธ.
กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ดอกหญ้ากรุป.

พระมหาอานวย อานนโ (จันทรเปล่ง). (๒๕๔๒). การศึกษาเรื่องการบรรลุ
ธรรมในพระพุทธศาสนาเถรวาท บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัย
มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

รังสรรค์ ประเสริฐศรี. (๒๕๔๔). ภาวะผู้นำ.กรุงเทพฯ :บริษัทธนธัการ
พิมพ์ จำกัด.

ราชบัณฑิตยสถาน. (๒๕๔๒). พจนานุกรมราชบัณฑิตยสถานพุทธศักราช
๒๕๔๒. กรุงเทพฯ :
นานมีบุ๊คส์พับลิเคชั่นส์.

สุชาติ หงษา. (๒๕๔๕). ประวัติศาสตร์พุทธศาสนาจากอดีตถึงปัจจุบัน.
กรุงเทพฯ. สถาบันบันลือธรรม.

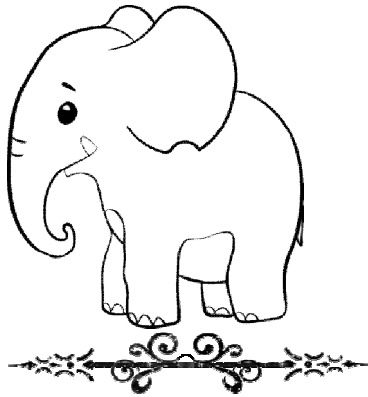
Burns, J. M. (๑๙๗๘).Leadership. New York: Harper and Row.

Dessler Gary. (๒๑๑๔). Management : Principles and Practices
for Tomorrow's Leaders. New Jersey : Pearson
Education.

Hersey, P., and Blanchard. (๑๙๘๒).Management of
Organization Behavior. New Jersey: Prentice - Hall.

McFarland. (๑๙๗๙). Management : Foundation & Practices.๕th
ed. New York : Macmillan Publishing Inc.

Stogdill, Ralph M. (๑๙๗๔). **Handbook of Leadership : a Survey of Theory and Research**. New York: The Free press.

ศึกษาพุทธจริยศาสตร์กับปัญหาบ่อนการพนันคาสีโน STUDY OF BUDDHIST ETHICS WITH CASINO GAMBLING PROBLEMS

พระอธิการอดิศักดิ์ อคฺควโส*

พระศักดิ์สยาม ธิรบุญ*

นายธวัชชัย อินตา*

บทคัดย่อ

รายงานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ ๓ ประการคือ ๑) เพื่อศึกษารูปแบบบ่อนการพนัน ๒) เพื่อศึกษาผลกระทบของการเปิดบ่อนคาสีโนในสังคมไทย ๓) เพื่อศึกษาหลักพุทธจริยศาสตร์กับการแก้ปัญหาบ่อนการพนันคาสีโนการวิจัยนี้พบว่า

๑. รูปแบบการพนันอยู่คู่กับสังคมมนุษย์มาอย่างยาวนาน ไม่ว่าจะเป็นประเทศใดในโลก หรือวัฒนธรรมใดก็ตาม จนเรามิอาจปฏิเสธได้ว่าการพนันมักจะแทรกซึมอยู่ในชีวิตประจำวันและทุกส่วนของสังคม โดยแต่ละสังคมต่างก็มีกฎเกณฑ์แสดงให้เห็นว่าการพนันนั้นเป็นสิ่งที่ไม่ดี เป็นสิ่งเลวร้าย แต่ทั้งนี้ ผ่านไปกว่าหลายปีการพนันก็ยังคงอยู่ ๒. ผลกระทบของการเปิดบ่อนคาสีโนในสังคมไทย ปัจจุบันเป็นยุคแห่งเทคโนโลยีไร้พรมแดน การเติบโตของการพนันในรอบทศวรรษที่ผ่านมาจึงยังมีการเติบโตแบบก้าวกระโดดและขยายตัวในวงกว้างมากขึ้น จนในที่สุดกลายเป็นธุรกิจขนาดใหญ่ที่ทำกำไรมหาศาล โดยในหลายประเทศได้มีการผลักดันให้การพนันนั้นกลายเป็นสิ่งที่ถูกกฎหมายเพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจ สร้างรายได้ให้กับประเทศ ขณะเดียวกันประเทศไทย การพนันถึงแม้จะยังไม่ถูกทำให้เป็นสิ่งถูก

* นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา รุ่นที่ ๖ บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยเขตสุรินทร์

กฎหมาย แต่ก็กำลังขยายตัวเพิ่มมากขึ้นในหลายพื้นที่จนน่าเป็นห่วง ๓) การหาทางออกในการแก้ปัญหาบ่อนการพนันคาสีโนตามหลักพุทธจริยศาสตร์ซึ่งคณะผู้วิจัยได้ศึกษาในประเด็นปัญหาด้านสุขภาพส่วนบุคคลของผู้เล่นพนันคาสีโนสุขภาพจิตสุขภาพชีวิตสมาชิกในครอบครัวและญาติพี่น้องตลอดถึงปัญหาสังคมได้คือ

๑. ในการหาทางออกจากปัญหาการเล่นพนันเพื่อแก้ปัญหาสุขภาพส่วนบุคคลนั้นการใช้ ๓ ประการคือ (๑) อบายมุข (๒) เบญจศีลและ (๓) สติสัมปชัญญะ

๒. หลักพุทธธรรมที่ใช้เพื่อแก้ปัญหาด้านสุขภาพจิตและชีวิตบุคคลในครอบครัวมี ๒ ประการคือ (๑) หลักฆราวาสธรรม (๒) หลักสังคาลสูตรหลักพุทธธรรมทั้ง ๒ ประการนี้สามารถประสานครอบครัวให้เกิดความอบอุ่น

๓. หลักพุทธธรรมที่เกี่ยวกับการแก้ปัญหามลกระทบต่อสังคมโดยรวมมี ๓ กลุ่มคือ (๑) ขันติ โสรัจจะ (๒) เบญจธรรมและ (๓) ทิฏฐธรรมมิกัตถธรรม

หลักพุทธธรรมดังกล่าวนี้ใช้เป็นเครื่องมือในการควบคุมใจของคนที่เคยเกี่ยวข้องกับการพนันแล้วให้ละความต้องการที่จะเล่นการพนัน เป็นการส่งเสริมให้คนมีอนาคตที่ดีด้วยการขยันหาทรัพย์ด้วยความซื่อสัตย์สุจริตรักษาทรัพย์ที่หามาได้เพื่อใช้จ่ายในคราจำเป็นรู้จักคบคนดีเป็นเพื่อนเพื่อเขาจะได้แนะนำในสิ่งที่ดีๆและเลี้ยงชีวิตของตนให้เหมาะสมกับความเป็นอยู่

๑.ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การก่อรูปของธุรกิจการพนัน ในปัจจุบันได้ขยายตัวเป็นธุรกิจไร้พรหมแดนตามกระแสโลกาภิวัตน์ รูปแบบการพนันที่มีการจัดอย่างเป็นทางการและเป็นระบบที่สุดก็คือ คาสีโน คาสีโน ซึ่งหมายถึง บ่อนการพนันที่มีรูปแบบการเล่นหลายประเภทและเปิดบริการอย่างถูกกฎหมายตลอด ๒๔ ชั่วโมง นั้นพบว่าการเติบโตของธุรกิจนี้ในแถบเอเชียและแปซิฟิกอย่าง

กว้างขวาง ผนวกกับการเพิ่มขึ้นของธุรกิจคาสีโนตามชายแดนไทยและประเทศเพื่อนบ้านได้ส่งผลให้ประเด็นการพนันกลายเป็นประเด็นที่มีการถกเถียงกันมากขึ้นในปัจจุบันระหว่างภาคส่วนต่างๆ เช่น ภาครัฐก็ประสบกับปัญหาปราบปรามคาสีโนหรือบ่อนที่ผิดกฎหมายในประเทศที่ยังไม่ประสบความสำเร็จ กลุ่มธุรกิจบางกลุ่มก็อยากผลักดันให้มีคาสีโนที่ถูกกฎหมาย ขณะเดียวกันภาคประชาสังคมก็ยังไม่เห็นด้วยกับการมีคาสีโนที่ถูกกฎหมาย^๑

อย่างไรก็ดีการถกเถียงเรื่องบ่อนคาสีโนถูกกฎหมายในประเทศไทยยังอยู่ในระดับความเชื่อทางศีลธรรมหรือผลประโยชน์เชิงธุรกิจนอกจากนี้ยังขาดประสบการณ์การจัดการคาสีโนในประเทศไทยเนื่องจากเป็นข้อมูลในระดับประเทศมากกว่าจะเป็นข้อมูลที่ได้จากการศึกษาในเชิงพื้นที่ (Area Study) ดังนั้นการถกเถียงเรื่องบ่อนคาสีโนในปัจจุบันยังอยู่ในประเด็นที่สำคัญ คือ ^๒

๑. บ่อนคาสีโน ก่อให้เกิดปัญหาโรคติดการพนันและนำผลกระทบมาสู่ครอบครัวหรือไม่ มากน้อยเพียงใด

๒. บ่อนคาสีโนสร้างผลกระทบแตกต่างกันตามชนชั้นในสังคมหรือไม่ เช่น คนที่มีฐานะเล่นการพนันเพื่อความบันเทิง แม้จะเสียการพนันก็ไม่ถือว่าเป็นผลกระทบเชิงลบ แต่ถ้าคนยากจนมาเล่นการพนันก็จะเกิดกระทบเชิงลบได้ง่าย

๓. บ่อนคาสีโนก่อให้เกิดปัญหาอาชญากรรมโดยผู้เล่นเกิดภาวะหนี้สินจนต้องไปประกอบอาชญากรรมต่างๆ เช่น การคอร์รัปชันในหน้าที่การงาน หรือ การลักเล็กขโมยน้อย

^๑ ศูนย์ศึกษาปัญหาการพนัน, รายงานประจำปี ๒๕๕๕ ศูนย์ศึกษาปัญหาการพนัน. โรงพิมพ์เดือนตุลา. ศูนย์ศึกษาศาสตร์และการเมือง คณะรัฐศาสตร์. (๒๕๕๖) หน้า ๒๘

^๒ ผาสุก พงษ์ไพจิตร. ปาฐกถา “การพนันรอบบ้าน-ล้อมเมือง กับการจัดระเบียบการพนันในสังคมไทย”. ในการประชุมประจำปี ๒๕๕๕ ของศูนย์ศึกษาปัญหาการพนัน. (๒๕๕๖). และ ศูนย์ศึกษาปัญหาการพนัน, รายงานประจำปี ๒๕๕๕ ศูนย์ศึกษาปัญหาการพนัน. โรงพิมพ์เดือนตุลา. ศูนย์ศึกษาศาสตร์และการเมือง คณะรัฐศาสตร์. (๒๕๕๖) หน้า ๒๘

๔. บ่อนคาสีโน กระทบต่อปัญหาศีลธรรมหรือไม่เนื่องจากบ่อนคาสีโน จะมีผลกระทบทางศีลธรรมได้ก็ต่อเมื่อประชาชนในสังคมมีความเชื่อในศาสนาอยู่ ดังนั้นในกรณีที่คนไม่นับถือศาสนาในใจแล้วการเล่นการพนันก็ไม่มีผลกระทบ

๕. สถานที่ตั้งบ่อนคาสีโนในประเทศควรอยู่ในพื้นที่ใดระหว่างคาสีโนขนาดใหญ่ที่ตั้งอยู่ห่างไกลชุมชน คาสีโนที่อยู่ในย่านชุมชน หรือคาสีโนตู้เกมส์ที่กระจายอยู่ตามชุมชนในเมืองและชนบท

๖. การอนุญาตให้ประชาชนเข้าไปเล่นในบ่อนคาสีโนจะต้องมีเงื่อนไขหรือไม่เพื่อเป็นการจัดระเบียบบ่อนคาสีโนให้อยู่เป็นที่เป็นทางโดยไม่เป็นการทำร้ายประชาชนทั่วไป เช่น อายุของผู้เล่น ระดับรายได้ สถานภาพการเป็นคนในประเทศหรือต่างประเทศ ระยะเวลาที่เปิดให้เล่น

๗. การลงทุนของธุรกิจบ่อนคาสีโนมีลักษณะเป็นการแสวงหากำไรจากการผูกขาด(Rent Seeking) เนื่องจากการจำกัดอุปทานเพื่อขยายกำไร ดังนั้นเครือข่ายลงทุนธุรกิจการพนันจะมีลักษณะอย่างไรและความเหมาะสมควรเป็นอย่างไร

๘. การกำหนดบ่อนคาสีโนในประเทศไทยจะมีฐานะในรัฐอย่างไร กล่าวคือ มีจุดประสงค์เพื่อให้การพนันตอบสนองความต้องการของผู้เล่นที่มีอยู่หรือเป็นการมุ่งเก็บภาษีการพนันเป็นรายได้ของรัฐ

ในการตอบข้อถกเถียงเกี่ยวกับการเปิดบ่อนคาสีโนถูกกฎหมายดังกล่าวจำเป็นต้องแสวงหาข้อมูลที่เกิดขึ้นในสถานการณ์ที่เป็นจริงของพื้นที่ภาคตะวันออกถือเป็นพื้นที่ที่สามารถแสวงหาประสบการณ์ดังกล่าวได้เนื่องจากการเปิดบ่อนการพนันตามแนวชายแดนไทยกัมพูชาในจังหวัดสระแก้ว จันทบุรี และตราด ดังนี้

๑. จังหวัดสระแก้วจะมีบ่อนการพนันแถบอำเภออรัญประเทศ หรือบริเวณตลาดโรงเกลือ หรือ ด้านอำเภอปอยเปต ประเทศกัมพูชา จำนวน๑๘ บ่อน

๒. จังหวัดจันทบุรีมี บริเวณชายแดนไทยและกัมพูชาจะพบว่ามี การเปิดบ่อนการพนัน ๒ จุด คือ บริเวณจุดผ่านแดนถาวรช่องผักกาดและตลาด การค้าบ้านแหลม อำเภอโป่งน้ำร้อน จังหวัดจันทบุรี ได้แก่ บ่อนไพลิน, ซีซ่า อินเทอร์เน็ตชั้นแนล, วิกตอเรีย, มงกุฎ, และดรีมเวล ซึ่งตั้งอยู่บริเวณบ้าน ผักกาด ส่วนบริเวณบ้านแหลม คือ บ่อนบ้านแหลม

๓. จังหวัดตราด มีบ่อนที่จุดผ่านแดนถาวรที่บ้านหาดเล็ก อำเภอ คลองใหญ่

จากการดำเนินธุรกิจบ่อนคาสิโนชายแดนไทยกัมพูชาดังกล่าวมาไม่ต่ำกว่า ๑๕ ปี ทำให้ประชาชนในท้องถิ่นภาคตะวันออกมีประสบการณ์ข้อมูลที่เป็น จริงในพื้นที่เกี่ยวกับผลกระทบของบ่อนคาสิโนถูกกฎหมาย

การทำธุรกิจคาสิโนภายในประเทศไทยถือว่าเป็นสิ่งผิดกฎหมายตาม พระราชบัญญัติการพนันพ.ศ.๒๔๗๘ กฎหมายฉบับนี้จำแนกประเภทการ เล่นการพนันเป็น ๒ ประเภท คือ

การพนันตามบัญชีประเภท ก เป็นประเภทที่ห้ามเล่นเด็ดขาด เว้น แต่จะได้รับอนุญาตให้เล่น ณ สถานที่อันสมควรที่รัฐบาลกำหนดให้เล่นได้ ซึ่ง จะต้องออกเป็นพระราชกฤษฎีกา ตัวอย่างการพนันประเภทนี้ ได้แก่ หวย ก. ข. โปปิ่น โปกำถั่ว แปะเก๋า จั๊ยยี่ก็ ต่อแต้ม เปี้ยโบก หรือคู่คี่ หรืออีจั้ง ไพ่ สามใบ ไม้สามอัน ช้างงา หรือป็อก ไม้ดำ ไม้แดง หรือปลาดำปลาแดง หรือ อีดำอีแดง อีโป่งครอบ กำตัด ไม้หมุน หรือล้อหมุนทุก ๆ อย่าง หัวโตหรือ หายภาพ การเล่นซึ่งมีการทรมานสัตว์ เช่น เอามิดหรือหนามผูก หรือวางยา เปื้อเมาให้สัตว์ชนหรือต่อสู้กัน หรือสูมไฟบนหลังเต่าให้วิ่งแข่งกัน หรือการ เล่นอื่นๆ ซึ่งเป็นการทรมานสัตว์ อันมีลักษณะคล้ายกับที่ว่ามานี้ บิลเลียดรู ตีผี โยนจิม สี่เหลงลัก ขลุกลึก น้ำเต้าทุก ๆ อย่าง ไฮโลว์ อีก็้อย ปั่นแปะ อีโป่งซัด

การพนันประเภทตามบัญชี ข นั้น เป็นประเภทที่ขออนุญาตเล่นได้ ตามกฎกระทรวงฉบับที่ ๑๗ พ.ศ. ๒๕๐๓ ซึ่งจะต้องขอรับเจ้าพนักงานผู้ที่มี อำนาจออกใบอนุญาตเล่นการพนันตามบัญชี ข โดยผู้ขออนุญาตจะต้องเสีย

ค่าธรรมเนียมใบอนุญาตในจำนวนเงินแตกต่างกันไปตามประเภทของการเล่นการพนัน การพนันตามบัญชี ข ได้แก่ การเล่นต่าง ๆ ซึ่งให้สัตว์ต่อสู้หรือแข่งกัน เช่น ชนโค ชนไก่ กัดปลา แข่งม้า ฯลฯ นอกจากนี้ที่กล่าวไว้ในหมายเลข ๑๗ แห่งบัญชี ก. วังวัวคน ชกมวย มวยปล้ำ แข่งเรือพุง แข่งเรือล้อ ชู้รูป โยนห่วง โยนสตาจค์หรือวัตถุใด ๆ ลงในภาชนะต่าง ๆ ตกเบ็ด จับสลากโดยวิธีใดๆ ยิงเป้า ปาหน้าคน ปาสัตว์ หรือสิ่งใด ๆ เต้าข้ามด่าน หมากแกว หมากหัวแดง ปิงโก สลากกินแบ่ง สลากกินรวบหรือการเล่นอย่างใดที่เสี่ยงโชคให้เงินหรือประโยชน์อย่างอื่นแก่ผู้เล่นคนใดคนหนึ่ง โตแตเลเซเตอร์สำหรับการเล่นอย่างใดอย่างหนึ่ง สวีป สำหรับการเล่นอย่างใดอย่างหนึ่ง บุกเมกิง สำหรับการเล่นอย่างใดอย่างหนึ่ง ชายสลากกินแบ่ง สลากกินรวบ หรือ สวีป ซึ่งไม่ได้ออกในประเทศสยาม แต่ได้จัดให้มีขึ้นโดยชอบด้วยกฎหมายของประเทศที่จัดนั้น ไฟนักระจอก ไฟต่อแต้ม ไฟต่าง ๆ ดวด บิลเลียด และซ้องอ้อย

ดังนั้นการทำธุรกิจคาสีโนหรือการพนันในประเทศไทยจึงเป็นการลักลอบทำ ตัวอย่างเช่น บ่อนในกรุงเทพฯ มีนักธุรกิจลักลอบลงทุนทำบ่อนการพนันขนาดใหญ่อย่างน้อย ๘ แห่งด้วยกัน คือ

๑. บ่อนเตาปูน ตั้งอยู่ที่เขตบางซื่อล้อมรอบไปด้วยชุมชนแออัดการเข้าตรวจค้นของเจ้าหน้าที่ตำรวจจึงทำได้ยากมาก เป็นบ่อนขนาดใหญ่มีเงินหมุนเวียนจำนวนมาก นักการพนันที่จะเข้าไปในบ่อนจะต้องมีระบบสกรีนคนเข้าด้วยความระมัดระวัง โทรศัพท์มือถือก็ห้ามนำเข้า มีเครื่องสแกนตรวจคนเข้าบ่อน และยังมีการออกบัตรสมาชิกด้วยเพื่อยืนยันการเป็นสมาชิก บ่อนเตาปูนถือเป็นบ่อนที่ค่อนข้างทันสมัยอยู่ระดับใกล้เคียงกับบ่อนคาสีโนตามแนวชายแดนของไทย มีการเปิดมานานกว่า ๒๐ ปี การปรับตัวของบ่อนเตาปูนค่อนข้างชัดเจนและใกล้เคียงกับบ่อนการพนันที่ถูกกฎหมาย ด้วยการนำเอาระบบจิงเกิ้ลมาช่วยในการตลาด จึงสามารถดึงดูดลูกค้าที่เป็นนักท่องเที่ยวและนักการพนันจากต่างประเทศเข้ามาใช้บริการได้จำนวนมากในแต่ละวัน

๒. บ่อนประตูนํ้า เป็นบ่อนขนาดใหญ่ สามารถเข้าได้ ๒ ด้าน คือ ด้านถนนเพชรบุรี เข้าซอยด้านศูนย์การค้าเมโทรเกาหรือโรงแรมบางกอกพาเลส เวียนซ้ายเข้ามาจอดรถในอาคารรับรองนักท่องเที่ยวซึ่งดัดแปลงมาจากโรงภาพยนตร์เก่า ส่วนอีกด้านหนึ่งเข้าทางถนนราชปรารภซอยตรงข้ามโรงแรมอินทรา มาถึงอาคารลานจอดรถทันที เมื่อนักการพนันมาถึงจะมีการตรวจตราอย่างละเอียด บ่อนประตูนํ้า ปิดกิจการชั่วคราว ในช่วงที่ พล.ต.อ.เสรีพิศุทธ์ เตมียาเวสเป็นผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ หลังจากหมดยุคพลตำรวจเอกเสรีพิศุทธ์แล้ว บ่อนบ่อประตูนํ้าก็กลับมาเปิดปกติ โดยเฉพาะในช่วงการเมืองเปลี่ยนจากพรรคประชาธิปัตย์ทำให้บ่อนประตูนํ้า ที่มีสายสัมพันธ์แกนนำของคนเสื้อแดงหลายคน จากความสัมพันธ์อันดีนี้บ่อนประตูนํ้าจึงดำรงอยู่ได้เหมือนเดิม

๓. บ่อนโชคชัย ๔ บ่อนแห่งนี้ เปิดเมื่อวันที่ ๑๖ มิถุนายน ๒๕๕๔ โดย “โกลักษณ์” เป็นเจ้าของมี “เจ๊ย้ง” อดีตเจ้าของบ่อนพระราม ๙ เป็นผู้ร่วมหุ้นโดยโกลักษณ์ เคยประกอบธุรกิจอาบอบนวดมาก่อน ต่อมาเปลี่ยนอาชีพเป็นนายบ่อนในรูปแบบเปิด มีการสถานคาสีโนที่มีมาตรฐานสากลเป็นการพนันแบบเรียลไทม์จึงดึงดูดนักการพนันได้จำนวนมาก

๔. บ่อนบางนา ตั้งอยู่บนถนนสุขุมวิท ๑๐๑/๑ เข้าไปในซอยวชิรธรรมสาธิต สามารถเข้าทางซอย ๓๖ หรือซอย ๓๘ ก็ได้ บ่อนนี้เปิดมาเป็นเวลานานกว่า ๒๐ ปี แล้ว เมื่อไปถึงบ่อนจะมีลานจอดเชื่อมระหว่างซอยเมื่อจอดแล้วจะมีคนของบ่อนนำทางไปจะมีด่านตรวจ ๒ ชั้นก่อนถึงบ่อน จะต้องเดินผ่านสลัมเข้าไปแล้วมีประตูเหล็กอีกหลายชั้น โดยบ่อนนี้เป็นของนักการเมืองระดับท้องถิ่น โดยมีนักการเมืองใหญ่ให้การคุ้มครอง

๕. บ่อนเสี่ยถ่อ ติดถนนพระรามที่ ๓ ติดกับแม่น้ำเจ้าพระยาทางเข้าติดกับถนนพระรามที่ ๓ ทางเข้าซอยโรงสี เข้าซอยประมาณ ๑๐๐ เมตร การตั้งบ่อนจะเน้นมวลชนคอยเป็นเกราะกำบังตำรวจจู่โจม ด้านหลังเมื่อเข้าไปลานจอดรถจะมีคนนำทางเดินผ่านสลัมเข้าไปโดยมีกล้องที่วิ้งจอร์

ปิด ตรวดคุดลตดเส่นทงจนถึงประตุเหล็กผ่นเข้าสู่ประตุด้ำนในอึกหลาย
ชั้น ผ่นโกด่งร่งจึงจะเข้าไปถึงบ่อนได้

๖. บ่อนต้งพจน์ขำใหญ่ เดิมต้งอยู่บนถนนเอกมัย เข้าไปในซอย ๓๐
ด้วยวิธีให้เช่าสทงนที่สำหรับผู้ที่ไม่มีสทงนที่เล่นการพนัน ลูกค้ำสามารถมำ
ขอเช่าได้ะเล่นการพนันในสทงนที่แห่งนี้ได้ในรคำได้ะละ ๗๐,๐๐๐ บาท
เปิดได้ ๓ ปี ต่อมำบ่อนต้งพจน์ ย้ายไปเปิดถนนพระรรม ๓ โดยอศัยบารมี
ของนักการเมื่องใหญ่ ลูกค้ำส่วใหญ่มำจกต่งประเทศ เช่น ฮ่องกง จึน
และมำเกำ ทำให้มีเงินหมุนเวียนในบ่อนจำนวนมก

๗. บ่อนเจ้งอ้ ต้งอยู่บนถนนเจริญกรุงเยื่องซอยเจริญกรุง ๔๖ ปาก
ซอยมีรำนขำยยต้งอยู่ เข้าไปในซอยประมำณ ๑๕๐ เมตรด้ำนขำยมือจะ
เป็นซอยบ่อนเจ้งอ้ เปิดมำแล้ว ๑๐ ปี จะรับเฉพาะลูกค้ำประจำเทำนัน

๘. บ่อนอ้อตโต้ ต้งอยู่ถนนพฒนการ ซอยพฒนการ ๓๐ ปากซอย
มีรำนอหำรบุพผำ แล้วเลี้ยวขวำบริเวณแยกตวันทองเข้าไปจนพบรำน
เซเว่นอีเลฟเว่น ส่วอึกทงหนึ่งเข้าทงด้ำนซอยพฒนการ ๒๒ ปากซอยมี
ธนการกสิกรไทย สำขาคลองตัน เข้ามำจนถึงรำนเซเว่นอีเลฟเว่นเหมือนกัน
หลังกนั้นเลี้ยวเข้าไปผ่นซอยเกษมสันต์ ๒ จนถึงสี่แยกป้อมบงจกจึง
เลี้ยวขำยอึกครั้ง เข้าไปประมำณ ๑๐๐ เมตรจะพบอศกรทบทม บ่อนนี้เปิด
มำแล้ว ๓ ปี เมืู่ลูกค้ำไปถึงจะมีคนของบ่อนมำรับรถไปจอดกระจายไปท่ว
บริเวณ จกนั้นจะมีพนักงานรับเข้า ไปเล่นในบ่อนการพนัน ภายใบบ่อนจะมี
โปรโมชันต่งต่ง ให้แก่ลูกค้ำเพื่อชิงรางวัลต่งต่ง ^๓

ในการเปิดบ่อนคาสีโน ในเขตจ้งหวัดในภคตวันออกถึงมั่งจะได้
ดำนเนินการมำเป็นเวลาระยะหนึ่งแล้วแต่ก็ยังไม่มีการศึกษำประสภการณจก

^๓ร้ตพจน์ สอนสุภพ.บ่อนการพนันตามแนวขำยแดน : ผลกระทบและแนวทงการจัดการ,
รำนงนคอรการสทงนการณ พฤตกรรมและผลกระทบการพนันในประเทศไทย สนับสนุนโดยสำนกงาน
กองทุนสนับสนุนการเสริมสร้งสุขภาพ (สสส).(๒๕๕๕),หน้า ๔๓

การเปิดบ่อนขายแตงดังกล่าวในประเด็นที่มีการถกเถียงในวงทางวิชาการ ซึ่ง ผาสุก พงษ์ไพจิตร “ได้เสนอประเด็นไว้ว่า

๑. บ่อนคาสีโนก่อให้เกิดปัญหาโรคติดการพนันและนำผลกระทบมาสู่ครอบครัวหรือไม่ มากน้อยเพียงใด

๒. บ่อนคาสีโนสร้างผลกระทบแตกต่างกันตามชนชั้นในสังคมหรือไม่ เช่น คนที่มีฐานะเล่นการพนันเพื่อความบันเทิง แม้จะเสียการพนันก็ไม่ถือว่าเป็นผลกระทบเชิงลบ แต่ถ้าคนยากจนมาเล่นการพนันก็จะเกิดกระทบเชิงลบได้ง่าย

๓. บ่อนคาสีโนก่อให้เกิดปัญหาอาชญากรรมโดยผู้เล่นเกิดภาวะหนี้สินจนต้องไปประกอบอาชญากรรมต่างๆ เช่น การคอร์รัปชันในหน้าที่การงาน หรือ การลักเล็กขโมยน้อย

๔. บ่อนคาสีโน กระทบต่อปัญหาศีลธรรมหรือไม่เนื่องจากบ่อนคาสีโน จะมีผลกระทบทางศีลธรรมได้ก็ต่อเมื่อประชาชนในสังคมมีความเชื่อในศาสนาอยู่ ดังนั้นในกรณีที่คนไม่นับถือศาสนาในใจแล้วการเล่นการพนันก็ไม่มีผลกระทบ

๕. สถานที่ตั้งบ่อนคาสีโนในประเทศควรอยู่ในพื้นที่ใดระหว่างคาสีโนขนาดใหญ่ที่ตั้งอยู่ห่างไกลชุมชน คาสีโนที่อยู่ในย่านชุมชน หรือ คาสีโนตู้เกมส์ที่กระจายอยู่ตามชุมชนในเมืองและชนบท

๖. การอนุญาตให้ประชาชนเข้าไปเล่นในบ่อนคาสีโนจะต้องมีเงื่อนไขหรือไม่เพื่อเป็นการจัดระเบียบบ่อนคาสีโนให้อยู่เป็นที่เป็นทางโดยไม่เป็นการทำร้ายประชาชนทั่วไป เช่น อายุของผู้เล่น ระดับรายได้ สถานภาพ การเป็นคนในประเทศหรือต่างประเทศ ระยะเวลาที่เปิดให้เล่น

ในการนี้ จึงน่าศึกษาว่ามีรูปแบบการพนันคาสีโนมีบทบาทอย่างไร และการจัดสรรผลประโยชน์จากบ่อนเป็นอย่างไร อีกทั้งการตั้งบ่อนคาสีโน

“ผาสุก พงษ์ไพจิตร.(๒๕๕๖).ปาฐกถา“การพนันรอบบ้าน-ล้อมเมือง”กับการจัดระเบียบการพนันในสังคมไทย”.ในการประชุมประจำปี ๒๕๕๕ ของศูนย์ศึกษาปัญหาการพนัน .และศูนย์ศึกษาปัญหาการพนัน, รายงานประจำปี ๒๕๕๕ ศูนย์ศึกษาปัญหาการพนัน.โรงพิมพ์เดือนตุลา.ศูนย์ศึกษาศาสตร์และการเมือง คณะรัฐศาสตร์.(๒๕๕๖),หน้า๒๘

ว่าผลกระทบที่เกิดขึ้นได้ตอบประเด็นทางวิชาการข้างต้นอย่างไรและมีกระบวนการเกิดผลกระทบขึ้นมาได้อย่างไรในบริบทของสังคมไทยในการนี้จึงจำเป็นจะต้องดำเนินการวิจัยในเชิงคุณภาพเกี่ยวกับผลกระทบดังกล่าวเพื่อให้ได้คำตอบที่สามารถอธิบายได้ในรายละเอียดต่อไป คณะผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาโครงการเรื่อง พุทธจริยศาสตร์กับปัญหาบ่อนการพนันคาสีโน

๒. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- ๒.๑ เพื่อศึกษารูปแบบบ่อนการพนัน
- ๒.๒ เพื่อศึกษาผลกระทบของการเปิดบ่อนคาสีโนในสังคมไทย
- ๒.๓ เพื่อศึกษาหลักพุทธจริยศาสตร์กับการแก้ปัญหาบ่อนการพนันคาสีโน

๓. ขอบเขตการวิจัย

เนื่องจากการวิจัยนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพโดยใช้วิธีวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary Research) โดยมุ่งเน้นที่จะศึกษาถึงรูปแบบบ่อนการพนันและผลกระทบของการเปิดบ่อนคาสีโนในสังคมไทยนั้นโดยอาศัยหลักพุทธจริยศาสตร์มาช่วยแก้ปัญหาดังกล่าวเพื่อก่อให้เกิดประโยชน์สุขแก่สังคมไทยโดยรวมและยั่งยืน

๔. นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย

๑. ปัญหา หมายถึง สาเหตุที่ก่อให้เกิดความเดือดร้อนจากการเล่นการพนัน
๒. หลักพุทธจริยศาสตร์หมายถึงมรรควิธีหรือแนวทางในการนำหลักธรรมในทางพระพุทธศาสนาประยุกต์ใช้เพื่อแก้ปัญหาบ่อนการพนัน ในสังคมไทยอย่างเป็นรูปธรรม

๓. ผลกระทบหมายถึงผลสะท้อนจากการเปิดบ่อนคาสิโนอันเป็นเหตุก่อให้เกิด

ปัญหาต่างๆอันนำมาซึ่งความไม่สงบสุขแห่งสังคมไทย

๔. บ่อนคาสิโนหมายถึงบ่อนการพนันที่มีรูปแบบการเล่นหลายประเภทและเปิดบริการอย่างถูกกฎหมายตลอด ๒๔ ชั่วโมง

๕. ทบทวนเอกสารและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

รัตพงษ์ สอนสุภาพ ได้วิจัยเรื่อง บ่อนพนันตามแนวชายแดน ผลกระทบและแนวทางการจัดการ ผลการวิจัยพบว่า จากข้อมูลเชิงประจักษ์และแนวโน้มของธุรกิจการพนันทั่วโลกมีข้อบ่งชี้ว่าภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก และประเทศเพื่อนบ้านที่มีชายแดนติดกับประเทศไทยส่วนใหญ่รัฐบาลของประเทศเหล่านั้นได้มีการเปิดบ่อนการพนันอย่างถูกกฎหมายภายใต้การควบคุมของรัฐบาล ซึ่งประเทศที่เปิดบ่อนการพนันถูกกฎหมายมีเป้าหมายเพื่อหารายได้จากการท่องเที่ยวและแก้ปัญหา คนในประเทศของตนออกไปเล่นการพนันในต่างประเทศทำให้สูญเสียเงินตราต่างประเทศเป็นจำนวนมากในแต่ละปี

ผลกระทบจากบ่อนการพนันชายแดน ด้านลบต่อสังคม เชื่อว่าเป็นแหล่งฟอกเงินแหล่งหลบซ่อนของอาชญากรที่หลบหนีการจับกุม ค้ายาเสพติด และการค้าประเวณี ส่วนด้านบวกทำให้คนไทยจำนวนหนึ่งมีงานทำและสินค้าเพื่อการอุปโภคบริโภคภายในบ่อนการพนันส่วนใหญ่เป็นสินค้าที่ผลิตในประเทศไทย และเจ้าของบ่อนการพนันที่เป็นคนไทย นำเงินที่ได้จากธุรกิจการพนันถ่ายเทไปลงทุนในธุรกิจอื่นซึ่งเป็นธุรกิจที่ถูกกฎหมายตั้งอยู่ในประเทศไทยทำให้เกิดกิจกรรมทางเศรษฐกิจเกิดขึ้น^๕

^๕ รัตพงษ์ สอนสุภาพ. บ่อนการพนันตามแนวชายแดน : ผลกระทบและแนวทางการจัดการ, รายงานโครงการสถานการณ์ พฤติกรรมและผลกระทบการพนันในประเทศไทยสนับสนุนโดยสำนักงานกองทุนสนับสนุนการเสริมสร้างสุขภาพ (สสส.) (๒๕๕๕)

เบญจมาภรณ์ ธนธรรมรัตน์. วิทยานิพนธ์เรื่อง ผลกระทบจากการเปิดบ่อนคาสิโนตามกฎหมายในความคิดเห็นของ ประชาชนเมืองพัทยา กล่าวว่า การศึกษาจำนวนมากมุ่งสนใจที่จิตวิทยาของการพนัน โดยพยายามศึกษา แรงจูงใจและพฤติกรรมของคนที่เกี่ยวข้องในกระบวนการเล่น จากมุมมองนี้การเล่นการพนันถือว่าเป็นกิจกรรมอย่างว่างที่ได้รับการยอมรับว่าเป็นสิ่งชดเชยมุมที่ล้มเหลว และไม่น่าพึงพอใจของสังคมใน ปัจจุบัน การพนัน(เหมือนกิจกรรมสันทนาการ) จึงถูกนิยามด้วยคำว่า “เล่น” หรือ “ยามว่าง” ซึ่งอยู่ ถัดจากคำว่า “งาน” ๖

๖.วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพโดยใช้การวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary Research) โดยสามารถจัดลำดับการวิจัยได้ดังนี้

๑. ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับศึกษารูปแบบบ่อนการพนันจะใช้ข้อมูลจากพระไตรปิฎกอรรถกถางานเขียนบทความทางวิชาการ
- ๒.ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับศึกษาผลกระทบของการเปิดบ่อนคาสิโนในสังคมไทยจะใช้เอกสารงานวิจัย บทความทางวิชาการที่เกี่ยวข้องและจากแหล่งสื่อสารต่างๆที่เกี่ยวข้องเช่นสื่อ โทรทัศน์ สื่อสิ่งพิมพ์สื่ออินเทอร์เน็ต
- ๓.ในส่วนของการหาแนวทางในการแก้ปัญหาจะใช้หลักธรรมในทางพระพุทธศาสนามาประยุกต์ใช้เป็นแนวทางในการแก้ปัญหา
๔. สรุปข้อมูลทั้งหมดรวบรวมนำเสนอผลงาน

๗. ผลที่คาดว่าจะได้รับ

- ๗.๑.จะได้ทราบรูปแบบบ่อนการพนัน

เบญจมาภรณ์ ธนธรรมรัตน์. วิทยานิพนธ์เรื่อง ผลกระทบจากการเปิดบ่อนคาสิโนตามกฎหมายในความคิดเห็นของ ประชาชนเมืองพัทยา. หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต , มหาวิทยาลัยบูรพา.หน้า ๒๐

๗.๒ จะได้ทราบผลกระทบของการเปิดบ่อนกาสิโนในสังคมไทย

๗.๓ จะได้ทราบหลักพุทธจริยศาสตร์กับการแก้ปัญหาบ่อนการพนัน
กาสิโน

๘. สรุปผลการวิจัย

จากที่ได้กล่าวมาข้างต้นทั้งหมดนั้น จะเห็นได้ว่าในหลายประเทศการพนันเสรีนั้นเกิดขึ้นมาเพื่อตอบสนองความต้องการทางสังคม ไม่ว่าจะเป็นการทำให้คนในสังคมหรือผู้สูงอายุได้มีกิจกรรมยามว่างผ่อนคลายจากความเครียด หรือ ทำให้คนในสังคมได้เล่นการพนันกันอย่างถูกกฎหมาย อันเนื่องมาจากวัฒนธรรมเดิมที่การพนันเป็นส่วนหนึ่งในชีวิตประจำวันซึ่งคนในสังคมเล่นกันอย่างกว้างขวางอยู่แล้ว ทั้งนี้การทำให้ถูกกฎหมายนั้นนอกจากจะทำให้คนในสังคมไม่ต้องเล่นการพนันกันอย่างหลบ ๆ ซ่อน ๆ อีกต่อไป ยังช่วยให้การควบคุมดูแล ง่ายขึ้น ในบางประเทศ บางสังคม การพนันยังไม่เป็นที่ยอมรับ เนื่องจากเกรงว่าจะเกิดปัญหาทางสังคมนานาประการขึ้น ไม่ว่าจะเป็นภาระหนี้สินจากการติดการพนัน ปัญญาหาครอบครัว หรือ ปัญหาอาชญากรรมในรูปแบบต่าง ๆ ในขณะที่บางประเทศก็ต้องการให้มีการพนันเพื่อผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจของประเทศ เป็นการสร้างรายได้สร้างงานให้กับคนในประเทศอีกทาง หนึ่ง สำหรับประเทศไทยนั้นแม้ว่าจะยังไม่มีสถานกาสิโนที่ถูกกฎหมาย แต่ก็เป็นที่ทราบกันดีทั่วไปว่า ยังคงมีการลักลอบเปิดบ่อน รวมถึงการไปใช้บริการบ่อนตามแนวชายแดนรอบประเทศ อย่างไรก็ตาม สามารถสรุปได้เป็นข้อสังเกตหลายประการเกี่ยวกับการพนัน

๕.๒. นัยเกี่ยวกับทฤษฎีการพนัน จากการศึกษาชี้ให้เห็นว่าถึงข้อสรุปทางทฤษฎีใหม่

นอกเหนือจากการสำรวจทฤษฎีเชิงวิพากษ์

จากผลการวิจัยในโครงการนี้ได้ชี้ให้เห็นถึงนัยทางทฤษฎีโดยมีข้อสรุปดังนี้

๑). ทฤษฎีการพนันแนวนอนรักษนิยม ทฤษฎีนี้มองว่าการพนันเป็นเรื่องของปัญหา

สังคมเป็นหลัก แต่จากผลการศึกษาได้ชี้ให้เห็นว่าบ่อนคาสีโนขายแดนไม่ได้สร้างปัญหาสังคมตามที่

กล่าวมา ดังจะเห็นได้จากประเด็นต่อไปนี้

๑.๑. ประเด็นว่าบ่อนคาสีโนก่อให้เกิดปัญหาโรคติดการพนันและนำผลกระทบมาสู่ครอบครัวหรือไม่ มากน้อยเพียงใด จากผลการศึกษาในวิจัยนี้พบว่า ผู้เล่นพนันที่มีปัญหาโรคติด การพนันนั้น เกิดขึ้นในเงื่อนไขที่ผู้เล่นการพนันมีประสบการณ์ในการเล่นจนเป็นนิสัยเป็นหลักนอกเหนือจากนั้นจะเกิดขึ้นในกรณีของผู้เล่นการพนันที่มีทัศนคติต่อการพนันในเชิงที่เป็นเกมของการ แพ้ชนะ

๑.๒. ประเด็นว่าบ่อนคาสีโนก่อให้เกิดปัญหาอาชญากรรม โดยผู้เล่นเกิดภาวะหนีสินจนต้องไปประกอบอาชญากรรมต่างๆเช่น การคอร์รัปชันในหน้าที่การงาน หรือ การลักเล็กขโมยน้อย จากผลการศึกษาพบว่า ปัญหาดังกล่าวในปัจจุบันยังมิได้เกิดขึ้นอย่างเป็นแบบแผน แต่จะเกิดเป็นบางกรณีซึ่งมีลักษณะมาจากปัจจัยที่หลากหลาย(Multifactors)

๑.๓. ประเด็นว่าบ่อนคาสีโน กระทบต่อปัญหาศีลธรรมหรือไม่ เนื่องจากบ่อนคาสีโน จะมีผลกระทบทางศีลธรรมได้ก็ต่อเมื่อประชาชนในสังคมมีความเชื่อในศาสนาอยู่ ดังนั้นในกรณีที่คนไม่นับถือศาสนาในใจแล้วการเล่นการพนันก็ไม่มีผลกระทบ จากผลการศึกษาพบว่า ศาสนา ที่ผู้เล่นการพนันนับถือ ทั้งพระพุทธรศาสนา และศาสนาคริสต์คาธอลิก ไม่ถือเป็นปัจจัยที่มีผลต่อผลกระทบทางศีลธรรม เนื่องจากหลักคำสอนของศาสนาพุทธยังไม่มี การตีความการพนันเป็นข้อบังคับ ทางศาสนา (Dogmatism) ส่วนศาสนาคริสต์คาธอลิกถือเพียงว่าการพนันเป็นความผิดเพียงเล็กน้อยที่เรียกว่า “บาปเบา”

๒). ทฤษฎีการพนันแนวหน้าที่นิยม ทฤษฎีนี้ให้บทบาทสำคัญทางสังคมว่าการพนันเป็นกิจกรรมยามว่างหรือมีบทบาทในการสร้างความบันเทิงในสังคม แต่จากผลการศึกษาในวิจัยนี้พบว่า ทุกคนชั้นไม่ได้มองการพนันเป็นเพียงความบันเทิงเท่านั้น แต่เป็นเรื่องของความเสี่ยงในเชิงธุรกิจ ไม่ว่าจะเป็นผู้ลงทุน เจ้าของโต๊ะการพนัน หรือนักเล่นการพนัน กล่าวคือ ผู้ลงทุนจะต้องมีการบริหารความเสี่ยง ส่วนผู้เล่นการพนันระดับ V.I.P จะมีรูปแบบการพนันเฉพาะแบบของชนชั้นนำ เช่น มีห้องส่วนตัวในการเล่นพนัน ในขณะที่ชนชั้นที่เป็นประชาชนทั่วไปจะเข้าไปเล่นในระบบและกระบวนการของผู้เล่นรายย่อย เช่น การเล่นในห้องรวมที่ใช้เงินสดเป็นหลัก ซึ่งเรียกว่า “สนามทราย” เป็นต้น

การพนันของบ่อนคาสีโนชายแดนมีลักษณะเป็นธุรกิจ ที่เป็นทางการ (Legal) รวมถึงเป็นธุรกิจใต้ดิน (Illegal) ในการเป็นธุรกิจที่เป็นทางการนั้น บ่อนคาสีโนจึงให้ความสำคัญต่อผู้เล่นรายใหญ่ ส่วนบทบาทที่สำคัญของการเป็นธุรกิจใต้ดินคือ การเป็นแหล่งฟอกเงินจากธุรกิจผิดกฎหมายอื่นๆ

๓). ทฤษฎีการพนันแนวการบริหารสังคม ทฤษฎีนี้เชื่อว่าการพนันเกี่ยวข้องกับโครงสร้างเศรษฐกิจและสังคม แต่จากผลการศึกษาในโครงการนี้ชี้ให้เห็นว่าการเล่นการพนันบ่อนคาสีโน เกิดขึ้นกับทุกคนชั้น ซึ่งแบ่งออกเป็นผู้เล่นระดับ V.I.P. และผู้เล่นรายย่อย นอกจากนี้การพนันยังดำเนินได้อย่างต่อเนื่องทั้งในภาวะที่เศรษฐกิจดีและเศรษฐกิจตกต่ำ และเมื่อพิจารณาในเชิงระยะทางจะพบว่า นักลงทุนมาจากหลากหลายประเทศ ในขณะที่ผู้เล่นก็มาจากหลากหลายจังหวัดเช่นกัน

๔). ทฤษฎีการพนันแนวทางเลือกสาธารณะ มองว่าการพนันเป็นกิจกรรมที่มีการวิเคราะห์ในเชิงได้เสียอย่างสมเหตุสมผล โดยมีรูปแบบการวิเคราะห์ค่าใช้จ่ายและประโยชน์ที่ได้จากการลงทุน (Cost-Benefit Analysis) แต่จากผลการศึกษาได้ชี้ให้เห็นถึงจุดอ่อนในการมองการพนันในมิติทางเศรษฐกิจของแนวทางเลือกสาธารณะ เนื่องจากการผลการศึกษาการพนันคาสีโนชายแดนพบว่า นอกจากต้องพิจารณาการพนันในเชิงธุรกิจดังกล่าวแล้ว ยังต้องพิจารณาการพนันในมิติทางการเมืองและวัฒนธรรมด้วย กล่าวคือ การลงทุนและการบริหารการพนันตามแนวชายแดนนั้น อยู่ในบริบทของความสัมพันธ์ในเชิงอำนาจที่เป็นทางการของรัฐและอิทธิพลที่ไม่เป็นทางการ รวมถึงวัฒนธรรมการเล่นการพนันของผู้เล่นที่เป็นคนไทยส่วนใหญ่

๕). ทฤษฎีการพนันแนวอาชญาวิทยาและประวัติศาสตร์กฎหมาย เป็นการอธิบายการพนันจากมุมมองทางการเมืองและนิติศาสตร์ ทฤษฎีดังกล่าวนี้เป็นการอธิบายในอีกด้านหนึ่งซึ่งละเลยมิติการพนันในฐานะที่เป็นธุรกิจของนักลงทุนและนักเล่นการพนัน นอกจากนี้การให้ความสำคัญกับการเมืองและกฎหมายในรูปแบบที่เป็นทางการนั้น ไม่สอดคล้องกับสถานการณ์บ่อนคาสีโน ไทย-กัมพูชา ที่ต้องดำเนินการในรูปแบบที่ไม่เป็นทางการต่างๆ เช่น การจัดรถข้ามพรมแดนอย่างไม่เป็นทางการ การปล่อยให้มี เข้า-ออก พรมแดนเพื่อไปเล่นการพนันบ่อนคาสีโนหลังเวลาเปิด-ปิดด่าน หรือที่เรียกว่า “ช่องรูหนู” การแสวงหาค่าเช่าของนักการเมืองและข้าราชการในพื้นที่ เป็นต้น

๕.๓. ข้อเสนอแนะ

จากผลการศึกษาของการวิจัยผู้ศึกษานำมาเป็นฐานในการพิจารณาข้อเสนอแนะในเชิงนโยบายสาธารณะที่สำคัญ ดังนี้

๑. การจัดระเบียบการพนันบ่อนคาสีโนชายแดนในกรณีที่รัฐบาลไทยยังไม่อนุญาตให้มีบ่อนเสรีตามกฎหมาย จึงต้องคำนึงถึงมาตรการการให้การศึกษาและสังคม ดังนี้

๑.๑. ควรมีการปลูกฝังเด็กและเยาวชนโดยผ่านสถานศึกษา จะช่วยป้องกันปัญหาผลกระทบเชิงลบจากการพนัน

๑.๒. การใช้สื่อมวลชน จะช่วยให้เด็กและเยาวชน รวมทั้งประชาชนทั่วไปทราบถึงโทษของการพนันได้ดี

๑.๓. ควรมีการพัฒนาแหล่งบันเทิงอื่นๆ ที่มีประโยชน์การพนัน เช่น สนามกีฬา ศูนย์ออกกำลังกาย ศูนย์การค้า หรือสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ ดึงดูดประชาชนใช้บริการมากขึ้น

เพื่อลดการใช้เวลาที่จะเล่นแต่การพนัน

๒. การจัดระเบียบการพนันบ่อนคาสีโนในกรณีที่รัฐบาลไทยอนุญาตให้มีบ่อนคาสีโนเสรีตามกฎหมาย จะต้องคำนึงถึงเงื่อนไขที่สำคัญดังนี้

๒.๑ การจำกัดอายุของผู้ที่จะเข้าเล่นการพนัน ให้เฉพาะบุคคลที่ถือเป็นผู้ใหญ่แล้วซึ่งสามารถที่จะคำนวณผลดีผลเสียจากการพนันได้ระดับหนึ่ง เช่น การจำกัดอายุตั้งแต่ ๔๐ ปีขึ้นไป เป็นต้น

๒.๒ การจำกัดผู้ที่จะเล่นการพนันโดยพิจารณาจากจำนวนเงินที่จะนำเข้าบ่อน

๒.๓ การจำกัดผู้ที่จะเล่นการพนันจะต้องเป็นเฉพาะนักท่องเที่ยวเท่านั้น

๒.๔ สถานที่ตั้งบ่อนคาสีโนควรอยู่ห่างไกลจากชุมชน เช่น บนเกาะ เป็นต้น

๒.๕ การสร้างกลไกและการมีส่วนร่วมของประชาชนในการควบคุมบ่อนการพนัน เช่น การเป็นตัวแทนของกลุ่มพ่อแม่ผู้ปกครองเพื่อสอดส่องดูแลพฤติกรรมเด็กและเยาวชนในชุมชน เป็นต้น

๓. จากผลการศึกษาพบว่า ผลประโยชน์ที่เกิดจากการลงทุนบ่อนคาสีโนส่วนใหญ่จะตกอยู่ในกลุ่มชนชั้นนำเพียงไม่กี่คนที่ไปลงทุน ดังนั้นควรที่จะมีมาตรการที่ก่อให้เกิดการกระจาย ผลประโยชน์ไปสู่กลุ่มต่างๆ ในชุมชนโดยรอบด้วย เช่น การจัดเก็บภาษีที่นำมาใช้สำหรับท้องถิ่นโดยตรง

๔. จากการศึกษาและยังคงเป็นประเด็นถกเถียงในเรื่องของความเหมาะสม สำหรับการเปิดบ่อนคาสีโนในประเทศไทย ซึ่งจากผลการศึกษา มีข้อสังเกตบางประการ เช่น หากปล่อยให้บ่อนคาสีโนตกอยู่ภายใต้อำนาจของกลุ่มชนชั้นนำเพียงไม่กี่กลุ่ม อาจจะเป็นอุปสรรคในการที่จะควบคุมหรือจัดระเบียบบ่อนคาสีโนได้ เช่น มาตรการควบคุมการฟอกเงินในบ่อนคาสีโน เป็นต้น

๕. จากการศึกษาพบว่า การเล่นพนันบนฐานของความเป็นชุมชน จะก่อให้เกิดเครือข่ายการเรียนรู้เกี่ยวกับผลกระทบของการพนันได้รวดเร็ว ดังนั้น ควรเน้นการสร้างความเข้มแข็งของชุมชนที่เกี่ยวข้องกับบ่อนคาสีโน โดยเฉพาะอย่างยิ่งชุมชนชายแดนที่อยู่ใกล้บ่อนคาสีโน

๕.๔. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

๑. ควรมีการศึกษากระบวนการนโยบายสาธารณะเกี่ยวกับการพนันของประเทศกัมพูชาเพื่อทำให้เกิดความเข้าใจเกี่ยวกับการลงทุนและการบริหารบ่อนคาสีโนชายแดนไทย-กัมพูชา ได้ชัดเจนยิ่งขึ้น

๒. ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบการทำธุรกิจบ่อนคาสีโนชายแดนไทยกับประเทศเพื่อนบ้าน ได้แก่ ไทย-กัมพูชา ไทย-ลาว ไทย-พม่า และไทย-มาเลเซีย เพื่อแสวงหาข้อสรุปเชิงทฤษฎีเกี่ยวกับการพนันชายแดน

๓. ควรมีการศึกษาการปรับตัวของบ่อนคาสีโนชายแดนในช่วงการก้าวสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ซึ่งเป็นกระแสโลกาภิวัตน์ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

๔. ควรให้ความสำคัญในการศึกษาผู้เล่นระดับ V.I.P ในลักษณะกรณีศึกษา

๕. ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับผลกระทบของการพนันบ่อนคาสีโนชายแดน ในช่วงที่มีการเปิดประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน เพื่อวิเคราะห์ถึงปัจจัยของกระแสโลกาภิวัตน์ว่ามีผลกระทบอย่างไรต่อบ่อนชายแดนไทย-กัมพูชา

บรรณานุกรม

ศูนย์ศึกษาปัญหาการพนัน,รายงานประจำปี ๒๕๕๕ ศูนย์ศึกษาปัญหาการพนัน.โรงพิมพ์เดือนตุลา.

ศูนย์ศึกษาศาสตร์และการเมือง คณะรัฐศาสตร์.,(๒๕๕๖)

ผาสุก พงษ์ไพจิตร.ปาฐกถา“การพนันรอบบ้าน-ล้อมเมือง กับการจัดระเบียบการพนันใน

สังคมไทย”.ในการประชุมประจำปี ๒๕๕๕ ของศูนย์ศึกษาปัญหา

การพนัน .(๒๕๕๖).และ ศูนย์ศึกษาปัญหาการพนัน,รายงาน

ประจำปี ๒๕๕๕ ศูนย์ศึกษาปัญหาการพนัน.โรงพิมพ์เดือนตุลา.

ศูนย์ศึกษาศาสตร์และการเมือง คณะรัฐศาสตร์.,(๒๕๕๖)

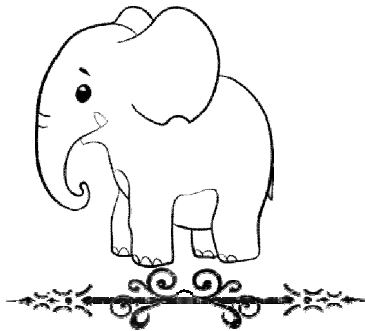
รัตพงษ์ สอนสุภาพ.บ่อนการพนันตามแนวชายแดน : ผลกระทบและแนวทางการจัดการ, รายงาน

**โครงการสถานการณ์ พฤติกรรมและผลกระทบการพนันใน
ประเทศไทย สนับสนุนโดยสำนักงานกองทุนสนับสนุนการ
เสริมสร้างสุขภาพ (สสส.) (๒๕๕๕),**

เบญจมาภรณ์ ธนธรรมรัตน์. วิทยานิพนธ์เรื่อง ผลกระทบจากการเปิดบ่อน
คาสีในถูกกฎหมายในความ

คิดเห็นของ ประชาชนเมืองพัทยา. หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตร์
มหาบัณฑิต , มหาวิทยาลัย

บูรพา.

ภาค ๒

บทความทางวิชาการ

ไส้เดือนตาบอดในเขาวงกต : การใช้โวหารภาษานำเสนอแนวคิดทาง พระพุทธศาสนา

THE BLIND EARTHWORM IN THE MAZE: A LANGUAGE USE IN
TERMS OF EXPRESSIONS PRESENTING BUDDHISM CONCEPTS

พิสุทธิ์พงศ์ เอ็นดู*

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์การใช้โวหารภาษานำเสนอแนวคิดทางพุทธศาสนาในนวนิยายเรื่อง ไส้เดือนตาบอดในเขาวงกตของวีรพร นิติประภา ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นการศึกษาเพื่อวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้วิธีศึกษาเอกสารตามขั้นตอนคือ ๑) สืบค้นและศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดพุทธศาสนาและการใช้โวหารภาษาในวรรณกรรม๒) ศึกษานวนิยายเรื่องไส้เดือนตาบอดในเขาวงกตของวีรพร นิติประภา๓) วิเคราะห์การใช้โวหารภาษานำเสนอแนวคิดพุทธศาสนาในนวนิยายเรื่องไส้เดือนตาบอดในเขาวงกตของวีรพร นิติประภา ตามแนวคิดและทฤษฎีการใช้โวหารของปาริฉัตร พยุงศรี ตามประเด็นเกี่ยวกับบรรยายโวหาร พรรณนาโวหาร เทศนาโวหาร อุปมาโวหาร และสาธกโวหารและ ๔) เสนอผลการศึกษาแบบพรรณนาวิเคราะห์

ผลของการศึกษาพบว่าวีรพร นิติประภา นั้นได้ใช้อุปมาโวหารมากที่สุด รองลงมาได้แก่บรรยายโวหาร พรรณนาโวหาร และเทศนาโวหาร ตามลำดับ อย่างไรก็ตามไม่พบว่ามีลักษณะการใช้สาธกโวหารภาษา

*อาจารย์ประจำสาขาวิชาภาษาศาสตรคณะเทคโนโลยีการจัดการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน วิทยาเขตสุรินทร์

คำสำคัญ: การใช้ภาษา, โวหารภาษา, แนวคิดในพระพุทศาสนา, ไล่เดือน
ตาบอดในเขาวงกต

Abstract

This objective of this paper aimed to analyze the language use for presentation the Buddhism concepts in the Blind Earthworm in the Maze. This novel was written by Weraporn Nitiprapa. This study is a documentary analysis which consisted of three steps. They were ๑) to survey and study document and research paper related to the Buddhism concepts and language uses in terms of expressions in literature, ๒) to study the novel of the Blind Earthworm in the Maze, ๓) to analyze language use in terms of expression presenting the Buddhism concepts in Weraporn Nitiprapa's novel, the Blind Earthworm in the Maze based on Parichat Payungsri's theory and idea on language uses in terms of expressions with five characteristics : descriptive expression, narrative expression, didactic expression, simile expression and argumentative expression, and ๔) to present the result based on descriptive analysis.

The result of this study was found that Weraporn Nitiprapa's language use in most terms of simile expression, followed by descriptive expression, narrative expression, and didactic expression respectively. However, a language use in terms of argumentative expression wasn't found for using in her novel.

Keywords: Language use, Terms in expressions, Buddhism concepts, Blind Earthworm in the Maze

๑. บทนำ

ภาษาคือสัญลักษณ์ทางเสียงอย่างหนึ่งซึ่งเป็นการแสดงเจตภาพคือความคิด มนุษย์ใช้ภาษาเพื่อสื่อสารระหว่างมนุษย์ด้วยกันสร้างความเข้าใจ สร้างปฏิภริยา การดำเนินชีวิตร่วมกัน โดยมีรูปแบบสัญลักษณ์ต่างๆไม่ว่าจะเป็นสัญลักษณ์ทางเสียงมีอภริยาทำทางฯลฯโดยสัญลักษณ์ของภาษานั้นจะต้องประกอบไปด้วยโครงสร้างของภาษาซึ่งมีเสียง ความหมาย ระบบ และกฎเกณฑ์ของสังคมเป็นที่ยอมรับได้ (พิสุทธิ์พงศ์ เอ็นดู, ๒๕๕๙:๓) ในงานวรรณกรรมซึ่งเป็นงานศิลปะอันเกิดจากการคิดและจินตนาการแล้วนำมาเรียบเรียงเพื่อนำมาบอกเล่า บันทึก ขับร้องหรือสื่อออกมาด้วยกลวิธีต่างๆไม่ว่าจะเป็นวรรณกรรมที่เป็นลายลักษณ์ คือวรรณกรรมที่บันทึกเป็นตัวอักษรและวรรณกรรมมุขปาฐะ อันได้แก่วรรณกรรมที่เล่าด้วยปาก ไม่ได้จดบันทึกเป็นต้น (สำนักศิลปากรที่ ๑๕ ภูเก็ต, ๒๕๕๙) งานวรรณกรรมเหล่านี้ล้วนมีการใช้ภาษาเป็นสื่อในการสื่อสาร ถ่ายทอดความรู้สึกนึกคิดจากจินตนาการของผู้เขียนออกมาเป็นตัวอักษร ให้ผู้อ่านได้สัมผัสจากประสบการณ์และจินตนาการของผู้อ่าน ทั้งนี้การถ่ายทอดความคิด ความรู้สึกออกมาเป็นภาษาที่สื่อความหมายและได้ความรู้สึกได้นั้น ขึ้นอยู่กับความสามารถในการใช้ภาษาและชั้นเชิงการประพันธ์ของผู้เขียนว่ามีวิธีการใดในการสื่อความหมายและสร้างจินตภาพให้เกิดในใจต่อผู้อ่าน และจินตนาการนั้นสื่อสิ่งใดให้แกผู้อ่านได้บ้าง ดังนั้นการที่ผู้เขียนจะกล่าวถึงเรื่องราวเรื่องใดเรื่องหนึ่งเพื่อให้ผู้อ่านเห็นภาพและรู้สึกคล้อยตามไปกับเรื่องราวนั้นๆ สิ่งสำคัญคือการเลือกสรรถ้อยคำแล้วนำมาเรียงร้อยอย่างมีระบบและประณีตจนทำให้ผู้อ่านเกิดจินตภาพตามที่ผู้เขียนมุ่งหมายไว้ (อภิรัตน์ โหมนียชาติ, ๒๕๔๗:๑)

นวนิยายจัดเป็นวรรณกรรมประเภทหนึ่งอาจเป็นเรื่องสมมุติหรือบันทึหังคดี มีรูปแบบการแต่งเป็นร้อยแก้วแบบพรรณนาโวหาร ในภาษาไทยแต่เดิมเรียกว่าเรื่องอ่านเล่นหรือเรื่องประโลมโลก จากการศึกษาของนักวิชาการสามารถสรุปองค์ประกอบของนวนิยายในภาพรวมนั้นประกอบไปด้วย โครงเรื่อง ตัวละคร บทสนทนา ฉาก ความคิดเห็นของผู้แต่ง ทำนองแต่ง (กมลทิพย์ กาลพันธ์, ๒๕๕๙) จุดประสงค์ของการแต่งวรรณกรรมประเภทนวนิยายนั้นก็เพื่อให้ผู้อ่านได้รับความบันเทิง เป็นเรื่องที่เกิดจากจินตนาการ ประกอบกับเหตุการณ์ที่มีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกันและดำเนินไปในสถานที่วันเวลาเชื่อมโยงกันเป็นเรื่องราว โดยนำเอาสภาพสังคม เหตุการณ์บ้านเมือง การดำเนินชีวิตของผู้คนมาเป็นวัตถุดิบในการเขียน สอดแทรกทัศนคติ ความคิด ค่านิยมลงไปด้วย นวนิยายจึงเป็นเรื่องสะท้อนและจำลองภาพชีวิตของมนุษย์ในแง่มุมต่างๆตามยุคสมัย ซึ่งนักเขียนจะถ่ายทอดออกมาตามแนวคิดของตนแตกต่างกันไปตามประสบการณ์และสภาพแวดล้อมทางสังคมที่แตกต่างกัน (ปาริฉัตร พยุ่งศรี, ๒๕๕๔: ๒)

นวนิยายไทยนั้นแต่เดิมได้รับอิทธิพลมาจากชาติตะวันตก มีนวนิยายเรื่อง สนุกนี้รัก แต่งโดยกรมหลวงพิชิตปรีชากร เป็นนวนิยายของไทยเรื่องแรกแต่งเลียนแบบนวนิยายตะวันตกซึ่งมีเพียงแค่ตอนเดียวเนื่องจากถูกระงับจากรัฐบาลไทยโดยถูกกล่าวหาว่ามีเนื้อหากระทบต่อศาสนาในสมัยนั้น ต่อมามีนวนิยายแปลเรื่อง ความพยายามแต่งโดยแม้วินแปลมาจากหนังสือชื่อ Vendetta ของ Marie Corelli ตีพิมพ์เป็นเป็นตอนๆในหนังสือหลักวิทยา ในช่วงปี พ.ศ. ๒๔๔๕ ผลงานดังกล่าวสร้างแรงจูงใจให้นักเขียนคนอื่นๆสร้างสรรค์งานนวนิยายเรื่อยมาจนถึงปัจจุบัน(จิระนันท์ อนันต์ไทย, ๒๕๕๗) ในปัจจุบันนี้มีนักเขียนนวนิยายของไทยเป็นจำนวนมากมีเอกลักษณ์เฉพาะและผลงานได้รับการยกย่องเชิดชูเกียรติ อาทิเช่น คำพูน บุญทวี เนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์อัศศิริ ธรรมโชติชาติ กอบจิตติคมทวน คันธนูเป็นต้น นักเขียนที่มีรายชื่อดังกล่าวล้วนทุ่มเทสร้างงานเขียนตามรูปแบบและความถนัดของตัวเอง โดยมีจินตนาการการสร้างเรื่องมาจากสิ่งต่างๆที่อยู่รอบตัว ไม่ว่าจะเป็น

เป็นโครงเรื่อง ตัวละคร บทสนทนา ฉาก แนวคิดการสะท้อนปัญหาทางสังคม การเมือง วัฒนธรรม ความเชื่อ รูปแบบการใช้ภาษา เป็นต้น จากผลงานสร้างสรรค์เป็นเอกลักษณ์เฉพาะตนไม่เหมือนใคร งานพวกเขาจึงได้รับการพิจารณาให้ได้รับรางวัลต่างๆ อาทิเช่น รางวัลวรรณกรรมซีไรต์

รางวัลวรรณกรรมซีไรต์ (S.E.A. Write: South East Asian Writers Awards) เป็นรางวัลวรรณกรรมมอบให้แก่นักเขียนจำนวน ๑๐ ประเทศในอาเซียนได้แก่ประเทศบรูไน กัมพูชา อินโดนีเซีย ลาว มาเลเซีย พม่า ฟิลิปปินส์ สิงคโปร์ ไทยและเวียดนาม มีการมอบรางวัลครั้งแรกในปี พ.ศ. ๒๕๒๒ ประเภทของงานเขียนที่ได้รับรางวัลได้แก่นวนิยาย กวีนิพนธ์และเรื่องสั้น (กัญจน์ สมจิตต์, ๒๕๕๘) ผลงานที่ได้รับรางวัลตั้งแต่ปีพ.ศ. ๒๕๒๒ จนถึงปัจจุบันจำนวนทั้งสิ้น ๓๗ เรื่อง (ศูนย์สนเทศและหอสมุด มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์, ๒๕๕๔, และ South East Asian Writers Awards, Created to Honour Asian Writers – Past, Present and Future, ๒๕๕๕) สำหรับรางวัลวรรณกรรมซีไรต์ประจำปีพ.ศ. ๒๕๕๘ผลงานที่ได้รับคัดเลือกให้ได้รับรางวัลได้แก่นวนิยายเรื่องไล่เดือนตาบอดในเขาวงกตผลงานของวีรพร นิติประภา

วีรพร นิติประภา เกิดเมื่อวันที่ ๔ สิงหาคม ๒๕๐๕ ที่จังหวัดกรุงเทพมหานคร เป็นบุตรสาวของคุณวิชัยและคุณทวีพร นิติประภา สำเร็จการศึกษาชั้นประถมจากโรงเรียนเซนต์จอร์จ และมัธยมศึกษาจากโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์สิงหเสนี) สมรสกับ จุลพันธ์ จุฬานนท์ มีบุตรชายหนึ่งคนคือ เด็กชายพีรจุฬา จุฬานนท์ (สมาคมผู้จัดพิมพ์และผู้จำหน่ายหนังสือแห่งประเทศไทย, ๒๕๕๘) อาชีพหลักของเธอในปัจจุบันคือเป็นแม่ของหนุ่มน้อยหนึ่งคนกับแหมเจ้าอารมณ์สัตว์ มีอาชีพรองคือ ทำกับข้าว ปลุกต้นไม้ ขายของออนไลน์ เขียนหนังสือ กำกับศิลป์และออกแบบ มินิงานอดิเรกที่ชอบทำคืออ่านหนังสือ ดูหนังฟังเพลง เล่นกับไฟ (นั่งเปิดไฟเขียนหนังสืออยู่ตลอดเวลา) (วีรพร นิติประภา, ๒๕๕๘: ๒๕๖) เริ่มเขียนเรื่องสั้นเมื่ออายุ ๒๒

ปี (ผู้จัดการรายวัน, ๒๕๕๘) ได้รับแรงบันดาลใจจากการอ่านหนังสือในช่วงวัยเด็กของนักเขียนชื่อดัง อาทิ รงค์ วงษ์สวรรค์ สุวรรณีสุคนธา พิบูลศักดิ์ ละครพล เป็นต้น (สมาคมผู้จัดพิมพ์และผู้จำหน่ายหนังสือแห่งประเทศไทย, ๒๕๕๘) เรื่องสั้นของเธอได้รับการตีพิมพ์ในนิตยสารหนุ่มสาว ตีพิมพ์อยู่ประมาณ ๒-๓ ปี หลังจากนั้นต้องหยุดงานเขียนไประยะหนึ่งเนื่องจากต้องทำหน้าที่เป็นภรรยาและแม่ดูแลบุตรชายคนเดียว เมื่อลูกชายโตมากพอแล้ว จึงได้หันกลับมาเขียนนวนิยายเรื่องยาวอีกครั้ง นวนิยายเรื่องไส้เดือนตาบอดในเขาวงกตคือนวนิยายเรื่องยาวเรื่องแรกที่เธอเขียนใช้ระยะเวลาการเขียนทั้งสิ้น ๓ ปี (ผู้จัดการรายวัน, ๒๕๕๘) นักเขียนที่เธอรู้สึกสนใจและติดตามผลงานเป็นประจำได้แก่ผลงานของจิรัฏฐ์ ประเสริฐทรัพย์ (ผู้เขียนรวมเรื่องสั้น อาทิ การเมือง เรื่องเซอร์เรียลและฮาวายประเทศ) เนื่องจากนักเขียนดังกล่าวมีผลงานสดใหม่และมีการใช้ภาษาถิ่นไหลในขณะเล่าเรื่องที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัวแบบสบายๆ นอกจากนี้เธอยังมีความสนใจในผลงานการเขียนของการะเกต์ ศรีปริญาศิลป์ (ผู้เขียนนวนิยาย เรื่องปริณทลแห่งรัก) เนื่องจากนักเขียนดังกล่าวมีการใช้สำนวนภาษาที่สะอาดไพเราะ (THAIPUBLICA, ๒๕๕๘) ในอนาคตเธอวาดฝันอยากจะมีหนังสือเรื่องสั้นอีกสักเล่มและอยากจะลองเขียนบทกวี (นับดาว รัตนสุรย์, ๒๕๕๘)

เนื้อหาของนวนิยายเรื่องไส้เดือนตาบอดในเขาวงกตเป็นเรื่องราวของชลิกาและชาเรีย สองพี่น้องกับเรื่องราวของคนในครอบครัวที่มีแรงอาฆาต รอยร้าว ความรักที่มีต่อปราน ชายหนุ่มผู้ต้องผจญภัยในชีวิตด้วยความเหงา ว่าเหว่า เปลาเปลี่ยน ทั้งหมดเป็นเด็กกำพร้าผู้ตกอยู่ในชะตากรรมเดียวกันซึ่งเรื่องราวเต็มไปด้วยสัญลักษณ์ในทุกฉากตอน ฉาบซ้อนในเรื่องรักสามเส้าแสนธรรม ประจักษ์ด้วยเสน่ห์รายละเอียดของความร่วมสมัยผ่านบุคลิก รสนิยมและการดำเนินชีวิตของตัวละคร (ไทยรัฐออนไลน์, ๒๕๕๘) นอกเหนือจากนี้นวนิยายเรื่องนี้ผู้เขียนได้สะท้อนภาพให้เห็นถึงความล้มเหลวของการบริหารจัดการชีวิตในสังคม เสพติดศิลป์ของคนหนุ่มสาวยุคใหม่แสดงให้เห็นผลกระทบของการเผชิญหน้าระหว่างมายาคติกับอุดมคติของ

สถาบันครอบครัวไทย ในขณะเดียวกันก็รุ่มรวยไปด้วยการหยั่งถึงความงาม อันบรรเจิดของศิลปะหลากหลายแขนง รวมทั้งความงดงามของธรรมชาติใน รูปแบบอื่นๆอีกด้วย (ASTV ผู้จัดการออนไลน์, ๒๕๕๘) ผลงานที่สร้างสรรค์ นี้ผู้เขียนได้ถ่ายทอดผ่านสุนทรียภาพทางภาษาตราตรึงโดดเด่น สามารถ สร้างคำและประโยคที่เป็นอัตลักษณ์ได้อย่างดีเยี่ยม (โพสทูเดย์-ข่าวบันเทิง, ๒๕๕๘) เนื่องจากนวนิยายดังกล่าวมีจุดเด่นอยู่ที่ผู้เขียนใช้ภาษาทำให้ผู้อ่าน ไม่สามารถอ่านผ่านไปอย่างรวดเร็วได้ เพื่อให้การรับรู้ธรรมชาติของภาษาได้ อย่างเข้าถึงผู้อ่านจำเป็นต้องละเอียดคือค่อยๆอ่านไปที่ละน้อย งาน วรรณกรรมดังกล่าวเต็มไปด้วยสัญลักษณ์ที่ผู้เขียนสร้างขึ้น ผู้อ่านต้อง พยายามตีความสัญลักษณ์เหล่านั้นเพื่อเข้าถึงความหมายที่ผู้เขียนพยายาม จะสื่อความออกมาทางตัวหนังสือ (จดหมายข่าวเทวาลัย สาณสายใยชาว อักษรฯ, ๒๕๕๘) ในเนื้อหาของนวนิยายเรื่องนี้ผู้เขียนได้รับแรงบันดาลใจจาก หนังสือคู่สร้างคู่สมและข่าวสั้นจากหนังสือพิมพ์เกี่ยวกับความรักของหนุ่ม สาวต่างจังหวัดทั้งคู่นัดกันเพื่อกินยาฆ่าตัวตายเนื่องจากพ่อแม่กีดกันเรื่อง ความรัก เมื่อผู้หญิงกินยาเสร็จเกิดการชักน้ำลายฟูมปากเสียชีวิตฝ่ายชาย เกิดความรู้สึกลัวและไม่กล้ากินยาได้แต่นั่งร้องไห้อยู่ข้างศพทั้งคืน และ ผู้เขียนยังได้นำเรื่องราวเหตุการณ์ความขัดแย้งทางการเมืองวันการสลาย ชุมนุมของคนเสื้อแดงในปี ๒๕๕๓ มาประกอบในนวนิยายเรื่องนี้ด้วย (อร พรพรณ จันทรวงศ์ไพศาล, ๒๕๕๗)

ผู้ศึกษาเห็นว่านวนิยายเรื่องไส้เดือนตาบอดในเขาวงกต เป็น วรรณกรรมสร้างสรรค์ที่มีการนำเสนอนวนิยายรูปแบบแนวใหม่ซึ่งให้ ธรรมชาติความเพลิดเพลินและให้ความรู้หลักคิดมุมมองต่อการใช้ชีวิต ความ รัก ความหวัง ความล้มเหลวของหนุ่มสาว สถาบันครอบครัว โดยที่ผู้เขียนได้ มีการนำเสนอการเล่าเรื่องตัวละคร ฉาก โครงเรื่อง เป็นต้นในรูปแบบของ มายาคติ มีการใช้ภาษาในการเขียนอธิบายใช้โวหารภาษาที่หลากหลาย พร้อมกับอธิบายถึงหลักธรรมอ้างอิงเป็นหลักคิดในพระพุทธศาสนา ประกอบการเล่าเรื่องด้วย สิ่งเหล่านี้นับเป็นองค์ประกอบสำคัญที่สามารถทำ

ให้อ่านนั้นเข้าถึงอรรถสลุ่มลิกนำติดตามในงานวรรณกรรมเรื่องดังกล่าวได้
อย่างเข้าใจอ่องแท้ เสพสุขในทักษะการใช้ภาษาของผู้เขียนได้อย่างอึมเอิบ
สุขปลาบปลื้มปิตินันต์หัวใจ

ดั่งนั้นผู้ศึกษาจึงมีความสนใจที่จะศึกษาวรรณกรรมเรื่องไส้เดือนตา
บอดในเขวงกตซึ่งวีรพร นิติประภาได้ใช้กลวิธีทางวรรณศิลป์ประพันธ์เรื่อง
โดยมีการสอดแทรกหลักธรรมในพระพุทธศาสนาไว้ในเนื้อเรื่อง
นอกเหนือจากนั้นรูปแบบการเล่าเรื่องของผู้เขียนได้ใช้เนื้อหาผูกต่อเชื่อมโยง
กับสังคม วิถีชีวิต ความเชื่อ วัฒนธรรมประเพณี ถ้อยคำ สำนวน โวหารที่
นิยม ยึดถือปฏิบัติในหลักพระพุทธศาสนา บทความวิชาการเรื่องนี้จะทำให้
ทราบว้าวีรพร นิติประภาได้ใช้กลวิธีโวหารภาษานำเสนอแนวคิดด้านพุทธ
ศาสนาในนวนิยายเรื่อง ไส้เดือนตาบอดในเขวงกตอย่างไร

๒. วัตถุประสงค์ของบทความ

วัตถุประสงค์ของบทความวิชาการนี้เพื่อวิเคราะห์การใช้โวหาร
ภาษาที่นำเสนอแนวคิดทางพุทธศาสนาในนวนิยายเรื่องไส้เดือนตาบอดใน
เขวงกตของวีรพร นิติประภา

๓. วิธีการดำเนินการศึกษา

ในการศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาเพื่อวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้วิธีศึกษา
เอกสารตามขั้นตอนดังนี้

๓.๑ สํารวจและศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแนวคิด
พุทธศาสนา และการใช้โวหารภาษาในวรรณกรรม

๓.๒ ศึกษางานนวนิยายเรื่อง ไส้เดือนตาบอดในเขวงกตของวีรพร
นิติประภา

๓.๓ วิเคราะห์การใช้โวหารภาษานำเสนอแนวคิดพุทธศาสนาใน
นวนิยายเรื่อง ไส้เดือนตาบอดในเขวงกตของวีรพร นิติประภา ตามแนวคิด
และทฤษฎีเกี่ยวกับการใช้โวหารของปาริฉัตร พยุงศรี ตามประเด็น ๑)

บรรยายโวหาร ๒) พรรณนาโวหาร ๓) เทศนาโวหาร ๔) อุปมาโวหารและ ๕) สาธกโวหาร๓.๔ เสนอผลการศึกษาแบบพรรณนาวิเคราะห์

๔. ผลการศึกษา

โวหารภาษาหมายถึงการใช้ถ้อยคำที่กล่าวอย่างมีชั้นเชิงหรือ ท่วงทำนองในการพูดหรือเขียนสื่อความหมายได้อย่างมีศิลปะ และมักมีความหมายแฝงอยู่ในคำ หรือข้อความนั้นๆซึ่งผู้รับสารย่อมเข้าใจความหมายได้ โวหารในการเขียนสามารถแบ่งได้เป็น ๕ ชนิดคือ๑) บรรยายโวหาร ๒) พรรณนาโวหาร๓) เทศนาโวหาร ๔) อุปมาโวหารและ ๕) สาธกโวหาร (ปาริฉัตร พยุงศรี, ๒๕๕๔: ๔๒)

ผลการศึกษาการวิเคราะห์การใช้โวหารภาษาที่นำเสนอแนวคิดด้าน พุทธศาสนาในนวนิยายเรื่อง ไส้เดือนตาบอดในเขาวงกตของวีรพร นิติ ประภาตามแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการใช้โวหารภาษาของปาริฉัตร พยุง ศรีนั้นพบว่ามึลักษณะการใช้โวหารภาษาดังต่อไปนี้

๔.๑ บรรยายโวหาร

บรรยายโวหาร คือการใช้โวหารภาษาเล่าเรื่องหรืออธิบายเรื่องราว ต่างๆตามลำดับเหตุการณ์ มุ่งความชัดเจน ตรงไปตรงมา กล่าวถึงแต่ สารสำคัญไม่จำเป็นต้องมีพลความหรือความปลุกยอย่มงสาระเพื่อความ ชัดเจน

บรรยายโวหารที่นำเสนอแนวคิดด้านพระพุทธศาสนาที่วีรพร นิติ ประภาใช้ในนวนิยายเรื่องไส้เดือนตาบอดในเขาวงกตนั้น ปรากฏในการเล่า เรื่องบรรยายลักษณะและอารมณ์ความรู้สึกของตัวละครสำคัญๆซึ่งประกอบ ไปด้วยแม่ของชาเรียและชลิกา ลุงธนิธ ชลิกา ปราณ และอาภัทร ซึ่งตัว ละครทั้งหมดเหล่านี้ ผู้เขียนได้ใช้กลวิธีในการเขียนบรรยายโวหารถึง ลักษณะท่าทาง ลำดับเรื่องราวเหตุการณ์ อารมณ์ความรู้สึกและสิ่งที่เกิดขึ้น ของตัวละครเป็นขั้นเป็นขั้นตอน มีการแทรกสังคม วิถีชีวิต ความเชื่อ วัฒนธรรมประเพณี ถ้อยคำ สำนวน เกี่ยวข้องกับหลักพระพุทธศาสนา เพื่อให้ผู้อ่านได้มองเห็นภาพและเข้าใจในบทบาทของตัวละคร

การใชับรรยายโวหารที่นำเสนอแนวคิดด้านพระพุทศาสนาที่วีรพร
นิตีประภาใช้ในนวนิยายเรื่องไส้เดือนตาบอดในเขาวงกตนั้น มีการใช้ใน
ลักษณะตัวอย่างดังต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ ๑

“แม่เผาจดหมายทั้งหมดก่อนอรุณจะรุ่ง เตินวนถมน้ำลายใส่กองไฟที่
ลูกโซน โดยไม่ยอมนิมนต์พระแม่แต่รูปเดียวมาสวดให้เขา หล่อนก็สั่งให้
คนงานให้ชุดหลุม...ลึกที่สุดเท่าที่จะลึกได้ และฝังเขาเอาไว้ใต้ต้นพิบูล
เก่าแก่ แกะจะต้องอยู่ที่นี่ ไม่ต้องไปผุดไปเกิดที่ไหนทั้งนั้น” (หน้า ๒๖)

จากตัวอย่างเป็นการบรรยายถึงลักษณะอารมณ์ของแม่ซาริยาและ
ซาลิกาซึ่งโกรธเคืองอย่างมากต่อสามีหลังจากที่ทราบว่ามีของเธอบ
เขียนจดหมายจำนวนสี่พันสองร้อยยี่สิบสองฉบับถึงผู้หญิงอื่น แม้ว่าสามี
ของหล่อนจะตายจากไปแล้วเหลือเพียงแต่ร่างที่นอนสงบนิ่ง แต่ความรู้สึก
โกรธสามีของหล่อนก็ไม่สูญสลาย ผู้เขียนบรรยายอารมณ์ความรู้สึกโกรธของ
ผู้หญิงคนหนึ่งซึ่งไม่รู้สึกละใจโดยตินิมนต์พระภิกษุในพระพุทศาสนามาทำ
พิธีกรรมในทางศาสนาให้กับผู้ตายตามความเชื่อของชาวพุท เป็นการ
บรรยายถึงความโกรธโดยมีการอิงเรื่องวัฒนธรรม ประเพณีความเชื่อของ
ชาวพุทมาเกี่ยวข้องด้วย

ตัวอย่างที่ ๒

“ไม่เหมือนซาลิกผู้ซึ่งปวารณาตัวเป็นนักอ่านนวนิยายรักตั้งแต่อายุสิบ
ขวบ หรือซาริยาที่รู้ว่าเธออยากเป็นอะไรได้ทุกวัน แม้วันหนึ่งจะอยาก
เป็นนักสำรวจเมืองโบราณแห่งลุ่มแม่น้ำนครชัยศรี อีกวันจะอยากเป็น
ภิกษุณีแห่งลัทธิขมาแมที่ตั้งขึ้นเอง...” (หน้า ๕๓)

จากตัวอย่างผู้เขียนบรรยายลักษณะสิ่งที่ชอบและความสนใจของตัว
ละครชื่อว่าซาลิกาซึ่งชอบอ่านหนังสือนวนิยาย และในทางตรงกันข้ามก็
บรรยายถึงลักษณะของซาริยาจิตใจโลเลและเพ้อฝันไม่หยุดนิ่ง ในตัวอย่าง
ข้างต้นจะพบว่าผู้เขียนได้บรรยายถึงความใฝ่ฝันของซาริยาที่วันหนึ่งอยาก
จะเป็นภิกษุณี ภิกษุณีเกี่ยวข้องกับพระพุทศาสนาถือเป็นนักบวชใน

พระพุทธศาสนามีศีลจำนวน ๓๑๑ ข้อและมีข้อวัตรปฏิบัติต้องประพฤติ
อย่างเคร่งครัดเหมือนพระภิกษุสงฆ์

ตัวอย่างที่ ๓

“...อาภทระค่อยๆเข้ามาแทนที่ลึงธนีอย่างช้าๆมีบางอย่างอบอุ่นลุ่มลึก
ในตัวเขา เกือบๆเหมือนกับลึงธนี แต่ดิบกร้าวเร้าใจในแบบฉบับร็อก
เต็มไปด้วยเรื่องราวพอกัน แต่เป็นเรื่องราวของโลกอีกโลก โลกแห่ง
ปรัชญาอนานิปไตยไร้กฎครอบ โลกบนครรลอง โลกของความสุดซึ้ง
โลกแห่งความลุ่มหลง มัวเมา และดนตรี โลกของคนที่ไม่ยอมก้มหัวให้
ใครแม้แต่พระเจ้า...” (หน้า ๑๒๗-๑๒๘)

จากตัวอย่างผู้เขียนได้บรรยายลักษณะนิสัยของอาภทระว่ามีลักษณะ
ความเหมือนและความแตกต่างอย่างไรกับลึงธนี พร้อมกับเขียนบรรยายถึง
ประสบการณ์ความเชี่ยวชาญกานิสัยของอาภทระเป็นคนที่มีความมณ
สุนทรียศาสตร์สุดซึ้ง ไม่มีสิ่งใดจะสามารถมาควบคุมให้เขาอยู่ในกรอบอยู่ใน
กฎระเบียบได้ ผู้เขียนใช้คำปรัชญาอนานิปไตยอธิบายลักษณะของอาภทระ
ในพระพุทธศาสนาปรัชญาอนานิปไตยมาจากคำว่า ปรัชญา (ความรู้) กับ
คำว่า อนานิปไตยสนธิเข้าหา (ไม่มีอำนาจการปกครอง) (สถาบันการศึกษาเพื่อ
สร้างประชาธิปไตย, ๒๕๕๗) เมื่อรวมกันปรัชญาอนานิปไตยจึงอธิบาย
ลักษณะของอาภทระได้ความว่า อาภทระเป็นบุคคลที่มีลักษณะชอบอิสระ
มากกว่าจะชอบอยู่ภายใต้การควบคุมของใคร

ตัวอย่างที่ ๔

“...เขาบอกคืนบ้าน ยกข้าวของทั้งหมดให้ปราณ หันผมที่เคยยาวสยาย
ยามโอบยิบในแสงไฟทั้ง และออกเดินทางครั้งสุดท้ายเพื่อไป**วชในวัด
ป่าเล็กๆที่บ้านเกิดของเขาในจังหวัดแพร่...**” (หน้า ๑๔๕)

จากตัวอย่างผู้เขียนบรรยายลักษณะของอาภทระที่ใจสลายเมื่อ
ลูกชายคนเดียวของเขาเสียชีวิต ดังนั้นเขาตัดสินใจคืนบ้านที่เคยเช่า ยก
สิ่งของทุกอย่างของตัวเองให้กับปราณ ตัดผมที่เคยปล่อยยาวทิ้งเพื่อจะ
ออกเดินทางไปบวชเป็นพระภิกษุในวัดป่า ผู้เขียนบรรยายถึงการสละแล้วซึ่ง

ทุกสิ่งทุกอย่างของภัทร บ่งบอกถึงหลักแนวคิดในพระพุทธศาสนาที่นักบวช ต้องเป็นผู้ละแล้วซึ่งทุกอย่างไม่ยึดติดในทางโลกอีกต่อไป

ตัวอย่างที่ ๕

“ญาติผู้ใหญ่ของเธอก็มีเพียงลุงธนิตซึ่ง**บวชพระและละความเป็นไป**
ทั้งหมดทางโลกลงแล้ว...” (หน้า ๑๘๙)

จากตัวอย่างผู้เขียนใช้วิธีการบรรยายสถานภาพของลุงธนิตซึ่งเป็น ญาติสนิทคนเดียวของชาลิกาและซาริยาปัจจุบันอุปสมบทเป็นพระภิกษุใน พระพุทธศาสนา ดำรงอยู่ในหลักหลักพุทธธรรมไม่เกี่ยวข้องกัวิถีชีวิต ในทางโลกอีกต่อไป

จากการศึกษาภาษาบรรยายโวหารของวีรพร นิธิประภาณัน พบว่า ผู้เขียนใช้บรรยายโวหารเล่าลักษณะและอารมณ์ความรู้สึกของตัวละครว่ามี ลักษณะเป็นอย่างไรเป็นขั้นเป็นตอน สอดแทรกรายละเอียดของตัวละครว่ามี ความสัมพันธ์และเชื่อมโยงกับแนวคิดและหลักคิดในพระพุทธศาสนาอย่างไร ซึ่งวิธีการนี้ช่วยให้ผู้อ่านสามารถเข้าใจในรายละเอียด ลักษณะ อารมณ์ ความรู้สึกของตัวละคร ทำให้การเล่าเรื่องดำเนินไปไม่สะดุดขัดอารมณ์ผู้อ่าน

๔.๒ พรรณนาโวหาร

พรรณนาโวหาร เป็นวิธีการที่จะทำให้ผู้อ่านนั้นเกิดจินตนาการ สร้างจินตภาพเหตุการณ์ร่วมกับผู้เขียนในขณะที่กำลังอ่านอยู่ ร่วมรับรู้รสชาติ เกิดอารมณ์ความรู้สึกร่วมเหมือนตัวเองได้เข้าไปอยู่ ไปเห็น ไปสัมผัส ฯลฯ ในท่ามกลางบรรยากาศนั้นๆด้วยตัวเอง

จากการศึกษาการใช้พรรณนาโวหารภาษาที่นำเสนอแนวคิดด้าน พระพุทธศาสนาที่วีรพร นิธิประภาใช้ในนวนิยายเรื่องไล่เดือนตาบอดในเขา วงกตนั้น พบว่าผู้เขียนพรรณนาถึงความรู้สึกของซาริยาเมื่อนึกถึงเหตุการณ์ ประทับใจเมื่อตอนที่ตัวเองได้มาวัดและมองภาพเขียนฝาผนังเกี่ยวกับพุทธ

ประวัติพรรณนาเล่าเรื่องราวผสมความรู้สึกรักของชาเรียนดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ ๑

“...พากันไปเที่ยวชมวัดวชิรารามอันงดงามวิจิตรของเมืองกรุง...

ชาเรียนชอบภาพเขียนฝาผนังที่วิหารวัดสุทัศน์มากกว่าที่อื่นใดและชอบรับเร้าลงธิดาให้พาไปทุกครั้งเมื่อไม่รู้จักจะไปไหน ยามบ่ายถ้าไม่มีใครอยู่ในวิหาร เธอก็จะนอนลงกับพื้น หันปลายเท้าเข้าหากำแพงเพื่อจะดูภาพวาดได้ถนัดไม่ต้องคอยแหงนหน้าไว้นานๆแล้ว ยังมองดูภาพในมุมที่กว้างขึ้นได้อีกด้วย และในชั่วขณะเล็กๆอันแสนแปลกประหลาดนั้นปราณก็จะมานอนลงข้างๆอย่างเงียบๆ คนทั้งสองจะออกไปท่องเที่ยวด้วยกันในจักรวาลอันน่าตื่นใจที่คนอื่นๆมองไม่เห็น ฟังไม่ได้ยิน จักรวาลซึ่งโลดแล่นเสมือนจริงอยู่บนกำแพงวิหารนั้นชั่วกาล

ซ้ำแล้วซ้ำเล่า ต่อหน้าต่อตา วาฬยักษ์สีฟ้าจะพุ่งทะยานขึ้นเหนือน้ำก่อนจะท่วมทั้งตัวลงกล่มลุ่มลำภาพฝรั่ง ข้างเหล่ากินรีที่กำลังแหวกว่าย เชื่องช้าไปในกลางประกายงามของทะเลดวงดาว และแล้วสหายคู่ครั้งครู่ก็ขึ้นถอยขึ้นก็ค่อยๆ พื้นดินจากหลังไหลขึ้นช้าๆ บนบานหน้าต่าง สหายปีกออกกว้าง กระพือข้อมแขนสองสามครั้งก่อนจะโรยร่อนข้ามวิหารไปยังอีกฟากฝั่งของหิมพานต์ บางครั้งหากโชคดียิ่งจะมีโอกาสได้เห็นนางทองมาริตีย้ายเดินวูบวาบผ่าน กระดิกหางวาววับลับๆล่อๆ อยู่ตามหลังพุ่มไม้ และครั้งหนึ่งยังถึงกับได้เป็นสักขีในวาระอันศักดิ์สิทธิ์ เมื่อพระพุทธองค์ทรงลืมพระเนตรขึ้นใต้ต้นพระศรีมหาโพธิ์...และตรัสรู้

ในท่ามกลางเสียงกริ่งกริ่งที่แว่วกังวานมาจากกระดิ่งทองเหลืองที่เรียงรายอยู่ตามเชิงชายใบระกา บางครั้งทั้งจะได้ยินเสียงกระซิบกระซาบของเหล่าเณรน้อยที่รายล้อมคอยปลอบโยนเปรตซึ่งนอนส่งเสียงร้องโหยทวนเนาเวทนาไม่หย่อดย่อนมานานับร้อยปีผู้นั้น ประหวัดพริ้งใจกับเสียงพญานาคพันไฟประลัยกัลป์ยามเคลื่อนวายน่าเกรงขามเหนือคลื่นครามของมหานทีสีทันดรและเสียงร้องคร่ำครวญของลิงทฤณุขที่ตั้งกึกก้องมาเป็นระยะ และบางขณะหากตั้งใจฟังดีๆก็จะได้ยินเพลงพิณที่เหล่า

คนธรรมประเลงขับกล่อมอัปสรสวรรค์ลอยมาไกลๆในอากาศด้วย”
(หน้า ๗๑-๗๒)

จากตัวอย่างพบว่า ผู้เขียนนั้นได้เขียนพรรณนาถึงความรู้สึกของชาเรียนซึ่งเคยมาเที่ยวชมภาพวาดฝาผนังในวิหารวัดสุทัศน์ ภาพฝาผนังนี้ผู้เขียนได้พรรณนาถึงความงดงามของภาพวาดเรื่องราวชาตก เหตุการณ์ในพุทธประวัติพรรณนาสร้างจินตนาการทำให้เหมือนภาพเหล่านี้มีชีวิต นอกเหนือจากนั้นผู้เขียนถึงพรรณนาถึงความรู้สึกนึกถึงคนรักของชาเรียนที่มีต่อปรานโดยใช่วิธีการเล่าเรื่องแบบพรรณนาโวหารสลับไปสลับมาระหว่างภาพวาดในวิหารวัดสุทัศน์และความรู้สึกของชาเรียน ที่มีต่อคนรัก

ตัวอย่างที่ ๒

“แต่ทั้งคู่ก็ไม่ได้กลับบ้านแม่น้ำดังที่สัญญาไว้ต่อหน้า ดอกไม้สีแดง
ชื่อปรานณา หากไปวัดสุทัศน์ด้วยกันแทนสองวันถัดมา นอนลงเงียบบ
เคียงข้างกันในโบสถ์สงบร้าง เฝ้าดูวายุภักษ์พุ่มทะยานขึ้นลุ่มลำภาฝรั่ง
ซ้ำๆ ด้วยกันอีกครั้ง ครึ่งนี้กว้างมาริตที่เคียววับลัษๆอยู่ตามหลัง
พุ่มไม้ยังอุตสาหโผล่ออกมาให้เห็นเปล่งปลั่งเต็มตา แต่เหล่าเณรน้อยที่
เคยเดินวนคอยปลอบโยนเปรตคนดังกลับเพ่นพ่านอยู่ทั่วไปหมดตรงโน้น
ตรงนี้ ปีนป่ายบนเสากระโดงเรือลำภาจีน ซ้ำข้ามหลังพญานาคที่กำลัง
พ่นไฟกลางมหานทีสีริทันตร นอนท่าทางปางไสยาสน์ล้อเลียนพระพุทธ
องค์อยู่ข้างๆลึงดูดบังกัญชา กระทั่งป่วนเปียนชุกชอนอยู่หลังต้นพระศรี
มหาโพธิ์ที่องค์พระตถาคตทรงประทับตรัสรู้ (หน้า ๘๖-๘๗)

จากตัวอย่างผู้เขียนกำลังพรรณนาถึงความรู้สึกของชาเรียนที่กำลังคิดถึงและโหยหาเรื่องราวอันประทับใจในอดีตที่เธอกับคนรักคือปรานได้ออกไปเที่ยวด้วยกัน มีการพรรณนาถึงภาพวาดในโบสถ์ในวัดสุทัศน์ สามเณรน้อย เปรต พญานาค ปางไสยาสน์ พระพุทธองค์ ต้นศรีมหาโพธิ์ องค์พระตถาคต ตรัสรู้ วัดเป็นศาสนสถานที่สำคัญของพระพุทธศาสนา สามเณรเป็นเหล่ากอของสมณะผู้ที่สืบเชื้อสายการเป็นนักบวชในพระพุทธศาสนาต่อไป เปรตในพระพุทธศาสนาหมายถึงผู้ที่ไม่มีร่างกายและลักษณะการแสวงทุกข์เวทนาซึ่งเกิดขึ้นจากการได้รับจากการกระทำในอดีตของตัวเอง

รูปร่างของเปรตแต่ละตัวล้วนแตกต่างกันไปตามอำนาจปรุงแต่งของกรรมที่ตนทำเอาไว้เมื่อครคร้างมีชีวิตอยู่ พญานาค เป็นสัตว์ที่มีการอ้างถึงในพระพุทธประวัติมากมาย อาทิเช่น ช่วยปกป้องพระพุทธรองค์เมื่อครั้งฝนตกหนัก พญานาคได้แผ่พังพานปกป้องพระพุทธรองค์ไม่ให้เปียกฝน เป็นต้น พระพุทธรองค์และองค์พระตถาคตเป็นพระนามที่บุคคลทั่วไปใช้เรียกพระพุทธรเจ้า ต้นศรีมหาโพธิ์เป็นสหชาติคือเกิดพร้อมกันกับพระพุทธรเจ้าและเป็นต้นไม้ที่พระพุทธรองค์นั่งตรัสรู้ ตรัสรู้ คืออาการที่พระพุทธรองค์ทรงรู้แจ้งแทงตลอดในพระสัจธรรม ทำลายกิเลสสูญสิ้น ทั้งหมดเหล่านี้เป็นส่วนหนึ่งที่ถูกเขียนใช้ประกอบพรรณนาเล่าเรื่องถึงความสุขของชาวยุคกับปรมาณ

จากการศึกษาภาษาพรรณนาโวหารของวีรพร นิติประภา นั้นพบว่าผู้เขียนเล่าเรื่องให้ปรากฏเห็นภาพความงดงามทางอารมณ์ความรู้สึกของตัวละครในอดีตซึ่งมีความสุขเมื่อได้ไปเที่ยวกับคนรักในสถานที่สำคัญในทางพระพุทธศาสนา เช่น โบสถ์ วัดวาอาราม วิหาร เป็นต้น ผู้เขียนได้วิธีการพรรณนาโวหารถึงความงดงามของภาพวาดในวิหารพร้อมพรรณนาถึงความสุขของชาวยุคเมื่อได้เห็นภาพเหล่านั้น วิธีการเหล่านี้เป็นการช่วยเพิ่มอรรถรสในนวนิยายของวีรพร นิติประภา มากยิ่งขึ้น

๔.๓ เทศนาโวหาร

เทศนาโวหาร เป็นการใช้โวหารภาษาที่มีลักษณะชี้แนะสิ่งที่มีประโยชน์และอาจจะเป็นการสั่งสอนให้ได้หลักคิดหรือแนวคิดที่ดี เพื่อให้บุคคลที่ได้รับการชี้แนะนั้นนำไปประพฤติปฏิบัติให้เกิดประโยชน์ต่อตนเอง คนรอบข้าง สังคม ประเทศชาติ เทศนาโวหารดังกล่าวเป็นเสมือนการชักชวนเพื่อให้เกิดความรู้สึกลอยตามและนำไปประพฤติปฏิบัติตาม

จากการศึกษาเทศนาโวหารในนวนิยายเรื่องใต้เดือนตาบอดในเขาวงกต ของวีรพร นิติประภา นั้นพบว่ามีการใช้เทศนาโวหารภาษาที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดพระพุทธศาสนา ดังนี้

“อาหารคือความนึกคิดและจิตวิญญาณ มันบอกเรื่องราวที่ไม่ได้เล่า
เกี่ยวกับผู้คน เวลาเจออาหารใหม่ๆที่ไม่รู้จัก เราต้องชอบก็กินอีก ไม่
ชอบก็ต้อง วันหลังมีโอกาสก็ให้ลองซ้ำใหม่อีกครั้ง...” (หน้า ๗๓)

เทศนาโวหารจากตัวอย่างที่ยกมานี้เป็นคำพูดของลุงธนิธซึ่งเป็น
ญาติสนิทของชาเรียและชาลิกาซึ่งได้สอนเรื่องการทานอาหารให้กับชาเรีย
ผู้เขียนใช้เทศนาโวหารหลักแนวคิดพุทธศาสนาคือความนึกคิดและจิต
วิญญาณ โดยยกเอาอาหารทุกชนิดเป็นสิ่งที่ไปหล่อเลี้ยงร่างกายของมนุษย์
ให้มีพลังกำลังหล่อเลี้ยงบำรุงจิตวิญญาณ ธรรมชาติของพระพุทธศาสนาจิต
หมายถึงธรรมชาติที่รู้อารมณ์ อารมณ์ หมายถึง สิ่งเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวของจิต
หรือสิ่งที่ถูกจิตรับรู้อีกอย่างหนึ่ง (ราชบัณฑิตยสถาน, ๒๕๔๒: ๓๑๒)
นอกเหนือจากนั้นจิตตามธรรมชาติของพระพุทศสณาก็คือ ธรรมชาติที่คิด
หรือรู้แจ้งอารมณ์ทางตา หู จมูก ลิ้น กาย และใจ จิตมีสภาพเป็นนามธรรม จับ
ต้องไม่ได้มีการเกิดขึ้น ตั้งอยู่ และดับไปทุกขณะ(ธนกร ชุสขเสริม, ๒๕๕๙)
สำหรับวิญญาณหมายถึงรู้ความต่างจำเพาะ หรือรู้ยงหลกหลาย ค่ำว่ารู้ใน
ที่นี้คือการรับรู้อารมณ์ ความรู้แจ้งในอารมณ์ (พระธรรมปิฎก (ประยุท ปรยุ
โต), ๒๕๓๘: ๑๗-๑๘) นอกเหนือจากนั้นวิญญาณยังหมายถึงความรู้ที่เกิดขึ้น
เมื่ออายตนะภายในของมนุษย์อันได้แก่ ตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ กระทบกับ
อารมณ์หรือสิ่งเร้าจากภายนอก (บุญมี แทนแก้ว, ๒๕๔๓: ๔๒) ดังนั้นอาหาร
คือจิตวิญญาณก็คืออาหารที่ไปช่วยส่งเสริมพลังในร่างกายส่งผลให้มีการรับรู้
เห็นแจ้งในอารมณ์นั่นเอง

จากการศึกษาภาษาเทศนาโวหารของวีรพร นิติประภานัน พบว่ามี
การใช้น้อยมากมีเพียงการใช้คำเชิงสั่งสอนของลุงธนิธที่สอนเรื่องการทาน
อาหารให้ชาเรียโดยสอดแทรกหลักธรรมของพระพุทศสณารื่องจิต
วิญญาณเข้าไปด้วย

๔.๔ อุปมาโวหาร

อุปมาโวหารคือการใช้โวหารภาษาเปรียบเทียบ มีการยกตัวอย่างสิ่ง ที่คล้ายคลึงกันมาเปรียบเพื่อให้เกิดความชัดเจนด้านความหมาย ด้านภาพ และเกิดอารมณ์ ความรู้สึกมากยิ่งขึ้น ทำให้สิ่งที่ผู้เขียนนั้นรู้สึกน่าสนใจ น่า อ่านและน่าติดตาม การใช้โวหารภาษาเปรียบเทียบนั้นอาจจะเป็นการ เปรียบเทียบอย่างสั้นๆหรืออย่างละเอียดก็ได้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับบริบทและ จุดประสงค์การใช้อุปมาโวหารภาษานั้นเพื่อจะไปช่วยส่งเสริมโวหารด้าน อื่นๆอย่างไร

จากการศึกษาอุปมาโวหารในนวนิยายเรื่องไล่เดือนตาบอดในขา วงกต ของวีรพร นิติประภาณั้นพบว่ามีการใช้อุปมาโวหารภาษาที่เกี่ยวข้อง กับแนวคิดและเกี่ยวข้องกับพระพุทธศาสนาดังนี้

ตัวอย่างที่ ๑

“รูปนั้บพันที่ถูกติดขึ้นไว้ราวกับประกาศนียบัตรแห่งชัยชนะเหนือผู้หญิง
อื่นในตอนเริ่มแรกได้กลายมาเป็นอนุสรณ์สถานแห่งความพยายามอย่าง
สิ้นหวังในอันจะยืนยันการมีอยู่ของชีวิตคู่ที่แหลกลสลาย ชีวิตคู่ซึ่งแม่ไม่
อาจมองเห็น และไม่แค่ต้องการเหลือเกินที่จะมองเห็น หากยังท่วมท้นลง
มากมายลงไปเพื่อจะได้เห็นมัน แต่สุดท้ายก็ทำได้เพียงพาตัวเข้าไปอยู่ใน
วงล้อมของดวงตาที่เพ่งจ้องและตกเป็นฝ่ายถูกมองไปเสียเอง ข้าร้ายยัง
ทำให้ฝ้าบ้านพลอยรกรพร้อยไปด้วยใบหน้ามากมายจนดูละม้ายที่เก็บอัฐิ
คนตายตามวัดไป” (หน้า ๔๒-๔๓)

จากตัวอย่างผู้เขียนใช้อุปมาโวหารภาษาเปรียบเทียบรูปจำนวนมาก ของแม่ที่ถ่ายรูปคู่กับพ่อ บ่งบอกรายละเอียด เหตุการณ์ว่าทั้งคู่นั้นได้ทำ กิจกรรมอะไรร่วมกันมาบ้าง นอกเหนือจากนี้ยังมีการเล่าถึงความรู้สึก ล้มเหลว ผิดหวังและแตกสลายในการครองชีวิตคู่ของแม่ ผู้เขียนใช้โวหาร เปรียบเทียบรูปภาพจำนวนมากที่ตั้งและแขวนไว้เป็นจำนวนมากซึ่งเกะกะ และรกรุงรังพร้อมกับความผิดหวังที่สะท้อนออกมาจากรูปภาพนัยน์ตาของผู้ เป็นแม่กับอัฐิคนตายในวัดซึ่งตั้งอยู่ระเกะระกะไม่เป็นระเบียบแบบแผน อัฐิ คนตายเป็นสถานที่สำหรับบรรจุกระดูกของคนตายซึ่งตั้งไว้ในวัด

ตัวอย่างที่ ๒

“ไม่รวมห้องถัดๆไปที่ค้อยกระแทกบานประตู ตะโกนโหวกเหวกด่าลอย
ลมถึงกันไปมา ไตรทศน์ที่เอาแต่แผดเสียงละครเรื่องเดียวกันดังลั่น
ออกมาจากทุกห้องโดยพร้อมเพรียงกัน สร้างระบบเสียงสมบูรณ์แบบ
รอบทิศให้กับภัตตาคารที่แผ่ขยายอำนาจออกไปไม่หยุดยั้ง จาน
อาหารบูดเน่ากับถาดช้อนน้ำองวาทตามหน้าห้อง แล้วยังเดียวดาย
เหน็บหนาวที่ค้อยจะห่อหุ้มเขาเอาไว้ราวกับหยากใยแมงมุมในตอนต้น
นอนนั้น...” (หน้า ๕๒)

จากตัวอย่างที่ยกขึ้นมาแสดงนั้น ผู้เขียนได้ใช้อุปมาโวหารภาษา
เปรียบเทียบสถานการณ์ของความวุ่นวายของผู้คนซึ่งมีจำนวนมากที่ปราณ
อาศัยอยู่ ผู้เขียนเปรียบเทียบเรื่องอารมณ์ความต้องการที่แสดงออกของผู้คน
ที่อยู่รอบๆ ปราณนั้นมีนิสัยใจคอที่แตกต่างกันออกไป ในมุมมอง
พระพุทธศาสนาอภิมหาจิตหมายถึงลักษณะอันเป็นพื้นฐานของจิต หรือ
นิสัยอันเป็นพื้นเพของบุคคลแต่ละคน คำว่าจิต ใช้เรียกบุคคลที่มีจริยาอย่าง
นั้นๆ ประกอบไปด้วยคนที่มี ๑) รากจิต คือผู้ประพฤตินักไปทางรักสวย
รักงาม ๒) โทสจิต คือผู้มีปฏินิสัยนักไปทางโทสะ คือผู้ประพฤตินักไป
ใจร้อน ๓) โมหจิต คือผู้มีปฏินิสัยนักไปทางโมหะ เขลา เชื่องซึม เชื่อคน
ง่าย งมงาย ขาดเหตุผล มองอะไรไม่ทะลุปรุโปร่ง ๔) วิตกจิต คือผู้มีปฏิ
นิสัยนักไปทางนึกคิดจับจดฟุ้งซ่าน ๕) สัทธาจิตคือผู้มีปฏินิสัยนักไปทาง
ศรัทธา น้อมใจเชื่อ เลื่อมใสได้ง่าย ๖) ญาณจิตหรือพุทธิจิต คือผู้มีปฏิ
นิสัยนักไปทางชอบคิด พิจารณาด้วยเหตุผลอย่างลึกซึ้ง ชอบใช้ปัญญา
พิจารณาตามความเป็นจริง ไม่เชื่ออะไรโดยไม่มีเหตุผล (พระพรหมคุณา
ภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต), ๒๕๔๕:๑๘๙-๑๙๐) จิตเหล่านี้ในพระพุทธศาสนาถือ
ว่าเป็นอภิมหาจิตของคนทั่วไป

ตัวอย่างที่ ๔

“...ทุกลมหายใจผมแผ่แต่คิดถึงคุณ ธรรมดาเหมือนตกรกหมกไหม้ ไม่
เข้าใจว่าผมปล่อยให้เรารู้สึกทุกซทขนาดนี้ได้อยู่ได้อย่างไร เรา (ซิดฆ่า)

ผมจะต้องกลับไปหาคุณให้ได้ รสริน ไม่ว่าจะในสภาพไหน เป็นหรือตาย” (หน้า ๕๘)

จากตัวอย่างผู้เขียนใช้อุปมาโวหารภาษาเกี่ยวกับนรก นรกคือดินแดนหนึ่งซึ่งตามศาสนาพุทธเชื่อกันว่า ผู้ทำบาปจะต้องไปเกิดและถูกลงโทษตามคำพิพากษาของมัจจุราช มีชื่อเรียกหลายชื่อ เช่น นิรยะ ยมโลก มฤตยูโลก ฯลฯ ตามไตรภูมิภานุกรมเป็นดินแดนหนึ่งในกามภพอันเป็นภพหนึ่งในภพทั้ง ๓ คือ (๑) กามภพ (๒) รูปภพ และ (๓) อรูปภพ รวมเรียกว่าไตรภพหรือไตรภูมิ (วิกิพีเดีย สารานุกรมเสรี, ๒๕๕๙) ผู้เขียนใช้อุปมาโวหารเปรียบเทียบความรู้สึกที่ปรารถนาถึงผู้หญิงที่ตัวเองรักรู้สึกเจ็บปวดทรมานรวดเร็วเหมือนตกนรก

ตัวอย่างที่ ๕

“ถึงไม่เห็นสดาญผู้ท้าวหาญโอบบินข้ามผ่านอย่างที่เคยเห็นเป็นประจำ แต่ทั้งคู่ก็ยังได้ย่นสิงห์กุญชรร้องคำรามกึกก้อง ก่อนจะพบว่าแท้จริงแล้วกลับเป็นเสียงของพระชราหน้าตาท่าทางคล้ายอาจารย์เฒ่าในหนังสือสตาร์วอร์ส ผู้ซึ่งคิดว่าทั้งคู่เป็นนักท่องเที่ยวดังชาติและพยายามส่งภาษาอังกฤษไล่ โก ลูก ยูโกเลย โนนอน ออนเดอะวัด ชูว์ โอ้พวกนี้มันมานอนเล่นกันในวัดได้อย่างไร...” (หน้า ๘๖-๘๗)

จากตัวอย่างผู้เขียนใช้อุปมาโวหารการเปรียบเทียบเสียงสิงห์กุญชรคือการส่งเสียงคำรามกึกก้องของสิงห์โตเจ้าป่าผู้ยิ่งใหญ่อุปมาโวหารเปรียบเทียบกับพระภิกษุในพระพุทธศาสนาผู้มีบุญบารมีอำนาจในเสียง

ตัวอย่างที่ ๖

“...สำหรับเขาคิดว่าสงครามมันฟังเอื้อให้รู้สึกว่าเป็นงานอันตรายและน่าสนใจกว่ามาก ก็ไม่ใช่อุดมคติของคำทำชั่วหรือที่ยอมแลกได้ได้แม้ชีวิตเพื่อให้ความจริงปรากฏ แล้วคนพวกนี้ก็ยังดูดีว่าเป็นไหนๆ แต่งตัวกันเท่ๆ แบบกึ่งทหารทะเลทรายกึ่งนักโบราณคดี มีท่าทางหัวๆ แต่กลับเข้าใจความขัดแย้งได้อย่างหมดจดอย่างพระเซน...” (หน้า ๙๗)

ตัวอย่างที่ยกมานั้นผู้เขียนใช้อุปมาโวหารเปรียบเทียบลักษณะการแต่งกายของนักข่าวนั้นมีรูปลักษณ์ภายนอกแต่งกายคล้ายทหารที่ประจำการอยู่ในทะเลทรายหรือคล้ายกับนักโบราณคดีซึ่งแต่งกายด้วยชุดธรรมดาดูเหมือนหัวๆทำงานลุยๆ แต่ลักษณะภายในหรือจิตวิญญาณของพวกเขาเหล่านั้นเหมือนพระเซนซึ่งมีจิตใจเปี่ยมด้วยเมตตาและบริสุทธิ์ พระเซนหรือพระเซ็นถือว่าเป็นพระภิกษุในพุทธศาสนานิกายเซน นิกายนี้พัฒนาขึ้นในดินแดนจีนช่วงคริสต์ศตวรรษที่ ๗ และ ๘ โดยการผสมผสานแนวคิดของพุทธศาสนาฝ่ายมหายานจากอินเดียและปรัชญาเต๋าในจีน เซ็น (Zen) นี้มีรากศัพท์มาจากภาษาสันสกฤตว่าธยานะ (dhyana) และภาษาบาลีว่าฌาน (jhana) แปลว่าสมาธิ เมื่อพุทธศาสนาเผยแพร่สู่ดินแดนจีน ชาวจีนออกเสียงคำนี้ว่าฉาน (Ch'an) ต่อมาจึงพัฒนาเป็นพุทธศาสนานิกายฉาน และดินแดนญี่ปุ่นได้รับอิทธิพลของแนวคิดนิกายฉานนี้เข้ามา แต่ที่เรียกเป็นพุทธศาสนานิกายเซ็นก็เพราะชาวญี่ปุ่นออกเสียงคำว่าฉานเป็นเซ็น ต่อมาพุทธศาสนานิกายนี้ได้พัฒนาออกไปเป็นหลายสำนัก แต่มีแนวคิดหลักร่วมกัน คือเป็นพระในพุทธศาสนาที่เน้นการปฏิบัติสมาธิ (สารานุกรมฉบับปรัชญาออนไลน์ ฉบับสังเขป, ๒๕๕๙)

ตัวอย่างที่ ๗

“...มันเป็นเส้นเชือกทำด้วยเงินที่ตัวรัดร้อยกันอยู่ มองดูเกือบเหมือนเครื่องหมายอนันต์ แต่ซับซ้อนและซ้อนทับกันหลายชั้น นี่คือเงื่อนไขรันดร์ เส้นไม่มีจุดเริ่มต้นและจุดจบที่ชัดเจนกลับไปกลับมาเหล่านี้คือสัญลักษณ์ของการเวียนว่ายตายเกิด สิ่งสารอันเกี่ยวพันของชีวิตในโลกนี้กับชีวิตในโลกแห่งวิญญาณ และช่องว่างตรงกลางระหว่างเส้นทางเวียนว่ายเหล่านี้คือสุญญตา ความไม่มีอยู่...” (หน้า ๑๘๓)

จากตัวอย่างผู้เขียนใช้อุปมาโวหารเรื่องเชือกที่มีการร้อยกลับไปกลับมาที่มีความสลับซับซ้อนหลายชั้นเปรียบเทียบให้เห็นหลักธรรมในพระพุทธศาสนาเรื่องการเวียนว่ายตายเกิดในสังสารวัฏของมนุษย์บนโลกนี้

ซึ่งไม่มีสิ้นสุด และมีหลักธรรมในพุทธศาสนาเรื่องสัจจะตามความไม่มีอยู่แห่งการอยู่ระหว่างการเวียนว่ายตายเกิดของสรรพสัตว์เหล่านั้น สัจจะตามทัศนะพระพุทธศาสนา คือ ความว่าง มุ่งถึงความว่างกิเลสและว่างจากทุกข์ซึ่งเกิดจากกิเลส ว่างบาปอกุศลทุจริต เป็นการว่างจากความทุกข์เพราะเกิดจากบาปอกุศลทุจริต (สมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก, ๒๕๕๙) หลักสัจจะตามพระพุทธศาสนาหลักธรรมข้อนี้ผู้เขียนได้ใช้อุปมาโวหารเปรียบเทียบโดยใช้ถ้อยคำภาษาซึ่งมีความรัดกุมแฝงปรัชญาชั้นสูงเปรียบเทียบให้ผู้อ่านเห็นภาพชัดเจนโดยอุปมาเปรียบเทียบเป็นเส้นเชือกวิธีการนี้ทำให้ผู้อ่านนั้นสามารถมองเห็นภาพได้อย่างเด่นชัดมากยิ่งขึ้น

จากการศึกษาภาษาอุปมาโวหารของวีรพร นิติประภาณัน พบว่ามีการใช้วิธีการเขียนโวหารชนิดนี้จำนวนมาก ผู้เขียนเล่าเรื่องโดยใช้วิธีการอุปมาเปรียบเทียบสิ่งของ อารมณ์ความรู้สึก นิสัยใจคอ ลักษณะการแต่งกายของตัวละครที่ปรากฏในเนื้อเรื่องกับอีกสิ่งหนึ่งซึ่งมีความเกี่ยวข้องกับหลักแนวคิดพระพุทธศาสนา เช่น ภาพแขวนของแม่จำนวนมากและอารมณ์ความรู้สึกกลุ้มเหงาของแม่กับอัฐิเก็บกระดูกของคนตายที่ตั้งอยู่เรียงรายไม่เป็นระเบียบในวัด ความวุ่นวายของผู้คนเปรียบกับบ่อมหาจิตรกรรมที่ทรมาณสืบเนื่องมาจากการคิดถึงคนรักมาเปรียบเทียบการตกนรกเสี่ยงคำรามของสิงห์กฤษณะเปรียบเทียบเสียงพระภิกษุชราภาพที่มีอานาภาพบารมีพลังเสียง ลักษณะการแต่งตัวภายนอกธรรมดามีความขัดแย้งกับจิตใจที่บริสุทธิ์เหมือนพระนิกายเซนหรือเซ็น และเส้นเชือกอุปมาเปรียบเทียบได้กับการเวียนว่ายตายเกิดของสรรพสัตว์โดยมีหลักสัจจะตามพุทธศาสนาอยู่ตรงกลาง การใช้อุปมาโวหารของวีรพร นิติประภาณันทำให้การเล่าเรื่องของละครในนวนิยายวีรพร นิติประภาณันมีมนต์ขลังสามารถสะกดความรู้สึกของผู้อ่านให้รู้สึกหลงใหลติดตามผลงานการเล่าเรื่องตั้งแต่เริ่มต้นจนถึงบรรทัดสุดท้ายอย่างมีประสิทธิภาพ

๔.๕ สาธกโวหาร

สาธกโวหาร เป็นการใช่วิหารภาษาที่มุ่งให้ความชัดเจน โดยการนำเสนอตัวอย่างเพื่อให้การเล่าเรื่องนั้นมีความชัดเจนและหนักแน่น น่าเชื่อถือมากยิ่งขึ้น สาธกโวหารเป็นองค์ประกอบเสริมในการใช้ภาษาสำหรับบรรยายโวหาร พรรณนาโวหารและเทศนาโวหารอย่างใดก็ตามจากผลวิเคราะห์การใช่วิหารภาษาที่นำเสนอแนวคิดด้านพุทธศาสนาในนวนิยายเรื่อง ไล่เตือนตาบอดในเขาวงกตของวีรพร นิติประภาตามแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการใช่วิหารภาษาของปาริฉัตร พยุงศรีนั้นไม่พบว่ามึลักษณะการใช่วิหารภาษาดังกล่าว

๕. สรุปผลการศึกษาและข้อเสนอแนะ

๕.๑ สรุปผลการการศึกษา

การศึกษาวเคราะห์การใช่วิหารภาษานำเสนอแนวคิดพุทธศาสนาในนวนิยายเรื่อง ไล่เตือนตาบอดในเขาวงกตของวีรพร นิติประภาตามแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการใช่วิหารของปาริฉัตร พยุงศรี ตามประเด็นเกี่ยวกับ ๑) บรรยายโวหาร ๒) พรรณนาโวหาร ๓) เทศนาโวหาร ๔) อุปมาโวหาร และ ๕) สาธกโวหาร (๒๕๕๔: ๔๒) นั้นทำให้เราเห็นถึงแนวคิด กลวิธี และตัวอย่างการใช่วิหารภาษาที่นำเสนอแนวคิดและภาษาวรรณศิลป์ที่ใช้ในการสร้างสรรค์วรรณกรรมของวีรพร นิติประภา ในรูปแบบต่างๆ

ผลของการศึกษาดังกล่าวพบว่า วีรพร นิติประภานั้นได้ใช้วิธีการเขียนอุปมาโวหารชนิดนี้จำนวนมากที่สุด โดยผู้เขียนได้เล่าเรื่องใช้วิธีการอุปมาเปรียบเทียบสิ่งของ อารมณ์ความรู้สึก นิสัยใจคอ ลักษณะการแต่งกายของตัวละครที่ปรากฏในเรื่องกับอีกสิ่งหนึ่งซึ่งมีความเกี่ยวข้องกับข้อหลักแนวคิดพระพุทธศาสนา รองลงมาได้แก่การเขียนแบบการบรรยายโวหารเล่าถึงลักษณะและอารมณ์ความรู้สึกของตัวละครว่ามีลักษณะเป็นอย่างไร มีวิธีการบรรยายเป็นขั้นเป็นตอน สอดแทรกรายละเอียดของตัวละครว่ามีความสัมพันธ์และเชื่อมโยงกับแนวคิดและหลักคิดในพระพุทธศาสนาอย่างไร วิธีการดังกล่าวนี้ช่วยให้ผู้อ่านสามารถเข้าใจในรายละเอียด ลักษณะ อารมณ์

ความรู้สึกของตัวละคร ทำให้การเล่าเรื่องดำเนินไปอย่างลื่นไหลและไม่สะดุด ความรู้สึกของคนอ่าน ลำดับต่อมาได้แก่การใช้พรรณนาโวหารเล่าให้ปรากฏ เห็นภาพความงดงามอารมณ์ความรู้สึกของตัวละครในอดีตซึ่งมีความสุขเมื่อได้ไปเที่ยวกับคนรักในสถานที่สำคัญในทางพระพุทธศาสนา เช่น โบสถ์ วัด วาอาราม วิหาร เป็นต้น ผู้เขียนได้พรรณนาถึงความงดงามของภาพวาดใน วิหารพร้อมกับพรรณนาถึงความสุขของชาเรียา วิธีการเหล่านี้ช่วยเพิ่ม อรรถรสในนวนิยายของวีรพร นิติประภามากยิ่งขึ้น สำหรับเทศนาโวหาร ภาษานั้นผู้เขียนใช้น้อยมาก มีเพียงการยกเอาคำพูดของลุนธินฤญาติสนิท ของชาเรียาและชาลิกาสอนเรื่องการทานอาหารให้กับชาเรียามีหลักแนวคิด พุทธศาสนาคือความนึกคิดและจิตวิญญาณตัวอย่างเดียวเท่านั้น อย่างไรก็ตามจากผลวิเคราะห์การใช้โวหารภาษาที่นำเสนอแนวคิดด้านพุทธศาสนา ในนวนิยายเรื่อง ไล่เดือนตาบอดในเขาวงกตของวีรพร นิติประภาตามแนวคิด และทฤษฎีเกี่ยวกับการใช้โวหารภาษาของปาริฉัตร พงษ์ศรีนั้นไม่พบว่า มี ลักษณะการใช้สาธกโวหารภาษาดังกล่าว

๕.๒ ข้อเสนอแนะ

บทความเชิงวิชาการชิ้นนี้เป็นการศึกษาและวิเคราะห์การใช้โวหาร ภาษานำเสนอแนวคิดพุทธศาสนาเท่านั้น อย่างไรก็ตามจากการศึกษาการใช้โวหารภาษาในการแต่งนวนิยายเรื่อง ไล่เดือนตาบอดในเขาวงกตของวีรพร นิติประภา นั้นยังมีประเด็นที่น่าสนใจอีกคือ

๕.๑.๑ ในด้านการศึกษาค้นคว้าต่อ มีข้อเสนอแนะดังนี้

๑) เสนอแนะให้ศึกษากลวิธีในการเล่าเรื่องในนวนิยายเรื่องไล่เดือนตาบอดในเขาวงกตของวีรพร นิติประภา

๒) เสนอแนะให้ศึกษาการใช้ถ้อยคำ ประโยคกระบวนการเชื่อมโยง ความที่นำเสนอการใช้ภาพพจน์ การใช้สำนวนภาษา และการใช้ภาษา สนทนาตามแนวความคิดพุทธศาสนาในนวนิยายเรื่องไล่เดือนตาบอดในเขาวงกตของวีรพร นิติประภา

๓)เสนอแนะให้ศึกษาการใช้ภาษาที่นำเสนอแนวความคิดในรูปแบบอื่นๆ อาทิเช่น ทางสังคมวัฒนธรรม ทางจิตวิทยา เป็นต้น นอกเหนือจะศึกษาเพียงแค่การใช้ภาษาที่นำเสนอแนวความคิดเฉพาะพระพุทธศาสนา

๕.๑.๒ ในด้านการนำไปใช้ประโยชน์ มีข้อเสนอแนะดังนี้

กลวิธีการใช้โวหารภาษานำเสนอแนวคิดพุทธศาสนาที่ได้จากการศึกษาในนวนิยายเรื่องไล่เดือนตาบอดในเขาวงกตของวีรพร นิติประภาสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการสร้างสรรค์เรื่องบันเทิงคดีและสารคดีในรูปแบบอื่นๆได้ นอกเหนือจากนั้นยังสามารถนำไปใช้ประกอบการพูด การเขียนหนังสือ หรือแม้กระทั่งการแสดงพระธรรมเทศนาของพระภิกษุสงฆ์ในพระพุทธศาสนา ซึ่งวิธีการนำไปประยุกต์ใช้กับงานสร้างสรรค์อื่นๆดังกล่าวก็จะช่วยให้ผู้รับสารนั้นเกิดความประทับใจ ได้รับอรรถรสและความงดงามของภาษามากยิ่งขึ้นต่อไป

บรรณานุกรม

กมลทิพย์ กาลพันธ์.(๒๕๕๙). **วรรณคดีร้อยแก้วสมัยรัตนโกสินทร์หลังได้รับอิทธิพลตะวันตก**

ประเภทบันเทิงคดี (นวนิยาย) ยุคแรก.(ออนไลน์).แหล่งที่มา

<http://lms.skru.ac.th/course/info.php?id=๗๑๒>

กึ่งกาญจน์ สมจิตต์. (๒๕๕๘). **ภาษาไทย...วิถีไทย: ชิไรต์.**(ออนไลน์). แหล่งที่มา

<https://kingkarnk๒๕๘๘.wordpress.com/๒๐๑๕/๐๙/๑๐/%E๐%B๘%B๕%E๐%B๘%B๕%E๐%B๘%๘๔%E๐%B๘%A๓%E๐%B๘%๙๕%E๐%B๘%๘C/>.

จดหมายข่าวเทวาลัย สานสายใยชาวอักษรฯ. (๒๕๕๘). **สรุปเนื้อหาการเสวนาไล่เดือนตบอดใน**

เทวาลัย. (ออนไลน์).แหล่งที่มา

http://www.arts.chula.ac.th/dhevalai/doc/dhevalai_year๗๓๐๓๐.pdf.

จิระนันท์ อนันต์ไทย.(๒๕๕๗). **บทความรายการบ้านเมืองเรา: เรื่องสั้นและนวนิยายไทย.**(ออนไลน์).

แหล่งที่มา http://www.๑๓๗๔.org/๕_radio/๑_radio_isoc/๑_banmuang/๓_text/๒๕๕๗/๗_๕๗/๑๐bm.pdf.

ไทยรัฐออนไลน์. (๒๕๕๙). **ไล่เดือนตบอดในเขาวงกต ผลงานวีรพร นิติประภา คว่ำซีไรต์ปี ๕๘.**

(ออนไลน์).แหล่งที่มา <http://www.thairath.co.th/content/๕๓๔๑๕๖>.

ธนกร ชุสุขเสริม. (๒๕๕๙). **การวิเคราะห์เรื่องกายกับจิตในปรัชญาพุทธศาสนาเถรวาทและคริสต์**

การ์ตส์. (ออนไลน์)แหล่งที่มา <file:///C:/Users/DR%๒๐DAR๐/Downloads/๓๓๓๐๐๔๔๑.pdf>.

บุญมี แทนแก้ว.(๒๕๕๓). **ญาณวิทยา (ทฤษฎีความรู้).** กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์.

ปาริฉัตร พยุหศิริ. (๒๕๕๔). **ภาษาที่นำเสนอแนวคิดพุทธศาสนาของสไบเมือง.**วิทยานิพนธ์ ศศ.ม.

(ภาษาไทย). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

ผู้จัดการรายวัน. (๒๕๕๘). **วีรพร นิติประภา เจ้าของฉายาซีไรต์แนวบ๊อบที่ใครๆก็เข้าถึงง่าย.**

(ออนไลน์). แหล่งที่มา <http://www.manager.co.th/Daily/ViewNews.aspx?NewsID=๙๕๘๐๐๐๐๑๒๑๒๐๙&Html=๑&TabID=๓&>

ID=๙๕๘๐๐๐๐๑๒๑๒๐๙&Html=๑&TabID=๓&

พระธรรมปิฎก (ประยุทธ์ ปยุตโต). (๒๕๓๘). **พจนานุกรมพุทธศาสน์ ฉบับประมวลธรรม**, พิมพ์ครั้งที่

ที่ ๙. กรุงเทพฯ : สหธรรมิก.

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต). (๒๕๔๕). **พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม**.

กรุงเทพฯ: เอส. อาร์. พรินต์ติ้ง แมส โปรดักส์ จำกัด.

พิสุทธิพงศ์ เอ็นดู. (๒๕๕๙). **เอกสารประกอบการสอนรายวิชาการเปรียบเทียบภาษาไทยและ**

ภาษาอังกฤษ. สุรินทร์: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน

วิทยาเขตสุรินทร์.

โพสทูเดย์-ข่าวบันเทิง. (๒๕๕๘). **ไล่เดือนดาบดในเขาวงกตคว่ำซีไรต์ปี ๕๘**. (ออนไลน์).

แหล่งที่มา <http://www.posttoday.com/ent/thai/๓๙๕๔๐๘>.

นัปดาห์ รัตนสุรีย์. (๒๕๕๘). **“วีรพร นิติประภา” เจ้าของฉายาซีไรต์แนวบี๊อบ ที่ใครๆก็เข้าถึงง่าย**.

(ออนไลน์). แหล่งที่มา

<http://www.manager.co.th/Daily/ViewNews.aspx?NewsID=๙๕๘๐๐๐๐๑๒๑๒๐๙>.

ราชบัณฑิตยสถาน. (๒๕๔๒). **พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน**.

กรุงเทพฯ: บริษัท สิริวัฒนา

อินเตอร์พริ้นท์.

วิกิพีเดีย สารานุกรมเสรี. (๒๕๕๙). **นรกภูมิ**. (ออนไลน์). แหล่งที่มา

<https://th.wikipedia.org/wiki/>.

วีรพร นิธิประภา. (๒๕๕๘). **ไล่เดือนดาบอดในเขาวงกต**. กรุงเทพฯ : มติชน.

ศูนย์สนเทศและหอสมุด มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต. (๒๕๕๔). **หนังสือที่ได้รับรางวัลซีไรต์**.

(ออนไลน์).แหล่งที่มา

<http://www.dpu.ac.th/laic/page.php?id=๘๑๙๑>.

สถาบันการศึกษาเพื่อสร้างประชาธิปไตย.(๒๕๕๗). **ความหมายของคำว่าลัทธิอนาธิปไตย**.

(ออนไลน์).แหล่งที่มา [http://lovedemocracy๐๑.blogspot.com/๒๐๑๔/๐๓/blog-](http://lovedemocracy๐๑.blogspot.com/๒๐๑๔/๐๓/blog-post_๑๖๘๔.html)

[post_๑๖๘๔.html](http://lovedemocracy๐๑.blogspot.com/๒๐๑๔/๐๓/blog-post_๑๖๘๔.html).

สมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก.(๒๕๕๙). **ความว่าง**.(ออนไลน์).

แหล่งที่มา[http://www.dharma-](http://www.dharma-gateway.com/monk/preach/somdej/sd-๐๕๑.htm)

[gateway.com/monk/preach/somdej/sd-๐๕๑.htm](http://www.dharma-gateway.com/monk/preach/somdej/sd-๐๕๑.htm)

สมาคมผู้จัดพิมพ์และผู้จำหน่ายหนังสือแห่งประเทศไทย. (๒๕๕๘). **เก็บตกซีไรต์ ๒๕๕๘วีรพร นิธิ**

ประภา ‘ไล่เดือนดาบอดในเขาวงกต’.(ออนไลน์).แหล่งที่มา

<http://www.pubat.or.th/index/pages/News%๒๐Feed/af๙๐๔c๘fb๐๖๐๙๖๘b๖๔f๘e๗๕๘๘f๕๖f๑๓c>.

สารานุกรมฉบับปรัชญาออนไลน์ฉบับสังเขป. (๒๕๕๙). **พุทธศาสนานิกายเซ็น**.(ออนไลน์).แหล่งที่มา

<http://www.parst.or.th/philospedia/zen%๒๐buddhism.html>.

สำนักศิลปากรที่ ๑๕ ภูเก็ต. (๒๕๕๙). **รู้เรื่องวรรณกรรม**.(ออนไลน์). แหล่งที่มา

<http://www.finearts.go.th/fad๑๕/parameters/km/item/%E๐%B๘%A๓%E๐%B๘%B๙%E๐%B๙%๘๙%E๐%B๙%๘๐%E๐%B๘%A๓%E๐%B๘%B๗%E๐%B๙%๘๘%E๐%B๘%AD%E๐%B๘%๘๗%E๐%B๘%A๗%E๐%B๘%A๓%E๐%B๘%A๓%E๐%B๘%๙๓%E๐%B๘%๘๑%E๐%B๘%A๓%E๐%B๘%A๓%E๐%B๘%A๑.html>.

อรพรรณ จันทรวงศ์ไพศาล. (๒๕๕๗). **ไล่เดือนตาบอดในเขาวงกต วีรพร นิติประภา นิยายรัก"น้ำ**

เน่า"บนเงา"ความขัดแย้ง. (ประชาชาติธุรกิจออนไลน์).แหล่งที่มา
http://www.prachachat.net/news_detail.php?newsid=๑๓๙๖๘๖๕๕๐๕.

อภิรัตน์ โหมนียชาติ. (๒๕๕๗). **การใช้ภาษาเพื่อสื่อจินตภาพในนวนิยายของปิยะพร ศักดิ์เกษม.**

วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. (ภาษาไทย). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

ASTV ผู้จัดการออนไลน์. (๒๕๕๘). **ม้ามืด! นวนิยายไล่เดือนตาบอดในเขาวงกต โดยวีรพร นิติ**

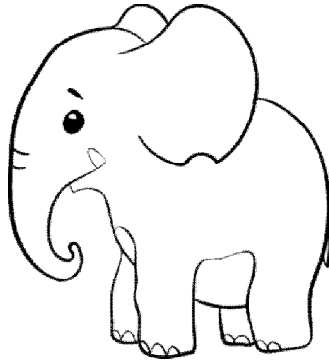
ประกาศว่าซีไรต์ ๕๘. (ออนไลน์).แหล่งที่มา
<http://www.manager.co.th/CelebOnline/ViewNews.aspx?NewsID=๙๕๘๐๐๐๐๑๑๘๓๐๒>.

South East Asian Writers Awards, Created to Honour Asian Writers – Past, Present

and Future. (๒๕๕๕). **Past Awardees.** (Online). Available
http://seawrite.com/?page_id=๒๓.

THAIPUBLICA. (๒๕๕๘). **ไล่เดือน “วีรพร นิติประภา” ในเขาวงกต “วรรณกรรม” (๒): ชีวิตคนเขียน หนังสือในวันที่ยังไม่เคยอ่าน**

หนังสือ.(ออนไลน์).แหล่งที่มา<http://thaipublica.org/๒๐๑๕/๑๒/veeraporn-seawrtie-๒/>.

วิเคราะห์แนวคิดทางปรัชญาของพลาโตกับอริสโตเติล

AN ANALYTICAL STUDY OF THE CONCEPT OF PHILOSOPHY OF PLATO AND ARISTOTLE

พระมหามฆวรินทร์ ปุริสสุตโม่ ผศ.ดร.*

บทคัดย่อ

บทความเรื่องนี้มีวัตถุประสงค์ดังนี้ ๑) เพื่อศึกษาแนวคิดทางปรัชญาของพลาโต ๒) เพื่อศึกษาแนวคิดทางปรัชญาของอริสโตเติล และ ๓) เพื่อวิเคราะห์แนวคิดทางปรัชญาของพลาโตกับอริสโตเติล จากการศึกษาพบว่า แนวคิดทางปรัชญาของพลาโตและอริสโตเติลนั้นมีปรากฏอยู่ในศาสตร์ต่างๆ เมื่อวิเคราะห์ตามแนวญาณวิทยา คุณวิทยา สุนทรียศาสตร์ จริยศาสตร์ และอภิปรัชญาแล้ว กล่าวได้ว่าพลาโตเน้นมองสรรพสิ่งด้วยระบบเหตุผลหรือความคิด ส่วนอริสโตเติลเน้นมองสรรพสิ่งด้วยระบบประสาทสัมผัส

ABSTRACT

The objectives of this article were: ๑) to study the concept of philosophy of Plato, ๒) to study the concept of philosophy of Aristotle and, ๓) to analytical study of the concept of Plato's philosophy and Aristotle. The results indicated that the philosophical concept of Plato and Aristotle was found in various sciences. To analyze by the epistemology, Axiology, Aesthetics, Ethics and

* คณะศาสนาและปรัชญา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

Metaphysics was found that Plato focused on creation with reason or concept but Aristotle focused on the creation of a sensory system.

๑. บทนำ

การวิเคราะห์เกี่ยวกับแนวคิดทางปรัชญาของพลาโตกับอริสโตเติล นับว่าเป็นเรื่องที่สำคัญมาก เพราะทั้งสองคนนี้จัดได้ว่าเป็นต้นแนวคิดทางปรัชญาที่มีความชัดเจนในแนวของตัวเอง คือพลาโตนั้นจัดว่าเป็นผู้มีแนวคิดหนักไปในทางนามธรรมหรือสสาร ส่วนอริสโตเติลเป็นผู้มีแนวคิดเน้นไปในส่วนแห่งรูปธรรมหรือสสาร ดังนั้น การนำแนวคิดทางปรัชญาของทั้งสองคนมาวิเคราะห์ร่วมกัน จึงเป็นประเด็นที่ชวนให้เกิดการมองไปที่ความจริงหรือแม้แต่เรื่องอื่นๆ ที่ผู้คนในสมัยนี้ถกเถียงโต้แย้งกันว่าแนวคิดแบบไหน น่าเชื่อถือหรือเป็นที่ยอมรับกันมากกว่า ดังรูปแบบการศึกษาไทยในปัจจุบัน ที่พยายามอธิบายทุกเรื่องโยงไปหาวิทยาศาสตร์หรือรูปธรรมเป็นหลัก โดยลืมไปว่ายังมีบางสิ่งบางอย่างในสรรพสิ่งที่ไม่สามารถอธิบายตามแนวนั้นได้ เพราะหากอาจหาญไปอธิบายเชื่อมโยงกับวิทยาศาสตร์ทุกอย่างแล้ว การยืนยันถึงความมีอยู่ในสภาพตามที่เป็นนั้นๆ ของบางสิ่งบางอย่างในสรรพสิ่ง ก็จะพลอยมีปัญหาตามมาอย่างไม่จบสิ้น

สำหรับพลาโตกับอริสโตเติลนั้นนับว่าเป็นนักปรัชญาระดับปรมาจารย์ยุคก่อน ด้วยว่าเขาทั้งสองเวลาจะประเมินอะไรแต่ละอย่างที่อยู่รอบตัวนั้น มักใช้หลักอภิปรัชญา ประเมินความจริง ใช้หลักญาณวิทยา ประเมินความรู้ ใช้หลักจริยศาสตร์ ประเมินพฤติกรรม ใช้หลักตรรกวิทยา ประเมินความสมเหตุสมผล ใช้หลักคุณวิทยา ประเมินคุณค่า หรือใช้หลักสุนทรียศาสตร์ ประเมินความงาม ดังนั้น จึงปรากฏว่าหลักการที่นักปรัชญาทั้งสองใช้ประเมินสภาพแวดล้อมนั้นได้รับการยอมรับจนกลายเป็นแนวคิดที่มีการศึกษาเล่าเรียนสืบๆ กันมาจนถึงปัจจุบัน และการวิเคราะห์แนวคิดทั้งสองคนนี้ทำให้เห็น

ภาพรวมของการกระจายแนวคิดทางปรัชญาสายต่างๆ ที่แตกแขนงออกไป ซึ่งถ้าได้ศึกษาจนเจนจัดในแนวปรัชญาของทั้งสองคนแล้วย่อมทำให้เห็นรากเหง้าของแนวคิดหรือทฤษฎีที่นิยมกันในตอนนี้ได้ดีทีเดียว

บทความเรื่องนี้ ผู้เขียนตั้งวัตถุประสงค์ไว้ดังนี้ ๑. เพื่อศึกษาแนวคิดทางปรัชญาของพลาโต ๒. เพื่อศึกษาแนวคิดทางปรัชญาของอริสโตเติล และ ๓. เพื่อวิเคราะห์แนวคิดทางปรัชญาของพลาโตกับอริสโตเติล โดยวัตถุประสงค์ทั้งหมดนี้เกิดขึ้นเพื่อศึกษาเจาะลึกถึงกรอบแนวคิดทางปรัชญาของทั้งสองคนด้วยความคาดหวังถึงการเกิดความเข้าใจอย่างลึกซึ้งในบทบาทของแนวคิดทางปรัชญาที่เป็นสายธารพัฒนาการทางความคิดให้กับผู้คนในสังคมต่อไป

๒. ประวัติและแนวคิดทางปรัชญาของพลาโต

๒.๑ ความเบื้องต้นเกี่ยวกับพลาโต(plato ๔๒๗ B.C.-๓๔๗ B.C.)

วันเกิดที่แน่นอนของพลาโตยังเป็นเรื่องที่สงสัยกันอยู่ แต่เท่าที่ใช้กันทั่วไป คือ ๔๒๗-๗ปีก่อนคริสตกาล หรือบางตำราก็บอกไว้ว่าพลาโตเกิดที่กรุงอะเธนส์ในปี ค.ศ. ๔๒๗ หลังการตายของเพริคลีส และเขาก็กำเนิดมาจากตระกูลของนักปราชญ์ เป็นคนชั้นสูง (A.A.G.FULLER, (๑๙๘๙), *A History of Philosophy*, Bombay : OXFORD & IBH PUBLISHING CO. PVT.,p. ๒๗)ซึ่งจุดนี้ก็คงไม่คลาดเคลื่อนไปมากนัก เขาเกิดในตระกูลผู้ดีในอะเธนส์และร่ำรวยพอที่จะอุทิศเวลาให้กับปรัชญา ตอนที่เขาเป็นหนุ่มนั้นเป็นสมัยหายณะในประวัติศาสตร์ของอะเธนส์ มีการดิ้นรนอย่างยากแค้น ซึ่งกว่าจะสิ้นสุดลงได้ก็เกือบถึงศตวรรษสงครามระหว่างอะเธนส์กับสปาร์ตาจบลง พร้อม ๆ กับความล่มจมของอะเธนส์ ในด้านอำนาจทางการเมือง เหตุการณ์ภายในรัฐยุ่งยากไม่น้อยไปกว่าเหตุการณ์ภายนอกและเช่นเดียวกับรัฐอื่น ๆ ประชาธิปไตยของอะเธนส์ได้กลายเป็นวินัยอันไร้สติ ดังนั้น เมื่อสิ้นสุดสงครามระหว่างอะเธนส์กับสปาร์ตา พรรคชนชั้นสูงกลับมีอำนาจพร้อมกับพวกคัลลัมมาซอสทั้งสามสิบ ซึ่งมี

ญาติของปลาโต้วรวมอยู่ด้วย แต่พรรคชนชั้นสูงทำเกินกว่าการแก้ไข เหตุการณ์และได้กระโจนเข้าสู่สมัยแห่งการหลั่งเลือด ความประหวั่นพรั่นพรึงและความกดขี่ทารุณ เรื่องนี้มีส่วนสำคัญต่อชีวประวัติของปลาโต้วหากเขาปรารถนาจะยึดอาชีพการเมือง ภาพการณ์ของอะเรนส์ในขณะนั้นก็ได้ทำลายความปรารถนาของเขาเสีย ความเป็นผู้ดีทั้งโดยความคิดและโดยกำเนิด ทำให้เขาไม่อาจทนอยู่กับกฎแห่งความบ้าคลั่งได้ และหากเขาเคยตั้งความหวังไว้ว่าการที่ตนชนชั้นสูงกลับมีอำนาจจะช่วยแก้ไขเหตุการณ์ได้ เขาก็ต้องมองดูการกระทำของพวกคลั่งอำนาจทั้งสามสิบอย่างขมขื่น เมื่อเขารังเกียจประชาธิปไตยเท่าๆ กับอภิชนาธิปไตยแล้ว ก็ดูเหมือนว่าเขาต้องแยกตัวไปอยู่อย่างโดดเดี่ยวตลอดชีวิตอันยืนนานของเขาเขาไม่เคยเข้าไปพูดในสภาเลยแม้แต่ครั้งเดียวเพราะเขาเห็นว่ารัฐธรรมนูญของอะเรนส์ไร้ความหมายนั่นเอง

ดังนั้น ในระหว่างที่ตั้งสำนักอคาเดมีสอนปรัชญาอยู่นั้น ปลาโต้วได้เดินทางจากอะเรนส์ไปยังเกาะซิซิลี อีกครั้งหนึ่ง ซึ่งเป็นเรื่องการเมืองโดยตรง (เดือน คำดี, (๒๕๒๔), *ปรัชญาตะวันตกสมัยโบราณ (ปรัชญากรีก)*, กรุงเทพฯ : เอส.เอ็ม.เอ็ม., หน้า ๓๗) กล่าวคือ ในปี ๓๖๘ ก่อนคริสตกาล กษัตริย์ไดโอนิซุส ๑ สิ้นพระชนม์ลง โอรสจึงขึ้นครองราชย์แทนมีนามว่าไดโอนิซุส ๒ ปลาโต้วจึงมาที่เมืองนี้อีกเพื่อทดลองทฤษฎีในอุดมรัฐของเขา พยายามฝึกคนให้เป็นราชานักปราชญ์ แต่ก็ผิดหวังเพราะไดโอนิซุสไม่สนใจปรัชญาเลย แต่ก็ยังติดใจปลาโต้วอยู่หลายปี แต่ก็ได้รับการช่วยเหลือจากพวกไพลากอร์ส ทำให้เขามีโอกาสกลับไปอะเรนส์ได้อีก ใช้ชีวิตอย่างสงบ โดยไม่ยุ่งเกี่ยวกับเมืองอีกเลย จนกระทั่งตายเมื่ออายุประมาณ ๘๐ ปี (ชเชิญศรี อิศรางกูร ณ อยุธยา, (๒๕๒๓), *ปรัชญาตะวันตก*, ภาควิชาปรัชญาและศาสนา คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, หน้า ๗๒)

๒.๒ แนวคิดทางปรัชญาญาณวิทยาของพลาโต

ญาณวิทยาของพลาโต มีพื้นฐานมาจากหลักการทางญาณวิทยาของโสกราตีสที่ถือว่าความรู้ต้องเป็นปรนัย เป็นสากลสำหรับมนุษย์ทุกคน ขั้นแรกพลาโตปฏิเสธทฤษฎีที่ผิด โดยชี้ให้เห็นว่าผัสสะไม่สามารถจะยึดเป็นมาตรฐานในการตัดสินความรู้ ความจริง ความถูกต้องได้ เพราะ

๑. การถือว่าความรู้คือผัสสะ สิ่งที่บุคคลใดเห็นว่าเป็นจริงก็จริงสำหรับคนนั้นไม่สามารถตัดสินเหตุการณ์ในอนาคตได้ เช่น ถ้าเห็นว่าจะเป็นผู้พิพากษาแต่อาจต้องเป็นนักโทษในคุกได้

๒. ผัสสะก่อให้เกิดความรู้สึที่ขัดแย้ง วัตถุอันหนึ่งปรากฏว่าใหญ่เมื่ออยู่ใกล้และปรากฏว่าเล็กเมื่ออยู่ไกล เราไม่มีสิทธิชอบผัสสะอันหนึ่งมากกว่าอันหนึ่ง เพราะผัสสะทุกอย่างย่อมจริงเท่ากัน ในจำนวนความรู้สึนั้น ความรู้สึไหนเป็นจริง

๓. ทฤษฎีผัสสะนี้ทำให้การสอน การโต้แย้ง การเห็นด้วย ไม่เห็นด้วยไม่เป็นผลและใช้ไม่ได้เพราะผัสสะทั้งหมดเป็นจริงเท่ากัน

๔. ถ้าผัสสะเป็นจริง และมนุษย์เป็นเครื่องวัดสิ่งทั้งปวง สัตว์ก็มีผัสสะเช่นเดียวกับมนุษย์ สัตว์ก็ต้องเป็นเครื่องวัดสิ่งทั้งปวงเช่นเดียวกับมนุษย์ด้วย

๕. ทฤษฎีผัสสะแย้งตัวเอง โปรทาโกรัสกล่าวว่าสิ่งที่ข้าพเจ้าเห็นว่าเป็นจริงก็เป็นจริงสำหรับข้าพเจ้าและถ้าข้าพเจ้าเห็นว่าทฤษฎีผัสสะนี้ผิดมันก็ต้องผิด

๖. ทฤษฎีผัสสะทำลายปรนัยภาพของความจริง ทำให้แตกต่างระหว่างจริงและเท็จไร้ความหมาย สิ่งเดียวกันเป็นจริงและเท็จในขณะเดียวกันคือจริงสำหรับท่าน และเท็จสำหรับข้าพเจ้า จึงทำให้มองดูว่าไม่มีความหมายอะไรเลย

๗. ผัสสะมีองค์ประกอบที่มีใช้ผัสสะ สมมติว่าข้าพเจ้ากล่าวว่า “กระดาดแผ่นนี้ขาว” หมายความว่า ข้าพเจ้าต้องคิดทำไม่จึงต้องเรียกว่า

กระดาดขาว และข้าวเจ้าได้จัดแบ่งชนิดเปรียบเทียบกับกระดาดขาวแผ่น
อื่นอยู่ในใจ แล้วตกลงใจว่าเป็นชนิดเดียวกัน ปฏิบัตินี้ต้องเกิดจากจิต

จากนั้นพลาได้จึงกล่าวว่าความรู้จึงมิใช่ผัสสะและมีใช้ความเห็น แต่
ความรู้คือสิ่งที่มาจากเหตุผลเป็นปรนัย และสากลแก่มนุษย์ทุกคน ความรู้นั้น
มนุษย์สามารถเข้าถึงได้โดยเหตุผลหรือปัญญาเท่านั้น เหตุผลทำให้มนุษย์
เข้าถึงสิ่งแท้จริงทำให้มนุษย์ข้ามจากผัสสะไปสู่แบบ หรือข้ามจากสิ่งเฉพาะ
ไปสู่สิ่งสากล

พลาได้จึงกล่าวว่า ความรู้เกิดจากแบบ (รูปสมบุรณ์) และความรู้ที่
ถูกต้องก็คือความรู้ในเรื่องแบบซึ่งสามารถเข้าถึงได้โดยเหตุผล แบบหรือรูป
สมบุรณ์นั้นเป็นสิ่งที่มิอยู่จริง ส่วนสิ่งต่าง ๆ ที่เปลี่ยนแปลงไปตามการเวลา
นั้นมีใช้สิ่งที่จริง แต่เป็นหุ่นจำลองของรูปสมบุรณ์ (แบบ) เท่านั้น แบบ (รูป
สมบุรณ์) นั้นมิอยู่แต่เดิม มิใช่สิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้น มันอยู่ในโลกแห่งความจริง
ของมัน แต่เราสามารถใช้เหตุผลหยั่งรู้ได้

พลาได้ แยกความรู้ออกเป็น ๔ ระดับ คือ ๑. ความรู้ระดับต่ำ ได้แก่
ความรู้อันเกิดจากเดา หรือภาพลวงตาทางประสาทสัมผัส๒. ความรู้ระดับ
ธรรมดา ได้แก่ ความรู้ทางประสาทสัมผัส หรือความเชื่อเป็นระดับที่สูงกว่า
ระดับต่ำ แต่ก็ยังไม่แน่นอนเป็นเพียงขั้นอาจเป็นไปได้๓. ความรู้ระดับ
สมมติฐาน ได้แก่ ความรู้ที่เกิดจากการคิดหรือความเข้าใจ ซึ่งมีได้เกิดจาก
ประสาทสัมผัส เช่น ความรู้ทางคณิตศาสตร์ ความรู้ประเภทนี้ถือว่าเป็นขั้น
สมมติฐานเพราะเกิดจากค่านิยมและสมมติฐานที่มีได้พิสูจน์๔. ความรู้
ระดับเหตุผล ได้แก่ความรู้ที่ได้จากตรรกวิทยา เป็นความรู้ที่ทำให้มองเห็นรูป
สมบุรณ์หรือมโนภาพว่าเป็นเอกภาพ (ศรัณย์ วงศ์คำจันทร์, *ปรัชญาเบื้องต้น*,
กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์อมรการพิมพ์, ๒๕๓๗, หน้า ๑๑๖-๑๑๗)

๒.๓แนวคิดทางปรัชญาคุณวิทยาของพลาโต้

คุณวิทยาคือทฤษฎีที่ว่าด้วยคุณค่า (Theory of Values) ซึ่ง
ทำการศึกษาค้นคว้าว่าด้วยคุณค่าที่เกี่ยวกับความจริง (Truth) ความดี
(Goodness) และความงาม (Beauty) กล่าวคือการศึกษาปรัชญาแขนงที่ว่า

ด้วยความจริงนี้เรียกว่าตรรกศาสตร์ (Logic) การศึกษาที่ว่าด้วยความดี เรียกว่าจริยศาสตร์ (Ethics) การศึกษาที่ว่าด้วยความงามที่เรียกสุนทรียศาสตร์ (Aesthetics) คุณวิทยานี้มีหน้าที่ค้นหาคุณค่าของสิ่งทั้งหลายที่สัมพันธ์กับมนุษย์และความสัมพันธ์ที่มนุษย์มีต่อสิ่งทั้งหลายในรูปของอัตวิสัยและวัตถุวิสัย และคุณวิทยานี้เองที่ช่วยแยกปรัชญาให้ต่างจากวิทยาศาสตร์

คำสอนเกี่ยวกับคุณวิทยาสำหรับพลาโต ที่เห็นเด่นชัดนั้นเกี่ยวกับสุนทรียศาสตร์และจริยศาสตร์และในส่วนจริยศาสตร์ยังได้แยกออกเป็นปรัชญาการเมืองอีกด้วย พลาโตไม่ได้กล่าวถึงตรรกศาสตร์ไว้พอที่จะถือเป็นจุดเด่นได้

๒.๔ แนวคิดทางปรัชญาสุนทรียศาสตร์ของพลาโต

สุนทรียศาสตร์ (Aesthetics) เป็นศาสตร์ที่ว่าด้วยความงาม ทศนะทางลัทธิสอนว่าความงามขึ้นอยู่กับวัตถุคือเห็นว่าความงามมีอยู่ในสิ่งทั้งหลายโดยไม่ต้องอาศัยจิต จิตของมนุษย์จะรับรู้ความงามนั้นหรือไม่ก็ตามมันก็คงมีอย่างนั้น ทศนะนี้เรียกว่าความงามเป็นวัตถุวิสัย (Objectivism) แต่จิตของมนุษย์สามารถจะหยั่งรู้มันได้ในวัตถุหรือสิ่งแวดล้อมทั้งหลาย ลางทศนะเห็นว่าความงามขึ้นอยู่กับจิต ไม่มีวัตถุแต่มันขึ้นอยู่กับจิตของมนุษย์ ความงามไม่มีสิ่งแวดล้อมใด ๆ อาศัยอยู่ในจิตเท่านั้น การเห็นสิ่งสวยงามภายนอกซึ่งติดอยู่กับวัตถุหรือสิ่งแวดล้อมนั้นเป็นเพียงการแสดงความงามในจิตออกมาให้ปรากฏ ความงามภายนอกเป็นเพียงตัวแทนความงามในจิตเท่านั้น ทศนะอย่างนี้เรียกว่าความงามเป็นจิตวิสัย หรืออัตวิสัย (Subjectivism) (เดือน คำดี, *ปรัชญาเบื้องต้น*, ภาควิชาปรัชญาและศาสนา คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, ๒๕๒๒, หน้า ๕๕)

๒.๕ แนวคิดทางปรัชญาจริยศาสตร์ของพลาโต

ในเรื่องจริยศาสตร์ พลาโตมีความเชื่อเช่นเดียวกับโสกราตีสที่ว่าคุณธรรมเป็นสิ่งตายตัว เป็นปรนัยและสากล คุณธรรมคือความรู้ ซึ่งเป็นความรู้ที่เกี่ยวกับการดำเนินชีวิต ชีวิตที่ดีคือชีวิตที่รู้จักใช้ปัญญาและเหตุผล

แต่แนวทางการคิดทางจริยศาสตร์ของพลาโตนั้นผสมผสานกับรัฐศาสตร์ พลาโตเชื่อว่าคุณธรรมเป็นความดีสูงสุด บุคคลจะไม่สามารถบรรลุความดีได้โดยลำพัง แต่สามารถบรรลุได้ในสังคมเท่านั้น ดังนั้นรัฐจึงมีหน้าที่ในการส่งเสริมคุณธรรมและความสุขของประชาชน พลาโตกล่าวว่าคนดีและมีปัญญาเท่านั้นที่จะปกครองประเทศชาติได้ดีและประสบความสำเร็จ จนถึง การส่งเสริมคุณธรรมและความสงบสุขแก่ประชาชน เขาย้ำอีกว่า หากไม่ได้ นักปรัชญามาเป็นนักปกครองหรือไม่ได้นักปกครองที่รู้ปรัชญาแล้ว จะไม่มีวันสิ้นสุดความทุกข์ยากของมนุษย์อย่างแน่นอน นักปกครองชนิดนี้พลาโตเรียกว่า philosopher King คือ นักปกครองที่เป็นนักปรัชญา

พลาโต มีความเห็นว่าคุณธรรมมิใช่ความพอใจ คุณธรรมและความรู้ ต้องไปด้วยกันเสมอและคุณธรรมหมายถึง การกระทำอันถูกต้องที่เกิดจากความเข้าใจอันแท้จริงด้วยปัญญาคุณธรรมจึงมีอยู่ ๒ อย่างคือ ๑. คุณธรรมทางปัญญา เกิดจากปัญญาและความเข้าใจในหลักคุณธรรมนั้น ๒. คุณธรรมทางสังคม คือ การกระทำอันถูกต้องตามสังคม ประเพณี ความเชื่อถือและสามัญสำนึกทั่วไป เป็นต้น

พลาโต สรุปว่า คุณธรรมที่แท้จริงต้องเป็นคุณธรรมที่รู้จุดหมายของตัวเอง ตามทัศนะของพลาโต จุดหมายปลายทางของความดีนั่นเอง ความดี คือความสุข และความสุขก็คือความดีสูงสุด

๒.๖ แนวคิดทางปรัชญาอภิปรัชญาของพลาโต

ทฤษฎีทางญาณวิทยาของพลาโตนั้นมีความสัมพันธ์กับทฤษฎีทาง อภิปรัชญาอย่างมาก พลาโตกล่าวว่า ความรู้ที่แท้จริงคือความรู้เกี่ยวกับแบบ ซึ่งทำให้มองเห็นได้ว่า วิวัฒนาการแนวความคิดทางญาณวิทยาได้ขึ้นสู่ จุดสูงสุดที่อภิปรัชญา คือจากเรื่องความรู้ไปสู่เรื่องแบบ (รูปสมบูรณ์) พลาโต เป็นนักปรัชญากลุ่ม “จิตนิยม” โดยถือว่า ความเป็นจริงเป็นจิตอย่างเดียว สสารเป็นสิ่งที่มิอยู่จริงแต่มีอยู่จริงโดยอาศัยความเป็นจริงของจิต พลาโต กล่าวว่าโลก (สิ่งทั้งหลาย) ที่มีปรากฏอยู่นี้มี ๒ อย่างคือ ๑. โลกแห่งภพหนา การ หรือโลกเท่าที่ปรากฏแก่สายตาของเรา ๒. โลกแห่งแบบ (รูปสมบูรณ์)

และโดยนัยนี้สิ่งต่าง ๆ จะมีอยู่ ๒ชนิดคือ ๑. สิ่งทีปรากฏ และ ๒. แบบหรือรูปสมบูรณของสิ่งนั้น ๆ พลาโตกล่าวว่า สิ่งต่าง ๆ เกิดขึ้นและแตกสลายไปได้ แต่แบบหรือรูปสมบูรณของสิ่งนั้น ๆ คงอยู่เช่นนั้นตลอดไป

สิ่งที่ปรากฏซึ่งเราสามารถรู้ได้ เข้าใจด้วยประสาทสัมผัสทั้ง ๕ คือ ทางตา ทางหู ทางจมูก ทางลิ้น และทางกาย คือวัตถุหรือเรียกอีกอย่างหนึ่งว่าสสาร ส่วนสิ่งที่ไม่สามารถรับรู้และเข้าใจได้ทางประสาทสัมผัสทั้งห้านี้ แต่สามารถรู้เข้าใจได้ด้วยเหตุผลและปัญญาคือสิ่งที่มิใช่วัตถุ พลาโตเรียกสิ่งนั้นว่าแบบ (รูปสมบูรณ) แบบ (หรือรูปสมบูรณ) หมายถึง ลักษณะกลางที่สิ่งทั้งปวงในชนิดเดียวกันมีส่วนร่วม (หรือ แบบ หมายถึงการรวมคุณสมบัติที่เหมือนกันของวัตถุชนิดเดียวกันไว้ร่วมกันและตัดคุณสมบัติที่แตกต่างกันออกไป) เช่น ความเป็นคน ความเป็นม้า ฯลฯ นายเขียว นายขาว นายแดง นายมี นายสุข ล้วนแต่มี “ความเป็นคน” เหมือนกันหมด แม้ว่ารูปร่างทางกายภาพ เช่น สูง ต่ำ ดำ ขาว ฯลฯ จะแตกต่างกันก็ตาม ความเป็นคนนี้แหละคือแบบหรือรูปสมบูรณของคนที่คนทุกคนมีส่วนร่วม

พลาโต กล่าวว่า ในระหว่างโลกหรือสิ่งที่ปรากฏทั้งสองอย่าง “โลกแห่งภพนาการหรือสิ่งที่ปรากฏเป็นเพียงรูปจำลองหรือหุ่นจำลองที่ลอกมาจากแบบหรือรูปสมบูรณของสิ่งนั้น” ดังนั้น สิ่งทีปรากฏหรือที่เรียกว่าวัตถุ จึงมิใช่สิ่งที่เป็นจริงสูงสุด เป็นเพียงรูปจำลอง ซึ่งเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา และแตกดับไปในที่สุด เช่น นาย ก. เมื่อเกิดขึ้นก็เป็นเด็ก วัยหนุ่ม วัยกลางคน ชรา และตาย ถูกเผาหรือฝัง แปรสภาพไป แต่โลกแห่งแบบหรือรูปสมบูรณของสิ่งนั้น ๆ เป็นจริงคงอยู่เช่นนั้นตลอดไป เช่น ความเป็นคน ฯลฯ แม้ว่า นาย ก. จะตายและถูกเผาแปรสภาพไปแล้ว แต่ความเป็นนาย ก. มีนั้นไม่เปลี่ยนแปลง ซึ่งความเป็นคนนั้น นาย ก. และคนทุกคนมีส่วนร่วม คือแบบของความเป็นคน

แบบหรือรูปสมบูรณนั้นเป็นสิ่งสากล ที่วัตถุแต่ละชนิดมีเหมือนกัน พลาโตกล่าวว่า แบบหรือรูปสมบูรณนั้นมีคุณลักษณะดังนี้

๑. แบบเป็นสาร (Substance) สาร หมายถึงสิ่งที่มีภาวะอยู่โดยตัวเอง เป็นต้นของตัวเองและกำหนดตัวเองเป็นพื้นฐานของสิ่งอื่น แต่ไม่มีสิ่งใดเป็นพื้นฐานของมันนอกจากตัวมันเอง แบบเป็นสารที่เป็นจริงสูงสุด ไม่ขึ้นอยู่กับใคร แต่ทุกสิ่งขึ้นกับแบบ แบบเป็นหลักการของจักรวาล

๒. แบบเป็นสากลภาพ ที่วัตถุทั้งหมดในชนิดเดียวกันมีส่วนร่วมกัน เช่น แบบของม้า มิได้หมายถึงม้าตัวนั้นตัวนี้ แต่เป็นแบบทั่วไปของม้า ที่ม้าทุกตัวมีเหมือนกัน เป็นลักษณะสากลแก่ม้าทั้งหมด

๓. แบบเป็นความคิด เป็นความคิดแบบปรนัย เป็นความคิดที่เป็นจริงโดยตัวเองเป็นอิสระจากจิตทั้งหลาย

๔. แบบแต่ละอย่างเป็นหนึ่ง คือ เป็นหนึ่งท่ามกลางความหลายหลาก แบบของมนุษย์เป็นหนึ่ง แม้ว่า จะมีมนุษย์อยู่มากมายก็ตาม วัตถุแต่ละชนิดไม่ว่าจะมีแบบเกินหนึ่งได้

๕. แบบไม่เปลี่ยนแปลงและไม่อาจสลายได้ คงอยู่เช่นนั้นเป็นสิ่งนิรันดร์

๖. แบบเป็นสารัตถะของสรรพสิ่ง คำจำกัดความแสดงให้เห็นว่าอะไรเป็นสารัตถะของสิ่งนั้น ๆ เช่น ถ้าเราให้คำจำกัดความมนุษย์ว่า “มนุษย์เป็นสัตว์ที่มีเหตุผล” ก็หมายความว่า ความมีเหตุผลเป็นสารัตถะของมนุษย์

๗. แบบเป็นสิ่งสมบูรณ์สูงสุด ความสมบูรณ์ของแบบของสิ่งต่าง ๆ เป็นสิ่งเดียวกับความเป็นจริงของสิ่งนั้น ๆ มนุษย์ที่สมบูรณ์คือมนุษย์ที่เป็นสากล นั่นคือแบบของมนุษย์ที่มนุษย์ทุกคนมีเหมือนกัน

๘. แบบไม่ขึ้นอยู่กับเวลาและสถานที่ ที่ว่าไม่ขึ้นกับเวลา เพราะแบบไม่แปรเปลี่ยนและเป็นนิรันดร์ ในทุก ๆ เวลา และที่ว่าไม่ขึ้นอยู่กับสถานที่ เพราะเราไม่พบได้ในที่ไหน ๆ เลย

๙. แบบเป็นสิ่งที่มีเหตุผล นั่นคือรู้ได้ด้วยปัญญา

๑๐. ในบ้านปลายแห่งชีวิต เขาเปรียบเทียบกับ แบบเป็นสิ่งเดียวกับจำนวนของพวกไพธากอรัส ซึ่งนับเป็นความเสื่อมลงอีกขั้นหนึ่ง

แบบมีอยู่จำนวนมากมายและมีความสัมพันธ์กันอย่างเป็นระบบทั้งหมด แบบที่สูงกว่าจะครอบคลุมแบบที่ต่ำกว่าเป็นลำดับชั้น เช่น แบบของความขาว เทียบ แดง เหลือง อยู่ภายใต้แบบของสี แบบของความหวาน ความขม อยู่ภายในแบบแห่งรส แบบทั้งของสีและของรสก็อยู่ภายใต้แบบของคุณลักษณะ ฯลฯ ระบบความสัมพันธ์ของแบบต่าง ๆ จะอยู่ในรูปปริมาตร คือ มีฐานกว้างและมียอดแหลม ยอดสูงสุดคือแบบที่สูงที่สุด (ศรีณย์ วงศ์คำจันทร์,เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๑๗-๑๒๐.)

สรุปว่า หลักอภิปรัชญา หลักญาณวิทยา หลักจริยศาสตร์ หลักตรรกวิทยา หลักคุณวิทยา หรือแม้แต่หลักสุนทรียศาสตร์ของพลาโตตามที่กล่าวมาข้างต้นทั้งหมด ทำให้เห็นได้ว่าแนวคิดทางปรัชญาของเขานั้นได้กลายเป็นรากฐานทางปรัชญาในยุคต่อมา เพราะแนวคิดทางปรัชญายุคหลังได้ใช้กรอบของแนวคิดของเขาในการสร้างแนวคิดทางปรัชญาใหม่ๆ ขึ้น หมายความว่า เป็นไปไม่ได้เลยที่นักปรัชญารุ่นหลังจะละทิ้งแนวคิดทางปรัชญาที่ทรงคุณค่าของพลาโตไป ด้วยการวิเคราะห์แนวคิดทางปรัชญาที่มีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องอาศัยหลักการที่เกิดก่อนเป็นพื้นฐานในการสร้างแนวคิดใหม่ให้เกิดการยอมรับของผู้คนในสังคม และที่สำคัญแนวคิดทางปรัชญาของพลาโตทำให้เกิดการสนใจคิดแสวงหาเหตุผลของปรากฏการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นในสังคม โดยเฉพาะการคิดที่อยู่ในรูปของนามธรรม แต่เป็นนามธรรมที่เข้มข้นด้วยหลักตรรกวิทยา

๓. ประวัติและแนวคิดทางปรัชญาของอริสโตเติล

๓.๑ ความเบื้องต้นเกี่ยวกับอริสโตเติล (Aristotle ๓๘๔ B.C. – ๓๒๒ B.C.)

อริสโตเติลเกิดที่เมืองสตากิรุส บิดาเป็นแพทย์ประจำราชสำนักของกษัตริย์แห่งมาซิโดเนีย จึงทำให้ชีวิตของเขามีส่วนเกี่ยวข้องกับราชสำนักในเวลาต่อมา เมื่อบิดาเสียชีวิตลง เขาได้อยู่ในอุปการะของโปรเซนัส และถูกส่งไปศึกษาในกรุงอะเธนส์เมื่ออายุ ๑๗ ปี ได้เข้าศึกษาในสำนักอคาเดมีของพลาโต เป็นเวลา ๒๐ ปี เมื่อพลาโตสิ้นชีพิตักษัยอริสโตเติลก็ออกจากอะเธนส์ไป

กับเพื่อนนักศึกษาของเขาคือโซโนคราติส และได้ไปสู่สำนักของกษัตริย์เฮอร์เมียสแห่งอาร์ทาโนสในเอเชียไมเนอร์และพำนักอยู่ที่อาร์ทาโนสเป็นเวลา ๓ ปี เขาได้แต่งงานกับไฟริส หลานของกษัตริย์เฮอร์เมียส และต่อมาได้แต่งงานกับเฮอร์ปิลิสมีบุตรหนึ่งคนชื่อนิโคมาคัส ต่อมาได้หนีไปอยู่ไมติลินีและพักอยู่ที่นั่นเป็นเวลาหลายปี เมื่อได้รับเชิญจากพระเจ้าฟิลิปกษัตริย์แห่งมาซิโดเนียให้ไปเป็นอาจารย์ของอเล็กซานเดอร์ ซึ่งขณะนั้นอายุได้ ๑๓ปี เขาจึงเดินทางมาสู่มาซิโดเนียและเป็นอาจารย์ของอเล็กซานเดอร์อยู่ ๕ปี เมื่อพระเจ้าฟิลิปสิ้นพระชนม์ เจ้าชายอเล็กซานเดอร์ขึ้นครองราชย์จึงยุติการศึกษาเขาจึงเดินทางกลับกรุงอะเธนส์และได้ตั้งสำนักปรัชญาขึ้นชื่อว่า ลีเซียม (Leceum) สอนปรัชญาอยู่เป็นเวลา ๑๓ปี ได้เขียนหนังสือไว้มากมาย เช่น ปรัชญาวิทยาศาสตร์ ตรรกวิทยา เป็นต้น เมื่ออเล็กซานเดอร์สิ้นพระชนม์เมืองมาซิโดเนียก็หมดอำนาจ ทำให้เกิดปฏิกริยาขึ้นในบรรดาหัวเมืองทั้งหลายรวมทั้งอะเธนส์ด้วย ชาวกรีกในกรุงอะเธนส์ต่างก็เกิดความรู้สึกเป็นปฏิปักษ์ต่อมาซิโดเนียอย่างรุนแรง และเนื่องจากอริสโตเติลเคยอยู่ในราชสำนักมาซิโดเนียมาก่อน จึงเจอข้อหาว่าเป็นตัวแทนของอเล็กซานเดอร์ ทำให้เขาต้องหนีไปอยู่ที่เกาะยูเบีย (Euboea) และในปีแรกนั้น เขาก็ล้มป่วยลงอย่างกะทันหัน และตายเมื่ออายุได้ ๖๓ปีนั่นเอง (ซเอิญศรี อิศรางกูร ณ อยุธยา, *เรื่องเดียวกัน*, หน้า ๙๔) อริสโตเติลกล่าวว่า ที่เขาต้องหนีไปจากอะเธนส์ก็เพื่อว่า “ชาวอะเธนส์จะได้ไม่มีโอกาสทำชั่วต่อปรัชญาอีกครั้งดังที่เคยทำกับโสคราติสมาแล้ว”

อริสโตเติลเขียนหนังสือไว้มาก ประมาณ ๔๐๐เล่ม แต่เหลือตกทอดมาเพียง ๑ ใน ๔ ของจำนวนทั้งหมด และงานที่เหลือนี้ก็มีลักษณะไม่สมบูรณ์ ขาด ๆ วิน ๆ โดยเฉพาะอภิปรัชญา (Metaphysics) ซึ่งบางตอนก็ไม่ติดต่อกันและบางตอนก็เป็นของปลอม งานเขียนของเขาเริ่มในช่วง ๑๓ปีสุดท้ายของชีวิตซึ่งเป็นระยะที่ความคิดทางปรัชญาของเขาพัฒนาขึ้นถึงที่สุดแล้ว และความคิดของเขาค่อนข้างจะโน้มเอียงไปทางวิทยาศาสตร์กายภาพมากกว่าเรื่องนามธรรม เขาสนใจศาสตร์ทุกสาขาและได้บุกเบิกศาสตร์สาขา

ใหม่ขึ้น คือตรรกวิทยาและสัตวศาสตร์ และบรรดาตำราที่เขาเขียนขึ้นนั้นที่สำคัญคืออภิปรัชญา จริยศาสตร์ รัฐศาสตร์ ศิลปะ ดาราศาสตร์ จิตวิทยา ฯลฯ ในทางปรัชญา อริสโตเติลก็ได้ให้กำเนิดปรัชญาแขนงต่าง ๆ ไว้หลายสาขากล่าวคือตรรกวิทยา อภิปรัชญา ฟิสิกส์ จริยศาสตร์ และสุนทรียศาสตร์ (ศรีธัญ วรงค์จันทร์, เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๒๓-๑๒๔)

๓.๒ แนวคิดทางปรัชญาจริยศาสตร์ของอริสโตเติล

ทางด้านจริยศาสตร์ อริสโตเติล กล่าวว่า การกระทำดีนั้นคือการกระทำที่ก่อให้เกิดสิ่งที่พึงพอใจทั้งแต่ตนเองและสังคม ความดีจึงได้แก่ความสุข แต่ความดี ความสุขมิได้หมายถึงเฉพาะความพึงพอใจ แต่เขาถือว่าความพอใจหรือความรื่นรมย์เป็นผลของการกระทำดี ฉะนั้นความดีจึงเป็นไปเพื่อความดี

อริสโตเติลกล่าวว่า ความดีสูงสุดคือการที่สิ่งหนึ่ง ๆ ทำหน้าที่ของมันอย่างเหมาะสมสำหรับคนดีก็คือคนที่เหตุผลชีวิตที่ดีคือชีวิตที่ดำเนินไปด้วยเหตุผล ดังนั้น การกระทำที่ดีที่สุดก็คือการกระทำที่เหมาะสมที่จะทำให้เป็นมนุษย์โดยสมบูรณ์จริยศาสตร์เกิดจากการดำเนินชีวิตอย่างมีเหตุผล อริสโตเติลแบ่งคุณธรรมออกเป็น ๒ อย่างคือ ๑. คุณธรรมสูงสุด ได้แก่คุณธรรมที่ประกอบด้วยเหตุผลหรือปัญญา ซึ่งเขาเรียกว่า Dianoetic เป็นคุณธรรมเหตุผลและปัญญา พบได้ในชีวิตที่มีเหตุผลปราศจากอารมณ์ คุณธรรมชนิดนี้ยังมีมากก็ยิ่งทำให้บุคคลใกล้ชิดพระเจ้ามากยิ่งขึ้น ๒. คุณธรรมทางจริยศาสตร์ ได้แก่ การควบคุมอารมณ์และความอยากด้วยเหตุผล คนจะสามารถควบคุมอารมณ์และความอยากได้ ก็ด้วยการรู้จักควบคุมตัวเอง และรู้จักตัวเองโดยอาศัยเหตุผล เขากล่าวว่าคนจะดีได้ก็ด้วยการปลูกฝังนิสัยที่ดี

คุณธรรมอย่างแรกสูงกว่าอย่างหลัง เขาเห็นว่า ความสุขของมนุษย์ขึ้นอยู่กับการรวมคุณธรรมทั้ง ๒ อย่างเข้าด้วยกันคุณธรรมหมายถึง ความพอดี หรือ ทางสายกลาง และคุณธรรมมีเป็นจำนวนมาก เช่น ความกล้าหาญเป็นคุณธรรมที่อยู่ท่ามกลางความบ้าบิ่นและขี้เขลาง ความสงบเสงี่ยมเป็นคุณที่อยู่ท่ามกลางความขี้อายและหน้าด้าน ฯลฯ

อริสโตเติลมีทัศนะว่ามนุษย์เป็นสัตว์สังคม และมนุษย์สามารถบรรลุคุณธรรมได้ในสังคมเท่านั้น สังคมเปิดโอกาสให้มนุษย์ทำความดีต่อเพื่อนมนุษย์ด้วยกัน และต่อประเทศชาติและสังคม และในขณะเดียวกัน รัฐหรือสังคมก็จำเป็นต้องมีคุณธรรม ซึ่งคุณธรรมนั้นได้แก่ ความยุติธรรม อันเป็นเรื่องของความสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนมนุษย์ในสังคม ความยุติธรรมแบ่งออกเป็น ๒ภาค คือ ๑. ความยุติธรรมทางกฎหมาย ได้แก่ ๑.๑การแบ่งสันปันส่วนกันอย่างเป็นธรรม ๑.๒การให้รางวัลและการลงโทษ ๒. ความยุติธรรมทางคุณธรรม ได้แก่ ความกลมกลืนกันระหว่างคุณธรรมทางพุทธิปัญญาและคุณธรรมทางจริยศาสตร์ซึ่งก่อให้เกิดผลดียิ่งต่อรัฐ

๓.๓ แนวคิดทางปรัชญาสุนทรียศาสตร์ของอริสโตเติล

ในด้านสุนทรียศาสตร์ อริสโตเติลได้แสดงทัศนะทางศิลปะ (ศิลปะคือการแสดงออกของอารมณ์ในรูปแบบต่าง ๆ) ไว้ ๒ชนิด ตามลักษณะของจุดมุ่งหมาย คือ ๑. เสริมธรรมให้สมบูรณ์ เป็นการตกแต่งดัดแปลงสิ่งที่เป็นธรรมชาติต่าง ๆ ที่ไม่สวยงามให้สวยงาม ๒. สร้างสิ่งใหม่ในโลกแห่งจินตนาการ ได้แก่ วิจารณ์ศิลปะหรือศิลปะเลียนแบบ หมายถึง การลอกแบบจากแบบสมบูรณ์ของสิ่งนั้น ๆ เช่น การปั้นรูปคลีโอพัตรา จิตรกรจะต้องเลียนแบบจากแบบของมนุษย์คือพยายามเข้าถึงแบบสมบูรณ์ของทุกสิ่งและแสดงรูปแบบสมบูรณ์ให้เห็นศิลปวัตถุ อันเป็นผลงานของตน

เขาได้แสดงทรรศนะทางละครไว้ ๒อย่าง คือ ๑. โศกนาฏกรรม เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับความทุกข์ ความเศร้าหมอง ความสยดสยอง เป็นเรื่องที่มีประโยชน์มาก เพราะให้คิดแก่คนดู ๒. หัสนาฏกรรม เป็นเรื่องของคนที่น่าสงสาร เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับความสนุกสนาน น่าขันมีประโยชน์ต่อผู้ดูน้อย (ศรีณย์ วงศ์คำจันทร์, เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๒๙-๑๓๒)

๓.๔ แนวคิดทางปรัชญาตรรกวิทยาของอริสโตเติล

ตรรกวิทยาคือศาสตร์ที่เกี่ยวกับการอ้างเหตุผลและการใช้เหตุผล พิสูจน์ข้อเท็จจริง และอริสโตเติลได้ชื่อว่าเป็นบิดาแห่งวิชาตรรกวิทยา

โดยเฉพาะอย่างยิ่งตรรกวิทยานิรนัย เขาเชื่อว่าเหตุผลเป็นเครื่องมือแสวงหาความจริงและเหตุผลคือหลักฐานที่เรานำไปสนับสนุนความเชื่ออันใดอันหนึ่งเพื่อพิสูจน์หาข้อเท็จจริง เขากล่าวว่าการอ้างเหตุผลมีอยู่ ๒ ประเภท คือ

๑. การอ้างเหตุผลแบบนิรนัย (ตรรกวิทยานิรนัย) ได้แก่การนำเอาความเชื่ออันหนึ่งไปสนับสนุน ความเชื่ออีกอันหนึ่ง โดยถือเอาความเชื่อเดิมที่เราเคยรู้มาก่อนและยอมรับว่าเป็นจริงเป็นหลักและนำไปสู่ข้อสรุป หรือได้แก่การอ้างเหตุผลที่ยึดเอาความจริงจากส่วนรวมไปสู่ความจริงส่วนย่อย แล้วนำไปสู่ข้อสรุป ตรรกวิทยานิรนัยนี้มีส่วนประกอบ ๒ ส่วน ส่วนแรกคือข้อยืน (Premise) ส่วนที่สองคือข้อสรุป (Conclusion) ข้อยืนยันนั้นมี ๒ ข้อ คือ ข้อยืนยัน ๑ และข้อยืนยัน ๒ ส่วนข้อสรุปนั้นมีข้อเดียว วิธีการเช่นนี้เรียกว่า การเสนอตรรกวิทยานิรนัยในรูปของซิลโลกิสซึม (Syllogism) เช่น

ข้อยืนยัน ๑. คนทุกคนย่อมตาย - Premise ๑, All A are B

ข้อยืนยัน ๒. นายแดงเป็นคน ๆ หนึ่ง - Premise ๒, All Care A

ข้อสรุป นายแดงย่อมตาย -Conclusion, All C are B

๒. การอ้างเหตุผลแบบอุปนัย (ตรรกวิทยาอุปนัย) ได้แก่การอ้างเหตุผลจากประสบการณ์ทางประสาทสัมผัส ดังนั้นการที่เรากล่าวว่ามีสิ่งใดสิ่งหนึ่งเป็นจริง ก็เพราะเราเคยประสบพบเห็นมา หรือได้แก่การอ้างเหตุผลโดยยึดเอาความจริงส่วนย่อยไปสู่ความจริงส่วนรวม เช่น ถ้าเดินเข้าไปในป่า พบต้นมะพร้าวต้น ๑ต้น ๒ต้น ๓๓๓๓ มีลักษณะเดียวกัน คือ มี ๑ลำต้น มีหลายก้าน และแต่ละก้านมีใบหลายใบ จึงสรุปได้นั่นแหละคือต้นมะพร้าว หรือต้นไม้เหล่านั้นคือมะพร้าว

๓.๕ แนวคิดทางปรัชญาอภิปรัชญาของอริสโตเติล

ทฤษฎีทางอภิปรัชญาของอริสโตเติลเกิดขึ้นจากการมองเห็นข้อบกพร่องในเรื่องทฤษฎีแบบ (Theory of Idea) ของพลาโต เขาพยายามจัดข้อบกพร่องต่าง ๆ เหล่านั้น ซึ่งข้อบกพร่องของทฤษฎีแบบที่เขาโต้แย้งนั้นพอสรุปได้ดังต่อไปนี้

๑. เรื่องความมีอยู่ของสิ่งทั้งปวง ปัญหาหลักของปรัชญาจะต้องอธิบายว่าทำไมโลกจึงอยู่อย่างนี้แต่แบบของพลาโตมิได้อธิบายความมีอยู่ของสิ่งต่าง ๆ ในโลก แบบของความขาวมีอยู่แต่เราก็ไม่สามารถเข้าใจได้ว่าแบบผลิตวัตถุขาวออกมาได้อย่างไร

๒. เรื่องความสัมพันธ์ระหว่างแบบกับสิ่งทั้งหลาย พลาโตมิได้อธิบายความสัมพันธ์ของแบบที่มีต่อสิ่งต่าง ๆ สิ่งต่าง ๆ เป็นเพียงสิ่งที่ลอกจากแบบและมีส่วนร่วมอยู่ในแบบ แต่เราจะเข้าใจความสัมพันธ์และความมีส่วนร่วมอย่างไร

๓. เรื่องความเคลื่อนไหวของสิ่งทั้งหลาย แม้ว่าความมีอยู่ของสิ่งทั้งหลายอธิบายได้ด้วยแบบแต่ความเคลื่อนไหวของสิ่งเหล่านั้นแบบมิได้อธิบายไว้ เนื่องจากตัวเองเป็นสิ่งที่ไม่เปลี่ยนแปลงและไม่มีการเคลื่อนไหวโลกซึ่งเป็นสิ่งลอกแบบของแบบก็น่าจะเป็นเช่นนั้น แต่ตรงข้าม โลกเป็นโลกแห่งการเปลี่ยนแปลง เคลื่อนไหว มีชีวิต มีการแปรสภาพ พลาโตมิได้อธิบายสิ่งเหล่านี้ได้เลย

๔. เรื่องหน้าที่ทางปรัชญา เนื่องจากโลกประกอบขึ้นด้วยสิ่งต่าง ๆ มากมาย หน้าที่ทางปรัชญาก็คือ อธิบายว่าทำไมสิ่งเหล่านี้จึงมีอยู่ การอธิบายของพลาโตก็คือการสมมติสิ่งอื่น ๆ ขึ้นมาอีก สิ่งนั้นได้แก่ แบบซึ่งไม่ได้ช่วยอะไรได้เลย

๕. เรื่องธาตุแท้ของแบบ แบบได้รับการสมมติว่าเป็นสิ่งที่สัมผัสไม่ได้แต่ความจริงสัมผัสได้ พลาโตคิดว่าจะต้องนำหลักการอันเป็นสิ่งที่สัมผัสไม่ได้มาอธิบายโลกแห่งประสาทสัมผัส แต่เมื่อหาหลักการเช่นนั้นไม่ได้ ก็เลยนำสิ่งที่ประจักษ์มาเรียกเสียใหม่ว่าเป็นสิ่งที่สัมผัสไม่ได้ แต่ความจริงแล้ว ม้ากับแบบของม้าไม่มีอะไรแตกต่างกันเลย แบบเป็นเพียงสิ่งที่ประจักษ์ได้ที่ถูกเปลี่ยนฐานะเสียใหม่

๖. เรื่องบุรุษที่ ๓๐ริสโตเติล เรียกว่าบุรุษที่ ๓ เพราะเขาอธิบายว่าแบบเป็นสิ่งที่สมมติขึ้นมาเพื่ออธิบายสิ่งที่วัตถุหลาย ๆ สิ่งที่ร่วมกัน ที่ไหนมีสิ่งร่วมกันอยู่ ที่นั่นมีแบบ เช่น มีสิ่งร่วมกันในมนุษย์ทั้งหมดก็ย่อมมีแบบของ

มนุษย์ ในขณะที่เดียวกันในระหว่างปัจเจกชนกับแบบของมนุษย์ก็มีสิ่งร่วมกัน อยู่ ดังนั้นก็ย่อมมีแบบต่อไปซึ่งทำหน้าที่ “บุรุษที่ ๓” เป็นอย่างนี้เรื่อยไปไม่มี สิ้นสุด

๗. เรื่องแบบเป็นสารัตถะ (แก่นสาร) ของสรรพสิ่ง ข้อคัดค้านที่สำคัญที่สุดของอริสโตเติลในเรื่องทฤษฎีแบบก็คือการที่ถือว่าแบบเป็นแก่นสาร (สารัตถะ) ของสิ่งต่าง ๆ แต่แก่นสารเหล่านี้อยู่นอกสิ่งต่าง ๆ อริสโตเติลกล่าวว่าอันที่จริงแก่นสารของสิ่งหนึ่งสิ่งใดต้องอยู่ภายในตัวมิใช่อยู่นอกตัว แต่พลาโตกลับแยกแบบออกจากสิ่งต่าง ๆ และวางแบบไว้ในที่อันเร้นลับแห่งหนึ่ง แบบที่ถือว่าเป็นสากลนั้นที่จริงแล้วอาจจะอยู่เฉพาะในปัจเจกภาพเท่านั้นก็ได้ ม้าอันเป็นสากลมิใช่ว่าสิ่งที่มีอยู่อย่างอิสระจากม้าที่เป็นปัจเจกภาพ

หลักอภิปรัชญาของอริสโตเติล สืบเนื่องมาจากข้อคัดค้านข้อสุดท้ายที่ว่าแบบหรือสิ่งสากลมิได้มีอยู่โดดเดี่ยวอย่างทีพลาโตว่าไว้ “แบบจะต้องอยู่ในวัตถุหรือสิ่งเฉพาะเสมอไป แบบจะแยกจากวัตถุไม่ได้” อริสโตเติลกล่าวสสารมีอาจแยกออกจากแบบและแบบก็มีอาจแยกออกจากสสารได้ แบบและสสารทั้งสองอย่างนี้เป็นจริงเท่ากัน คงอยู่นิรันดร์ไม่อาจสร้างและไม่อาจถูกทำลาย ดังนั้นสำหรับอริสโตเติล “สารัตถะ” ของสรรพสิ่งที่มิใช่ ๒ อย่าง คือ แบบ และสสาร และสารัตถะนี้จะต้องผสมอยู่ในสิ่งเฉพาะและสิ่งสากล ทั้งสองอย่างจะแยกออกจากกันไม่ได้ มนุษย์ (สสาร) มิใช่สิ่งที่แยกกันอยู่ต่างหากจากความเป็นมนุษย์ (แบบ) ถ้าแยกแบบแห่งความเป็นมนุษย์ออกไปแล้วก็จะไม่เหลือมนุษย์อยู่ สิ่งเฉพาะกับสิ่งสากลจะต้องอาศัยซึ่งกันและกัน แล้วจึงเกิดเป็นวัตถุต่าง ๆ ขึ้น ตามทัศนะนี้จะเห็นได้ว่าสำหรับอริสโตเติล แบบและปัจเจกวัตถุเป็นจริงเท่ากัน (ปัจเจกเป็นผลมาจากแบบ+สสาร)อยู่ด้วยกัน มิได้แยกออกจากกัน

อริสโตเติลยอมรับว่าทุกสิ่งมีการเปลี่ยนแปลงและการเปลี่ยนแปลงนี้เองทำให้เกิดมีสิ่งต่าง ๆ ขึ้น สาเหตุที่ก่อให้เกิดสิ่งต่าง ๆ ทั้งสิ่งที่มีชีวิตและไม่มีชีวิตอยู่ ๔ อย่าง คือ ๑. สาเหตุวัตถุ (The Material Cause) คือสสารอันเป็นวัตถุดิบที่จะประกอบขึ้นเป็นสิ่งนั้น ๆ ๒. สาเหตุประสิทธิภาพ (The Official

Cause) คือ สิ่งที่ทำให้เกิดการเคลื่อนไหวหรือเปลี่ยนแปลง ซึ่งอาจจะเป็นพลังหรือบุคคลก็ได้๓. สาเหตุแบบ (The Formal Cause) คือ แบบหรือมโนภาพของสิ่งนั้น ๆ๔. สาเหตุสุดท้าย (The Final Cause) คือจุดหมายหรือวัตถุประสงค์ อันเป็นจุดหมายของการเคลื่อนไหวหรือการเปลี่ยนแปลง

ในการเกิดขึ้นของสิ่งต่าง ๆ สาเหตุทั้ง ๔นี้จะทำหน้าที่พร้อม ๆ กันไป และพบได้ในการเกิดขึ้นของมนุษย์และจักรวาล งานผลิตของมนุษย์และการผลิตอันเกิดจากธรรมชาติประกอบด้วยสาเหตุทั้ง ๔นี้ทั้งสิ้นและเราสามารถมองเห็นสาเหตุทั้ง ๔อย่างนี้ในผลงานการผลิตของมนุษย์ได้แจ่มชัดขอยกตัวอย่าง พระพุทธรูปทองเหลือง พระพุทธรูปเกิดจากสาเหตุทางวัตถุคือทองเหลืองอันเป็นสสารที่ประกอบขึ้นเป็นองค์พระ สาเหตุประสิทธิภาพคือการที่ทองเหลืองแปรสภาพจากแท่งทองเหลืองไปเป็นองค์พระหรือปฏิมากรทำการเปลี่ยนแท่งองค์พระ สาเหตุแบบก็คือฟอร์มขององค์พระพุทธรูปหรือมโนภาพของพระพุทธรูป และสาเหตุสุดท้ายคือการบรรลุถึงจุดหมายหรือวัตถุประสงค์อันเป็นจุดหมายของการเคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลง คือการสำเร็จเป็นพระพุทธรูป แต่สาเหตุทั้ง ๔นี้ อาจจะทอนให้น้อยลงอีกได้เพียง ๒คือ สาเหตุวัตถุและสาเหตุแบบ โดยอริสโตเติลอธิบายว่า ๑. สาเหตุวัตถุคือสสาร อันเป็นวัตถุที่จะประกอบขึ้นเป็นสิ่งนั้น ๆ ๒. สาเหตุประสิทธิภาพ สาเหตุแบบและสาเหตุสุดท้ายรวมลงในสาเหตุแบบ และจุดสุดท้ายก็คือแบบของสิ่งนั้น ๆ นั่นเองและแบบของสิ่งนั้น ๆ ก็คือสิ่งที่วัตถุเคลื่อนเข้าไปหา สาเหตุทั้งสองจึงมุ่งสู่แบบ สาเหตุทั้ง ๓จึงเป็นอันเดียวกัน ทุกสิ่งที่เคลื่อนไหวไปสู่จุดหมายปลายทางคือแบบของมันนั่นเอง

อริสโตเติลมีความเชื่อว่าแบบของแบบคือพระเจ้าและสสารของพระเจ้าคือแบบ แต่พระเจ้าของเขาเป็น “ความคิดของความคิด” เป็นแบบที่ไร้สสารจึงไม่มีอยู่ หมายความว่าพระเจ้าไม่มีตัวตน (ศรัณย์ วงศ์คำจันทร์, *เรื่องเดียวกัน*, หน้า ๑๒๔-๑๒๘)

๔. วิเคราะห์แนวคิดทางปรัชญาของพลาโตกับอริสโตเติล

หากได้พิจารณาเรื่องราวเกี่ยวกับสายธารทางความคิดในปรัชญาตะวันตกไล่เลียงมาเรื่อยๆ จนถึงปัจจุบันแล้วคงไม่เป็นการเกินเลยนักที่จะกล่าวว่าพลาโตและอริสโตเติลเปรียบได้กับดาวค้างฟ้า ปรัชญาของพลาโตและอริสโตเติลก็มีอิทธิพลเป็นอย่างมากต่อแนวความคิดของนักปรัชญาในยุคต่อมา และยังไม่มีนักปรัชญาอื่นใดเลยนับแต่อดีตจนถึงปัจจุบันที่มีอิทธิพลทางความคิดเทียบเท่ากับนักปรัชญาสองคนนี้ พร้อมกันนี้ เมื่อมาวิเคราะห์ถึงแนวความคิดทางปรัชญาระหว่างพลาโตกับอริสโตเติลแล้วก็ปรากฏว่าพลาโตมีอิทธิพลเหนือปรัชญายุคต่อมากว่าอริสโตเติล ทั้งนี้อาจเป็นเพราะพลาโตเป็นอาจารย์ของอริสโตเติลก็ได้หรืออาจเป็นเพราะเทววิทยาและปรัชญาคริสต์ศาสนาได้รับอิทธิพลจากปรัชญาของพลาโตมากกว่าอริสโตเติลก็เป็นได้อีกเช่นกัน ดังนั้น จึงกล่าวได้เลยว่าพลาโตเป็นนักปรัชญาที่สำคัญมากที่สุดคนหนึ่ง และพลาโตก็เป็นผู้รวบรวมปรัชญากรีกด้วยกล่าวคือส่วนที่ดีที่สุดของแนวคิดทางปรัชญาไพแทกกอเรียน อีเลีย เฮราโคลิตัส โซคราติส ปรากฏออกมาในระบบปรัชญาของพลาโต แต่ที่กล่าวอย่างนี้ก็ได้หมายความว่าพลาโตเป็นผู้หยิบฉวยเอาความคิดดีๆ ของนักปรัชญารุ่นก่อนมาตั้งเป็นปรัชญาของตนหากแต่ต้องการเสนอให้ทราบว่าพลาโตสามารถนำแนวความคิดทางปรัชญารุ่นก่อนมาเป็นรากฐานรองรับปรัชญาที่ตนสร้างขึ้นมาจากฝีมือของตนเอง

ส่วนแนวความคิดของอริสโตเติลนั้นสามารถกล่าวได้ว่าเขาใช้วิธีการสังเกตมากกว่าคนอื่นๆ และมีการแบ่งข้อมูลที่ได้อย่างรอบคอบในการศึกษาค้นคว้าด้วยเหตุนี้ เขาจึงถูกมองว่าเป็นบิดาแห่งวิทยาศาสตร์เชิงประจักษ์และบิดาแห่งวิธีการทางวิทยาศาสตร์ อริสโตเติลไม่เหมือนกับอาจารย์ของเขาคือพลาโต เพราะอริสโตเติลใช้วิธีการสังเกตโดยพิจารณาความเห็นที่เกี่ยวข้องทั้งจากผู้เชี่ยวชาญและสามัญชน ก่อนที่จะสร้างรายละเอียดเกี่ยวกับข้อโต้แย้งของเขาเอง (พระมหากษัตริย์ สิริวิโร (ศรีภักดี), (๒๕๕๘), ๑๐๐ คนคิดเรียงร้อยถ้อย

ปรัชญา แปลจาก PHILOSOPHY ๑๐๐ ESSENTIAL THINKERS โดย PHILIP STOKES, กรุงเทพฯ : บริษัท จรัสสินทวงศ์การพิมพ์ จำกัด, หน้า ๒๗)

สรุปวิเคราะห์แล้ว จึงกล่าวได้ว่าแนวความคิดทางปรัชญาของพลาโตและอริสโตเติลนี้แตกต่างกันอยู่พอสมควร คือพลาโตมีแนวความคิดไปในทางนามธรรมหรือจิตภาพ ส่วนอริสโตเติลมีแนวความคิดไปในทางรูปธรรมหรือกายภาพ แต่เมื่อมองโดยรวมแล้ว เขาทั้งสองคนก็ไม่ได้มีแนวความคิดขัดแย้งกันโดยสิ้นเชิงเลยโดยถึงแม้จะมีแนวความคิดหลายด้านที่ตรงกันข้ามกันก็ตามและทั้งสองคนก็มีแนวความคิดเห็นพ้องต้องกันเป็นพื้นฐานอยู่เหมือนกันคือทั้งสองคนมีส่วนก่อตั้งแนวความคิดและเสริมสร้างแนวความคิดของกันและกันเป็นอย่างดี โดยพลาโตเป็นผู้ก่อตั้งแนวความคิดแบบจิตนิยม แต่เป็นจิตนิยมแบบขั้นต้น ไม่ลงละเอียดถี่ถ้วนนัก จึงไม่อาจทนต่อการวิพากษ์วิจารณ์โจมตีได้ กล่าวโดยย่อคือทั้งสองคนเห็นพ้องกันว่าแบบ (Form) เป็นรากฐานอันสมบูรณ์ของโลก ส่วนความเห็นอื่น ๆ ถือว่าเป็นเรื่องสนับสนุนแนวความคิดหลักนี้ทั้งนั้นแต่จะมีทฤษฎีและแนวการอธิบายที่แตกต่างกันออกไปบ้าง (เดียน คำดี, *เรื่องเดียวกัน*, หน้า ๖๗)

๕. บทสรุป

จากที่กล่าวมาทั้งหมด สรุปได้ว่าแนวความคิดทางปรัชญาของพลาโตและอริสโตเติลนั้น ถึงแม้จะมีความแตกต่างกันให้เห็นอยู่ แต่ก็มีเหมือนกันในเชิงการต่อยอดความรู้ทางปรัชญาระหว่างกันและกันเป็นสายธาร ดังนั้น การเพ่งพินิจพิจารณาถึงความแตกต่างและความเหมือนเพียงอย่างเดียว จึงนับว่าเป็นการมองที่ยังไม่เข้าใจ คือ พลาโตนั้นแม้ในภาพรวมจะถูกมองด้วยความเข้าใจในแนวคิดทางปรัชญาว่าเน้นหนักไปในทางอภิปรัชญาหรือนามธรรม ซึ่งอาจถูกมองว่าไม่ให้ความสำคัญกับสสารหรือรูปธรรมที่จัดว่าเป็นสิ่งที่เข้าถึงความมีและความเป็นได้ง่ายกว่า แต่ในความเป็นจริงแล้วพลาโตพยายามมองเข้าไปให้ไกลมากกว่าสสารหรือรูปธรรมที่เห็น ด้วยตัวเขาเองก็ไม่ถึงกลับปฏิเสธความมีและความเป็นของสสารหรือรูปธรรมอย่าง

สุดโต่ง ส่วนอริสโตเติลก็เหมือนกัน แม้จะมองว่าเป็นคนที่ให้ความสำคัญกับ สสารหรือรูปธรรมมากกว่าอื่นๆ ดังจะเห็นได้จากการที่เขาได้รับการยอมรับ ว่าเป็นคนที่ยอธิบายคุณภาพ สสาร และความสัมพันธ์ของสรรพสิ่งต่างๆ ได้ อย่างชัดเจนนั่นเอง แต่การอธิบายเช่นนี้จะเกิดขึ้นไม่ได้ หากปราศจาก เนื้อหาหลักของแนวความคิดทางปรัชญา ฝ่ายอสสารหรือนามธรรม ที่กล่าว เช่นนี้ จะเห็นได้จากการที่อริสโตเติลพยายามแสดงให้เห็นถึงข้อบกพร่องของ แนวคิดฝ่ายนามธรรมว่ามีจุดอ่อนที่ยังอธิบายไม่ชัดเจน ดังการอธิบายเรื่อง แบบ อริสโตเติลกล่าวว่าแบบเป็นสิ่งที่สัมผัสได้ด้วยอวัยวะที่มองเห็นแบบ ส่วนพลาโตกล่าวว่าแบบเป็นสิ่งที่สัมผัสได้ด้วยมโนคติถึงแบบ

ตารางแสดงการสรุปเกี่ยวกับแนวคิดทางปรัชญาของพลาโตกับ อริสโตเติล

พลาโต	อ ส ส า ร ห รื อ นามธรรม	เข้าถึงแบบผ่านมโนคติถึง เพราะแบบที่เห็นในสรรพสิ่งเป็นเพียงแบบคัดลอกจากแบบจริงที่สมบูรณ์ยิ่งกว่า ดังนั้น การเห็นแบบคัดลอกที่มาจากแบบจริงย่อมเป็นการยืนยันได้ว่ามีแบบจริงที่เข้าถึงได้ด้วยมโนคติแน่นอน แบบจึงไม่ใช่แค่ความเชื่อว่ามี แต่เป็นการมีอยู่จริงๆ ของแบบ ที่ใครๆ ก็เข้าถึงได้
อริสโตเติล	ส ส า ร ห รื อ รูปธรรม	เข้าถึงแบบผ่านประสาทสัมผัส เพราะแบบของสรรพสิ่งต้องเป็นแบบที่มองเห็นด้วยอวัยวะได้ เพราะหากสัมผัสแบบไม่ได้ด้วยอวัยวะ แบบที่เชื่อว่ามีอยู่นั้นอาจเป็นแค่ความเชื่อเท่านั้น ดังนั้น แบบจริงที่มีอยู่ต้องเป็นแบบที่ใครๆ ก็เข้าถึงได้ด้วยเหมือนกัน จึงไม่ใช่แค่บางคนเท่านั้นที่รู้จักแบบ

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

- กิริติ บุญเจือ. (๒๕๒๒). *แก่นปรัชญาปัจจุบัน*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช.
- กิริติบุญเจือ. (๒๕๒๘). *แก่นปรัชญากรีก*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช.
- กิริติบุญเจือ. (๒๕๓๘). *ปรัชญาสำหรับผู้เริ่มเรียน*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช จำกัด.
- จำนง ทองประเสริฐ.(๒๕๓๓).*ปรัชญาตะวันตก สมัยโบราณ*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

- จำนง ทองประเสริฐ. (๒๕๓๔). *ปรัชญาตะวันตกสมัยใหม่*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ชัยวัฒน์ อัดพัฒน์. (๒๕๒๒). *ปรัชญาตะวันตกร่วมสมัย ๑*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ชัยวัฒน์ อัดพัฒน์. (๒๕๒๔). *ปรัชญาตะวันตกร่วมสมัย ๒*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ชัยวัฒน์ อัดพัฒน์. (๒๕๔๐). *ปรัชญาตะวันตกสมัยใหม่*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ชเอญศรี อิศรางกูร ณ อยุธยา. (๒๕๒๔). *ปรัชญาตะวันตกสมัยโบราณ (ปรัชญากรีก)*. กรุงเทพฯ : เอส.เอ็ม.เอ็ม.
- ชเอญศรี อิศรางกูร ณ อยุธยา. (๒๕๓๙). *ปรัชญาตะวันตกสมัยใหม่*. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- เดือน คำดี. (๒๕๒๒). *ปรัชญาตะวันตก*. ภาควิชาปรัชญาและศาสนา คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- เดือน คำดี. (๒๕๒๓). *ปรัชญาตะวันตก*. ภาควิชาปรัชญาและศาสนา คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- เดือน คำดี. (๒๕๒๒). *ปรัชญาตะวันตก จากยุคโบราณ ถึงปัจจุบัน*. กรุงเทพฯ : คณะสังคมศาสตร์ ม. เกษตรศาสตร์.
- ปรีชา ช้างขวัญยืน. (๒๕๓๘). *ปรัชญาแห่งอุดมการณ์ทางการเมือง*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พระมหาพรชัย สิริวิโร (ศรีภักดี). (๒๕๕๘). *๑๐๐ คนคิดเรียงร้อยถ้อยปรัชญา* แปลจาก PHILOSOPHY ๑๐๐ ESSENTIAL THINKERS โดย PHILIP STOKES. กรุงเทพฯ : บริษัท จรัสสินทวงศ์การพิมพ์ จำกัด.
- พระอมรมณี (สุวรรณ วรฐาอี). (๒๕๑๕). *แนวปรัชญาตะวันตก*. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์บรรณาคาร.
- พิน ดอกบัว. (๒๕๓๒). *ปวงปรัชญากรีก*. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์.

ราชบัณฑิตยสถาน. (๒๕๔๐). พจนานุกรมศัพท์ปรัชญา อังกฤษ-ไทย.

กรุงเทพฯ : อรุณการพิมพ์.

ศรีณย์วงศ์คำจันทร์.(๒๕๓๗).ปรัชญาเบื้องต้น. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์อมรการพิมพ์.

สุเชาว์ พลอยชุม.(๒๕๒๓).ปรัชญาเบื้องต้น. กรุงเทพฯ : ภาควิชาปรัชญาและศาสนา คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

สุเชาว์ พลอยชุม. (๒๕๒๗).ปรัชญาเบื้องต้น ๒. กรุงเทพฯ : ภาควิชาปรัชญาและศาสนา คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

สถิต วงศ์สุวรรณ. (๒๕๔๐). ปรัชญาเบื้องต้น. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์อักษรพิทยา.

ภาษาอังกฤษ

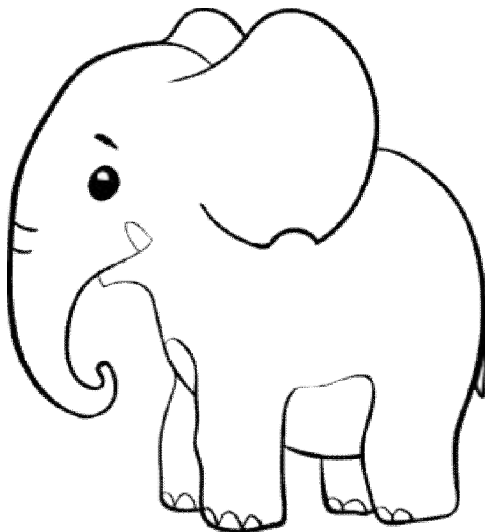
B.A.G. FULLER.(๑๙๘๙). A History of Philosophy.OXFORD & IBH PUBLISHING CO. PVT.LTD.,

อินเทอร์เน็ต

<http://www.parst.or.th/philospedia/index.html>

<http://www.buddhistelibrary.org/th/thumbnails.php?album=๑๓๖>

<http://www.stc.arts.chula.ac.th/WisdomMag/index.html>

วัตถุ ๑๐ ประการ : กำเนิดมหายาน

The Ten Objects: Origin of Mahayana

พระมหาภิกษุวัชร เขมทสสี ป.ธ.๙, ดร.*

บทคัดย่อ

ต้นกำเนิดมหายานนั้นบางคัมภีร์กล่าวว่ามิสาเหตุมาจากการทำสังคายนาครั้งที่ ๑ และครั้งที่ ๒ มูลเหตุของการเกิดพระพุทธรูปสาณานิกายมหายานนั้นแท้จริงเป็นเช่นไร ก็ยังเป็นประเด็นปัญหาถกเถียงกันอยู่จนถึงปัจจุบัน ประเด็นหลักใหญ่ที่ทำให้พระพุทธรูปสาณานิกายมหายานกับเถรวาทยังมีข้อขัดแย้งกันอยู่นั้นมี ๔ ประเด็นคือ เรื่องพระพุทธรูปเจ้า เรื่องพระโพธิสัตว์ เรื่องศูนยตา และเรื่องนิพพาน

สาเหตุของการแตกแยกเป็นนิกายต่าง ๆ นั้น ไม่ใช่เรื่องของวัตถุ ๑๐ ประการเป็นสาเหตุหลัก แต่เป็นเรื่องของความไม่ยอมลดทิฐิมานะของแต่ละฝ่ายเพราะต่างฝ่ายต่างก็ไม่ยอมรับนับถือกันและกันในความเห็นที่ขัดแย้ง เพราะวัตถุ ๑๐ ประการนั้นไม่ใช่อาบัติชั่วหยาบ ไม่ใช่อาบัติหนัก ไม่ใช่อาบัติปานกลาง เป็นอาบัติที่มีโทษน้อย อาบัติหนักเช่น ปาราชิก อาบัติกลางเช่น สังฆาติเสส ฝ่ายภิกษุวัชรก็ยังไม่ยอมรับนับถืออยู่ ยังปฏิบัติตามอยู่

คำสำคัญ: การแตกแยกของนิกายต่างๆ, วัตถุ ๑๐ ประการ, กำเนิดมหายาน

* อาจารย์ประจำบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์บุรีรัมย์

Abstract

The origin of Mahayana Buddhism, in some canons had stated that the sources had come from ๑st and ๒nd (Saigāti) rehearsal. However, how the accurately original sources of Mahayana Buddhism occurred has still been discussed until now. The main issues of divergence and disagreement among Theravada & Mahayana Buddhism had still existed comprising of ๔ dilemmas; namely, issues on Buddha, Bodhisattva, Sunyata and Nirvana.

On the other hand, the disharmony into various nikayas had not mostly been the ๑๐ objects issue, but it had been neither released nor let loose the conviction of the contradictory parties in terms of their disagreement and contradiction. Since the ๑๐ objects had neither been wicked offence, tough wrongdoing, nor moderate evil doing, such objects would have been light penalty. Hence, the heavy transgressions; for instance, “Major Offences”, moderate offences just like (Saighadisesa) an offence entailing initial and subsequent meetings of the Sangha, groups of Vajjāputra Bhikkhu had been either still acceptable or practicable.

Key words: ๑๐ entities/objects, Origin of Mahayana, Disharmon of Nigayas

๑.บทนำ

ในพระพุทธศาสนาได้แบ่งออกเป็น ๒ นิกายใหญ่ ๆ คือ มหายาน และ เถรวาทหรือหินยาน อีกทั้งยังแบ่งออกเป็นนิกายปลีกย่อยอีกหลายนิกายด้วยกัน ทั้งนี้ก็เพราะอาศัยทัศนะของบุคคล ขนบธรรมเนียมและภูมิประเทศ

ที่แตกต่างกันเป็นมูลฐาน แต่ทุกๆนิกายย่อมมีพระธรรมวินัยเป็นที่เคารพนับถือร่วมกัน มีพระบรมศาสดาพระองค์เดียวกันเมื่อว่าเฉพาะในประเทศจีนซึ่งเป็นประเทศมหาอำนาจในยุคปัจจุบันนี้

พระพุทธศาสนาได้แพร่เข้าไปเมื่อพุทธศตวรรษที่ ๗ (พ.ศ.๖๑๒) และเนื่องจากนิกายมหายานมีคุณลักษณะพิเศษถูกรสนิยมของประชากรจีนจึงสามารถประดิษฐานเจริญรุ่งเรืองขึ้นได้อย่างมั่นคง มีอิทธิพลแทรกซึมไปทั่วในชีวิตความเป็นอยู่ของชาวจีนไม่ว่าจะเป็นประเพณี ขนบธรรมเนียม ศิลปะ และวรรณคดีของชาวจีนอย่างลึกซึ้ง ตลอดระยะเวลาอันนับเป็นพันๆปี

อนึ่งเมื่อพิจารณาตามบ่อเกิดของมหายานแล้ว ย่อมจะประจักษ์ชัดว่าเป็นเพราะวัตถุประสงค์เพื่อจะส่งเสริมจริยาแห่งพระบรมโพธิสัตว์เป็นสำคัญ โดยสอนให้บุคคลตั้งปณิธานแน่วแน่มุ่งเอาพระพุทธานุภาพ เพื่อมีโอกาสในการโปรดสรรพสัตว์ได้กว้างขวาง ฉะนั้น นิกายมหายานจึงมีสิกขาบทพิเศษอีกส่วนหนึ่ง ซึ่งไม่มีในนิกายฝ่ายหินยานกล่าวคือ โพธิสัตว์สิกขาบท หรือ โพธิสัตว์ศีล นั้นเอง ซึ่งศีลประเภทนี้เป็นสาธารณทั่วไปแก่บรรพชิตและคฤหัสถ์โดยไม่จำกัดเพศ ใครก็ตามที่มีโพธิจิต ตั้งความปรารถนาจักบรรลุปุทธภูมิไซ้ร้ ก็ย่อมต้องบำเพ็ญตามสิกขาบทนี้และโพธิจริยาอื่นๆ อันมีบาร์มีเป็นต้น

ต้นกำเนิดมหายานนั้นบางคัมภีร์ว่ามาจากการทำสังคายนาครั้งที่ ๑ และครั้งที่ ๒ เพื่อเรียบเรียงร้อยกรองพระพุทธรวจนะให้เป็นระเบียบเรียบร้อยเพื่อสะดวกแก่การค้นหาและสืบเสาะอ้างอิงสำหรับอนุชนคนรุ่นหลัง และเพื่อธำรงรักษาไว้ซึ่งพระธรรมคำสอนของพระพุทธองค์ให้ครบถ้วนบริบูรณ์ที่สุดเป็นสำคัญ มูลเหตุของการเกิดพระพุทธศาสนานิกายมหายานนั้นแท้จริงเป็น

เช่นไร ก็ยังเป็นประเด็นปัญหาถกเถียงกันอยู่จนถึงปัจจุบัน ประเด็นหลักใหญ่ที่พระพุทธศาสนานิกายมหายานกับเถรวาทที่ยังมีข้อขัดแย้งกันนั้นมี ๔ ประเด็นด้วยกันคือ เรื่องพระพุทธเจ้า เรื่องพระโพธิสัตว์ เรื่องศูนยตา และเรื่องนิพพาน” หนึ่งในเรื่องวัตถุ ๑๐ ประการที่มีต้นเหตุมาจากพวกภิกษุวัชชีบุตร ในเรื่องนี้ก็อาจจะเป็นเหตุผลหนึ่งในการแตกแยกกำเนิดออกมาเป็นนิกายมหายาน ซึ่งก็น่าจะเป็นประเด็นที่พอจะศึกษาได้อีกส่วนหนึ่งเช่นกันฉะนั้นบทความนี้จะเน้นวิเคราะห์เรื่อง วัตถุ ๑๐ ประการเป็นประเด็นหลัก เพื่อค้นหาข้อเท็จจริงในกรณีที่ว่าจุดกำเนิดของนิกายมหายานนั้นมีสาเหตุมาจากวัตถุ ๑๐ ประการ และวัตถุ ๑๐ ประการนั้นขัดแย้งหรือสอดคล้องกับข้อบัญญัติทางพระวินัยตามคัมภีร์ของฝ่ายเถรวาทอย่างไร

๒. ปฐมสังคายนา : จุดเริ่มต้นมหายาน?

ตามประวัติศาสตร์ในการทำปฐมสังคายนามูลเหตุหลักเนื่องมาจากคำพูดของสุภัททะภิกษุที่กล่าวจาบจ้วงองค์สมเด็จพระผู้มีพระภาคเจ้าหลังจากที่พระพุทธองค์เสด็จดับขันธปรินิพพานได้เพียง ๗ วัน ซึ่งหลังจากเสร็จพิธีพระศพของพระพุทธองค์แล้ว คณะสงฆ์ในขณะนั้นนำโดยพระมหากัสสปะพระมหาเถระได้กล่าวชักชวนว่า “...เอาเถิด ท่านทั้งหลาย พวกเราจงสังคายนาพระธรรมและพระวินัยเถิด ในภายหน้าสภาวะมิใช่ธรรมจักรุ่งเรือง ธรรมจักเสื่อมถอย สภาวะมิใช่วินัยจักรุ่งเรือง วินัยจักเสื่อมถอย ภายหน้าธรรมวาทีบุคคลจะมีกำลัง ธรรมวาทีบุคคลจักเสื่อมกำลัง

^๑ดูรายละเอียดใน พันเอก (พิเศษ) นวม สงวนทรัพย์, พระพุทธศาสนาหลักมหายาน. (กรุงเทพฯ : พิมพ์โรงพิมพ์มหาภูมิราชนิเวศน์, ๒๕๔๒). หน้า ๔๒-๔๓.

อวินยวาที่บุคคลจักมีกำลัง วินยวาที่บุคคลจักเสื่อมกำลัง...”^๔ เหล่าพระภิกษุทั้งหลายในที่ประชุมนั้นก็มีความเห็นพ้องต้องกันว่าควรมีการจัดระเบียบคำสอนของพระพุทธองค์ขึ้นมาใหม่เพื่อป้องกันอันตรายต่างๆที่จะเกิดขึ้นในภายภาคหน้า ดังนั้นในที่ประชุมจึงได้มอบหมายให้ท่านพระมหากัสสปเถระเจ้าได้เป็นองค์ประธานฝ่ายสงฆ์ในการจัดทำสังคายนาขึ้น โดยมีมติที่ประชุมให้ใช้วิธีปุจฉา-วิสัชนา ทางฝ่ายท่านพระมหากัสสปก็ได้คัดเลือกผู้ที่จะวิสัชนาพระสูตรกับพระวินัย สุดท้ายก็ได้พระอานนเถระเป็นผู้วิสัชนาพระสูตร ได้พระอุบาลีเถระเป็นผู้วิสัชนาพระวินัย ซึ่งพระเถระทั้งคู่ต่างก็ล้วนเป็นผู้ชำนาญ รอบรู้ สามารถจดจำพระธรรมคำสอนของพระพุทธองค์ได้อย่างแม่นยำและหาผู้เปรียบเสมอได้ยากยิ่ง ส่วนตัวท่านพระมหากัสสปะนั้นเป็นผู้ถาม ในด้านสถานที่นั้นท่านพระมหากัสสปเถระได้เลือกถ้ำสัตตบรรณคูหา ข้างภูเขาเวภารบรรพต กรุงราชคฤห์ ซึ่งเป็นสถานที่เพียบพร้อมบริบูรณ์ด้วยขาทินิยะโภชนิยะ อีกทั้งเสนาสนะที่พักอาศัยก็สะดวกสบายเหมาะแก่การปฏิบัติศาสนกิจอย่างดี อีกทั้งพระเจ้าอชาตศัตรูซึ่งเป็นเจ้าเมืองก็มีความเลื่อมใสในพระพุทธศาสนาเป็นอย่างยิ่ง ฉะนั้นสถานที่แห่งนี้จึงเหมาะด้วยประการทั้งปวง หลังจากทำการสังคายนาโดยวิธีการปุจฉา-วิสัชนาทั้งพระสูตรพระวินัยเสร็จเป็นที่เรียบร้อยแล้ว โดยกินระยะเวลาไปร่วมเจ็ดเดือนทีเดียว ภายใต้การอุปภัมภ์ของพระเจ้าอชาตศัตรู มีพระอรหันต์ชีณาสพผู้ได้ปฏิบัติและอภิญญา ๖ จำนวน ๕๐๐ องค์ร่วมเป็นสักขีพยาน ผู้ร่วมสังคายนาจึงได้แยกย้ายกันไปทีต่างๆตามที่ตนปรารถนา ช่วงเวลาขณะนั้น ท่านพระปุลานพร้อมบริวารอีก ๕๐๐ รูป ได้เดินทางมา

^๔พระไตรปิฎกออนไลน์ เล่มที่ ๗บรรทัดที่ ๗๒๔๘ - ๗๒๔๙.หน้าที่๓๐๒ - ๓๐๔.ข้อที่ ๖๑๔.

[ออนไลน์].แหล่งที่มา<http://www.dhammadownload.com/tipitaka/pitaka_item/v.php?B=๗&A=๗๒๔๘&Z=๗๒๔๙>.[๒๓ สิงหาคม ๒๕๕๙].

จากทักษิณาศิริชนบทมาพักยังเวฬุวันนครราชคฤห์ พอได้ฟังผลสรุปการประชุมปฐมสังคายนาจากพระภิกษุที่เข้าร่วมสังคายนาครั้งนั้นด้วย ท่านก็เห็นด้วยกับพระธรรมวินัยที่พระเถารานุเถระอรหันต์เจ้าทั้งหลายได้กระทำ นับว่าเป็นการดีแล้ว แต่ทว่าสิ่งที่ท่านได้ฟังได้รู้จากสำนักของพระพุทธรองค์มา อย่างไรก็ตามก็จักปฏิบัติรักษาไว้อย่างนั้น สิ่งที่ทำกันมานั้นเห็นด้วยทุกประการ แต่มีข้อแย้งอยู่ ๘ สิกขาบทด้วยกัน ที่ไม่เห็นด้วย ซึ่งมีอันโตวุตถะ ของอยู่ภายในที่อยู่ อันโตปักกะ หุงต้มอาหารในที่อยู่ เป็นต้น^๙ ท่านปุราณะได้แสดงจุดยืนเพื่อยืนยันทัศนะของตนว่าพระพุทธรองค์ทรงอนุญาตให้สาวกสามารถปฏิบัติได้ แต่ท่านพระมหากัสสปะก็มีความเห็นแย้งตอบว่าพระองค์ทรงอนุญาตให้ปฏิบัติได้เฉพาะในเวลาเกิดทุกข์ภิกขุขยยามข้าวยากหมากแพงเท่านั้น ถือเป็นกรณีพิเศษมิใช่เป็นการอนุญาตตลอดไป พอได้ยินเช่นนั้นฝ่ายพระปุราณะก็เกิดความไม่พอใจขึ้นจึงบอกว่า ตนจะทำตามใจชอบของตนแล้ว ก็พาบริวารเดินจากไป^{๑๐} แต่อาจารย์บางท่านก็ว่าแยกไปทำสังคายนาอีกต่างหาก แต่ไม่มีหลักฐานระบุว่าทำที่ไหน เมื่อไหร่และอย่างไร^{๑๑}

จากการที่พระปุราณะได้ยืนยันหนักแน่นในทัศนะของตนนั้นนับว่าเริ่มเป็นรอยร้าวที่จะก่อให้เกิดนิกายต่างๆตามมาในภายหลัง อาจจะถือได้ว่าเริ่มเห็นเค้าลางของนิกายมหายานเล็กน้อยแล้ว นี่คือจุดเริ่มต้นของนิกายมหายานหรือไม่?

^๙สิกขาบท ๘ ข้อ คือ อันโตวุตถะ ของอยู่ภายในที่อยู่ ๑ อันโตปักกะ หุงต้มอาหารในที่อยู่ ๑ สามปักกะ หุงต้มอาหารเอง ๑ อุดคหิตะ จับของที่ยังไม่ได้รับประเคน ๑ ตโตนิหิตะ นำของมาจากที่นิมนต์ ๑ ปุเรภัตตะ ของรับประเคนไว้ในกาลก่อนแห่งภัตต ๑ วันฎฐะ ของป่า ๑ โปกขรัฎฐะ ของอยู่ในสระ ๑

^{๑๐}พระไตรปิฎกออนไลน์ เล่มที่ ๗บรรพที่ ๗๕๓๖ - ๗๕๖๔ หน้า ๓๑๒-๓๑๓, ข้อที่ ๖๒๓, [ออนไลน์].แหล่งที่มา:<<http://www.dhammadownload.com/tipitaka/read/v.php?B=๐๗&A=๗๕๓๖&Z=๗๕๖๔>>. [๒๓ สิงหาคม ๒๕๕๙].

^{๑๑}ดูรายละเอียดใน, พระอุตรคณาธิการ (ชินวัตร สระคำ). ประวัติศาสตร์พุทธศาสนาในอินเดีย. (กรุงเทพฯ : พิมพ์ที่โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. ๒๕๓๔). หน้า ๑๙๗.

๓. ทูตยสังคายนา : ความชัดเจนของการกำเนิดนิกายมหายาน

เวลาล่วงเลยผ่านไปประมาณ ๑๐๐ ปีหลังพุทธกาลเห็นจะได้การประพตเคร่งครัดในพระธรรมวินัยเริ่มเสื่อมคลายลง โดยเฉพาะในเหล่าภิกษุวัชชีบุตรที่มักประพตล่วงพระวินัย ๑๐ ข้อเป็นอาจินหรือที่เรียกกันว่าวัตถุ ๑๐ ประการ อันมีการเก็บเกลือไว้ในเขาสัตว์(เขนง)เพื่อนำมาผสมกับอาหารอื่นไว้สำหรับฉันตลอดไป เมื่อตะวันชายเกินเที่ยงวันไปแล้วประมาณสององคุลีฉันอาหารได้ รับเงินและทองได้ ฉันสุราอ่อนๆได้ อย่างนี้เป็นต้น^{๑๒} จึงเป็นสาเหตุให้มีการทำสังคายนาครั้งที่สองขึ้น โดยในขณะนั้นมีพระมหาเถระได้ร่วมมือกันทำสังคายนาครั้งนี้ขึ้นด้วยกัน ๘ ท่าน คือ ๑.พระสัพพกามี ๒. พระสาฬหะ ๓. พระขุชชโสภิตะ ๔. พระวาสภคามิกะ (สี่รูปแรกนี้เป็นชาวปาจิณะ มีสำนักอยู่ทางทิศตะวันออก) ๕. พระเรวตะ ๖. พระสัมภูตะ สาณวาสี ๗. พระยสะ กากันชกบุตร ๘. พระสุนนะ (สี่รูปหลังนี้เป็นชาวเมืองปาฐา)^{๑๓} โดยในบรรดาพระมหาเถระเหล่านี้เป็นลูกศิษย์ของพระอานนท์กับพระอนุรุท^{๑๔} มีพระเรวตะเป็นผู้ชักถาม พระสัพพกามีเป็นผู้ตอบปัญหาทางวินัยที่กำลังเกิดขึ้น ณ ช่วงเวลานั้น ในการทำสังคายนาครั้งนี้มี

^{๑๒}วัตถุ ๑๐ ประการ คือ สิ่งใดลงบกไป เกลือที่เก็บไว้ในกลักไปผสมกับอาหารอื่น ๑ ทวงคุลิกไป แดคผ่านไปแล้ว ๒ องคุลี บริโภคอาหาร ๑ คามนตรกไป ฉันทดาหารแล้ว เข้าไปในบ้านฉันโภชนะที่เป็นอนัตริตตะ ๑ อวารสภกไป อยู่อาวาสเดียวกันทำอุโบสถแยกกัน ๑ อนุตติกไป ภิกษุควรนำฉันทะมามอยู่ ไม่ได้รับอนุตติแล้วทำสังฆกรรม ๑ อาจินณกไป ประพตตามอาจารย์ ๑อมถิตกไป ฉันทมสทที่ยังไม่แปรเป็นนมส้มในเวลาวิกาล ๑ ชโลศี ปาต^๑ เหล้าอ่อนยังไม่แปรเป็นสุรา ๑ อทสก^๑ นิสิทน^๑ ผ้า นิสิทน^๑ไม่มีชาย ๑ ชาตรุปรชต์^๑ รับเงินทอง ๑

^{๑๓}ดูรายละเอียดในพระไตรปิฎก ฉบับสำหรับประชาชน ย่อความจากพระไตรปิฎกฉบับภาษาบาลี ๔๕ เล่ม, มหามกุฏราชวิทยาลัย ในพระบรมราชูปถัมภ์, พิมพ์ครั้งที่ ๑๗ (กรุงเทพมหานคร : พิมพ์ที่โรงพิมพ์มามกุฏราชวิทยาลัย), ๒๕๕๐. หน้า ๘

^{๑๔}พระสัพพกามี, พระสาฬหะ, พระเรวตะ, พระขุชชโสภิตะ, พระสาณสัมภูตะ และพระยสะกากันชกบุตร เป็นลูกศิษย์ของพระอานนท์ ส่วนพระวาสภคามิกะกับพระสุนนะ เป็นลูกศิษย์ของพระอนุรุท

พระภิกษอรหันต์จำนวน ๗๐๐ รูปรวมเป็นสักขีพยาน กระทำกันที่ วาลุกา
ราม เมืองเวสาลี ได้พระเจ้ากาลาโศกเป็นองค์อัครศาสนูปถัมภ์ ประมาณ
๘ เดือนจึงเสร็จ นับแต่พระพุทธองค์เสด็จดับขันธปรินิพพานได้ ๑๐๐ ปี
(พ.ศ.๑๐๐)^{๑๕}

หลังจากที่ทำการุติยสังคายนาเสร็จเป็นที่เรียบร้อยแล้ว ฝ่ายพวกภิกษ
วชชีบุตร เดิมทีก็ไม่ยอมรับผลการสังคายนาอยู่แล้วจึงได้รวบรวมพระภิกษุที่
มีความเห็นร่วมกับพวกตนได้ประมาณ ๑๐,๐๐๐ รูป แยกไปทำสังคายนา
ต่างหากที่เมืองกุสมปุระ นครปาตลิบุตร และเรียกการสังคายนาของตนว่า
“มหาสังคีติ”^{๑๖}

การทำทุติยสังคายนาครั้งนี้ คัมภีร์บางแห่งว่าเป็นเหตุให้เกิดนิกาย
มหายานอย่างเต็มตัว เพราะอาศัยวัตถุ ๑๐ ประการ แต่บางแห่งก็ว่า “...
การทำทุติยสังคายนา กระทำ ณ นครปาตลิบุตร ปีที่ ๑๑๖ หลังพุทธ
ปรินิพพานในที่ประชุมได้เถียงกันเรื่องญัตติ ๕ ประการ”^{๑๗} ของพระมหาเท
วะ การถกเถียงกันนำไปสู่การแตกแยกของสังฆมณฑลโดยเด็ดขาด กล่าวคือ
แตกแยกเป็น ๒ นิกาย ๑. นิกายมหาสังฆิกะ ๒.นิกายสถวีระ..”^{๑๘}

^{๑๕}พระญาณวโรดม (สนธิ์ กิจจาการโ). อุปกรณ์สังคีตคถา. (กรุงเทพฯ : พิมพ์พิมพ์มกุฎราช
วิทยาลัย), ๒๕๓๘. หน้า ๒๘-๓๕.

^{๑๖}ดูรายละเอียดใน พระพุทธศาสนาธิมหายาน, พันเอก (พิเศษ) นวม สงวนทรัพย์,
(กรุงเทพฯ : พิมพ์ที่โรงพิมพ์มกุฎราชวิทยาลัย), ๒๕๔๒. หน้า ๒๓.

^{๑๗}ญัตติ ๕ ประการ คือ ๑. อติ อรโธ ราโคติ พระอรหันต์อาจมีราคะ ๒. อติ อรห
โต อณฺณานติ พระอรหันต์อาจมีอณฺณาน ๓. อติ อรโธ กงขาติ พระอรหันต์อาจมีกิงขา ๔. อติ
อรโธ ปรวิตรณาคติ จะรู้ว่าเป็นพระอรหันต์ก็โดยการพยากรณ์ของคนอื่น ๕. อโหติ มรรคผลจะปรากฏ
เมื่อผู้บำเพ็ญสมณธรรมแปลงอุทานว่า “อโห”

^{๑๘}ดูรายละเอียดในเรื่องเดียวกัน. หน้า ๒๕.

แต่อย่างไรก็ดี ภายหลังจากที่สงฆ์ได้แตกแยกเป็น ๒ ฝ่ายแล้วยังมี นิกายออกไปอีก ๑๘ นิกาย แยกจากฝ่ายมหาสังฆิกะ ๖ นิกาย และแยก จากฝ่ายเถรวาทอีก ๑๒ นิกาย แต่ตามหลักฐานคัมภีร์พระพุทธศาสนา ลัทธิ มหายานในประเทศจีน ได้กล่าวว่ามีทั้งหมด ๒๐ นิกาย โดยแยกจาก มหาสังฆิกะ ๙ นิกาย สลวีระอีก ๑๑ นิกาย แต่ปราชญ์ชาวฝรั่งเศสชื่อ อังเดร บาโร ซึ่งเป็นนักค้นคว้าหลักฐานคัมภีร์ทางพระพุทธศาสนาทั้งสอง นิกายท่านได้จัดทำเป็นบัญชีรายชื่อนิกายต่างๆทางพระพุทธศาสนาออกเป็น ๓๔ นิกาย^{๑๙} จากหลักฐานที่ปรากฏในหุติยสังคายนานี้เราจะเห็นได้ว่า การ ก่อเกิดกำเนิดนิกายมหายานและนิกายต่างๆ เริ่มปรากฏชัดเจนในครั้งนี้นี่เอง ไม่ว่าจะเป็นสาเหตุมาจากวัตถุ ๑๐ ประการของพวกวัชชีบุตรภิกษุ หรือจาก ญัตติ ๕ ประการของพระมหาเถระก็ตามที

๔. วิเคราะห์วัตถุ ๑๐ ประการ

ภายหลังจากการทำสังคายนาครั้งที่สองเสร็จเรียบร้อยแล้ว พระพุทธศาสนาทั้งสองนิกายก็เจริญรุ่งเรืองเคียงคู่กันมา แม้ช่วงระยะเวลา แรกของการแยกนิกาย ฝ่ายมหาสังฆิกะจะยังมีกำลังอ่อนกว่าอีกฝ่ายอยู่มาก ก็ตาม แต่ผ่านไปชั่วระยะเวลาหนึ่งฝ่ายมหาสังฆิกะก็เริ่มมีกำลังและมี อิทธิพลเป็นอย่างมากต่อชีวิตความเป็นอยู่ของสังคมในยุคนั้นและยุคต่อมา อีกด้วย ซึ่งเราจะเห็นได้จากประวัติศาสตร์ได้บันทึกไว้ในช่วงต้นปี ค.ศ. ๓๐๐-๕๐๐ (พ.ศ. ๘๔๓-๑๐๔๓) ถือได้ว่าเป็นยุคแห่งความรุ่งโรจน์ที่สุดของ นิกายมหายาน เพราะพระพุทธศาสนานิกายมหายานในยุคนี้ได้แยกนิกาย ออกมาอีกเป็น ๒ นิกาย คือ ๑. นิกายมารยมิกะ ซึ่งท่านนาคราชุนเป็นผู้

^{๑๙}ดูรายละเอียดใน พระพุทธศาสนา ลัทธิมหายาน, พันเอก(พิเศษ) นวม สงวนทรัพย์, (กรุงเทพฯ : พิมพ์ที่โรงพิมพ์มหาภูมิราชวิทยาลัย), ๒๕๔๒. หน้า ๒๘-๓๐.

ก่อตั้งขึ้น ๒. นิกายโยคอาจารย์ นิกายวิญาณวาท ท่านอสังคะ กับท่านวสุ
พันธะเป็นผู้ตั้งขึ้น

สำหรับเรื่องวัตถุ ๑๐ ประการนั้น มีประเด็นพอจะให้พิจารณา
เป็นข้อๆ ตามลำดับดังต่อไปนี้

๑)สิ่งคิลานกบิโป ภิกษุสังฆสมเกลื้อในแขนง (เขาสัตว์) แล้วนำไป
ผสมกับอาหารอื่น ฉันได้ไม่เป็นอาบัติ นี่เป็นความคิดเห็นของเหล่าวัชชีบุตร
แต่ตามคัมภีร์ฝ่ายเถรวาทว่า ผิดพระวินัยที่พระพุทธองค์ทรงบัญญัติไว้ ใน
หมวดปาจิตติยข้อที่ ๓๘ แห่งพระวินยปิฎก มหาวิภังค์ ภาค ๒ ว่า “อนึ่ง
ภิกษุใดเคี้ยวกัถิ ฉันทกัถิ ซึ่งของเคี้ยวกัถิ ซึ่งของฉันทกัถิ ที่ทำการสังฆ
เป็นปาจิตติย”^{๒๐}

ตามเนื้อความในพระไตรปิฎก สาเหตุที่ทำให้พระพุทธองค์ต้อง
บัญญัติสิกขาบทข้อนี้ขึ้นมาเพราะ พระเวสฏฐสีสะอยู่ในป่าได้เข้าไปบิณฑบาต
ได้ข้าวสุกมาแล้ว นำไปตากแห้งเก็บไว้เมื่อใดต้องการก็นำมาแช่น้ำแล้วฉัน
นานๆทีจึงจะเข้าไปบิณฑบาต ความทราบถึงพระภรรณของพระพุทธองค์ฯจึง
ได้บัญญัติสิกขาบทข้อนี้ขึ้นมา

คำว่า ทำการสังฆ ศัพท์ภาษาบาลีใช้คำว่า สันนิธิ ของเคี้ยวของ
ฉันที่ภิกษุรับประทานในวันนี้ เพื่อจะเก็บไว้ฉันในวันพรุ่งนี้ อาหารนี้ชื่อว่า
เป็นสันนิธิ ภิกษุที่ฉันอาหารนั้นจัดได้ว่าต้องอาบัติปาจิตติย ท่านปรบอาบัติ
ทุกๆคำกลืน แม้จะไม่รู้แต่ทำลงไปก็ต้องอาบัตินี้เช่นกันเพราะเป็นอจิตตะกะ

^{๒๐}พระไตรปิฎกออนไลน์ เล่มที่ ๒บรรพที่ ๑๐๙๓๒-๑๐๙๔๘.หน้าที่๔๕๘-๔๖๐, ข้อที่ ๕๑๒,
[ออนไลน์].แหล่งที่มา:<<http://www.dhammadownload.com/tipitaka/read/v.php?B=๐๒&A=๑๐๙๓๒&Z=๑๐๙๔๘>
>.[๒๓ สิงหาคม ๒๕๕๙].

แต่เมื่อพิจารณาตามความหมายที่พวกวัชชีบุตรบอกว่า ภิกษุสังสมเกลือไว้ในเข่ง (เขาสัตว์) แล้วนำไปผสมกับอาหารอื่นฉันได้ไม่เป็นอาบัตินั้น ตรงนี้เมื่อพิจารณาจากเอกสารหลายๆอย่างก็ไม่น่าจะผิดพระบัญญัติ เพราะเกลือ นั้นเป็นยาวชีวกในบรรดากาลิก ๔ ประการ^{๒๑} จะเก็บไว้นานเท่าใดก็ได้ จนกว่าชีวิตจะหาไม่ อนึ่งการเก็บเกลือไว้ในที่ใดที่หนึ่งเช่นเข่งหรือเขาสัตว์ เป็นต้นผิดพระวินัยด้วยหรือ? เมื่อได้อาหารมาชิมดูรสชาติไม่ถูกปากเต็มเกลือกเล็กน้อยน่าจะดีก็เต็มเกลือที่เก็บไว้แล้วฉัน ซึ่งในท้องถิ่นที่ยกเรื่องพระเวฬุภคินีสละเป็นองค์อาทิกัมมิเกะนั้นท่านเก็บข้าวตากแห้งไว้ ไม่ใช่เก็บเกลือไว้ ข้าวท่านจัดว่าเป็นยาวกาลิกไม่ใช่ยาวชีวกซึ่งเก็บได้แค่เพียงวันเท่านั้นล่วงเลยเวลาไปข้าวอาจจะบูดหรือเน่าเสียได้ อนึ่งหากมองในเรื่องของกาลิกะคนกันนั้น มีอาจารย์บางท่านได้อธิบายไว้ว่า กาลิกบางอย่างประคนเข้ากับอีกอย่างหนึ่ง ท่านมีกำหนดใช้ได้ชั่วคราวของกาลิกที่มีกำหนดเวลาสั้น เช่น ยามง เป็นยาวชีวกไม่ได้จำกัดกาลเวลาในการฉัน เมื่อไปผสมกับน้ำผึ้งจัดเป็นสัตตาทกาลิกมีกำหนดฉันได้ ๗ วัน ยามนั้นก็พลอยเป็นสัตตาทกาลิกไปกับน้ำผึ้งด้วย เครื่องเทศ เช่น กระวาน กานพลู ลูกผักชี อบเชย เป็นต้น ซึ่งเป็นยาวชีวก แต่เมื่อปรุงกับข้าวสุกที่หุงด้วยกะทิหรือปรุงเป็นอาหารอย่างอื่นก็กลายเป็นยาวกาลิกไปตาม อีกอย่างหนึ่งในพระวินัยปิฎก เล่มที่ ๒ ข้อที่ ๕๑๔ แสดงไว้ว่า “... ภิกษุรับประเคนของเป็นยามกาลิก สัตตาทกาลิก ยาวชีวก เพื่อประสงค์เป็นอาหารต้องอาบัติทุกกฏ...”^{๒๒} ข้อนี้ก็แสดงให้เห็นชัดเจนแล้วว่าแม้จะนำเกลือไปผสมเพื่อประสงค์เป็นอาหารก็เป็นเพียงอาบัตินั้นเอง แต่ก็มียาจารย์บางพวกได้แย้งไว้ว่า..สัตตาทกาลิกและยาวชีวกที่รับประเคนไว้แรมคืนแล้ว ท่านห้ามมิให้นำไปปนกับยาวกาลิก ท่านห้ามฉัน ฉันฉันปรับอาบัติปาจิตตีย์ ข้อนี้อาจจะเป็นมติของท่านอาจารย์เอง แต่เราต้องทำความเข้าใจคำว่าสันนิษฐานคืออะไรทำไมเรียกสันนิษิต ดังที่กล่าว

^{๒๑} กาลิก ๔ อย่างคือ ยาวกาลิก ๑ ยามกาลิก ๑ สัตตาทกาลิก ๑ ยาวชีวก ๑

^{๒๒} พระไตรปิฎกออนไลน์ เล่มที่ ๒บรรทัดที่ ๑๐๙๙๓๒-๑๐๙๘๘.หน้าที่๔๕๘-๔๖๐, ข้อที่ ๕๑๔. [ออนไลน์].แหล่งที่มา:<<http://www.๘๔๐๐๐.org/tipitaka/read/v.php?B=๐๒&A=๑๐๙๓๒&Z=๑๐๙๘๘>>.[๒๓ สิงหาคม ๒๕๕๙].

มาแล้วข้างต้นคือ ของเคี้ยวของฉนที่ภิกษุรบัประเคนไว้แล้ว เพื่อจะเก็บไว้ฉนในวันพรุ่งนี้หรือวันอื่นๆ ท่านจัดว่าเป็นของสันนินิ แต่คำว่าของเคี้ยวนั้นท่านว่าได้แก...ที่ชื่อว่า ของเคี้ยว คือเว้นโกชนะ ๕ ของที่เป็นยามกาลิก สัตตหาลิก ยาวชีวิก นอกนั้นชื่อว่าของเคี้ยว ที่ชื่อว่า ของฉน ได้แกโกชนะ ๕ คือ ข้าวสุก ขนมนสด ขนมห้าง ปลา เนื้อภิกษุรบัประเคนไว้ด้วยตั้งใจว่า จักเคี้ยว จักฉน ต้องอาบัติทุกกฎ ขณะกลืน ต้องอาบัติปาจิตตีย์ ทุกๆ คำกลืน...^{๒๓} จะเห็นได้ว่านอกจากโกชนะ ๕ มีข้าวสุกเป็นต้น และของที่เป็นยามกาลิก สัตตหาลิกและยาวชีวิก ที่เหลือจัดเป็นของเคี้ยว ส่วนของฉนคือโกชนะทั้ง ๕

ดังนั้นเมื่อวิเคราะห์ตามคัมภีร์ต่างๆแล้ว พิจารณาไปตามตัวอักษรจะเห็นได้ว่า การที่พวกภิกษุวัชชีบุตรมีความเห็นว่า...ภิกษุสั่งสมเกลือไว้ในเข่งเป็นต้นเพื่อนำไปผสมกับอาหารอื่น ฉนได้ไม่เป็นอาบัติ...ข้อนี้ก็ไม่น่าจะผิดพระวินัยบัญญัติข้อที่ ๓๘ ที่ว่า “อนึ่ง ภิกษุใด เคี้ยวก็ดี ฉนก็ดี ซึ่งของเคี้ยวก็ดี ซึ่งของฉนก็ดี ที่ทำการสั่งสม เป็นปาจิตตีย์” เพราะเกลือไม่ใช่ทั้งของเคี้ยวและของฉนดังที่เข้าใจกัน และการที่จะเก็บเกลือไว้นั้นก็ไม่มีอะไรเสียหายเพราะเกลือสามารถเก็บไว้ได้นานไม่บูดไม่เน่าไม่เสีย ถ้าหากเก็บรักษาไว้อย่างดี

๒) ทวงคูลกบโป ภิกษุฉนอาหารในเวลาตะวันบ่ายไปแล้ว ๒ องคูลีได้ไม่เป็นอาบัติ ซึ่งข้อนี้ขัดกับพระบัญญัติในวินัยหมวดปาจิตตีย์ ข้อที่ ๓๗ ความว่า “อนึ่ง ภิกษุใด เคี้ยวก็ดี ฉนก็ดี ซึ่งของเคี้ยวก็ดี ซึ่งของฉนก็ดี ในเวลาวิกาล เป็นปาจิตตีย์”^{๒๔}

^{๒๓} พระไตรปิฎกออนไลน์ เล่มที่ ๒บรรทัดที่ ๑๐๙๙๓๒-๑๐๙๘๘๘.หน้าที๔๕๘-๔๖๐, ข้อที่ ๕๑๓. [ออนไลน์].แหล่งที่มา:<<http://www.๘๔๐๐๐.org/tipitaka/read/v.php?B=๐๒&A=๑๐๙๓๒&Z=๑๐๙๘๘>>.[๒๓ สิงหาคม ๒๕๕๙].

^{๒๔} พระไตรปิฎกออนไลน์เล่มที่ ๒บรรทัดที่ ๑๐๘๗๓-๑๐๙๓๑.หน้าที๔๕๕-๔๕๗.ข้อที่ ๕๐๘. [ออนไลน์].แหล่งที่มา:<<http://www.๘๔๐๐๐.org/tipitaka/read/v.php?B=๒&A=๑๐๘๗๓&Z=๑๐๙๓๑&pagebreak=>>>.[๒๓ สิงหาคม ๒๕๕๙].

คำว่าเวลาวิกาล ท่านขยายความไว้ในพระวินัยปิฎก เล่มที่ ๒ ข้อที่ ๕๐๙ ว่า ที่ชื่อว่าเวลาวิกาล หมายถึงตั้งแต่เที่ยงวันล่วงแล้วไปจนถึงอรุณขึ้น^{๒๕}

พวกภิกษุวัชชีบุตรเห็นว่า การฉันอาหารในเวลาตะวันบ่ายล่วงไปแล้ว ๒ องค์ได้ไม่เป็นอาบัติ ข้อนี้เมื่อเทียบกับพระบัญญัติข้างต้นแล้ว ก็จะได้เห็นได้ว่าผิดวินัยข้อที่ ๓๗ จริง เพราะพวกเธอบอกว่าเป็นเวลาตะวันบ่ายล่วงไปอีก ๒ องค์ด้วยซ้ำไป ฉะนั้นข้อนี้จึงถือว่า ผิดพระวินัยบัญญัติจริง

๓) ความนุตรกบิโป ภิกษุฉันอาหารในวัดแล้วเข้าไปในบ้านเขาถวายอาหารให้ฉันอีกในวันเดียวกันนั้น ภิกษุมิได้ทำวินัยกรรมมาก่อนก็ฉันได้ไม่เป็นอาบัติ ข้อนี้ ท่านว่าขัดกับพระบัญญัติข้อที่ ๓๕ แห่งปาจิตติย ความว่า “อนึ่ง ภิกษุใดฉันเสร็จ ห้ามภัตแล้ว เคี้ยวก็ดี ฉันทก็ดี ซึ่งของเคี้ยวก็ดี ซึ่งของฉันทก็ดี เป็นปาจิตติย”^{๒๖}

เนื้อความในบทนี้ ท่านเพ่งโทษของภิกษุพวกหนึ่งที่พราหมณ์ได้นิมนต์ไปฉันในบ้านของตนแล้ว พอฉันเสร็จบางพวกก็เข้าไปหาหมูญาติๆ ก็ถวายภัตตาหารอีก ท่านก็ไม่ขัดศรัทธา บางพวกก็เดินรับบาตรไปเรื่อย พอพวกภิกษุไปหมดแล้ว พราหมณ์ก็ชวนเพื่อนบ้านร่วมรับประทานอาหารด้วยกันแต่กลับถูกชาวบ้านปฏิเสธว่า แม้แต่พวกภิกษุท่านยังเลี้ยงไม่อิ่มเลย แล้วพวกเราท่านจะเลี้ยงให้อิ่มหน้าสำราญได้อย่างไรเล่า พราหมณ์ได้ยินดังนั้นก็เพ่งโทษเหล่าภิกษุเกิดความน้อยอกน้อยใจ ความทราบถึงพระกรรม

^{๒๕} พระไตรปิฎกออนไลน์เล่มที่๒บรรทัดที่ ๑๐๘๗๓-๑๐๙๓๑.หน้าที่๔๕๕-๔๕๗.ข้อที่ ๕๐๙. [ออนไลน์].แหล่งที่มา:<<http://www.๘๔๐๐๐.org/tipitaka/read/v.php?B=๒&A=๑๐๘๗๓&Z=๑๐๙๓๑&pagebreak=๐>>.[๒๓ สิงหาคม ๒๕๕๙].

^{๒๖} พระไตรปิฎกออนไลน์ เล่มที่๒บรรทัดที่ ๑๐๖๙๕-๑๐๗๔๓.หน้าที่๔๕๖-๔๕๘.ข้อที่ ๔๙๙.[ออนไลน์].แหล่งที่มา:<<http://www.๘๔๐๐๐.org/tipitaka/read/v.php?B=๒&A=๑๐๖๙๕&Z=๑๐๗๔๓&pagebreak=๐>>.[๒๓ สิงหาคม ๒๕๕๙].

ของพระพุทธร๑ก๑เข้าจึงได้บัญญัติสิกขาบทข้อนี้ขึ้นมา เพื่อความมก๑น้อย สันโดษในอาหาร บางอาจารย์บอกว่า เพื่อรักษาหน้าของเจ้าภาพไว้นั้นเอง

เมื่อพิจารณาถึงเนื้อความแล้ว ในคัมภีร๑พระวินัยปิฎกเล่มที่ ๒ ท่าน ขยายความไว้ว่า ที่ชื่อว่า ฉน๑เสร็จ คือ ฉน๑โภชนะ ๕ อย่างใดอย่างหนึ่ง โดย ที่สุดแม้ด้วยปลายหญา๑คา และลักษณะห้ามกั๑ตไว้ว่า ที่ชื่อว่า ห้ามกั๑ตแล้ว คือ กำลังฉน๑อาหารอยู่ ๑ หายกนำโภชนะมาถวายอีก ๑ หายกอยู่ในหัตถ๑บาส ๑ หายกน้อมถวาย ๑ ภิกษุห้ามเสีย ๑ ^{๒๗} อนึ่งคำว๑าทำวินัยกรรมนั้น หมายควมว่า ภิกษุรับประเคนแล้ว ฉน๑บ้างแล้ว ยังไม่ลุกจากอาสนะยกขึ้น ส่งให้แกภิกษุผู้ห้ามอาหารแล้วในหัตถ๑บาส บอกว๑าพอแล้ว เพราะเป็นของ แสร้งทำดังนี้ ^{๒๘}

ตามที่พวกภิกษุวัชชีบุตรท่านกล่าวว๑า ภิกษุฉน๑ในวัดเข้าไปในบ้านเขา ถวายอาหารให้ฉน๑อีกในวันเดียวกันนั้น ภิกษุมิได้ทำวินัยกรรมมาก่อนก็ฉน๑ได้ ไม่เป็นอาบัติ เนื้อความนี้หมายเอาภิกษุที่ไม่ได้ทำวินัยกรรมฉน๑ในวัดเสร็จเดิน เข้าไปในบ้านมีคนถวายอาหารก็ฉน๑อีก ไม่ว่าคนๆนั้นจะเป็นญาติหรือคนรู้จัก หรือคนที่เลื่อมใสก็ตาม ถือว๑าไม่เป็นอาบัติ ความในข้อนี้หากเมื่อเทียบกับ นิทานต้นบัญญัติ ลักษณะการห้ามกั๑ตและการทำวินัยกรรมแล้ว การที่ภิกษุ หลังจากฉน๑ในวัดเสร็จแล้วเข้าไปในบ้านเผอิญเกิดมีคนเลื่อมใสอยากจะถวาย อาหารให้ฉน๑ในวันนั้นนั้นแหละ แต่ท่านไม่ได้ทำวินัยมาก่อน ท่านก็ฉน๑ไปเพื่อ ฉลองศรั๑ทธา ข้อนี้ผิดอาบัติหรือไม่ ภิกษุชาววัชชีบุตรบอกว๑าไม่ผิด แต่

^{๒๗} พระไตรปิฎกออนไลน์เล่มที่๒บรร๑ทที่๑๐๖๙๕-๑๐๗๔๓.หน้า๑ที่๔๔๖-๔๔๘.ข้อที่ ๕๐๑.[ออนไลน์].แหล่งที่มา:<<http://www.dhammadownload.com/tipitaka/read/v.php?B=๒&A=๑๐๗๔๔&Z=๑๐๗๔๔&pagebreak=๐>>.[๒๓ สิงหาคม ๒๕๕๕].

^{๒๘} พระธรรมเจดีย์ (ประกอบ ธมมเสฏฐโฐ). อธิบายวินัย สำหรับนักธรรมชั้นตรี ชั้นโท ชั้นเอก ฉบับกรรมการศาสนา. ๒๕๔๗. หน้า ๑๑๘.

อาจารย์บางพวกฝ่ายเถรวาทบอกว่าผิดพระวินัยบัญญัติข้อที่ ๓๕ หากเรามองถึงสภาพสังคมปัจจุบันแล้ว บางวัดมีเจ้าภาพที่มีศรัทธามากมานิมนต์พระคุณเจ้าไปฉันเช้าฉันเพลแทบไม่เว้นแต่ละวัน อีกทั้งเจ้าภาพก็ไม่ซ้ำหน้ากัน พระคุณเจ้าก็ไปฉลองศรัทธาของท่านเจ้าภาพที่มนต์ให้ฉันเช้า ท่านก็ไม่ได้กล่าวหาว่าหรือเพ่งโทษพระคุณเจ้าแต่อย่างใด กลับอ้อมอกอ้อมใจเสียด้วยซ้ำที่เห็นเจ้าภาพอื่นมานิมนต์พระไปฉันเพล ไม่ได้เกิดความน้อยอกน้อยใจอะไรเลย แม้แต่น้อยว่าจะเสี่ยงพระไม่อ้อมหรืออะไร

ฉะนั้น การที่พระภิกษุวัชชีบุตรมีความเห็นเป็นเช่นที่ว่ามานี้ หากพิจารณาถึงสถานการณ์ ความเลื่อมใสศรัทธา ความต้องการบุญของท่านเจ้าภาพแล้ว ไม่ว่าจะทำวินัยกรรมหรือไม่ก็ตาม พระภิกษุก็ควรฉลองศรัทธาเสียเพราะการที่ญาติโยมผู้เป็นเจ้าภาพที่มานิมนต์พระไปฉันเช้าฉันเพลเขาเหล่านั้นต่างก็ต้องการบุญเหมือนกัน ดังนั้นจึงเห็นว่าปัญหาข้อนี้ไม่น่าจะผิดพระวินัยข้อที่ ๓๕ ดังกล่าวแล้วข้างต้น

๔) อวาสกบโป อวาสใหญ่ กำหนดสี่มาอันเดียวกันจะทำอุโบสถในที่ต่าง ๆ กัน เป็นอาบัติ แต่ภิกษุชาววัชชีแสดงว่าไม่เป็นอาบัติ

ข้อนี้พระพุทธเจ้าทรงห้ามอย่างเด็ดขาด พระองค์ทรงไม่เห็นชอบด้วยกับการที่เหล่าภิกษุผู้อยู่ในอวาสเดียวกันจะทำอุโบสถกรรมแยกกัน เช่นกรณีของพระเทวทัตที่ประสงค์จะแยกการทำอุโบสถกรรมเฉพาะพวกของตน พระองค์ก็ไม่ทรงเห็นด้วยเลยเพราะการกระทำเช่นนั้นถือว่าไม่มีความสามัคคีของหมู่คณะฉะนั้นความเห็นของเหล่าภิกษุวัชชีบุตรจึงผิดอย่างมากและไม่สมควรอย่างยิ่ง

๕) **อนุมติกบโป** ถ้ามึภิกษุที่ควรนำฉันทะมามือยู่แต่มีได้นำมา จะทำอุบสถกรรมเสียก่อนไมควร แต่วภิกษุชาววัชชีบอกวาคว

ความเห็นของวภิกษุวัชชีในเรื่องนี้ นับวาคิดเพราะขาดหลักของ ความสามัคคี ความพร้อมเพรียงแห่งหมู่คณะไป

๖) **อาจิณณกบโป** ข้อปฏิบัติอันใดที่เคยประพติตามกันมาแต่พระ อุปัชฌาย์อาจารย์ แม้จะประพติมิต ก็ควรประพติตามท่านได้ เหล่าภิกษุ วัชชีบุตรท่านมีความเห็นเช่นนี้ แต่โดยหลักการแล้ว ถ้าวุปัชฌาย์อาจารย์ ประพตติฎก จะปฏิบัติตามก็ควร ประพตติไมฎก จะปฏิบัติตามก็ไมควร

ความข้อนี้ตามความเห็นของเหล่าภิกษุวัชชีบุตรนั้น แม้ครูบา อาจารย์กระทั่งอุปัชฌาย์ถึงจะประพตติผิดหลักมิตธรรมก็ควรจะประพตติ ปฏิบัติตาม ข้าพเจ้ามองวาคิดความเห็นของวท่านเหล่านั้นค่อนข้างจะ เชื่อฟังครูอาจารย์มากเกินไป แม้แต่ความผิดฎกก็แยกแยะไมออก รู้ทั้งรู้ว่าครู อาจารย์ประพตติผิดก็ยังประพตติตาม ตามหลักแล้วถือว่าใชไมได้ ฉะนั้น ความเห็นข้อนี้ของเหล่าภิกษุวัชชีบุตรจึงถือว่าผิดหลักประพตติปฏิบัติของ ความเป็นมนุษยโดยทั่วไป

๗) **อมตติกบโป** ภิกษุฉันอาหารแล้วยังมิได้ทำวินัยกรรมก่อน ฉัน นมสทที่ยังมิได้แปรเป็นนมสั่มก่อนไมควร แต่วเหล่าภิกษุวัชชีบุตรเห็นว่าควรฉัน ได้ไมเป็นอาบัติ อาจารย์ฝ่ายเถรวาทวาคิดพระวินัยข้อที่ ๓๕ แห่งปาจิตติย

ความว่า “อนึ่ง ภิกษุใดฉันเสร็จ ห้ามภัตแล้ว เคี้ยวก็ดี ฉันทก็ดี ซึ่งของ เคี้ยวก็ดี ซึ่งของฉันทก็ดี เป็นปาจิตติย”^{๒๙}

ความข้อนี้นี้หลักการวินิจฉัยคล้ายกันกับข้อที่ ๓ เพียงแต่เปลี่ยนจาก อาหารเป็นนมสดเท่านั้น

๘)ชโลคิปาตุ^{๓๐} ภิกษุชาววัชชีเห็นว่า ภิกษุฉันเหล้าอ่อนๆที่ยังมิได้ เป็นน้ำสุรามาได้ อาจารย์ฝ่ายเถรวาทว่า ขัดกับพระบัญญัติข้อที่ ๕๑ แห่ง ปาจิตติย ความว่า “เป็นปาจิตติย ในเพราะดื่มสุราและเมรัย”^{๓๐}

ความเห็นเช่นนี้ก็เห็นว่าผิด เพราะแม้จะเป็นสุราอ่อนๆถ้าหากดื่ม เยอะเกินประมาณก็สามารถทำให้เมาได้ เช่นกรณีของไทยเคยปรุงสุราชาว นักพิราบแดงฯ ประชาสัมพันธ์ว่าพระภิกษุสามเณรสามารถดื่มได้ไม่เป็นอาบัติ มีภิกษุนอกคอกนิยมดื่มมาก แต่ปรากฏว่าดื่มแล้วแต่มากเกินไปจนเกิดเมา ขึ้นมาถึงกับมีเรื่องทะเลาะวิวาทกัน คณะสงฆ์ต้องออกมาห้ามจำหน่าย ฉะนั้น ความคิดเห็นของพวกภิกษุวัชชีบุตรในเรื่องนี้จึงถือว่าผิดทั้งพระวินัยและเป็น โลกวัชชะด้วย ไม่สมควรทำ

๙)อทสภํ นิสินทํ ภิกษุวัชชีบุตรแสดงว่า ภิกษุใช้ผ้านีสินทนะที่ไม่มี มีชายก็ควร แต่ฝ่ายเถรวาทว่าผิดพระวินัยบัญญัติข้อที่ ๘๘ แห่งปาจิตติย ความว่า “อนึ่ง ภิกษุผู้ให้ทำผ้าสำหรับนั่ง พึงให้ทำให้ได้ประมาณนี้

^{๒๙}พระไตรปิฎก เล่มที่ ๒บรรพที่ ๑๐๖๙๕-๑๐๗๔๓.หน้าที่๔๔๖-๔๔๘. ข้อที่ ๔๙๙.

[ออนไลน์].แหล่งที่มา:<<http://www.๘๔๐๐๐.org/tipitaka/pitaka๑/v.php?B=๐๒&A=๑๐๖๙๕&Z=๑๐๗๔๓>>.[๒๓ สิงหาคม ๒๕๕๙].

^{๓๐}พระไตรปิฎกออนไลน์เล่มที่ ๒บรรพที่ ๑๑๙๑๕-๑๑๙๙๕.หน้าที่๕๐๕-๕๐๘. ข้อที่ ๕๗๗.

[ออนไลน์].แหล่งที่มา:<<http://www.๘๔๐๐๐.org/tipitaka/read/v.php?B=๐๒&A=๑๑๙๑๕&Z=๑๑๙๙๕>>.[๒๓ สิงหาคม ๒๕๕๙].

ประมาณในค่านัน โดยยาว ๒ คีบ โดยกว้างคืบครึ่ง ชายคืบหนึ่ง ด้วยคืบ
สุดเธอทำให้ล่งประมาณนั้นไป เป็นปาจิตติย ให้ตัดเสีย”^{๓๑}

ความตอนนีของพระวินัยบัญญัตินัน เป็นอนบัญญัติที่พระพุท
องค์ทรงบัญญัติเพิ่มเติมเข้ามา เนื่องมาจากพระอุทายีเถระเป็นผู้ที่มีรูปร่าง
ใหญ่ นุ่งผ้าปูนึ่งไม่พอ ท่านก็เอามือดึงขอบผ้าปูนึ่งออก พระพุททรงเห็น
เข้าก็ถามว่าทำไมจึงทำเช่นนั้น ท่านก็กราบทูลว่า ผ้านึ่งเล็กไปสำหรับภิกษุที่
มีรูปร่างใหญ่ พระพุททรงค้ก็เลยบัญญัติผ้าสำหรับนึ่ง โดยเพิ่มชายเข้าอีกคืบ
หนึ่ง ดังเนื้อความที่ปรากฏในข้อบัญญัติที่ยกมานัน

เมื่อพิจารณาเนื้อความเทียบเคียงกันกับความเห็นของเหล่าภิกษุวัช
ชีบุตรที่ว่าภิกษุจะใช้ผ้านิสีทนะที่ไม่มีชายก็ควรนัน ความเห็นนี้ก็พอพึงมี
เหตุผลอยู่ เพราะเหล่าภิกษุฉัพคิยผู้เป็นอาทิกัมมิกะนันท่านไม่ได้นึ่งผ้าที่ไม่
มีชาย แต่นึ่งผ้าสำหรับปูนึ่งที่มีขนาดยาวเกินประมาณซึ่งห้อยย้อยยาว
สุ่ยสุ่ยแลดูไม่เป็นระเบียบเรียบร้อยและใช้ผ้าเกินความจำเป็นนันเอง
อุทาหรณ์ที่สองคือพระอุทายีท่านนึ่งผ้าสำหรับปูนึ่งที่ไม่มีชายเพราะตัวท่าน
ใหญ่พระพุททรงค้จึงอนุญาตให้ชายยาวอีกคืบหนึ่งเพื่อจะให้เหมาะสมกับสรีระ
ของพระที่มีรูปร่างใหญ่ แต่การมีพุทธานุญาตเช่นนี้ก็มีกำหนดไว้ กล่าวคือต้อง
ยาวไม่เกิน ๒ คีบ กว้างไม่เกินคืบครึ่ง และมีชายยาวไม่เกินหนึ่งคืบของคืบ
พระสุด^{๓๒} ดังพุทบัญญัติข้อที่ ๘๙ นันเอง

ฉนันตามความเห็นของพวกภิกษุวัชชีบุตรว่าจะใช้ผ้านิสีทนะไม่มี
ชายก็ควรนัน เมื่อถามว่าผ้าที่ไม่มีชายคือผ้าชนิดไหน ผ้าที่ไม่มีชายนึ่งไม่ได้

^{๓๑} พระไตรปิฎกออนไลน์ เล่มที่ ๒บรรพตที่ ๑๔๕๗๑ - ๑๔๖๓๒.หน้าที่๖๓๐ - ๖๓๒.ข้อที่
๗๖๔.[ออนไลน์].แหล่งที่มา:< <http://www.dhammadownload.org/tipitaka/read/v.php?B=๐๒&A=๑๔๕๗๑&Z=๑๔๖๓๒> >.[๒๓ สิงหาคม ๒๕๕๙].

^{๓๒} พระธรรมกิตติวงศ์ได้ให้ความหมายไว้ในหนังสือพจนานุกรมเพื่อการศึกษาพุทธศาสน์ชุดคำวัดว่า
๑ คืบพระสุดเท่ากับ ๓ คืบของคนปานกลางสมัยนันหรือเท่ากับ ๑ ศอกคืบข้างไม้, คืบพระสุดในปัจจุบัน
ให้ถือมาตรวัดเป็นเมตรคือ ๑ คืบพระสุดเท่ากับ ๒๕ เซนติเมตร ๒ คืบพระสุดเท่ากับ ๕๐
เซนติเมตรหรือ ๑ ศอกข้างไม้ ดังนั้น ๑ เมตรจึงเท่ากับ ๔ คืบพระสุดหรือ ๒ ศอกข้างไม้

หรือ สำหรับผ้าที่ไม่มีขายนั่นก็คือผ้าที่ยาวได้ประมาณ กว้างได้ประมาณ แต่ ขายไม่มี ใช่หรือไม่ ถ้าใช่ก็สมควรที่จะนั่งได้ เพราะตามเนื้อความว่าพึงทำให้ ได้ประมาณ เมื่อว่าตามความหมายที่ทรงบัญญัติไว้โดยยกเหล่าภิกษุที่เป็น อาทิกัมมิกะแล้วนั้นเป็นต้นบัญญัติ ตอนแรกไม่ได้บัญญัติผ้าสำหรับนั่งที่มีขาย แต่กำหนดประมาณโดยยาวและโดยกว้างเท่านั้น และมาบัญญัติเพิ่มเติม เกี่ยวกับขายผ้าเพราะเห็นภิกษุของท่านอุทายีซึ่งท่านเป็นผู้ที่มีรูปร่างใหญ่พอ นั่งผ้านี้สีทึบแล้วไม่เห็นแม้แต่ขอบผ้าเลย ฉะนั้นจึงทรงอนุญาตให้มีขายผ้า ยาวหนึ่งคืบนั่นเอง ดังนั้นความเห็นในข้อนี้ของพวกภิกษุวัชชีบุตรจึงถือว่า ชอบแล้ว เพราะผ้าที่ไม่มีขายก็ถือว่าผ้าไม่ได้ยาวเกินประมาณเลย

๑๐) ขาตรุปราช ภิกษุชาววัชชีเห็นว่า ภิกษุจะรับเงินและทองคำ ได้ ข้อนี้อาจารย์ฝ่ายเถรวาทว่าผิดกับพระพุทธานุญาตนิสสัคคีย ปาจิตติย์ ข้อที่ ๑๘ ความว่า “อนึ่ง ภิกษุใด รับกัถิ ให้รับกัถิ ซึ่งทองหรือ เงิน หรือยินดีทอง เงินอันเขาเก็บไว้ให้เป็นนิสสัคคียปาจิตติย์”^{๓๓}

ความเห็นของเหล่าภิกษุวัชชีบุตรในขณะนั้น แม้อาจารย์ฝ่ายเถรวาทจะเห็นว่าขัดต่อพระวินัยบัญญัติก็ตามที่ ถึงกระนั้นเมื่อกลับย้อนมามอง ภิกษุฝ่ายที่บอกว่าตนเป็นฝ่ายเถรวาทที่รักษาพระวินัยอย่างเคร่งครัดก็ยังมี พฤติกรรมขัดต่อพระบัญญัติในเรื่องเกี่ยวกับเงินทองอยู่ดี อีกทั้งการรับเงิน ทองก็เห็นเป็นที่ชินหูชินตาประชาชนโดยทั่วไปแล้ว ความเห็นของพวกภิกษุวัชชีบุตรผิดต่อพระวินัยบัญญัติของฝ่ายเถรวาทไหม ตอบว่าผิด แต่ท่านเหล่านั้น ก็ประพฤติตามที่ตนเห็นเช่นนั้นเป็นอาจिनแล้ว ส่วนฝ่ายเถรวาทบอกว่าขัดต่อ พระบัญญัติแต่การกระทำก็ขัดต่อพระบัญญัติเช่นกัน เมื่อเป็นเช่นนั้น หมายความว่าอย่างไรกัน

^{๓๓} พระไตรปิฎกออนไลน์ เล่มที่ ๒บรรทัดที่ ๒๕๖๗ - ๒๖๘๔.หน้าที่๑๐๘ - ๑๑๒. ข้อที่ ๑๐๕.
[ออนไลน์].แหล่งที่มา:<<http://www.๘๔๐๐๐.org/tipitaka/read/v.php?B=๐๒&A=๒๕๖๗&Z=๒๖๘๔>
>.[๒๓ สิงหาคม ๒๕๕๙].

ฉะนั้นการรับเงินหรือทองไม่ว่าจะอยู่ในยุคสมัยไหนก็ตามก็ถือว่าขัดต่อพระพุทธบัญญัติแน่นอน พระพุทธองค์ก็ไม่ทรงสนับสนุนในเรื่องนี้ด้วย แต่เมื่อกันตามกาลเวลา สถานการณ์ และสภาพแวดล้อมในสมัยปัจจุบันนั้น พระภิกษุที่อยู่ในสมณเพศได้ส่วนมากจะเป็นพระที่เน้นในเรื่องการศึกษา (คันถธุระ) พวกที่มุ่งแต่ปฏิบัติอย่างเดียวนั้นมีน้อย(วิปัสสนาธุระ) ในส่วนของพระภิกษุที่ศึกษานั้นหาใช่แต่จะศึกษาพระธรรมวินัยอย่างเดียวไม่ แต่เรื่องวิชาการทางโลกท่านเหล่านั้นก็เฝ้ารู้ที่จะศึกษาเช่นกัน ดังนั้นเมื่อได้ศึกษาทางโลกก็ต้องเสียค่าหน่วยกิตค่าเดินทางบ้างเป็นธรรมดา พระที่บวชเรียนอยู่นั้นใช้ว่าจะเป็นผู้เศรษฐกิจกันเสียหมด ก็มีแต่ลูกคนจนๆทั้งนั้นที่มาบวชกัน บวชเข้ามาแล้วงานก็ไม่ได้ทำ รายได้ก็ไม่มี ดังนั้นเวลาไปกิจนิมนต์ที่ญาติโยมมีศรัทธาถวายปัจจัยมาด้วย ก็จำเป็นต้องรับ เพราะต้องเก็บไว้เป็นค่าการศึกษา และค่าใช้จ่ายอื่นๆ มีค่ารถ ค่าน้ำ ค่าไฟ เป็นต้น ดังนั้นการที่จะไม่รับเงินทองเลยนั้น สำหรับพระภิกษุที่บวชเรียนคงเป็นไปได้ยาก แต่เมื่อรับเงินทองมาแล้วจะต้องมีวิธีจัดการให้ถูกต้อง ทำให้เกิดประโยชน์อย่างนี้ชาวบ้านก็ติดจินตนาการไม่ได้ เพราะไม่ได้ใช้เงินทองที่ญาติโยมถวายมาโดยเปล่าประโยชน์ อนึ่งเมื่อได้มาแล้ว ควรที่ต้องไม่ผูกใจัดติดกับสิ่งเหล่านั้น เพราะจะเป็นเหตุนำมาซึ่งความทุกข์ความเศร้าหมองได้

๕.บทสรุป

หลังจากได้วิเคราะห์เรื่องวัตถุ ๑๐ ประการแล้วนั้นมียางข้อที่ขัดกับพระวินัย บางข้อก็ไม่ขัด แต่การที่จะว่าพระพุทธศาสนาแตกแยกออกเป็นมหาสังฆิกะหรือที่เรียกว่ามหายานมีสาเหตุมาจากความเห็นเรื่องวัตถุ ๑๐ ประการต่างกันนั้น น่าจะเป็นเหตุผลลำดับรอง เพราะการที่เหล่าภิกษุวัชชีบุตรมีความเห็นเช่นนั้นนั้นอาจจะเพราะถือตามพระพุทธรูปของพระพุทธรูปก็ได้ พระพุทธรูปนั้นพระองค์ได้ตรัสกะพระอานนท์พุทธรูปปฏิฐากก่อนจะปรินิพพานซึ่งท่านอานนท์ได้ท้าวความให้พระมหาเถระได้รับฟังกันในที่ประชุมสงฆ์ว่า “...ท่านเจ้าข้า เมื่อจวนจะปรินิพพาน พระผู้มีพระภาคได้ตรัส

กะข้าพเจ้าว่า ดูกรอานนท เมื่อเราล่งไป สงฆ์หวังอยู่จะพึงถอนสิกขาบทเล็กน้อยเสียก็ได้...”^{๓๔}

ครั้นพิจารณาตามนัยนี้แล้วความเห็นของพวกภิกษุวัชชีบุตรก็ยังไม่นับว่านอกரிตนอกรอย เพราะต้องการจะเปลี่ยนแปลงเฉพาะสิกขาบทเพียงเล็กน้อยเท่านั้น ส่วนสิกขาบทที่สำคัญๆก็ยังคงอยู่ทางอีกฝ่ายหนึ่งก็เห็นว่าควรจรรักษาไว้เช่นเดิม แม้จะเป็นเพียงสิกขาบทเล็กน้อยก็ไม่ควรจะทำการแก้ไขหรือเปลี่ยนแปลงอะไร ซึ่งเมื่อพึงเหตุผลของทั้งสองฝ่ายแล้วก็มีเหตุผลทั้งสองฝ่าย แต่ทว่าความเสียหายได้เกิดขึ้นอย่างร้ายแรงก็เพราะความที่ต่างฝ่ายต่างไม่ยอมลงใจกันไม่ยอมลดหย่อนผ่อนผันให้กันและกัน จึงเป็นเหตุให้เกิดเรื่องลูกกลมใหญ่โต ถึงกับแตกแยกเป็นนิกายต่างๆมากมายในภายหลัง สมดังที่พระพุทธองค์ได้ตรัสไว้ว่า สาเหตุที่ทำให้สงฆ์แตกกันมี ๑๘ ประการ มีแสดงธรรมว่าเป็นธรรม แสดงธรรมว่าเป็นอธรรม แสดงวินัยว่าเป็นวินัย แสดงวินัยว่าเป็นอนินัย ดังนี้ เป็นต้น เมื่อสงฆ์มีพฤติกรรม ๑๘ ประการดังกล่าวก็เป็นเหตุให้ทำอุโบสถกรรม ทำปวารณาและทำสังฆกรรมแยกกัน...”^{๓๕}

ดังนั้น เราจะเห็นได้ว่าสาเหตุของการแตกแยกเป็นนิกายต่าง ๆ นั้น ไม่ใช่เรื่องของวัตถุ ๑๐ ประการเป็นสาเหตุหลัก แต่เป็นเรื่องของความไม่ยอมลดทอนฐานะของแต่ละฝ่าย เพราะต่างฝ่ายต่างก็ไม่ยอมรับนับถือกันและกันในความเห็นที่ขัดแย้ง เพราะวัตถุ ๑๐ ประการนั้นไม่ใช่อาบัติชั่วหยาบ ไม่ใช่อาบัติหนัก ไม่ใช่อาบัติปานกลาง เป็นอาบัติที่มีโทษน้อย อาบัติหนัก

^{๓๔} พระไตรปิฎกออนไลน์เล่มที่ ๗บรรทัดที่ ๗๔๔๐-๗๔๕๙.หน้าที่๓๐๘.ข้อที่ ๖๒๐.[ออนไลน์].

แหล่งที่มา:<http://www.๘๔๐๐.org/tipitaka/pitaka_item/v.php?B=๗&A=๗๔๔๐&Z=๗๔๕๙&pagebreak=๐>.[๒๓ สิงหาคม ๒๕๕๙].

^{๓๕} ดูรายละเอียดในพระไตรปิฎก ฉบับสำหรับประชาชน ย่อความจากพระไตรปิฎกฉบับภาษาบาลี ๔๕ เล่ม, มหามกุฏราชวิทยาลัย ในพระบรมราชูปถัมภ์, พิมพ์ครั้งที่ ๑๗ (กรุงเทพมหานคร : พิมพ์ที่โรงพิมพ์มกุฏราชวิทยาลัย), ๒๕๕๐. หน้า ๒๗๕.

เช่น ปาราชิก อาบัติกลางเช่น สังฆาติเสส ฝ่ายวัชชีบุตรภิกษุก็ยังยอมรับนับถืออยู่ ยังปฏิบัติตามอยู่ ถือว่าไม่ใช่สาเหตุที่ร้ายแรงอะไรเลย

เมื่อมองถึงสถานการณ์ปัจจุบันแล้ว ฝ่ายมหายานจะเจริญรุ่งเรืองมากกว่าฝ่ายเถรวาทด้วยซ้ำ และกำลังหลักในการขับเคลื่อนพระพุทธศาสนาในการขยายจำนวนของพุทธศาสนิกชน โดยรวมแล้วเห็นจะมีแต่มหายานเป็นส่วนใหญ่ ส่วนฝ่ายเถรวาทก็มีเพียงไม่กี่ประเทศเท่านั้นเอง แต่ถึงกระนั้นหลักใหญ่สำคัญจุดมุ่งหมายเดิมก็เพื่อความผาสุกของมวลมนุษยชาติรวมทั้งเหล่าเทวดาที่อาศัยอยู่บนโลกใบนี้และจักรวาลอันไกลโพ้น ฉะนั้นการที่จะมาแบ่งแยกกันว่าเป็นมหายานหรือเถรวาท ใครดีใครชั่วกว่ากันนั้นคงไม่เป็นผลดีต่อพระพุทธศาสนาอย่างแน่นอน สุดท้ายทั้งสองฝ่ายต้องร่วมมือกัน จับมือกัน หันหน้าเข้าหากัน เพื่อช่วยกันเผยแผ่พระธรรมของพระพุทธองค์ให้จรจรายไปทั่วทุกสารทิศทุกมุมโลก เพื่อความผาสุกแห่งสรรพสัตว์ตลอดไป

บรรณานุกรม

๑.หนังสือ

สุชีพ ปุญญานุภาพ. พระไตรปิฎก ฉบับสำหรับประชาชน ย่อความจาก
พระไตรปิฎกฉบับภาษาบาลี ๔๕เล่ม.มหามกุฏราชวิทยาลัย ใน
พระบรมราชูปถัมภ์, พิมพ์ครั้งที่ ๑๗.กรุงเทพมหานคร : พิมพ์ที่
โรงพิมพ์มกุฏราชวิทยาลัย. ๒๕๕๐.

พันเอก(พิเศษ) นวม สงวนทรัพย์.พระพุทธรศาสนา๑๓๓๓มหาน.
กรุงเทพฯ : พิมพ์ที่โรงพิมพ์มหา
มกุฏราชวิทยาลัย. ๒๕๕๒.

พระอุตรคณาธิการ (ชวินทร์ สระคำ). ประวัติศาสตร์พุทธศาสนาใน
อินเดีย. มหาจุฬาลง กรณราชวิทยาลัย ในพระบรม
ราชูปถัมภ์. กรุงเทพฯ : พิมพ์ที่โรงพิมพ์มหาจุฬาลง
กรณราชวิทยาลัย. ๒๕๓๔.

พระธรรมเจดีย์ (ประกอบ ธรรมเสฏฐ). อธิบายวินัย สำหรับนักธรรมชั้นตรี
ชั้นโท ชั้นเอก ฉบับกรรมการศาสนา. ๒๕๔๗.

พระธรรมกิตติวงศ์ (ทองดี สุรเตโช ป.ธ.๙ ราชบัณฑิต). พจนานุกรมเพื่อ
การศึกษาพุทธศาสน์ ชุดคำวัด. วัดราชโอรสาราม. กรุงเทพฯ,
๒๕๔๘.

๒.ออนไลน์

พระไตรปิฎกออนไลน์

<<http://www.๘๔๐๐๐.org/tipitaka/read/v.php?B=๐๗&A=๗๕๓๖&Z=๗๕๖๔>>.

สืบค้นเมื่อ ๒๓สิงหาคม ๒๕๕๙.

พระไตรปิฎกออนไลน์ เล่มที่ ๗บรรทัดที่ ๑๐๙๙๓๒-๑๐๙๙๘๘.หน้าที่๔๕๘-๔๖๐, ข้อที่ ๕๑๒,

<<http://www.๘๔๐๐๐.org/tipitaka/read/v.php?B=๐๒&A=๑๐๙๓๒&Z=๑๐๙๘๘>>. สืบค้นเมื่อ ๒๓สิงหาคม ๒๕๕๙.

พระไตรปิฎกออนไลน์ เล่มที่ ๒บรรทัดที่ ๑๐๘๗๓ - ๑๐๘๗๑.หน้าที่๔๕๕-๔๕๗.<<http://www.๘๔๐๐๐.org/tipitaka/read/v.php?B=๒&A=๑๐๘๗๓&Z=๑๐๘๗๑&pagebreak=๐>>.สืบค้นเมื่อ ๒๓สิงหาคม ๒๕๕๙.

พระไตรปิฎกออนไลน์ เล่มที่ ๒บรรทัดที่ ๑๑๙๑๕ - ๑๑๙๙๕.หน้าที่๕๐๕ - ๕๐๘.ข้อที่ ๕๗๗.

<<http://www.๘๔๐๐๐.org/tipitaka/read/v.php?B=๐๒&A=๑๑๙๑๕&Z=๑๑๙๙๕>>.สืบค้นเมื่อ ๒๓สิงหาคม ๒๕๕๙.

พระไตรปิฎกออนไลน์ เล่มที่ ๒บรรทัดที่ ๑๔๕๗๑ - ๑๔๖๓๒.หน้าที่๖๓๐ - ๖๓๒.ข้อที่๗๖๔.

<<http://www.๘๔๐๐๐.org/tipitaka/read/v.php?B=๐๒&A=๑๔๕๗๑&Z=๑๔๖๓๒>>.สืบค้นเมื่อ ๒๓สิงหาคม ๒๕๕๙.

พระไตรปิฎกออนไลน์ เล่มที่ ๒บรรทัดที่ ๒๕๖๗ - ๒๖๘๔.หน้าที่๑๐๘-๑๑๒.ข้อที่๑๐๕.

<<http://www.๘๔๐๐๐.org/tipitaka/read/v.php?B=๐๒&A=๒๕๖๗&Z=๒๖๘๔>>. สืบค้นเมื่อ ๒๓สิงหาคม ๒๕๕๙.

พระไตรปิฎกออนไลน์ เล่มที่ ๗บรรทัดที่ ๗๒๙๘ - ๗๓๖๙.หน้าที่๓๐๒ - ๓๐๔.

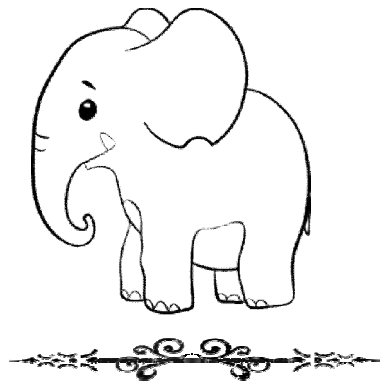
<http://www.๘๔๐๐๐.org/tipitaka/pitaka_item/v.php?B=๗&A=๗๒๙๘&Z=๗๓๔>.สืบค้นเมื่อ ๒๓สิงหาคม ๒๕๕๙.

พระไตรปิฎกออนไลน์ เล่มที่ ๗บรรทัดที่ ๗๔๔๐ - ๗๔๕๙.หน้าที่๓๐๘. ข้อที่ ๖๒๐.

<http://www.๘๔๐๐๐.org/tipitaka/pitaka_item/v.php?B=๗&A=๗๔๔๐&Z=๗๔๕๙&pagebreak=๐>. สืบค้นเมื่อ ๒๓ สิงหาคม ๒๕๕๙.

พระไตรปิฎก เล่มที่ ๒บรรทัดที่ ๑๐๖๙๕ - ๑๐๗๔๓.หน้าที่๔๔๖ - ๔๔๘. ข้อที่ ๔๙๙.

<<http://www.๘๔๐๐๐.org/tipitaka/pitaka๑/v.php?B=๐๒&A=๑๐๖๙๕&Z=๑๐๗๔๓>>.สืบค้นเมื่อ ๒๓สิงหาคม ๒๕๕๙.

BUDDHISM AND SOCIAL CONCERN

Dr. Suresh Kumar^{*}

๑. Introduction

The Buddha was born at Lumbini as Prince Siddhartha over ๒๖๐๐ years ago in the *Sakya* clan. He had all the worldly luxuries for enjoyment and pleasure but after seeing a sick man, an old man, a dead man and finally an ascetic, he realized that this world is full of suffering and the worldly pleasures are useless. He renounced his household life, became a homeless recluse, underwent severe penance for six long years, and by attaining the Supreme Knowledge became the Buddha. He got the lasting solution of the perennial problem of ‘suffering’ (*Dukkha*) at Bodhgaya; but he did not retire to the forest life. He was deeply involved in thinking for the suffering human beings and that was the reason, he went to Sarnath to share his knowledge with his erstwhile companions who later came to be known as Pañcavaggiya Bhikkhus. When the number of his disciples rose up to sixty and all became ‘Arahantas’, the Master dispatched them to different directions with the sole aim of doing good to all the beings.

^{*}Research Consultant Indian Council of Historical Research (ICHR) (Ministry of Human Resource Development, Govt. of India) New Delhi-๑๑๐๐๐๑

๒. The Concept of Buddha's Teachings

Thereafter the Buddha himself left Sarnath and throughout ๔๕ years of his age remaining mendicant life continuously wandered through various regions of the northern India preaching for well being of the sentient beings. During this missionary span of time the social justice and harmony may be understood in the light of the Buddha's teaching.^{๓๖} He was deeply disheartened over the practice of discrimination among human beings on the caste basis. He out rightly discarded it and tried to replace the social stratification of the then Indian society from the angle of birth to the consideration of deeds which is evident from this beautiful verse:

*“Na jacca vasalo hoti na jacca hoti brahmano /
Kammuna vasalo hoti kammuna hoti brahmano
//”^{๓๗}*

No doubt for the Buddha too, Brahmana remained the supreme, but his concept of Brahmana was entirely different. It was indeed based on purity of action irrespective of any caste, as we find in Dhammapada:

*“Na jatahi na gottehi na jacca hoti brahmano /
Yamhi saccam ca dhammo ca so suci so ca
brahmano //”^{๓๘}*

^{๓๖} Prof. B. Labh in his unpublished article, Buddhism and Social Harmony.

^{๓๗} Dr. Bhikkhu Dharma Rakshita (ed.& tr.), *Vasalasutta, Suttanipata*, Verse no. ๒๑ & ๒๗, Delhi: Motilal Banarsidass Publisher, p. ๓๔.

We also see that the followers of the Buddha strictly followed these teachings in their practical life as it is evident by this incident. It is said that once Ananda went for the alms. On the way he felt thirsty and was searching for water. He found a well and came near it for drinking water. A girl of very low caste was drawing water from the well. Ananda requested her for water, but she said, “I belong to Matanga caste, sir”. Ananda replied, “I did not ask for your birth, sister, I asked for water”^{๓๙}. Generally speaking, Buddhism developed five main arguments against social stratification— biological, evolutionary, sociological, ethical and spiritual unity of mankind. Biologically, all human beings are from one single caste. Evolutionary argument throws light that how caste name originated as mere conventions. With division of the nature of job or work such conventional grouping becomes necessary. Third argument is based on sociological considerations. In a society one finds two caste systems and in some other societies there is no caste system at all. Ethical and spiritual arguments reveal the privileged position desired by some communities in order to maintain their status in the religious sphere.

However, it is to be mentioned here that though the Buddha did not believe in the birth based caste, he did not condemn the social order based on caste either. He perhaps believed that the divisions in a society into groups was the result

^{๓๘} Dhammapada, Verse No. ๓๙๓.

^{๓๙} E.J.Thomas, **Life of the Buddha**, Delhi:Motilal Banarsidas Publisher Pvt.Ltd.,

of historical and economic reasons and did not affect the moral climate much. The Buddha says, “Just as , brethren, the great rivers— Ganga, Yamuna, Aciravati and Mahi— when they have fall into the great ocean, lost their individual identity and is known as the great ocean, in the same way, O brethren, do the members of these four varnas— Ksatriya, Brahmana,Vaisya and Sudra when they began to follow the Doctrine and Discipline as propounded by the Tathagata, they renounce their different names of caste and rank and become members of one and the same order.”^{๔๐}

However, he did not stop here. Rather he talked of developing a sense of equality, loving-kindness, and compassion towards one and all; which could be possible only when one gives up the notion of false complex of superiority and inferiority and treats everybody just like himself. The Buddha support to freedom of women to reach at the higher spiritual realm and love for animals and nature is deeply reflected in the Pali scriptures.

๓. The teachings of the Buddha with the Social Concern

The concept in Dhammapada for the restoration and establishment of non-violence in the society and leading humanity towards global peace is obvious as the Buddha proclaims:

“Na hi verena verani, sammantidha kudacanam /

^{๔๐} Anguttaranikaya quoted by Dr. K. Dhammaratana in “The Social Philosophy of Buddhism”, p. ๑๐๑ and by Dr. Suraj Narain Sharma in “Buddhism Social and Moral Education”, Delhi: Parimal Publications, ๒๐๑๑, p. ๔๘.

Averena ca sammanti, esa dhammo sanantano //”^{๔๑}

This indicates that Buddhist concepts of non-violence, love, compassion, good-will etc. are the foundations of human life. It is because, when we cultivate such feelings in ourselves, we enter the state of eternal satisfaction and we feel the whole universe as our own family. The verses dealing with hatred and its appeasement are of special significance. If anger is met with anger and hatred with hatred, there is no end to struggle and scuffle. This is the reason, the Buddha advises for having company of good friends, who could show and suggest noble ideas and useful path.

***“Na bhaje papake mitte, na bhaje purisadhame /
Bhajetha mitte kalyane bhajetha purisuttame //”^{๔๒}***

Further, the Buddha advises not to insult and harm others and thereby help in strengthening the bond of mutual respect among human beings:

***“Anupavado anupaghato patimokkhe ca samvaro /
Mattaññuta ca bhattasmim pantañca
sayanasanam /***

Adhicitte ca ayogo etam Buddhān sasanam //”^{๔๓}

The Buddha, also, dissuades man from indulging into war, indulging into as according to him, war further results in disharmonizing social understanding. War breeds hatred and the defeated person

^{๔๑} Dhammapada, Verse No.๕

^{๔๒} Ibid., ๗๘

^{๔๓} Ibid., ๑๘๕

undergoes suffering (humiliation); but one who has got pacified from war, enmity, hatred etc., experiences the real pleasure:

*“Jayam veram pasavati, dukkhaa seti parajito /
Upasanto sukhaa seti hitva jayaparajayati // ”*^{๔๔}

Furthermore, there are numerous teachings in Buddhism connected to social concern, such as the four *Samgha Vatthu*. These are:

- *Dana* (giving, generosity, charity, donation etc.)
- *Piyavaca* (kind, loving, pleasing, soothing and convincing speech etc.)
- *Atthacariya* (useful conduct, rendering services, life services, doing good etc.)
- *Samanatthata* (even and equal treatment, equality consisting in impartiality, participation and behaving oneself properly in all circumstances.)

According to Buddhism a constructive member of the society should possess the following qualities or principles of conduct, such as:

- *Metta* (loving kindness, good will and amity, wish to help others etc.)
- *Karuna* (compassion): It gets expression through the acts like helping other people in escaping their

^{๔๔} Ibid., ๒๐๑

suffering, determination to free all beings both human and animal from their hardships and miseries.

- *Mudita* (appreciative gladness and selfless joy): On when seeing others happy one feels glad; when seeing others doing good actions or attaining success and advancement, one responds with gladness and is ready to help and support them selflessly.
- *Uppekha* (Equanimity): seeing things as they really are with a mind that is even steady, firm and fair like a pair of scales; understanding that all beings experience good and evil in accordance with the causes they have created , ready to judge, position oneself and act in accordance with principles, reason and equity.

A person who follows these teachings will bring happiness to the whole society. Thinking in terms of Buddhism, while social action is encouraged, it should always stem from skillful mental states. Any social action, no matter how seemingly worthwhile, will be ruined if it becomes tainted with unskillful intentions. So, all actions should be performed carefully, with an awareness of the real intention behind it.

One with moral virtue or *Manussa-Dhamma*,^{๔๕} who be rightfully called civilized conducts himself as follows:^{๔๖}

^{๔๕}Qualities that make one human.

^{๔๖} Bhikkhu P.A. Payutto, *A CONSTITUTION FOR LIVING: Buddhist principles for a fruitful and harmonious life*, Thailand: Sahathammika Co. Ltd., ๒๐๐๖, pp. ๑๗-๑๘.

A. He has the threefold *Sucarita*: (good or proper conduct):

- i. *Kaya-sucarita* (righteous bodily conduct): he does things that are virtuous and proper; he has good bodily conduct.
- ii. *Vaci-sucarita* (righteous speech): he says things that are virtuous and proper; he has good verbal conduct.
- iii. *Mano-sucarita* (righteous mentality): he thinks things that are virtuous and proper; he has good mental conduct.

B. He abides by the noble qualities (*Ariya-dhamma*): by practicing properly according to the ten courses of wholesome action (*Kusala-kamma*):

● Three of the body:

1. Abstaining from killing or taking life, oppression and harassment; as well as possessing kindness, compassion and helpfulness.
 2. Abstaining from filching, theft and exploitation; as well as respecting the property rights of others.
 3. Abstaining from misconduct and violation of other's loved or cherished ones; not abusing them, disgracing or dishonoring their families; as well as respecting their chastity and showing due respect.
-

- **Four of Speech:**

1. Abstaining from false speech, lying and deception as well as speaking only the truth, not intentionally saying things that stray from the truth out of a desire for personal gain.
2. Abstaining from malicious speech inciting one person against another; as well as speaking only words those are conciliatory and conducive to harmony.
3. Abstaining from coarse, vulgar or damaging speech as well as speaking only polite and pleasant words.
4. Abstaining from worthless or frivolous speech; and speaking only words that are true, reasonable, useful and appropriate to the occasion.

- **Three of mind:**

1. Not being greedy; not focusing only on taking; but thinking of giving, of sacrifice; and making mind munificent.
2. Not thinking hateful and destructive thoughts of having a destructive attitude toward others; but bearing good intentions toward others, spreading good-will and aiming for the common good.
3. Cultivating Right View (Sammaditthi): understanding the law of kamma that good actions bring good results

and bad actions bring bad results; having a thorough grasp of the truth of life and the world; seeing the faring of things according to causes and conditions.

These ten qualities are variously known as kusala kammapatha (wholesome courses of action), dhamma-cariya (principles of virtuous living) and ariya-dhamma (noble qualities).

C. At the very least he observes the five precepts: The ten basic principles of conduct mentioned above are a comprehensive description of the moral conduct or noble qualities through which personal development of body, speech and mind can be made, for those who are not yet firm in these noble qualities. However, it is recommended that at least moral restraint through body and speech should first be developed by observing the *Pañcaśīla* (five precepts), which are among the first factors of the ten principles for virtuous living (dhamma-cariyā). In Dhammika Sutta, also, we find the observance of five precepts by one and all continuously on all days. “Now I tell you of the life which a householder should lead, of the manner in which a disciple should conduct himself well such duties as are peculiar to the mendicants cannot be fulfilled by one who has a family writes T.W. Rhys Davids”^{๔๗} The five precepts are:

^{๔๗} T.W. Rhys Davids, *Buddhism*, pp. ๑๓๗-๓๘.

1. *Panatipata Veramani*^{๔๘} (Abstaining from killing): not taking life or doing bodily harm.
2. *Adinnadana Veramani* (Abstaining from taking what is not given): not stealing, pilfering or filching; not violating the property of others.
3. *Kamesumicchā/ Abrahmacariya Veramani* (Abstaining from sexual misconduct): not violating the loved or cherished ones of others, thereby destroying their honor and dignity and confusing their family life.
4. *Musavada Veramani* (Abstaining from lying): not telling lies or using deceptive speech; not deceiving other people or causing harm to their interests through speech.
5. *Suramerayamajjappamadatthana Veramani* (Abstaining from alcohol and intoxicants): not taking wines, liquor, intoxicants or addictives, which are causes for heedlessness and drunkenness, and lead to damage and blunders such as accidents due to lack of mindfulness. An intoxicated person at least threatens the sense of security and well-being of fellow community members.

^{๔๘} “Tattha panoti voharato satto, paramatthato jivitindriyam. Panassa atipato panavadho panaghato panatipato, atthato...Vadhakacetana.” Vīmanavattu-Atthakath (Paramatthadīpani), Igatapuri: Vipassana Research Institute, p. ๕๗

๔. Conclusion

It can be said that in order to create a harmonious atmosphere, we need to generate a good and kind heart not only for ourselves but for the whole humanity. The human qualities as mentioned and preached by the Buddha like equanimity, compassion, good-will, love etc. must be cultivated and sustained through systematic means of life. Such qualities needed to be taught right from childhood. If we apply these teachings of the Buddha in practicality with a pure and focused mind, surely we can achieve the object of a quality life. Why, only, pure and focused mind because the Buddha says that mind is the forerunner of all activities. All type of thoughts arises in mind only. If evil thoughts come to one's mind, evil he will do and if noble thoughts come, noble deeds he will do.

*“Manopubbangama dhamma mano settha manomaya /
Manasa ce padutthena bhasati va karoti va //
Tato nam dukkhamanveti cakkam’va vahato padam /
Manopubbangama dhamma mano sattha manomaya //
Manasa ce pasannena bhasati va karoti va /
Tato nam sukhamanveti chaya’va anapayini //”*^{๔๙}

^{๔๙} Dhammapada, Verse nos. ๑-๒.

Bibliography

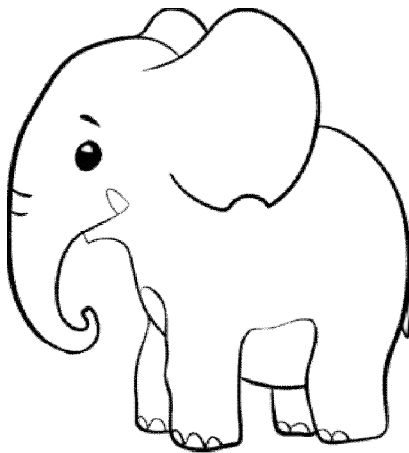
Damien Keown, **Contemporary Buddhist Ethics**, New York: Routledge Curzon, ๒๐๐๐.

....., **The Nature of Buddhist Ethics**, London: Palgrave, ๒๐๐๑.

Dr. S.N. Sharma, **Buddhist Social and Moral Education**, Delhi: Parimal Publications, ๒๐๑๑.

Bhikkhu P.A. Payutto, **A CONSTITUTION FOR LIVING: Buddhist Principles for a Fruitful and Harmonious**

Life, Thailand: Sahathammika Co. Ltd., ๒๐๐๖.

ภาค ผนวก

ภาคผนวก

แนวทางการเตรียมต้นฉบับและการส่งต้นฉบับ

วารสารวณัฏฺเฐองแหรงพุทศาสตรปริทรรศน์

บัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขต
สุรินทร์

.....

๑. ความหมายและประเภทของบทความทางวิชาการ

๑.๑ บทความทางวิชาการทั่วไป หมายถึง งานเขียนทางวิชาการใน
ศาสตร์สาขาต่างๆ ที่มีการรวบรวมข้อมูลความคิดเห็น ข้อยุติ ข้อเสนอแนะ
และประสบการณ์เกี่ยวกับเรื่องใดเรื่องหนึ่งเข้าไว้ด้วยกันอย่างเป็นระบบโดย
ผู้เขียนค้นคว้าจากเอกสาร การสังเกต การสัมภาษณ์ เป็นต้น แล้ววิเคราะห์
อย่างสมเหตุสมผล บทความวิชาการมีหลายลักษณะ เช่น บทความแสดง
ความคิดเห็นที่วิเคราะห์ผลงานใหม่ๆ ที่มีความสำคัญในสาขาวิชาของวารสาร
นั้น บทความจากบรรณาธิการที่แสดงความคิดเห็น ข้อเสนอแนะในประเด็น
ใดประเด็นหนึ่ง บทความวิจารณ์ที่อาจเป็นการแสดงข้อสนับสนุนหรือข้อ
โต้แย้งของผู้เชี่ยวชาญหรือผู้มีประสบการณ์

๑.๒ บทความปริทรรศน์ (Review Article) หมายถึง บทความเชิง
วิเคราะห์ที่ผู้เขียนรวบรวมและสังเคราะห์ความรู้ทางวิชาการเรื่องใดเรื่องหนึ่ง
มาวิเคราะห์ เปรียบเทียบ วิจารณ์ สรุปประเด็นให้ผู้อ่านเห็นแนวโน้ม เกิด
ความกระจ่างในเรื่องนั้นยิ่งขึ้นไปและเป็นแนวทางในการศึกษาเชิงวิชาการ
ต่อไป

๑.๓ บทความวิจัย หมายถึง บทความที่นำเสนอผลการศึกษาค้นคว้าใหม่ๆ ทั้งในด้านทฤษฎีและด้านปฏิบัติที่ทำให้เกิดความรู้ความเข้าใจในศาสตร์สาขาต่างๆ มากขึ้นกว่าเดิม โดยมีข้อมูลและเนื้อหาที่ทำให้ผู้อ่านมีความรู้ในศาสตร์สาขานั้น สามารถศึกษาในลักษณะเดียวกันและสามารถตัดสินใจได้ว่า บทความนั้นผู้เขียนได้ศึกษาหรือประเด็นที่ต้องการคำตอบ มีการกำหนดกรอบแนวคิด การเก็บรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลอย่างเป็นระบบ พร้อมทั้งสรุปปัญหาอย่างชัดเจน อันเป็นการสร้างฐานความรู้ที่มีคุณค่าทางวิชาการ

๑.๔ บทวิจารณ์หนังสือ (Book Review) หมายถึง บทความที่วิพากษ์วิจารณ์เนื้อหาสาระคุณค่า และคุณภาพของหนังสือ บทความ หรือผลงานด้านศิลปะ เช่น นิทรรศการ ทัศนศิลป์ และการแสดงละครหรือดนตรี โดยใช้หลักวิชา และดุลยพินิจอันเหมาะสม

๒. ส่วนประกอบของบทความทางวิชาการทั่วไปและบทความปริทรรศน์

๒.๑ ส่วนนำ กล่าวถึงที่มาของเรื่อง ประเด็นหรือปัญหาที่ต้องการสำรวจหรือประเมินวิเคราะห์ นำเสนอตลอดจนจุดมุ่งหมายของการเสนอบทความ มีความยาวหนึ่งย่อหน้าโดยประมาณ เป็นส่วนที่ผู้เขียนนำเสนอเพื่อปูพื้นฐานผู้อ่านเกี่ยวกับเรื่องที่จะกล่าวถึง และสร้างความสนใจในการศึกษาต่อไป

๒.๒ ส่วนเนื้อหา เป็นส่วนหลักของบทความ เป็นการเสนอรายละเอียดของประเด็นเรื่องต่างๆ ที่อยู่ในขอบข่ายโดยมีการแบ่งหัวข้อตามความเหมาะสม

๒.๓ ส่วนสรุป เป็นส่วนสรุปสาระ เสนอข้อคิดและข้อสังเกต

๓. ส่วนประกอบของบทความวิจัย

๓.๑ ส่วนนำ ประกอบด้วย ความเป็นมาของเรื่องที่จะศึกษาหรือแนวทางในการแสวงหา วัตถุประสงค์ แสดงให้เห็นความสัมพันธ์ของงานที่เสนอในบทความวิจัยนี้กับความรู้เดิมที่ปรากฏอยู่โดยมีการอ้างถึงงานของบุคคลอื่นที่เคยทำเกี่ยวกับเรื่องนั้นหรือเรียกว่า ทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ทั้งนี้เพื่อช่วยให้ผู้อ่านเกิดความคิดในเรื่องที่ผู้เขียนจะกล่าวถึงต่อไป

๓.๒ ส่วนเนื้อหา ประกอบด้วย

๑) วิธีการและเครื่องมือที่ใช้ เป็นการกล่าวถึงระเบียบวิธีวิจัย แหล่งข้อมูล เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล รายละเอียดที่ผู้อ่านควรทราบและสามารถนำไปศึกษาในทำนองเดียวกันได้

๒) ผลการวิจัยข้อมูลที่ได้จากการศึกษา มีการจัดหมวดหมู่ จำแนกและวิเคราะห์เพื่อให้สามารถตีความหมายได้ อาจมีการใช้ตาราง แผนภูมิประกอบในการนำเสนอข้อมูล และอธิบายให้กระจ่าง

๓) อภิปรายผล เป็นการแปลหรือตีความข้อมูลที่ได้โดยเริ่มจากการสรุปผลให้เห็นเด่นชัด ต่อมาคือการวิจารณ์ผลการวิจัยที่ได้ พิจารณาข้อดีข้อเสียของวิธีการและเครื่องมือที่ใช้มีการเปรียบเทียบผลที่ได้สนับสนุนหรือขัดแย้งกับผลงานของผู้อื่นโดยให้เหตุผล ผลการวิจัยที่ได้ตอบปัญหาอะไรบ้าง มีการสรุปและเสนอแนะความคิดเห็นที่ได้จากผลงานนี้เพื่อเป็นแนวทางในการศึกษาเรื่องอื่นๆ ต่อไป

๓.๓ ส่วนสรุป สรุปเนื้อหาทั้งหมดโดยย่อ โดยการตอบคำถามว่าทำไม ทำอะไร ทำอย่างไร ได้ผลอะไร ต้องเขียนให้กระชับชัดเจน เข้าใจง่าย

๔. ส่วนประกอบที่สำคัญในการส่งบทความ

๔.๑ ชื่อเรื่องและข้อความเกี่ยวกับผู้เขียน ผู้เขียนร่วม และสถานที่ทำงาน สังกัด (ภาควิชา และมหาวิทยาลัย) เบอร์โทรศัพท์ อีเมลล์ โน้ต หรือเฟสบุ๊ค ของผู้เขียนบทความสำหรับติดต่อ

๔.๒ บทคัดย่อหรือสาระสังเขป ที่ย่อเนื้อหาสาระของบทความที่กำลังกล่าวถึงทั้งหมด โดยไม่มีการตีความหรือวิจารณ์เพิ่มเติม

๕. การเตรียมต้นฉบับ

๕.๑ พิมพ์ผลงานทางวิชาการควรจัดพิมพ์ด้วย Microsoft word for Windows หรือ Macintosh บทกระดาษขนาด A๔ หน้าเดียว ประมาณ ๒๖ บรรทัด ต่อ ๑ หน้า ใช้อักษร TH SarabunPSK ตัวเลขไทย ขนาดตัวอักษรเท่ากับ ๑๖ และใส่เลขหน้าตั้งแต่ต้นจนจบบทความยกเว้นหน้าแรก จำนวนไม่เกิน ๑๕ หน้า

๕.๒ บทคัดย่อภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ไม่ควรเกิน ๑ หน้ากระดาษให้จัดพิมพ์เป็น ๑ คอลัมน์ มีความยาวประมาณ ๒๐๐ คำ **จะต้องพิมพ์คำศัพท์ในบทคัดย่อภาษาไทย และพิมพ์ Keyword ในบทคัดย่อภาษาอังกฤษของบทความเรื่องนั้นด้วย** จำนวนไม่เกิน ๕ คำ

๕.๓ เนื้อหา (ภาษาไทยและภาษาอังกฤษ) ให้จัดพิมพ์เป็น ๑ คอลัมน์ และจัดพิมพ์เนื้อหาภาษาอังกฤษให้จัดพิมพ์เป็น Single Space

๕.๔ ถ้ามีรูปภาพ / ตารางประกอบ ควรมีภาพที่ชัดเจน ถ้าเป็นรูปถ่ายควรมีภาพถ่ายจริงแนบด้วย

๕.๕ ประวัตติผู้แต่ง ให้ระบุชื่อของผู้เขียน หน่วยงานที่สังกัด ตำแหน่งทางวิชาการ (ถ้ามี) วุฒิการศึกษา ตั้งแต่ระดับปริญญาตรีขึ้นไป พร้อมด้วยสาขาที่เชี่ยวชาญ ประสบการณ์ทำงานและผลงานวิชาการ ๑-๓ ปีที่ผ่านมา และ File.jpg รูปถ่ายหน้าตรง ๑ รูป

๕.๖ บรรณานุกรมแยกผลงานภาษาไทยและภาษาอังกฤษ (เรียงตามลำดับตัวอักษร)

๕.๗ ผลงานวิชาการที่ส่งมาต้องไม่เคยได้รับการตีพิมพ์และเผยแพร่ที่ไหนมาก่อน

๕.๘ การส่งต้นฉบับ จะต้องส่งเอกสารบทความจำนวน ๒ ฉบับ และแบบฟอร์มส่งบทความ ๑ ฉบับ พร้อมทั้ง CD บันทึกข้อมูลของเนื้อหาและประวัติผู้แต่ง (เอกสารที่ส่งทั้งหมด) จำนวน ๑ แผ่น โดยบทความจำนวน ๒ ฉบับ ข้างต้นแบ่งให้เป็น

๑) บทความที่มีรายละเอียดของผู้เขียนบทความครบถ้วนตามที่ระบุไว้ในข้อ ๕ จำนวน ๑ ฉบับ

๒) ส่วนบทความอีกฉบับไม่ต้องระบุชื่อผู้เขียนและประวัติผู้เขียนลงในบทความ

๕.๙ บรรณาธิการบริหารนำเสนอบทความที่ส่งมาเสนอต่อกองบรรณาธิการ ผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อประเมินคุณภาพความเหมาะสมของบทความก่อนการตีพิมพ์ ในกรณีที่ผลการประเมินระบุให้ต้องปรับปรุงแก้ไข ผู้เขียนจะต้องดำเนินการแก้ไขให้แล้วเสร็จภายในระยะเวลาที่กำหนด นับจากวันที่ได้รับผลการประเมินบทความ

๕.๑๐ ผู้เขียนที่แก้ไขบทความเรียบร้อยแล้ว กรุณาส่งบทความของท่านไปยังบรรณาธิการบริหารวารสารวณิฏโองแหรงพุทศาสตรปริทรรศนบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตสุรินทร์

จำนวน ๑ ฉบับ พร้อมบันทึกข้อมูลลงแผ่นบันทึกข้อมูลแผ่น CD ก่อนส่งให้ กองบรรณาธิการดำเนินการต่อไป

๖. รูปแบบการอ้างอิง

กรณีที่ผู้เขียนต้องการระบุแหล่งที่มาของข้อมูลในเนื้อเรื่องให้ใช้วิธีการอ้างอิงแบบระบบเชิงอรรถ (Footnote System) โดยระบุ ชื่อผู้แต่ง ชื่อหนังสือ สถานที่พิมพ์ ปีที่พิมพ์ของเอกสารและหน้าที่ย่ออ้างอิงไว้ข้างหลังข้อความที่ต้องการอ้าง เพื่อบอกแหล่งที่มาของข้อความนั้น โดยใส่ลำดับตัวเลขแบบยกตัวเลขขึ้น และให้มีการอ้างอิงหรือบรรณานุกรมส่วนท้ายเล่ม (Reference Citation) โดยการรวบรวมรายการเอกสารทั้งหมดที่ผู้เขียนได้ใช้อ้างอิงในการเขียนผลงานนั้น ๆ จัดเรียงรายการตามลำดับอักษรชื่อผู้แต่ง ภายใต้หัวข้อ บรรณานุกรม สำหรับผลงาน วิชาการภาษาไทย หรือ (Reference) สำหรับผลงานวิชาการ

ระบบเชิงอรรถ (Footnote System) ตัวอย่างการเขียน เอกสารอ้างอิง มีดังนี้

๑. คัมภีร์พระไตรปิฎกและอรรถกถา

ชื่อคัมภีร์ เล่มที่ / ชื่อ / หน้า เช่น วิมพา. (บาลี).๑/๒๓/๓๗. หรือ วิมพา. (ไทย) ๑/๒๓/ ๔๐ หรือ วิ.อ. (ไทย) ๑/๒๐/๓๑. หรือวิสุทธ. (บาลี) ๑/๔/๕.

๒. หนังสือ ตำรา

ชื่อผู้แต่ง ชื่อหนังสือ ตำรา พิมพ์ครั้งที่ สถานที่พิมพ์หรือผู้จัดพิมพ์ ปีที่พิมพ์ และหน้าที่ย่อ อ้าง เช่น

พระศรีคัมภีรญาณ, **พุทธปรัชญา**, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๖), หน้า ๑๘๘.

๓. บทความ / เรื่อง / ตอน ในหนังสือรวบรวมบทความ

ชื่อผู้แต่ง ชื่อบทความ ในชื่อวารสาร (บรรณาธิการ) (ฉบับพิมพ์ หน้าที่ ปรากฏบทความ) สถานที่พิมพ์ ผู้จัดพิมพ์ และหน้าที่อ้างอิง เช่น พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต), “วิธีบูรณาการพระพุทธศาสนา กับ ศาสตร์สมัยใหม่” ใน **สารนิพนธ์พุทธศาสตรบัณฑิต ประจำปี ๒๕๕๓**, บรรณาธิการ โดย พระศรีคัมภีรญาณ, รศ.ดร. และคณะ เอกสารประกอบการสัมมนาวิชาการ (กรุงเทพมหานคร: นวสาส์น การพิมพ์, ๒๕๕๓) : ๑-๑๗.

๔. บทความในวารสาร

ชื่อผู้แต่ง ชื่อบทความ ชื่อวารสาร ปีที่ (ลำดับที่) เลขหน้าที่ปรากฏบทความ ในวารสาร เช่น ประพันธ์ ศุภพร “พระวินัยกับการบรรลุลหฺรรม” ใน**วารสารบัณฑิตศึกษาปริทรรศน์** ปีที่ ๒ ฉบับที่ ๓ รั้งสี สุทนต์ บรรณาธิการ (กรกฎาคม-กันยายน ๒๕๔๙) : ๔๑.

๕. บทความจากสื่ออิเล็กทรอนิกส์ หรือฐานข้อมูล CD-ROM

ชื่อผู้แต่ง / ชื่อเจ้าของ ชื่อบทความ (ซีดี-รอม) ชื่อวารสาร วัน เดือน ปี ที่ สืบค้น แหล่งที่สืบค้น เช่น พระมหาสมบุญ วุฑฺฒิกโร, “พระพุทธศาสนาเพื่อสังคม” ในฐานข้อมูลสื่ออิเล็กทรอนิกส์ <http://www.mcu.ac.th/> ๓ มกราคม ๒๕๕๔.

สมการ พรหมทา, “เพื่อความเข้าใจปัญหาเรื่องอัตตา-อนัตตา” ในสำนักพิมพ์
วารสารปัญญา ๕ มกราคม ๒๕๕๔ จากกองวิชาการ MCU-๕-Jan-
๒๐๑๑.

ตัวอย่างการเขียนบรรณานุกรม มีดังนี้

๑. คัมภีร์พระไตรปิฎกและหนังสือทั่วไป

ผู้แต่ง. ชื่อเรื่อง. ครั้งที่พิมพ์. สถานที่พิมพ์: สำนักพิมพ์หรือโรงพิมพ์, ปีที่
พิมพ์.เช่น

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลง
กรณราชวิทยาลัย. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราช
วิทยาลัย, ๒๕๓๙.

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต). พุทธธรรม ฉบับปรับปรุงและขยาย
ความ. พิมพ์ครั้งที่ ๔๕. กรุงเทพมหานคร: มูลนิธิธรรมทานกุศลจิต,
๒๕๕๙.

หนังสือภาษาอังกฤษ / English texts

Phramaha Prayoon Mererk. Selflessness in Sartes Existentialisms
and Early Buddhism. Bangkok:Mahachulalongkorn
Buddhist University Press, ๑๙๘๘.

๒. วิทยานิพนธ์

ชื่อผู้วิจัย. “วิทยานิพนธ์”. ระดับของวิทยานิพนธ์.ชื่อแผนกวิชาหรือคณะ
มหาวิทยาลัย, ปีที่สำเร็จการศึกษา. เช่น

พระศรีวิสุทธิคุณ (มานพ ปิยสีโล). “คัมภีร์สี่วิชัยชาดก : ตรวจชำระและ
ศึกษาวิเคราะห์”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต, บัณฑิต
วิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๗.

.....

วารสารนันทองแหกรพุทธศาสตร์ปริทรรศน์๑๖

คำสั่ง

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตสุรินทร์

ที่ ๔๑ / ๒๕๕๙

เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการจัดทำวารสารนันทองแหกร ประจำปีการศึกษา ๒๕๕๙

เพื่อให้การบริหารจัดการศึกษาของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตสุรินทร์ เป็นไปด้วยความเรียบร้อย มีประสิทธิภาพและบรรลุวัตถุประสงค์ตามนโยบายของมหาวิทยาลัย

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๓๑ วรรคแรก แห่งพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตสุรินทร์ จึงแต่งตั้งผู้มีชื่อนามดังต่อไปนี้ เป็นคณะกรรมการจัดทำวารสารนันทองแหกรพุทธศาสตร์ปริทรรศน์ ประกอบด้วย :-

๑. พระครูปริยัติวิสุทธิคุณ, ผศ.	ประธานกรรมการ
๒. ผศ. พวิศักดิ์ ทองทิพย์	รองประธานกรรมการ
๓. พระมหาวิศิษฐ์ ชีรวีโร, ผศ.	กรรมการ
๔. พระศรีวิสุทธิคุณ	กรรมการ
๕. พระมหาสมพนธ์ ช่างโคร	กรรมการ
๖. พระอธิการเนือง กิตติคุณโย	กรรมการ
๗. พระปลัดวัชรธ วัชรญาณ	กรรมการ
๘. พระมหาพุทธพิชชาญ โยธาสโน	กรรมการ
๙. พระครูปลัดปัญญาวัฒน์	กรรมการ
๑๐. พระครูศรีสุนทรสารกิจ, ผศ.	กรรมการ
๑๑. ผศ.บรรจง โสธาคี	กรรมการและเลขานุการ
๑๓. พระมหาธนัฐ ฐนฐนโร	กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ
๑๔. นางสาวจิรารัตน์ พิมพ์ประเสริฐ	กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ
๑๕. นายเอกภพ แสบดี	กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ

ให้คณะกรรมการมีอำนาจหน้าที่จัดทำวารสารวารสารนันทองแหกร มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตสุรินทร์ ให้ดำเนินไปด้วยความเรียบร้อย

สั่ง ณ วันที่ ๒๕ สิงหาคม พุทธศักราช ๒๕๕๙

(พระธรรมโมลี, ดร.)

รองอธิการบดี มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาเขตสุรินทร์

คำสั่ง

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตสุรินทร์

ที่ ศธ / ๒๕๕๙

เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการบริหารโครงการวารสารวณิฏฺองแหรงพุทศาสตรปริทรรศน์
ประจำปีการศึกษา ๒๕๕๙

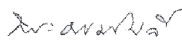
เพื่อให้การบริหารจัดการศึกษาของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตสุรินทร์
เป็นไปด้วยความเรียบร้อย มีประสิทธิภาพและบรรลุวัตถุประสงค์ตามนโยบายของมหาวิทยาลัย

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๓๐ วรรคแรก แห่งพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณ
ราชวิทยาลัย จึงแต่งตั้งผู้มีรายนามดังต่อไปนี้ เป็นคณะกรรมการจัดทำวารสารบณิฏฺศศศศศศศศ
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตสุรินทร์ ประกอบด้วย :-

๑. พระธรรมโมลี	ประธานกรรมการ
๒. พระครูปัญญิตวิสุทธินุณ, ผศ.	รองประธานกรรมการ
๓. ผศ. ทวีศักดิ์ ทองทิพย์	กรรมการ
๔. ผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์สุรินทร์	กรรมการ
๕. ผู้อำนวยการสำนักวิชาการ วิทยาเขตสุรินทร์	กรรมการ
๖. ผู้อำนวยการสำนักงานวิทยาเขตสุรินทร์	กรรมการ
๗. พระมหาสมพาน ขาคโร	กรรมการ
๘. พระอธิการเวียง กิตติคุณโณ	กรรมการ
๙. นายบุญ ศรีทอง	กรรมการ
๑๐. ผศ. กฤษณ์นันท์ แสงมาศ	กรรมการ
๑๑. พระมหาสุรพิชาญ โยธาสสโน	กรรมการ
๑๒. ผศ. บรรจง โสภาคี	กรรมการ
๑๓. พระปลัดวัชรขะ วชิรญาโณ	กรรมการ
๑๔. พระมหาอนุรัฐ ฐฐฐฐฐ, ดร.	กรรมการและเลขานุการ
๑๕. นางสาวจิราวัฒน์ พิมพ์ประเสริฐ	กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ
๑๖. นายเอกภพ แยมคี่	กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ

ให้คณะกรรมการมีอำนาจหน้าที่จัดทำวารสารวณิฏฺองแหรงพุทศาสตรปริทรรศน์ มหาวิทยาลัย
มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตสุรินทร์ ให้ดำเนินไปด้วยความเรียบร้อย

สั่ง ณ วันที่ ๒๕ สิงหาคม พุทธศักราช ๒๕๕๙

(พระธรรมโมลี)

รองอธิการบดี มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตสุรินทร์

คำสั่ง

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตสุรินทร์

ที่ ๒๔ / ๒๕๕๔

เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการฝ่ายวิชาการ วารสารวณิฏกของแหรณพุทธศาศตรปรรณศน
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ประจำปีการศึกษา ๒๕๕๔

เพื่อให้คณะกรรมการได้รวบรวมข้อมูลและจัดทำหนังสือวารสารวณิฏกของแหรณพุทธศาศตรปรรณศน เป็นไปด้วยความเรียบร้อย มีประสิทธิภาพและบรรลุวัตถุประสงค์ตามนโยบายของมหาวิทยาลัย
อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๓๐ วรรคแรก แห่งพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย จึงแต่งตั้งผู้เรียนมาดังต่อไปนี้ เป็นคณะกรรมการฝ่ายวิชาการจัดทำวารสารวารสารวณิฏกของแหรณพุทธศาศตรปรรณศน มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตสุรินทร์ ประกอบด้วย :-

๑. พระครูปริยัติวิสุทธิคุณ ผศ.	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตสุรินทร์
๒. พระอธิการเวียง กิตติคุณโณ	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตสุรินทร์
๓. พระมหาสมพน พาน ชาคโร	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตสุรินทร์
๔. ผศ.บรรจง โสภณดี	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตสุรินทร์
๕. ผศ.กฤษณ์ นันท์ แสงมาศ	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตสุรินทร์
๖. ผศ. พวิศักดิ์ ทองทิพย์	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตสุรินทร์
๗. ผศ.ธนู ศรีทอง	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตสุรินทร์
๘. พระมหาสมณวินทร์ ปุริสสุตโต, ผศ.	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ส่วนกลาง
๙. พระมหาพรชัย สิริวิโร, ดร.	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ส่วนกลาง
๑๐. พระมหาทวารวดี วชิรปญโญ, ดร.	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น
๑๑. พระปลัดสมชาย ปโยโค, ดร.	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตสุรินทร์
๑๒. วศ.สมหมาย ชินนาท	มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี
๑๓. ผศ.ดร.ชาญณรงค์ บุญหนุน	มหาวิทยาลัยศิลปากร
๑๔. ผศ.ดร.มนต์วิ ลิปตวง	มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
๑๕. ดร.พิสิษฐ์ โคตรสุทธิ	มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
๑๖. ดร.สมพงษ์ แก้วสุพอง	มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
๑๗. ดร.อำนาจ ยอดทอง	มหาวิทยาลัยมหิดล
๑๘. ดร.สุชาติ บุญยชญานนท์	มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

ให้คณะกรรมการมีอำนาจหน้าที่รวบรวมข้อมูลและจัดทำหนังสือวารสารวณิฏกของแหรณพุทธศาศตรปรรณศน มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตสุรินทร์ ให้ดำเนินไปด้วยความเรียบร้อย

สั่ง ณ วันที่ ๒๔ สิงหาคม พุทธศักราช ๒๕๕๔

(พลธรรมโมลี, ดร.)
รองอธิการบดี

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตสุรินทร์

คำสั่ง

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตสุรินทร์

ที่ ๔๒ / ๒๕๕๙

เรื่อง แต่งตั้งผู้ทรงคุณวุฒิกลั่นกรองบทความทางวิชาการ(Peer Review)

วารสารวณิฏฺเฐองแหรงพุทศาสตรปริทรรณ ประจำปีการศึกษา ๒๕๕๙

เพื่อให้การกลั่นกรองบทความทางวิชาการ วารสารวณิฏฺเฐองแหรงพุทศาสตรปริทรรณ ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตสุรินทร์ เป็นไปด้วยความเรียบร้อย มีประสิทธิภาพและบรรลุวัตถุประสงค์ตามนโยบายของมหาวิทยาลัย

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๑๐ วรรคแรก แห่งพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย จึงแต่งตั้งผู้มีรายนามดังต่อไปนี้ เป็นคณะกรรมการกลั่นกรองบทความทางวิชาการ วารสารวณิฏฺเฐองแหรงพุทศาสตรปริทรรณ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตสุรินทร์ ประกอบด้วย :-

๑. ผู้ทรงคุณวุฒิภายใน

๑. พระอธิการเวียง กิตติคุณโม, ดร.
๒. ผศ.ดร.ทวีศักดิ์ ทองทิพย์

๒. ผู้ทรงคุณวุฒิภายนอก

๑. ผศ.ดร.สระเชต วรคามวิชัย	มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์
๒. ดร.สุชาติ บุญยชญานนท์	มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี
๓. ผศ.ดร.สุนันท์ เสนารัตน์	มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

ให้คณะกรรมการมีอำนาจหน้าที่กลั่นกรองบทความทางวิชาการ วารสารวณิฏฺเฐองแหรงพุทศาสตรปริทรรณ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตสุรินทร์ ให้ดำเนินไปด้วยความเรียบร้อย

สั่ง ณ วันที่ ๒๗ สิงหาคม พุทธศักราช ๒๕๕๙

(พระธรรมโมลี, ดร.)

รองอธิการบดี

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตสุรินทร์